

Sborník historického kroužku.

Časopis historický.

Majitel a vydavatel:
Družstvo Vlast v Praze.

Odpovědný redaktor
Dr. František Stejskal.

Ročník XXIV. 1923.

V Praze 1923.
Tiskem knihtiskárny družstva Vlast v Praze.

SBORNÍK HISTORICKEHO KROUŽKU

Matka Boží pod řetězem.

Inquisice r. 1373 a visitace r. 1613.

Mladistvý a ideální papež Řehoř XI. 1370—1378, chtěje obnoviti dobrého ducha v řádě sv. Jana Jerusalemského, dle svého mínění, tehdy duchovně i hmotně pokleslého, rozkázal, chtěje se poučiti o osobách a majetku řádu, dne 9. února 1373 arcibiskupovi Pražskému Janu Očkovi z Vlašimi, aby jako apoštolský legát a kommisar k tomu zmocněný, během jednoho měsíce od dodání listu, buď osobně neb jinými toho schopnými lidmi, dal v Praze a po celé své diecési zjistiti jména praeceptorů řádových, jich představených, jména a počet členů kněží i vojínů. Arcibiskup měl vyptati se na příjmy a vydání jednotlivých domů ve zlaté měně francouzské, měl vyšetřiti, kolik asi franků by se dostalo, kdyby praeceptorie se pronajaly a kdyby na nich živi byli pouze kněží bez bojovníků. Za tím účelem měl arcibiskup vyslechnouti členy řádu, správce a vůbec kohokoliv, kdo by o tom jen mohl podati zprávu. Kdyby snad řád, dovolávaje se svých papežských privilegií, tomu chtěl odpírati, měl býti stíhán i církevními tresty. Ano i ti měli propadnouti trestům, již šetřením budou pověření, nepovedou li si veskrze beze lsti a věrně. Takové rozkazy rozeslal po všech zemích, ve kterých měl řád svá sídla. A opět ještě 27. června 1373 dal dvaadvacet kratších listů o té věci poslati do různých končin světa.

Arcibiskup Jan Očko z Vlašimi světil tu záležitost svému generálnímu vikáři, bechyňskému arcijáhnovi, mistru Boršovi a písaři Janovi — sv. Janu Nepomuckému. Tento císařský, veřejný notář dokončil svůj protokoll již 12. srpna t. r., sepsav si vše na papír. Jsa jinou prací zanesen, dal svůj papírový protokoll opsati jiným písařem na jedenáct svázaných pergamenů, srovnal opis se svým originálem, podepsal, opatřil svou značkou a dí, že přivěsil pečeť arcibiskupskou, ačkoliv dle ohledání Dra. Novotného v archivu Vatikánském, žádná pečeť přivěšena není a jak vše nasvědčuje, ani nikdy přivěšena nebyla.

Vyslýchání odpovídali pod přísahou a podali dosti jasný obraz řehole sv. Jana Jerusalemského v našem království. Z Pražského domu vypovídalo pět svědků, komtur, rytíř Pešlín, který, jsa komturem již r. 1364, měl jistě dosti zkušenosti, kazatel Petr, Petr Harrerův z Prahy, převor Mikoláš a laik Fridlín, šafář dvoru a domu u Panny Marie při patě mosta Pražského.

Již z toho, že chtěl papež slyšeti, zač by se jednotlivé komendy pronajaly a mnoho li by se získalo, kdyby při nich zůstali

pouze kněží a bratři laikové byli odstraněni, můžeme souditi, že papež mluvě o poklesnutí řádu měl na mysli spíše rytíře než kněze. Bylo tomu tak nikoliv v našich krajích, nýbrž hlavně na Rhodu.

Na západě, kde křesťané maloasijské, ano i Arméni dovolávali se pomoci u papeže, se zdálo, že rytíři Svatojanští neplní svého úkolu v boji s nevěřícími, jak by mohli a měli. Západ neviděl té hrstky křesťanských bojovníků, kteří hájili r. 1291 Akkonu proti dvou stotisícovému vojsku sultána Ašrafa. Jenom prý sedm rytířů Svatojanských vyvázlo životem a prchlo na ostrov Cypr a odtud r. 1309 dobyli nového sídla na Rhodu. Je přirozené, že bylo potřeba po vyčerpání sbíratí nových sil, že řád způsob boje na suché zemi musel zaměnit za boj námořní a při tom pamatovati na důkladné opevnění města Rhodu. Řád potřeboval oddechu i peněz a času. Z komend po Evropě řádu věnovaných nescházelo se na společný účel řádu kolik bylo třeba a mnoho-li se i odváděti mohla. Výtěžek zůstával z větší části v zemi a někde snad i pouze v rukách jednotlivých komturů. Za to ozval se přísně papež Innocenc VI. r. 1355, že řád dostal statky od zbožných jednotlivců, non ut rodantur in Rhodo, sed ad exercendam laboriosam Christi militiam, nikoliv, aby je strávili na Rhodu, ale aby bojovali pracný boj Kristův. Tehdáž ustanovení byli v jednotlivých převorátech výběřci, receptorové, kteří měli pro ústřední sídlo příspěvky, zvané *responsiones*, vybíratí a je odváděti.

Také Urban V. r. 1363, vzdav řádu nadšenou chválu za veliké činy v minulosti, želí toho, že nyní mnohým rytířům se nechce boje s nevěřícími, že spíše doma hledějí si pohodlí, ano, ani *responsi* neodvádějí, řád snad, že bude přinucen i Rhodus opustiti a nařizuje přísně, aby *praeceptorie* platily *response* zámořskému hospitálu.

Řehoř XI. rozkazuje r. 1373 velmistrovovi Raymundovi Berengarovi, ať svolá kapitolu do Avignonu, aby provedla reformy. Sotva se dostavili Raymundovi zástupci k papeži, již píše 9. června mnohým vládněji. Kapitola skutečně v měsících říjnu a listopadu zasedala a usnesla se o stejných právech bratří, o volbě velmistra, o přijímání mladých členů, o správě statků a některých jiných poměrech hospitálu na Rhodu. — Tuto snahu papežů o pořádek v řeholní rodině lze jenom s povděkem si připomínati. Méně zdárné byly až příliš husté přímělné listy papežův o udělení toho neb onoho místa lidem Sv. stolicí doporučeným, ačkoliv také se to nedálo vždy v neprospěch řádu.

Stalo se také v Čechách. Papež Urban V. 26. září 1365 chválí Karla IV. za přízeň prokázanou tehdejšímu velikému převorovi Janu ze Zvířetic při jeho péči o zachování a uhájení řádových statků. Po smrti Jana ze Zvířetic r. 1371 dožadoval se Karel u papeže Řehoře XI., aby papež českým převorstvím opatřil Semovíta, vévodu Těšínského tehdy komtura v Olešné (Olsen) ve Slezích. Papež odpověděl, že toho ze své moci nemůže učiniti, ale že o tom dopíše velmistrovovi Raymundu Berengarovi. Císař také s českými *praeceptory* přimlouvali se u velmistra za Semovíta. Tento však, prvé než ho list došel, ustanovil jiného a to cizozemce. Z toho

s praeceptory bouřilo se prý obyvatelstvo království, bylo z toho pohoršení a papež, aby pohoršení odstranil a další kyselosti zamrazil, žádá, aby cizinec byl jinak odměněn a převorství české, aby bylo dáno Semovitovi. Stalo se tak s nějakým opozděním. Semovít píše jako velepřevor prvou listinu z Olešné ten den po sv. Michaeli r. 1374; v Praze to bratři ještě ani 6. října t. r. nevěděli. Zde téhož dne úřadoval jako náměstek generálního převora kněz, převor Mikuláš.

Ještě jednou psal Řehoř XI. Hospitalářům do Čech. Turci pustošili již i Evropu. Carství srbské i bulharské stěží se ještě bránilo, sama Byzance bylo ohrožena. Papež pomýšlel na nějakou křížovou výpravu a vyzval rytíře Svatojanské do boje, ukládal roku 1375 také Hospitalářům českým, aby se jich z jara r. 1377 vypravilo osmatřicet, dle jiného opisu pouze 18 — každý se štítonošem, do Janova neb Benátek neb do království Sicilského. Celý rád měl dle výzvy papežovy postavit i opatřit tisíc bojovníků. V tehdejších Čechách žilo tenkrát jenom třicet řeholníků vojínů, bylo však mimo Čechy ještě asi dvacet jiných komend, jež příslušely k českému převorství.

Již toto dovolávání se statečnosti a pomoci rádu se strany papeže Řehoře, který pátraje mnoho-li by řádové statky bez rytířů vynášely, snad zamýšlel z toho výnosu jinak zorganizovati boj proti nevěřícím, dokázalo, bez ohledu na slavné boje následujících století, že církevní rytířský rád tenkrát se ještě nepřežil.

Dle výpovědi svědků r. 1373 bylo v pražské arcidioecési dvanáct řádových sídel. Konventy a kostely byly v Praze, kde vedle kostela konventního byl i farní kostelík sv. Prokopa, dále konventy v Manětíně, Ploškovcích, Mladé Boleslavi u sv. Víta, ve Světlé (nynější Český Dub) a ve Strakoncích s kněžským domem a farním kostelem v Horažďovicích. Kněžské domy s farními kostely byly v Kadani, Žitavě s přičleněnou farou v Hirsfeldě, v Mladé Boleslavi u sv. Jana Kř. a v Kladsku, kde tenkrát žil jediný rytíř vedle třinácti kněží.

Mimo arcidioecési roztroušena byla řádová sídla po Moravě, Slezích, Dol. Rakousích, Štýrsku a Korutanech.

V Praze u P. Marie při patě mosta byl komturem neb velitelem asi padesátiletý rytíř Petr Pešlín z Prahy (1363—1374). Poslouchalo ho devět bratří vojínů a sice: osmdesátpět let starý Joklín — Jakub — z Prahy, Jan z Kladrubce asi šedesátník, správce dvora — bratr Buzek čtyřicet osm let, — Jan z Domažlic nebo z Prahy, čtyřicet pět let starý, — Otto z Prahy, padesátník, — Henslín řečený Freiburger z Prahy, mající věku svého čtyřicet roků, — Mikuláš řečený Petrák z Benátek asi sedmdesát let, — Šimon z Prahy asi padesátiletý a mistr Matěj z Prahy, řečený Čejšl, čítající přes čtyřicet let. Svědkové se v udání let úplně neshodují, udávali jen jak to od bratří slyšeli, převor soudil také jenom dle vzezření.

Osmdesátiletí starochové Jaklín a Petrák neměli ovšem žádného úřadu více, mladší účastnili se správy majetku, Buzek byl správcem dvora, nejspíše v Březňovsi, Šimon byl porybným a jiní jinde. Mistr Matěj byl při klášterní škole, jenom Henzlín Freiburger

nedělal nic. Na otázku, co by dům získal, kdyby tu těch vojínů nebylo, svědkové odpovídali, že by z toho užitku nebylo, ježto by dům musel místo nich najmouti jiné laiky k obstarání a řízení jejich prael.

Kněží tu bylo patnáct, jáhen a podjáhen a dva akolythé. V jich čele stál osmačtyřicetiletý převor Mikuláš, jenž byl již sedmáct let v řádu a za svého převorování zvisitoval všechny konventy a kostely až na Hirsfeld. Dále zde byl kazatel Petr o deset let mladší, který v řeholi pobyl již čtrnáct roků a nyní denně kázával. Pak asi šedesátiletý kněz Michael a pětapadesátiletý kněz Oldřich, kněz Petr Jakub ze Žitavy, František Pagir z Kadaně neb dle jiné výpovědi z Prahy, všichni tři čtyřicetiletí, dále padesátník kněz Havel z Boleslavi, krajan čtyřiatřicetiletého kněze Martina, Mikoláš řečený Stach z Prahy třicetiletý, který hned následujícího roku stal se farářem v Kadani a r. 1383 byl již komturem v Praze. Zpovědník Blažek ze Štěkné byl triatřicetiletý, pak pokladník Petr Harrer, který ze svých čtyřiceti let strávil v řádu sedmadvacet. Patrně počítal k tomu i svůj pobyt na klášterní škole. Pak měli také teprve čtyřiatřicetiletého kněze Hanuše z Prahy, který byl pomatený. Nejmladší kněží byli Drslav z Plzně nebo z Jinína, Petr z Prahy a Jan z Polska, jáhen Petr, Slezan z Vratislavě byl dvacet dva roky a podjáhen Havel z Prahy nebo, dle jiné výpovědi, ze Slaného byl 20 roků. Akolyté se jmenovali Potha a Ondrej.

Kněží měli duchovní správu při farním kostele sv. Prokopa, ku kterému patřily domy vystavěné na pozemku klášterním. V konventním kostele modlili se po klášterním zvyku hodinky a konávali služby Boží, druhdy zvláště slavně. Účastnili se jich i mladší scholárové zpěvem v choru, službou u oltáře, jako světlonosi, nosili korouhve neb obstarávali zvonění. Ke cti a slávě Boží vyprosil si Petr nástupce převora Mikuláše r. 1395 na papeži Bonifaciově IX. dovolení, aby on a jeho nástupci směli při službách Božích nositi biskupskou mitru a ostatní pontifikalie jako probošt na Zderaze a praeláti kanovníci na Vyšehradě. Týž dal na pergaměnu napsati breviář, aby se bratři pražští i venkovští dle něho modlili hodinky.

Zvláště slavnostně konávaly se pobožnosti za zemřelé, které se tak věřicím líbily, že si je jako památku na sebe nadacemi zajišťovali. Tak za převora Fricka a pokladníka Frenclína, když mistrem pitančním byl Jan z Libšic r. 1345 pojistila si Kunhuta lázeňská, která bydlila v klášterní lázni na Vltavě, o výročí svého manžela Vojtěcha, zpívané hodinky a mši sv. Dala za to důchod jedné hřivny zlata, za který jí bratři, kromě závazku fundace dali na hotovosti deset kop pražských denárů. — Podobně r. 1347 plebán Jakub ze Strávy daroval domu ročně důchod šesti kop grošů ze vsi Suchdolu. Dokud bude živ, bude je klášterní pitanský vždy o sv. Jiří a o sv. Havle vypláceti jemu, po jeho smrti měly se každý měsíc konati služby Boží za jeho duši a za rodiče s hodinami, oběťmi mše sv., modlitbami, zvoněním a jinými dobrými skutky, jak bylo dobrým zvykem v řádu. Za to měl pitanský pak konventuály poděliti půl kopou grošů. — R. 1360 robecký farář

Kuncman se svým bratrem Meynlínem, měšťanem starého města Pražského dali za své duše a za otce svého Mikuláše, řečeného z Malikovic, ročně kopu grošů ze svého domu pod hradem Pražským, který stál proti sv. Ondřeji, vedle domu Moravcova. Za to budou v hospitéle na sv. Jiljí světiti výročí smrti jejich otce, a až oni sami zemrou jejich úmrtí hodinkami, mšemi, zvoněním a jinými dobrými skutky. Za to rozdá pitanský bratřím o každém výročí těch dvacet grošů. Kromě toho prosili oba fundatorové ze zvláštní úcty k bratrstvu aby byli přijati jako za členy bratrstva. Komtur Jan ze Zvířetic a převor Mikoláš jim splnili jejich přání a sdělili s nimi zásluhy všech hodiněk, mší sv., modliteb, kázání a všech jiných dobrých skutků, které Spasitel ve své lásce ráčí od bratří řádu vykonávati. — R. 1378 přijali bratři do svého chrámu drahou mrtvolu Otce vlasti Karla, kdež při průvodu z Vyšehradu na hrad Pražský přes čtvrtou noc odpočívala.

Je možno, že kněz Kuncman i plebán Jakub strávili poslední léta svého života ve zdech kláštera neb v klášterním domě při hřbitově, jak to bratři r. 1337 nabízeli fundatoru Jandovi z Hlavna.

Kláster poskytoval byt a ošetření i některým laikům, kteří domu neprokázali nic dobrého. R. 1373 bylo jich sedm a říkalo se jim oblati — doporučení, — donati, — odstoupení neb věnování — neb konečně i praebendáři. Oblati nebyli zde snad nedospělí od rodičů řeholnímu životu odevzdání chlapci, jak napsal zesnulý pilný a kritický Zoubek, nýbrž byli to dospělí, sestárlí penzisté. Soudíme tak z jedné listiny Karla IV. R. 1360 dostavil se ke komturovi do konventu podmaršálek a člen císařského dvora Jan Albus, rodem Lucemburčan, muž slabý a stářím sešlého těla, neschopný zastávati bez obtíží denní službu při dvoře. Císařská Jasnost milostivě ráčila ustanoviti, aby zbytek svého života strávil v pokoji a míru, pro spásu duše v klášteře při patě mosta a odtud, aby dostával opatření jako konventual po všechny dny života. Pod opatřením rozuměl císař zvláštní byt v klášteře, neřeholní šat a obvyklé poskytování všeho, co se dávalo bratřím a pánům konventním, jako obsluhu, stravu, oděv letní i zimní, jako ho dostávali štítonoši a domácí lidé pana komtura, plášť, obuv, plátěná roucha a vše ostatní, co konventuálové měli. Ať jsou k němu laskavi a mají ho rádi, jako bratra. Císař snažně o to žádal a rozkazoval to z královské moci. Jiné praebendáře vzali do kláštera i na přímluvu panstva.

Bratři ochotně vyplnili vůli krále a pána, vždyť Karel IV. častěji také jim projevil svou přízeň. Potvrdil jim r. 1348 privilej králů Václava II. z r. 1292, Jana z let 1319 a 1343, vydal 1352 zvláštní listinu k purkrabím, provincialním i dědičným soudcům, purkmistru a radě hradu okrsku a města Kladska, ve které sděloval, že bratři hospitálu sv. Jana Jerusalemského, dle privilegií a listů českých králů, jeho předků, jsou svobodní a exemptní, a proto nesmějí lidé na jejich statech po Českém království předvolávání býti k žádným cudám čili soudům, jak to ostatně i privileje jejich, zaznamenané v zemských deskách šířeji obsahují. Proto zakazuje jmenovaným úřadům v hrabství Kladském, aby nepředvolávali pod-

daných, protože těmto jest z čehokoliv zodpovídati se před svým vlastním rádo­vým soudem.

V Kladsku byl tenkrát rádo­vý farní kostel, škola a hospital: pro chudé pod vládou komtura Františka, kněze asi pětáctyřiceti­letého. Kromě komtura žilo tam ještě dvanáct kněží a jeden bratr bojovník, jménem Vilhelm. Dům platil z nadace arcibiskupa Arno­šta z Pardubic třem kaplanům neřeholníkům a dvěma klerikům ročně osm kop grošů.

Ve svém posledním pastýřském listě, datovaném z Roudnice r. 1352 vypravuje arcibiskup Arnošt z Pardubic asi takto: „Když jsem byl v Kladště, navštěvuje školy při faře, kterou řídí Hospi­talárové sv. Jana Jerusalemského, stoje mezi ostatními žáky a chlapci — tuším, že to bylo v sobotu o nešporách při Magnifikat, nebo hned po nešporách nejspíš za zpěvu antiphony Zdrávas Královno, — podíval jsem se na obraz blahoslavené Panny Marie na velkém oltáři. I odvrátila se ode mně tvář Panny Marie náhle, velmi rychle, bez prodlévání, jako nemilostivě a hněvivě . . . Smuten a v duchu zarmoucen díval jsem se na obraz a počal jsem prositi Pannu Marii, aby se nade mnou slitovala a obrátila se zase svou tvář ke mně. A co se tak modlím a úzkostlivě dívám na obraz Synáčka, kterého chovala na klíně nebo na loktech, zdali se také jeho líčko ode mně odvrátilo, pocítil jsem útěchu, že se tak nestalo a po­kračoval jsem v modlitbě, aby se zase ke mně obrátila. A ejhle, po chvílce, zvolna, jakoby poněkud nerada a jakoby se mnou ne­byla docela spokojena, obrátila ke mně svoji tvář, jak jsem ji viděl před tím. Zběžně jsem poděkoval té slavné Panně a vešel jsem po ukončení zpěvu s ostatními žáky do škol, neříkaje nikomu o tom ze studu, aby se nezdálo, že jsem takovým hříšником.“

Za to na sklonku svého života chtěl arcibiskup, aby jeho pa­stýřský list byl čten v kostele Pražském i ve všech jiných chrámech a konventech řeholních i světských. Na památku toho založil Arnošt, listinou z Kladska 8. ledna 1352 při tom kostele nadaci, aby jeden kněz řeholní a čtyři klerikové při hlavním oltáři denně zpívali mši sv. o Panně Marii. K tomu účelu věnoval domu a kostelu Klad­skému za souhlasu svých bratří, Bohuše, probošta Litoměřického, pana Šmila a Viléma z Pardubic s celým příslušenstvím dědičnou ves Lhotu v okrsku Mýtském. Z pěti kop grošů z té vsi měl býti vydržován v dóně jeden kněz nad obvyklý počet bratří a vedle něho ještě čtyři kněží, neb klerikové kněžství schopní. Jeden z nich měl vždy přede mší a po kompletáři zpívat antiphonu „Zdrávas Královno“, a za to měli dostávati ze Lhoty ročně osm kop, pět grošů a čtyry malé denáry. Nad to založil Arnošt nadaci ve výročí svého úmrtí a nahradil škodu, která Hospitalárům vznikla tím, že založil v Kladsku také řeholním kanovníkům nový klášter. Bratří u P. M. měli za to zvláště slaviti některé svátky, především Mariánské a kdyby toho zanedbali, ať dají příjem z nadace chudým svého špi­tálu. Vynechají-li to čtyřikrát, nesmějí za trest do kostela a zůsta­nou-li nedbali, stihne je interdikt. A s druhé strany, kdyby zakla­datel neb jeho nástupci byli v placení nedbali, měla ves Lhota spadnouti na arcibiskupský stůl a katedrální kostel v Praze.

Tuto nadaci přijal jménem řádu kladský komtur Jakub a stvrdil ji Havel z Lemberka, jako mistr po Čechách. Karel IV. potvrdil v únoru r. 1352 toto darování, rozšířil soudní pravomoc řádu i na Lhotu, vymíňuje sobě a českým králům pouze zločiny, které se trestaly smrtí. Lhotští měli býti svobodní všech škod a ztrát i kdyby někdo cizí u nich byl zatčen, neb za své viny trestán a utracen; neměli býti voláni před soudy královské ani věznění. neměli platiti žádných dávek ani mýt, majíce v tom všem poddání býti křížovníkům, jako svým pánům.

Konečně ustanovil arcibiskup Arnošt na hradě svém v Roudnici 18. června 1352 z dobré rozvahy a zdravého smyslu a neodvolatelně, aby byl dle své spasitelné zbožnosti a náklonosti pochován při farním kostele blah. Panny u křížovníků sv. Jana s bílým křížem, nechť by ho Pán Bůh z toho světa povolal v rodných neb sousedních i vzdálených zemích.

Privilegium krále Václava II. o exempci poddaných z pravomoci obecné, které nutilo každého, kdo měl s poddanými řádu nějakou při, aby si soud provedl před bratry křížovníky a nikde jinde ani právem německým ani městským, uvalilo i na klášter Pražský povinnost, vydržovati si vlastního soudce s písařem pro záležitosti světské i duchovní.

Jako zpíval malý Arnošt z Pardubic při nešporách v Kladsku, tak účastnili se žáci řádových škol v Praze služeb Božích. Škola stála proti kostelu a byla pod správou školního mistra, kantora, kustoda a čtyř kleriků. Tito byli opatřeni od domu, mistr neměl zvláštního platu nejspíše z té příčiny, že jím byl bratr mistr Matěj, řečený Čejšl. Scholarů, na něž klášter vedl náklad bylo dvacet sedm, kromě těch bylo mnoho jiných, kteří se živili s nimi prodlévajíce při domě, nebo ve školách. Jejich počet nebyl stálý. Na deset kleriků vynakládáno bylo něco jenom o svátcích, mnozí klerikové ze škol dostávali od kláštera chléb a almužnu. Patrně bývali také mezi chudými, kteří třikráte za týden, v neděli, v úterý a v pátek, dle zvyku chvalně ode dávna zachovávaného přicházejíce, dostávali chléb a almužnu, ať jich přišlo kolikoliv. Klášter živil a šatil v Praze denně šedesátosm lidí, bratří, domácích příslušníků a služebníků, po venku opatřoval šaty i všemi potřebami i živobytím stopatnáct, neb stodvacettři osoby.

Z vydání tanul šafářovi Fridlínovi na myslí obnos na kuchyň a šatstvo, pak teprve summy za železo, vozy, a jiné hospodářské a viniční potřeby — ročně nejméně pět set kop a více. Převor vzpomněl si na platy o žních, komtur připomněl výlohy na vozy, koláře a kováře, na koně, zbraň a udržování budov. Roční vydání pro kuchyň a za víno, asi 210 kop grošů, někdy i více též méně, sváděl komtur i šafář také na hosty, kteří dosti často, se všech stran přicházejí, mezi nimi zvláště často přijížděl generální převor řádu s velikým komonstvem projednávat s císařem pánem a jiným panstvem rozličné záležitosti. Také praeceptoři ostatních domů bývali v Praze častými hosty. Bratří vyřizovali si všelijaká poselství. Dům i jiné statky byly při veřejných silnicích a tu stalo se často, že bylo pocestné přijmouti a opatřiti. Hostivali poselstva královská

i jiných pánů a tak nebylo dosti vína a ovsa z vlastních vinic a statků a bylo nutno přikupovati.

A pak prý ta tehdejší drahota! Co jindy se koupilo za čtyry groše, za to se dá nyní grošů šest a proto není divu, že klášter některý rok se musí několik kop i vydlužiti, — ale splácí je hned druhý rok z běžných příjmů.

Daně a různé dávky již tenkrát asi moc rádi neplatili. Bratři nařikají na ně jednosvorně. Klement VI. povoluje na 2 léta králi Janovi z Avignonu 11. července 1343 desátek z církevních statků dioecese Pražské, Olomucké a Vratislavské a z hrabství Lucemburského, vyjímá z povinnosti dávat desátek králi, kromě kardinálů též mistra a bratry řádu sv. Jana Jerusalemského, kteří obětavě dávají sebe i svůj majetek na boj proti nepříteli křesťanské víry. (Klicman MV. I.) Přes tuto výminku platil Hospitál sv. Jana, alespoň později i desátky papežské, když byly vypsány a sice v arcidioecesi Pražské dvacetpět kop. Berně královská však za celý Hospitál sv. Jana po Čechách obtížila ročně rozpočet 330 kopami, summa jistě veliká považíme-li, že Menší město Pražské platilo jenom 90 kop, město Plzeň 200, Křižovníci s červ. hvězdou 230, Brevnov 300 kop. Svatojanští s klášterem Chotěšovem platili ročně nejvíce po 330 kopách. Celá summa byla asi rozpočtena na jednotlivé domy. Pokladník Petr připočetl k dávkám císaři a císařovně hned ještě vydání na papežské legáty a páčil je pro Pražský dům na 200 kop ročně. Kazatel Petr připočetl k berni královské ještě čestné dary pro jiné pány a královské úřady a cenil ty dávky celkem na 300 kop grošů ročně, převor Mikuláš cenil válečné příspěvky, berni královského dvora a pánů a úředníků, pocty jejich poslům, dárky vrátným, purkrabím, kastellánům, hlídkám, pak platy na přípreže pro císaře a císařovnu a jejich služebnictvo na 250 kop ročně, někdy více, jindy méně.

Pocty, jaké měly se dávat apoštolským nunciům naznačil již r. 1344 Kliment VI. (MV. I., 279). Žádá pro ně denně čtyry zlaté zlata a bezpečný průvod. Ty mu ovšem měly veškeré kněžské kruhy skytati, duchovenstvo světské a řeholní.

Klásterní příjmy obnášely ročně asi 3002 $\frac{1}{2}$ zl. počítaje každý zlatý po 16 groších. Z toho připadlo na důchody a dávky asi 620 kop 40 grošů, k tomu z vinic a dvorů vytěžili asi 180 kop, když krupobiti, mrazy, války, sucho nebo neúroda uškodí, jenom málo nebo nic. Pokladník Petr přiznal 840 kop a vydání vypočítal na 876 kop. Někdy se z hospodářství stržilo více, buď za vlnu neb za odprodáný dobytek. Celkem souhlasili i když ne právě na kopu všichni svědkové v udání přibližných příjmů a rovněž souhlasili jednosvorně v tom, že se všecken příjem zase vydá.

Příjmy plynuly, jak pověděno, ze statků, z nadací a konečně též z emfyteutických platů, jak toho máme příklad ze smlouvy z r. 1346, obnovené r. 1367.

Za komtura Čeňka z Wartenberka a převora Fricka usnesli se r. 1346 bratři v kapitule, že za 10 kop gr. Pr. a roční plat 12 kop právem emfyteutickým prodají zahradu Peškovi, synu Mařika Alba a Martinovi Horinovi, měšťanům Menšího Města Pražského.

Zahrada ležela nad příkopem proti škole při veřejné cestě po straně západní (nynější Karmelitské ulici) mezi pivovarem pana Stenka s jedné strany a mezi pivovarem, kdysi Jiříkovým a kostelem sv. Prokopa se strany druhé. Páni měšťané Pešek a Martin zahradu si rozdělili, tak že losem připadla polovice severní vedle kostela sv. Prokopa Peškovi a druhá polovice k jihu vedle pivovaru Jiříkova dostala se Martinovi. Oba si vystavěli nové pivovary a jiné potřebné budovy. Po smrti Martina Horiny přešel r. 1367 jeho pivovar (mezi pivovarem Jiříkovým a Peškovým) dědictvím na bratry Václava a Prokopa.

Shrneme-li vše co dotčeno bylo, uznáme, že založení Bernarda a Martina, kancléřů českých za Vladislava krále z r. 1159 v Praze při patě mostu dosti uspokojivě plnilo svůj úkol. Svou službou Boží, hodinkami a zpěvy ve výstavném chrámě šířili bratří čest a chválu Boží, duchovní správou a kázáním přispívali ku náboženskému vzdělání, ve svých školách vzdělávali mládež, podporující chudé studenty i hmotně, dobročinností pomáhali vyrovnati sociální protivy v městě, pečující o sestárlé úřednictvo a chudinu. Cizí poselstva hostinně přijímali. Soudní pravomocí udržovali právní pořádek mezi poddanými. Pod jejich dozorem vyvíjelo se hospodářství polní a viniční, rybníkářství i chov dobytka. Při klášteře měli ode dávna svůj mlýn na nynější Čertovce; nabyli i mlýnů na starém městě před branou kaple sv. Kříže v bývalé Poštovské ulici, jakož i mlýna kdysi probošta Mělnického naproti na Malostranském břehu, na svém pozemku, u kostela sv. Prokopa, dovolili vznik dvou za odstoupený pozemek poplatných pivovarů, zřídili lázeň, podniky vesměs sloužící veřejnému blahu. Odváděnou daní v míře vysoké přispívali ku udržení poměrů veřejného práva.

R. 1420 přihnala se husitská bouře. Kronikáři krátce zaznamenali, že Pražané po Strahovu zbořili a spálili i klášter u Matky Boží konec mosta. Nečteme v současných zprávách, že by se tak bylo stalo z nějakých důvodů strategických. Nepomohl ani příkop, kterým byl klášter obehnán, ani strategický důležitá jeho poloha pro obranu mostu a města.

Z rozkazu velepřevora Matěje Děpolta z Lobkowicz, z uložení kapitoly zvisitovali r. 1612 a 1613 Fra Jiří Čejka z Olbramovic, komtur v Kládsku a hejtman hradu Pražského a bratr Ondřej Jiří z Prahy, podpřevor Strakonický všechny kommandy řádové. Z jejich obšírné zprávy dovidáme se o trudném stavu kommand a o ještě smutnějším stavu katolického náboženství mezi obyvatelstvem.

Velepřevorem byl jeden z nejvyšších sudí zemských. Jest známý císařský (místodržící), kterého revoltující páni, chtějce hraběte Martinice a Slavatu vyhoditi oknem z král. české kanceláře do hradního příkopu, pro jeho stáří a snad i pro jeho umírněnější katolické vystupování, vyvedli 23. května 1618 z král. kanceláře do zeleného pokoje, Matouš Děpold Poppel z Lobkowicz.

Voldřich Vchynský mu tenkrát šeptal a těšil ho, aby se nebál, že se jemu nic škodného nestane a hrabě z Turnu ho předně k tomu vedl, aby z kanceláře vyšel. Nejvyššího purkrabí Adama staršího ze Šternberka vzal Fels za rameno a za sukni, které se

těž držel pan Strakonický, Vilém Lobkovic vzal jej za ruku a napomínali je, aby s nimi šli, a nepůjdou-li, hrozil, že by je něčotěžkého mohlo potkati. Byli vedeni, tlačeni i strkáni ven z kanceláře. Za krátko již s modlitbou „Ježíši, Synu Boha živého, smiluj se nade mnou“, „Matko Boží, pamatuj na mne“ letěl Smečenský pán v černém, kanafácovém, tupltykytoun podšitým pláští i s rapírem a tulichem, však bez klobouku, po hlavě s okna ven do hlubiny zámeckého příkopu. Je známo, že mu tím pádem nebylo nic ublíženo. Méně známo jest, co někteří dobří a hodnověrní, pobožní lidé zajisté vypravovali a vyznávali, že jdouce právě tehdy ze starého města Pražského přes veliký most s processím zase zpátky do kostela Matky Boží pod řetězem, dobře prý viděli při tom nejdříve z okna kancelářského vyhozeném pánu, v povětří se vznášeti Pannu Marii, která jej v tom pádu na svém roztaženém a podloženém pláští zdržovala a tak při živobyčí zachovati ráčila. Byla právě středa křížových dnů a byl také od M. B. pod řetězem konán prosebný průvod.

Při kostele Matky Boží a při kapli sv. Prokopa, která byla bez varhan a měla jen positiv, nebylo čteně obydlého kláštera. Říkali tomu sice konvent, ale bydlil zde pouze farář, zároveň převor, tehdy Václav Podvinecký z Dobrovičan a jeden kaplan.

Konvent měl tyto příjmy:

Z padesátšesti domů na Malé straně dědičných úroků o sv. Havlu a sv. Jiří z práva zákupného ročně	40 tol. 42 gr.
ze vsi Motol od devíti osob	17 „ 54 „
a po šesti měrách žita a ovsa	
Ze vsi Brežňovse od osmi osob	34 „ 36 „
Dohromady	93 tol. 12 gr.

Z toho nemohl býti živ ani kaplan. Živila ho prae-fektura Radlobická panství Varvažova, které rád vyměnil r. 1599 s císařem Rudolfem za Zdětín ročně	52 tolarů
Kromě toho počítal si kaplan za olej	12 „
za olej o Velikonocích – asi k Božím hrobům	10 „
za víno, voskovice, hřebíky, skoby a pod.	30 „
Všeho vsudy	104 tolarů

Rozpočet farářův pro pět osob vykazoval:

za maso ročně	70 tol.
za chléb	50 „
za pivo	60 „
za luštěniny	20 „
na sůl	6 „
šafářům	50 „
na šat farářů a sluhovi	50 „
za kadidlo, světlo, prádlo	20 „
kuchařce	16 „

Domácnost farářova stála 332 tolarů. Pak měl ještě zisk z práva výčepního, ten byl však r. 1611 nevalný, poněvadž se prodávalo

piva i vína méně než jinde a cizího vína do Prahy dovážeti propád Pasovských nikdo se neodvážil.

Kostel měl o té visitaci pět stříbrných kalichů, jednu monstranci a dvaadvacet kasulí. Z těch byla jedna už k nepotřebě, pět starých, z nich jedna černá s vyšívaným krucifixem. Jehlou vyšívaných, jak říkali jehlou malovaných kasulí, bylo šest, jedna z nich s novým křížem a obrazem Panny Marie, dvě s vyšitým krucifixem, tři s vyšitým křížem. Jiné měly kříže zlatem tkané. Byly celohedvábné a hedvábné, jedna z látky zlaté, jedna ze stříbrné; tyto dvě drahocenné měly shodná antipendia pro hlavní oltář. Dvě antipendia byla kožená, pozlacená a postříbřená. Liturgických knih na pergameně nebylo, jenom na papíru psaných žalářů, gradualií, antiphonátií a passionálií bylo deset.

Jaké asi klenoty a knihy měl starý, nepobořený kostel Panny Marie, důvodně souditi můžeme z inventáře strakonického kostela sv. Prokopa z r. 1605. Z vůle Jeho Excellence velkopřevora M. Děpolda z Lobkowicz popsali p. Petr Březnický, p. Bartoloměj Kinský, p. Josef Sophrosini u přítomnosti primátora Jakuba Vodičky a zlatníka Tomáše, klenoty chrámové. Strakonice nebyly do r. 1613 vyplněny proto probleská tam nádherné bohatství zašlých dob. I ve Strakonici bylo tenkrát katolíků málo a pouze dva kněží, podpřevor a kazatel. Přes to měl kostel padesát čtyry mešní roucha, deset pluviálů a patnáct párů dalmatik. Prvá kasule s příslušenstvím byla attalská s humerálem protkaným perlami a drahým kamením.

Stříbrných kalichů, větších i menších bylo pětadvacet, namnoze pozlacených, větší byl posázen 24, menší 18 drahokamy.

Také dvě infule zde byly, ježto se převorové po zkáze Matky B. na konci mosta uchýlili do Strakonice. Jedna perlami zdobená, uprostřed s obrazem P. Marie, se 24 různobarevnými drahokamy, druhá kameny a perlami zdobená, 2 $\frac{1}{2}$ libry a 2 loty těžká, nesla 23 různých drahých kamenů.

Poklad obsahoval kromě jiných těžkých stříbrných schránek na ostatky svatých, dvanáct, drahými kameny posázených pacifikálů. Největší vážil 7 lib. stříbra, byl ozdoben 6 smaragdy, 11 chalcedony, 7 amethysty, 4 malachity, 6 perlami a asi 112 menšími granáty.

Byly tam vzácné obrazy a stříbrné kříže. Mezi nimi jeden „starý“ stříbrný, dosti veliký vážil 5 lib. bez 3 lotů. Měl čtyry evangelisty, dva menší křížky, 2 perly, 3 puklé zelenokamy, jeden řezaný safír a dva jiné prostší kameny. Uprostřed kříže byla veliká perla a na koncích 38 granátů.

Kostel měl čtyry monstrance, jednu z mosaze, druhá z alabastru stříbrem zdobená vážila 3 lib. a 4 $\frac{1}{2}$ lotů a měla dvě krytá skla. Třetí byla stříbrná, 6 lib. 29 lotů těžká se 6 vsazenými kameny, třemi amethysty, jedním safírem a dvěma chalcedony. Největší monstrance, stříbrná, dlelem pozlacená 16 $\frac{1}{2}$ lib. 8 lotů těžká, měla připojený korálový růženec. — Klíče od těchto a jiných skvostů dali r. 1613 visitatori Fra Jiří Czeika a Ladislav Zedlicz podpřevorovi a organistovi.

V knihovně byly dvě psané bible latinské, dva svazky české, jeden svazek roztrhaný, druhý zachovalý, jiné dva latinské svazky

roztrhané a bible německá ve třech dílech, šest jiných kodexů, v sakristii bible veliká a dva velké díly missálu. Pak breviář a jiných pět děl, dva antiphonáře Pražské, jeden řádový, s velikým gradualem a dvěma žaltáři; vše na pergaménu vedle jiných manuskriptů.

Byly-li v tehdejšímu pokladu Strakonickém alespoň některé kusy z Pražského chrámu, jak bychom z té infule s obrazem P. Marie mohli souditi, jež snad před spustošením zároveň s pergamenovými listinami, posud zachovanými z Prahy na zámek Strakonický, o který se Žižka marně pokoušel, byly odvezeny, s jistotou říci nelze. Ale nechybíme asi tvrdíce, že Matka Boží v Praze měla asi také tak vzácné klenoty jako sv. Prokop ve Strakonících.

Kapli sv. Prokopa skoro znovu vystavěl teprve později r. 1693 velepřevor Ludvík Kolovrat Libštejn.

Kostel Panny Marie byl též teprve v následujících letech za velepřevora Rudolfa hr. Colloreda a převora Grilla ab Alto upraven a nově sklenut. Kněžský konvent byl až sto let později vzkřísen od převora Taufra z Rovin od Nymburka k samostatnému životu. Taufer odpočívá v hrobce před hlavním oltářem již přes 150 let a ani za ten čas nedospěl konvent Matky B. pod řetězem toho vývoje na jakém stál před dobou Husovou.

Fra Josef Hamršíd.

Ročov.

Kláster augustiánův obutých čili poustevníků.

I. díl držba pozemská.

V tichém údolí mezi lesy pod Žbánem povstal klášter mnichů augustiánů nedaleko městečka Ročova založeného Albrechtem z Kolovrat, předkem všech nyní žijících Kolovratů (Palacký D. n. č. I. b. 475). V údolí pod Ročovem nad nynějším mlýnem vystavěl si tento Albrecht z Kolovrat tvrz, (která se také nazývá hrad, ač byla menších rozměrů a jejíž zbytky ještě do let šedesátých předešlého století byly patrné), kde bydlel se svou druhou manželkou Annou, která pocházela z rodu těch, kteří měli ve štítě červeném tři zelené listy leknů a v tekoucí řece. Nejstarší erb znám jest Albrechta ze Kyrů z r. 1332 a ještě starší někdy z počátku století třináctého před r. 1235 nachází se v kostele slavětinském na druhém svorníku postranní kaple Panny Marie. Tato Anna byla dcera Albrechta ze Slavětína, který před r. 1346 držel Slavětín, ale v době založení kláštera ročovského byli synové jeho již na malých statcích v Žatecku a nejspíš bratr Anny Albrecht ze Slavětína byl purkrabím v Kostomlatech, o němž poznamenal kronikář Beneš z Veitmile, že mu hrom urazil velké zobáky u jeho obuvi. Bylať tato móda přinesena k nám z Francie a přímí mravokárci soudobí velmi se nad ní rozhorlovali. Podnět k založení kláštera vypravuje pověst, že manželka Anna Kolovratova měla sen, kde blízko hradu vidí zlatou niť, která se jí v napadlém sněhu objevila, tam aby klášter zbudovali. Podobný sen měl i manžel její a ráno pospí-

chajíc k místu, nalezla tak a vypráví svému choti, co spatřila. Pověst ta jest obdobna té, jakou legenda vykládá o založení kostela P. Marie Sněžné v Římě bezdětnými manžely Janem a jeho manželkou za papeže Liberia.

Úmysl svůj založiti klášter v místě, kde vedle snu zjevila se mu zlatá niť. oznámil panujícímu císaři a králi Karlu IV., který úmysl jeho schválil listinou danou v Mühlberku 2. ledna 1373. Klášter ten měl býti založen v místě příhodném před hradem jeho ročovským. Měl dostati ročních důchodů třicet hřiven, dvůr s dvojnásobným popluzím (popluží míra neurčitá, obyčejně lán neb 60 korců v sobě mající viz Brandl: Glossarium str. 249) na jeho statcích v kraji žateckém a slánském a bratřím na vždy dáti a ode všech berní a dávek věcných i osobních osvoboditi (original v archivu svatotomášském Pelzl Karl IV.). Albrecht z Kolovrat vyznává, že zvláštní důvěry a lásky jeho mají bratři sv. Augustina. O počátcích tohoto rodu Kolovratů víme málo. Co uvádí Weidner ve svém spise „*Rota in aquilam commutata*“ záleží na domněnkách a erb kolo tento rod neměl, nýbrž vždy jen orlici jako podnes, (viz můj článek v Sborníku hist. Vlasti r. 1900 str. 51.) Tento list císaře Karla IV. jest tím důležitý, že obsahoval osvobození od dávek a berní a že mohl Albrecht z Kolovrat mu věnovati ze svého zboží zemského 30 hřiven úroků. Povážíme-li, že tyto statky nebyly všechny zpupné nýbrž i také manské, jest toto dovolení císařovo zvláštní milostí zakladateli prokázané.

Na prosbu Kolovratovu schválil i papež Řehoř XI. založení kláštera, protože ani v místě ani na blízku Ročova žádného kláštera mnichů žebravých nestává a to tím spíše, že i sám císař se zaň přimlouvá, jen-li 12 bratří téhož řádu tam se zdržovati budou. Z tohoto listu papežského se učíme, že podle ustanovení papeže Bonifáce VIII. žádný klášter žebravých mnichů bez povolení papežova neměl býti vyzdvižen a že právě u nás po bitvě bělohorské proti tomuto ustanovení se nejvíce hřešilo (viz můj spis „Obnova náboženství katolického po roce 1620“). Original listu Řehoře XI. dosud se nalézá v archivu svatotomášském). Dán jest v Avignoně 1. dubna 1374.

Nyní jednal Albrecht z Kolovrat, který byl r. 1373 hejtmanem na Milíně v Čechách, s řádem samým a to s provinciálem Linhartem z Běláku, který tehdež měl svěřenou péči nejen klášterů českých, ale i bavorských, rakouských, korutanských, moravských a polských. Kolovrat byl již hejtmanem Vogtlandu (terra advocatorum) a věděl o tom, jakou povinnost zakladatel má a co bratři do nového kláštera uvedení činiti mají. Albrecht z Kolovrat zavazuje se, že klášter úplně vystaví rozličná zboží jako pole, rybníky, luky, pastviny, vody, mlýny, zahrady a platy jisté opatří, jak to v listě jeho a bratří synů jeho šite obsaženo jest (prout in eiusdem domini Alberti, fratrum filiorumque suorum literis plenius continetur), aby těmito statky dvanáct bratří poctivě dle stanov řádu mohlo býti chováno.

Za to mají 1. v pondělí po každých suchých dnech čtyři služby za mrtvé dle rádoých pravidel a 12 chudých dle možnosti opatřiti (pascere),

2. aby každý den prvá mše sv. o Panně Marii v sobotu pak zpívaná byla.

3. každý den mše sv. za mrtvé dobrodince.

Kdyby některý z bratří bud zakladateli, aneb jeho nástupcům z příčin rozumných zdál se pro toto místo klášterní méně vhodný, budiž odtud vyzdvižen a jiným odjinud nahrazen. Mimo to mají dva čeledínové chudí a chatrní zdravím, ale mimo klášter stravování býti tak jak se v klášteře děje. Dále vymínil si zakladatel, aby všecko zboží, které dává klášteru aneb jeho nástupci ještě dají, pod ochranou jejich zůstávalo a bratří neměli moc je prodati a zciziti jedině s vůlí jejich. Kdyby však ustanovení zakladatele se neplnila, aby po prvé, po druhé a po třetí napomenuti jsouce převor a jeho úředníci tak dlouho na zemi seděli, dokud by co obměškali, nevyplnili. Jestliže by ani trest rádoý je nepolepšil, oznámí to zakladatel aneb jeho nástupci provinciálovi písemně po třikrát a kdyby i tenkrát neposlechli, může jim zakladatel aneb jeho nástupce zboží to vzíti a jiným dáti bez odporu a to klášterům a konventům toho rádu.

K těmto závazkům a přáním zakladatelovým souhlas svůj dal provinciál, převorové sv. Tomáše, ostrovský, mělnický a ročovský.

Dán v Praze na neděli mezi oktávou Narození Panny Marie leta Páně 1374 (10. září).

Na to položen jest základní kámen kostela a konventu r. 1375 na den Narození P. Marie a první převor Binold kláštera ročovského, zakladatel Albrecht z Kolovrat, hejtman Vogtlandu se syny Albrechtem, Mikulášem, Purkartem a Herbortem a matkou jejich Annou jsou přítomni, jak na straně VIII. gradualu dosud zachovaného vyobrazen jest držící kostel v ruce a podávající ho P. Marii.

Druhý revers rádu z roku 1377 13. ledna líší se tím, že udává počet bratří 13, z nichž 9 kněží a 4 klerici zajisté jen proto, aby to, co jim papež Řehoř XI. uložil, totiž nejméně 12 bratří aby bylo, vyplnili. Na místo tří mši denních mají první k počtě Panny Marie zpívati, druhou za hříchy zakladatele, třetí za duše předků jeho, čtvrtá za všechny dobrodince jeho, patá za ty, jimž kdy ublížil. Taktéž služby Boží ve čtveru suchých dnů mají se konati způsobem v prvním reversu psaným. Při těchto službách čtvrtletních má býti rozdáno 11 grošů, 2 groše dostane převor, dva groše čtyři klerici, dva lidé, kteří bydlí mimo klášter, mají dostati jídla a piti jako ostatní klášterníci.

Statky zakladatelem jim dané nemají prodávati, změnovati neb zciziti bez povolení zakladatele a jeho nástupců.

Kdyby se některému z bratří nelíbilo v klášteře, má provinciál jiného za něj voliti.

Tresty na neplnění závazků místněji určuje: převor neposlušný sedí u prázdného stolu, podpřevor, sakristán a správce na holé zemi ať sedí, dokud neučiní za dost, v čem přečinil.

Revers ten podepsal provincial český a bavorský Mikuláš z Domažlic lektor, Lev převor a lektor pražský, Zbyněk převor a lektor na Ostrově, Jindřich Selnic převor mělnický, Jakub převor bělský, Binold převor ročovský.

Tito převorové zavázali se ještě pod přísnějším trestem totiž, že chtějí býti zbaveni své hodnosti a nesmí vkročiti do chrámu, dokud by se nestalo za dost od bratří ročovských, k čemu se zavázali.

Protože tento revers opatřen jest pečeti visutými, má se Lev převor pražský za člena rodu Bivojů z Rožmitála, Zbyněk převor ostrovský za člena rodu Zajiců z Valdeka. Zajímavo by bylo zjistiti převora mělnického Jindřicha Selnice, není-li z těch, kteří sídli na blízké tvrzi selmické u Ročova.

Konečně vydal Albrecht z Kolovrat na své tvrzi ročovské r. 1380 6. srpna zakládací listinu spolu se svými syny Albrechtem, Mikolášem, Purkartem a Herbortem a se svědky Vilémem z Hamburku a Arnoštem z Šumberka, v níž dává klášteru dvůr nad klášterem s jedním poplužím, porostlinami, lukami, pastvinami, chmelnicí, štěpnicí (viridarium) a dvěma rybníky ve svých mezích.

Potom 30 kop gr. platů ročních v Žehrovicích, Leštanech, Zbrašně, Přemkově a Vlčím a sice 20 kop konventu a 3 kopy pro svíčky a olej na lampu. Tento plat odvádí se pololetně o sv. Jiří a Havle. Nejvíce úročníků vykázal v Žehrovicích (Kornouzkých) a sice 17: Matěj, Vlach, Svan, Vaněk, Mařata, Solar, Pešek Krabec, Sebek, Dalebor, Luxa. Ti platí po 30 gr. ročně. Nejvíce platil Michal po 45 gr., jiný Michal po 26 gr., Michek 37 gr., Hřda a Řehoř po 15 gr., Havel a Jan po 10 gr. dohromady 7 kop 38 gr. Lišťany platí 3 kop 25 gr. 5 denarů a sice po 31 gr. 3 den. neb penízů, Jan, Michal, Václav a Žibřid, po 24 gr. 3 den., Matěj a Jakub a nejmiň Vachek 12 gr. 2 den.

Přemkov platil 1 k. 48 gr. a sice Jakub a Nedvěd po 32 gr., Řehák 24 gr., Trach 20 gr.

Zbrašín celkem 1 K. 39 gr. a sice Němec 39 gr. 6 penízů, Jan 18 gr. 6 penízů, Sobec 18 gr. 3 pen., Ječek 13 gr. 3 peníze, Ctibor 9 gr. 3 pen.

Z Vlčího platili dva Trojan a Šebek po 16 gr. celkem 32 gr.

Úroky tyto pololetní činí 15 kop 2 gr. 5 penízů.

K tomu platí rychtář z Vysoké (neb Horního Ročova) 16 gr. na sv. Havla a tolikéž na sv. Jiří.

Tito všickni úročníci zůstávají v moci kláštera se všemi pokutami, vyjímaje čtyř zločinů totiž vraždy, krádeže, zhárství a násilí panen a žen, které si zakladatel vyhrazuje také aby prodání, vyměnění nebyli bez vůle jeho.

Plný desátek z vinice u Ročova a u Kornouzu mají bráti. Z Toužetína ročně dostanou 100 měr ječmene a ze dvora Ohrobce u Kornouzu 100 měr žita.

Kdyby ale někdo z nástupců jeho statky ty prodal, má bratřím jinde stejný úrok a desátek zaopatřiti.

Počet bratří má býti 13. devět kněží a 4 klerikové. Mše sv. slouží první zpívanou marianskou, druhou čtou za hříchy zakla-

datele, třetí za duše všech předků, čtvrtou za dobrodince jeho, pátou za ty, kterým ublížil, utiskl na těle neb statku uškodil.

V suchých dnech za věrné zakladatele služby boží a při každé 12 gr. ať se rozdává mezi bratři: 2 groše převorovi, každému knězi po 1 groši, čtyřem klerikům dva groše. Též dvěma osobám mimo klášter dají slušnou klášterskou stravu.

K této zakládací listině přivěsil svou a svých čtyř synů pečeti a požádal Viléma Zajíce z Hasenburku a Arnošta z Šönburku za svědky, kteří tu listinu spolu spečetili (original v archivu sv. Tomášském v Praze).

Tuto zakládací listinu potvrdil král Václav IV. 22. dubna 1384 (tiskána v Pelzlovi: Wenzel IV. Ukl. 64.)

Kostel klášterní P. Marie jest zobrazen v díle „Summarium rerum memorabilium conventus Roczoviensis od Arnošta Pabstmana od 1814—23 převora kláštera ročovského mezi str. 18—19.“ Má sedm opěracích pilířů, mezi 6. a 7. pilířem na straně severní jest gotický portál, západní strana má erb Kolovratský, střecha jehlan-cová s třemi arkýři s gotickým sanktusníkem. Na straně jižní přiléhá ke kostelu konventní budova o jednom poschodí, s vchodem a čtyřmi okny v přízemí a 10 okny v patře prvním. Vedle budovy klášterní v rovné čáře jest zeď, která na konci má vrata. Na východní straně k lesu a v koutě na straně jihovýchodní malý domek podobající se více kolně nežli stavení. Na severní straně od kostela zřime malou kapli s vížkou sanktusovou ohrazenou zdí, uvnitř jest hřbitov. Dále na sever vidíme dům jednopatrový se dvorem a v pozadí dva domy, podle zdi rybník a vedle něho mlýn. Ač kresba ta více jest vzata z paměti, nedá se upřítí, že jest zdělána ze starších poznámek a zkazek.

Svěcen byl tento kostel patrně menších rozměrů než jest nyní od Hynka, biskupa Vladiměrského roku 1380, den však jest neznám. Tento biskup jest řádu sv. Augustina a 1374—87 má ho Tomek Děj. Prahy V. 216. mezi členy konventu sv. Tomáše. Smrt jeho se klade na r. 1388. Pocházel z rodu, který měl ve znaku korunovaného lva jako páni z Citova aneb Račiněvsi. (Sedláček: zápisy soukromé str. 200—201 z archivu metrop. kapitoly r. 1376). Tímto se opravují nejen zápisy domácí, ale i jiné, které jej měli za člena rodu Hazmburského. Znak toho rodu nalézá se i v kostele slavětínském mezi 20 erby, které pocházejí z r. 1380. Tuším že Balbin byl první, který se té chyby dopustil, ač se upřítí nedá, že ta rodina s Hazmburky spřízněna byla. Bližší však vztah jejich neumíme vysvětliti, protože se současných pramenů nedostává. Byl světícím biskupem arcibiskupa pražského Jana z Jensteina ano již Jana Očka z Vlašimi, protože se r. 1376 již biskupem vladiměřským zove.

Starý tento kostel měl šest oltářův.

1. velký oltář ke cti všemohoucího Boha pod jménem Narození P. Marie a všech jejich svátků, sv. Trojice, sv. Kříže, sv. Augustina a sv. Moniky.

2. oltář byl v kapli neb sakristii sv. Anny, sv. Jachyma a Josefa, sv. Kateřiny, Barbory, Doroty, Markety, sv. Alžběty a Hedviky.

3. oltář u vchodu na ambit v kůru neb presbytář ke cti sv. Michala a všech andělů, sv. Jana Křtitele, všech patriarchů a proroků a sv. mladátek.

4. oltář v lodi pod hrobkou na pravé straně ke cti sv. patronů Vít, Václava, Vojtěcha, Sigmunda, Stanislava, Prokopa, Benedikta s bratřími a Ludmily, Štěpána prvomučedníka, Vavřince, Fabiana a Šebestiana, Jiřího, čtrnácti sv. pomocníků, Mauricia a Gereona.

5. oltář pod hrobkou se strany levé sv. Karla, sv. učitelů Ambrože, Řehoře, Bernarda, Jeronýma, Františka, Hilaria, Wolfganga, Viléma, Mikuláše biskupa, sv. Rocha a všech sv. vyznavačův.

6. větší oltář v chóru (presbytáři) na levo sv. Petra a Pavla Bartoloměje, Jana Křtitele, všech sv. apoštolův a evangelistův, 1100 panen a učedníků Páně.

Kaple vedle většího kostela ke cti Věch svatých: Pokropení lidu každou neděli se děje a průvod z většího kostela jde po obecném hřbitově ke kapli Věch svatých.

Pomník zakladatele Albrechta z Kolovrat stál uprostřed kostela hned u presbytáře, nyní ze starého kostela nebylo jím hýbáno a jest v rozšířeném chrámu blíže ke straně epištolní.

V starém kostele stála socha P. Marie, která jediná se zachovala a jest nyní postavena na hlavním oltáři. Jest z opuky a dal ji dělati zakladatel chrámu spolu se sochami sv. Barbory a Doroty. Tyto poslední nalezeny byly za převora Antonína Vonáška v sklepení kláštera polo rozpadlé, ale poněvadž všechny součástky se našly, obnoveny jsou ve způsobu starém původním a jsou okrasou nového nynějšího chrámu postaveny jsouce naproti kredenčnímu oltáři v kněžišti. (Sochy ty mají stejný ráz s oněmi, které má kostel P. Marie v Charvátci viz můj článek v Čas. př. star. č. VI. ročník).

Zakládací listinu dal vložit Albrecht z Kolovrat do desk zemských v I. knize Prokopově strana P. 22. v roce 1382. Obsah tohoto vkladu neznáme a nemůžeme říci, jestli se se zakládací listinou kryje, anebo neměl-li jiné dodatky a změny, jaké tušíme, srovnáme-li překlad této zakládací listiny český a německý. Srovnáme-li obě listiny českou a německou, tak jak se nám dochovaly, pocházejí teprv z konce 15. století anebo ještě až z počátku století 16. Nejdůležitější změna záleží v tom, že klášter nabývá vesnice nejbližší Oulovic, kde dříve býval dvůr, ale nyní patří celé sedláckům, kteří platí ze svých statků úroky roční a konají roboty. Za to mizí Žehrovice, Toužetín, Ptemkov a Zbrašín a na místo toho přibývá klášteru majetek v Lišanech a Oulovicích. Zda-li platy z Žehrovice a Kornouzu zaměněny byly za jiné nevíme, protože následující desk zemských vklad z r. 1383 v knize Prokopově str. T. 30 opět jen praví, že Albrecht z Kornouzu dal klášteru v Ročově (Emler P. DZ. I. 479), ale co se nepraví. Tak jest neznám obsah vkladu do desk v I. knize Václavově strana Q. 22. (Emler P. DZ. I. 514) a rovněž vklad v téže knize R. 16. z r. 1388 Jan ze Saubi de Okoře dal klášteru v Ročově (Emler P. DZ. I. 515.). Všecky tyto záznamy pocházejí z knihy Talmberské, první pak z r. 1382

z graduálu ročovského a jsou kusé tak že i Valentin Weidner nejpilnější sběratel pamětí klášterních nemohl se jich dopídití. Snad poslední zkomolený zápis Jan de Saubi de Okoře, který se týká rodu Rokycanských z Prahy se v archivu Prahy najde.

1410 16. února Aleš z Bezdržic syn Purkarta z Kolovrat daroval klášteru ročovskému / kop ročního platu u přítomnosti Matěje Tučena, převora téhož kláštera a tento roční plat založen jest ve vsi Vižce, která patřila Petrovi z Chrástu erect. VIII. J. 8. z tohoto darování soudíme, že klášter neměl ještě moci přijímatí pozemské zboží jakožto rád žebravý.

Nastalé války husitské nezničily klášter jak letopisy domácí líčí. Neboť do kostela klášterského pochovávaní byli členové rodu Kolovratského a jiných příbuzných rodů. Tak roku 1440 pochován jest tu Albrecht z Kolovrat, jehož pomník popisuje V. Weidner: na kameně vytesána jest postava jeho a nápis kolem: obiit anno MCCCCXXX generosus dominus d. Albertus Kolowrat, orate pro eo. U noh byl nápis „Jan syn jeho rozkázal jest ten kámen udělati“, se znakem Kolovratským.

Druhý pomník: Anno Domini 1477 obiit strenuus vir Nicolaus Polensko, orate pro anima eius. Tento Mikuláš z Polenska, držel zástavou arcibiskupské statky Počedělice a Vršovice (vice o něm najdeš v mé monografii Vršovice a Počedělice). Nad to konal zde převor Jan Verder důležité dílo misionářské pro katolíky kolem Ročova roztroušené v r. 1469—1479 (v. Frind Kirchengeschichte Böhmern IV. 335.) V těch dobách od 1420—1520 obdržel rád dispensí papežskou nabývatí pozemského jmění, jelikož máme důkazy, že jednotliví převorové jmění klášterní zadávali, což ovšem nemohli činiti bez výslovného povolení nástupců zakladatelových i svých představených. Tím klášter i kostel nemalou újmu brali a není divu, že právě v době, kdy luterství se tlačilo nejen mezi kněze světské i řeholníci jim nasáklí. I rod Kolovratský nezůstal ve svém celku věren víře katolické. Zvláště ti, kteří sídlili na Novém hradě a rozšířili se do Žatecka, Rakovnicka a Lounska záhy přilnuli k novému učení Vitenberského proroka, studující na vysokém učení tamnějším a jinde. Proto vítá letopis klášterní bratry Bezdržické Jiřího na Kornouze, nejvyššího sudí zemského a Váciava bratra jeho na Košátkách, že se ujali kostela a kláštera opuštěného, dali je obnoviti a kostel znovu posvětití biskupem Františkem z Megary, světícím biskupem rábským r. 1523. Toto nové svěcení nevylučuje i možnost, že v kostele konány služby boží pod obojích. Ale tato obnova kostela nepřivodila obnovu těch, kteří tam sloužití měli. Jestliže v době mezi r. 1420—1520 máme málo světlých důkazů činnosti jednotlivých údů kláštera, jest doba od 1520—1580 nejtemnější, doba nekázně, nedbalosti a marnotratnosti. Z celé té 60 leté doby známe toliko tři členy, což by ovšem mohlo se namítnouti, že z těchto tří nelze souditi na celek, ale právě pro to, že více jich neznáme, upevňuje se naše přesvědčení, že náš soud jest pravý a že u ostatních nám neznámých nebylo co chváliti.

A tu přicházíme k nejdůležitějšímu bodu, proč klášter tak sešel. Jednak to byl rod Kolovratský sám, který fundací předka

svého tenčil, což se jevílo při visitaci arcibiskupa Antonína r. 1573, kde zle touženo na Petra Novohradského z Kolovrat, že držbu klášterní ztenčuje, ale po něm za převora Somsenreitra 1599 a 1603, když tento žaloval na syna Jachyma Liebsteinského na Rabenštejně Jana, že knihy purkrechtní k sobě přijal, poddaní dalekou cestu až na Buštěhrad vážití musí, že knihy ty bezprávně k sobě přijal. Jan Novohradský odpovídá cisáři, že převorové statky prodávají, peníze stržené pro sebe nechávají, neb jsou cizinci a tím fundací jeho předka Albrechta a Anny manželky jeho ztenčují. Lidu poddaného že se vždy ujímá. Prevor dal les Bor celý vymýtiti a dříví rozprodal a kam ty peníze obrátil, se neví. Otcí jeho Jachymovi dluh 400 zl. nadělal a účty z něho na Buštěhradě neučinil (archiv státní dříve místodržitelství).

Ač v té době klášter ve zlém způsobu se našel co do hmotné stránky, jest přec znáti, že od vydání české konfese r. 1575 nastává nenáhlý obrat k lepšímu, který teprv koncem třicetileté války za převora Valentina Lisnera začíná se zotavovati. Majetek v Žehovicích, Přemkově a Vlčím již nedostal zpět, za to ale v Lištanech skupováním statků pustých a výměnou hamfeštního dvora v Zbrasíně za jiný v Lištanech zrostl ve slušný dvůr a více než polovina Oulovic připadla mu. Bezprostředním sousedstvím panství citolibského a výměnou vzájemnou polí, a držby docílil klášter toho, že statek jeho dostal se do desk zemských. Mimo to rozhraničení držby klášterské a panství citolibského nenalezli jsme v deskách zemských žádného staršího zápisu. Vykládáme si pak tento nedostatek tím, že dříve veden byl majetek kláštera jako rodinný statek Kolovratský, až za Pachtů z Rájova, majitelů Citolib, vložen byl do desk zemských.

II. Klášter Ročov jako duchovenství.

Díl první měl za účel vylíčiti původní nadání kláštera Albrechtem z Kolovrat a jeho osudy až do dnešního dne. Díl tento má nám ukázati osoby duchovní a jejich tvorbu nebo působení. V popředí kláštera stál vždy převor a kolem něho ostatní bratři kněží a klerikové mají podíl na duchovní práci v klášteře v kraji samém. Tak jako jsme sledali v díle prvním mezery tak budeme nuceni i zde přestati na všeobecném podkladu ostatního duchovenstva řeholního i světského.

První převor jest Binold, který podepsal druhý revers řádu spolu s převory pražským, ostrovským, mělnickým, bělským r. 1377.

Jak dlouho v Ročově trval neznámo.

1389 Mikuláš pražský brzy do Prahy se dostal a domácí prameny činí jej spisovatelem knihy svatotomášské, která až do dnes se zachovala a mnohé vzácné zprávy o řádu a o jiných událostech podává.

1391 Matěj Tučen, který ještě jednou a to 1410 převorem ročovským jest a odtud k sv. Tomáši se dostal. Možná však, že jest to omyl protože 1392 jmenuje se Matěj probošt a Jan převor (Tadra soudní akta III. 53.), což by svědčilo o tom, že při převorovi Janovi zastával hospodářství klášterní a odtud jméno jeho

probošt, jsa představeným kleriků pracujících pro konvent. Podobně bylo u klášterů benediktinských, kde probošt znamená představeného aspoň tří bratří, který byl správcem kláštera. Týž převor Jan spolu s proboštem a s pány Kolovraty měl nesnáz s farářem brložským Martinem o desátek ze vsi Lišťan a obě strany shodly se na dvou rozhodčích Mikulášovi Puchníkovi, officialovi a Janovi z Pomuku generálním vikáři, co tito vyřknou, že strany obě se tomu podrobí.

Usnešení to stalo se 17. června 1392.

Druhá pře téhož Jana převora s konventuaelem Ludvikem vedla se od r. 1401—1405 s Janem Litoměřickým, měšťanem pražským, který dlužen byl za svého bratrovce, Václava Litoměřického, 51 kopu gr. Tento Václav Litoměřický byl dříve augustiánem ročovským a přešel do kláštera Údolí zvaného v arcidiecési ostříhomské a sice k Pavlínům, (zřízeným r. 1215 v Uhráh) a úředním jménem klerikové řádu sv. Pavla poustevníka na rozdíl od Pavlánů (fratres minimi s. Francisci de Paula). Tento strýc Václava Litoměřického zaručil se za něho zaplatiti 51 kopu, ze kterých bylo již 1401 22 kop zaplacené a 29 kop chtěl splácti po čtyřech kopách pololetně. Roku 1405 vyznává převor sv. Tomáše Václav jako zástupce převora ročovského, že celý obnos 29 kop úplně zaplacený obdržel. (Tadra soudní akta IV. str. 24., 25., 26.) Nejmenovanému převorovi ročovskému přiznává se k dluhu 1½ kopy gr. panaše Petr z Konětop (Tadra VI. 293).

R. 1410 16. února dal Aleš z Bezdruzic, syn Purkarta Kolovrata na Bezdruzicích 7 kop gr. Matěji Tučnovi, převorovi a konventu kláštera ročovského a to na zboží Petra z Chrástu na Vížce (v okrese piánském, fara Černošín).

Z Loun dostal klášter r. 1396 dvě kopy a 10 gr. od měšťana lounského Chlumka jako poručníka paní Holky a jejího syna, který v klášteře ročovském jako klerik zemřel (arch. loun I. C. 3.)

To jest všecko, co se zachovalo o konventu ročovském před vypuknutím válek husitských. Netřeba opakovati, že domácí zprávy o vyvrácení kláštera Žižkou r. 1424 nespočívají na pravdě, klášter trval i po válkách husitských. v kostele pohřbívání jsou Kolovratové, jak přesná zpráva z r. 1440 dí, že syn Albrechta z Kolovrat Jan dal pochovati otce svého blíže pomníku zakladatele Albrechta, jak Pabst ve svém Summarium na str. 62 poznamenal: Obiit anno domini MCCCCXXXX generissus dominus d. Albertus Kolovrat. orate pro eo; na okraji se četl nápis: Jan syn co rozkázal jest ten kámen udělati.

Za času, kdy Čechy stíženy byly klatbou, sloužil Šimon z Ročova 1467 na hradě Libsteině. (Palacký Ukb. G. P. 459). Bylo to za krále Jiříka. Tato zpráva pochází z konsistorních akt a znamená, že člen kláštera ročovského kněz Šimon nedbal klatby a sloužil u Kolovrata Libsteinského slavné služby boží (celebrat).

Veselejší zprávu máme o převorovi Janovi Verderovi, který od r. 1469—79 koná misionářskou práci mezi roztroušenými katolíky okolí ročovského. R. 1477 pohřben byl v kostele ročovském horlivý katolík Mikuláš z Polenska, zástavní pán Vršovic. Jeho sestra taktéž

katolička Eliška pohřbena jest v kostele počedělském. Náhrobek její dosud se zachoval (viz Method mé Počedělice).

R. 1489—91 připomínají domácí prameny převora Šimona Počepického z Počepic a podpřevora Jana Rusa z Rusova, kteří Lorencovi Lencovi z Lensu, který bydlil v městečku Ročově v domě klášterním svobodném, aby opatroval lesy, dědiny a louky a rybníky klášterské, zastavili dědinu kus pole vorního, loučku u potůčku živého pramene dotýkajících se lesa a porostlin jemu zůstavených proti dědinám klášterním na poledne ve 12 kopách mís. na potřeby klášterní na stavení a opravování skel.

Tohoto Šimona Počepického mám za totožného s oním Šimonem, který konal slavné služby boží na Libsteině. 1494 jmenuje se převor ročovský, ale jméno schází v archivu lounském.

14. srpna 1514 píše Zdeněk Lev z Rožmitála kněžím a bratřím kláštera sv. panny Dobrotivé na Ostrově, že sobě za převora volili kněze Klimenta, kterýž nyní v Ročově jest, že s panem strýcem Zajicem k tomu svou vůlí dává však tak, aby on se s těmi pány, kteříž jsou fundatorové kláštera ročovského, pěkně rozešel a k nám a ku panu Zajicovi, aby se tak ukázal a našel, jakž na fundatory přísluší. I toto již vědouce můžete to témuž Klimentovi oznámiti (archiv český VII. str. 50).

1518 jmenuje se převor Sigmund a 1520 obrací se převor Albert Koiniger na Václava Košateckého z Kolovrat jakožto fundatora, aby pomohl spustlý klášter obnoviti (Frind Kirchg. IV. 335.). Tento spolu s bratrem svým Jiřím Bezdružickým z Kolovrat na Kornhauze kostel i konvent tak dalece obnovili, že se v nich služby boží konati a v klášteře bydlet mohlo. Kostel znovu posvětil jak již svrchu řečeno bylo, světicí biskup rábský František z Megary. Také starý graduál ročovský nalezen byl ve vsi Oulovicích v nějakém hlništi a obnoven.

Důležitý obrat nastal v klášteře ročovském tím, že Jan Maštovský z Kolovrat prodal 1523 16. září Děpoltovi z Lobkovic dědictví své po otci Benešovi a dědu Herbortovi a sice zámek Pravdu s městečkem Ročovem, Velký Lipeň, což tu má, Přemkov, což tu má, Netluky ves celou, Konětopy ves celou, Markvarec ves celou, v Krončově, což tu má, mlýn nad Brlohem, Vlčím, což tu má, podací kostelní v Ročově a Netlucích, také díl fundatorství kláštera ročovského s vesnicemi zápisnými Milostín ves celou, Solopisky ves celou za 13500 kop gr. m. (archiv roudnický VI. E. b. 11., 20., 25., 26.)

Toto rozdělení fundatorství mezi Kolovraty a Lobkovicemi mělo ten neblahý vliv, že dozor na hospodárství v klášteře oslábl a že dědičové Děpolta z Lobkovic i ty platy v Přemkově, Vlčím a v Ročově městečku skoupili od převorů špatně hospodářících a tak umenšily se příjmy kláštera při vsích nejbližších ležících. Od roku 1523—1580 máme tři případy neblahé členů tohoto sporu. Jest to Křištof kněz, o němž převor kláštera pod Mělníkem Fridrich z Benátek podává r. 1567 arcibiskupovi zprávy, které jej od r. 1520—67 líčí jako nepoctivého, neboť sáhl na poklad kostelní v Ročově, žil v konkubinátě, zplodil děti, ano jako cizoložníka. S ním byl

druhý konventuál Eliáš Ročovský r. 1564 pohromadě v konventu sv. Vavřince pod Mělníkem, který byv svěcen od arcibiskupa Antonína Brusa 1566 21. prosince v kapli sv. Václava na hradě pražském na podjáhna, 1567 24. května na jáhna, 1569 4. června v kapli sv. Antonína na kněze přešel k pod obojím, stal se pod jménem Eliáše Šuda z Semanína administrátorem konsistoře pod obojí zvolen odstávův 1609—14. O něm najde se mnoho zpráv ve Wintrově Životě církevním. K této dvojici nehodných synů sv. Augustina v klášteře ročovském poji se převor Martin Čert. Arcibiskup Antonín dostal rozkaz od císaře Maxmiliána II. visitovati klášter ročovský r. 1571, kterouž visitací pro trvalou chorobu nemohl vykonati až roku následujícího 1572 v červenci (Borový Antonín Brus 162. 3.) Přítomen byl spolu opat osecký Baltazar a probošt litoměřický Marek z Kytlic. Jako zástupci zakladatele kláštera byli tu Albrecht, Petr a Jachym Kolovratové. Výslechi stran konal se v kostele, protože nebylo v klášteře jediného místa, kde by v suchu co takového se mohlo jednati. Z tří Kolovratů přítomných Petr dosáhl toho na převorovi, že mu poddané lidi k užívání postoupil, které on všelijak utlačoval a při tom klášter spustnouti nechal. Arcibiskup učinil návrh císaři, aby převor Martin pro neřádné obcování odtud byl vyzdvižen a nový usazen, aby páni z Kolovrat o kolatorství se srovnali a co od kláštera odňali, zase navrátili. Nahoře byla řeč i o tom, že nejen rod Kolovratský, ale i Děpolt z Lobkovic, koupiv 1523 Pravdu zámek s městysem Ročovem a nabyv tím část fundatorství kláštera ročovského, přičinil se o ztenčení nadání jeho, neboť o platu rychtářově z Horního Ročova a zároveň o platech z Přemkova není při dálejších postupech toho zboží na syny Děpoltovy zmínky, ona celá ves Přemkov jim zapsána jest.

Od roku 1580 známe již skoro nepřetržitou řadu převorů. R. 1580—2 jest převorem Marian Sandy, soudě dle jména Vlachodem. Ten napomáhá k dluhům svým poddaným Pavlovi Dobešovi a Jirovi Beranovi z Lišťan a Kryštovi Teyflovi a Štefanovi z Oulovic (arch. loun. I. C. 20.)

R. 1683—6 Antonín Krayf převor svědčí o dluhu poddaného svého Urbana Kostrnáče z Lišťan před soudem lounským na měšťana Jirřka Rendle (I. A. 2. pam. kniha loun.)

1588 Michal Krul převor, za něhož pořizena jest křtitelnice, která nese jeho nápis. Bernard kaplan jeho (tak se nazývá v arch. rakovnickém) sepral lidi v Řevničově a byl od hejtmana křivoklátského do vězení dán.

1593 14. prosince Jan převor svědčí, že má 48 poplatných lidí v kraji žateckém (arch. kap. metrop. LVI. Č. 31.)

Zdali bezprostřední nástupce jeho byl Tomáš Sonnenreiter bavorák z Mnichova r. 1599 27. února v arch. rakovnickém připomínaný, pro sporné správy domácí nedá se určit. 1602 11. února žaluje na Jachyma z Kolovrat, že knihy gruntovní kláštera odňal a že poddaní jsou nuceni dalekou cestu dělati při odvádění platů.

1603 jest ještě převorem a při soupisu poplatníků kraje žateckého se uvádí (Marat Věstník uč. spol. 1898.)

1604 Jiří Gansmayer náměstek převora odchází do Pivoňky.

1605 Michael Vinkler též náměstek převora dostal se odtud do Pivoňky,

1607 Michal Maletius převor, zemřel 1613.

1613 a 1614 Sigmund Bauhofer jinak Kernovský, Moravan, dříve byl u sv. Tomáše a na Šopce správcem. Měl co činiti s pány Kolovraty, kteří poddané mnohými břemeny tiskli. Odešel do Brna.

1615 Marek Schindenholzer ze Sefeldu, náměstek převorův, byl kooperátorem u sv. Tomáše před tím a volán do Brna. Zemřel v Řezně.

1621 3. října nalezá sepsání v Lounech od kněze Mikuláše převora ročovského v příčině měšťana Pavla Ladařovic, že by měl krávu Jana Šrůty z Lištan. Byl to ten nebezpečný čas, kdy vojsko Albrechta z Valdsteina leželo v Lounech a vojáci rozbíhali se na vše strany a brali, kde se co dalo.

Téhož roku 1621 Augustin Thalmayer, Moravan, jest již převorem až do r. 1625. Koná duchovní správu ve Vinařicích 1624 a v Smolnici. Za tuto službu ve Smolnici vymáhá r. 1629 Jan rychtář z Lištan 72 kopy u rychtáře smolnického Jana Šuráka. Týž Augustin Thalmayer, aneb jeho předchůdce Mikuláš jest pohostinu u měšťana lounského Pavla Vraštila, když před vojáky z kláštera utéci musel (arch. loun.) R. 1625 připomíná se Jeroným Haršer, náměstek převora, který v témž roce zemřel a po něm Blažej Burknecht z Frýburku též náměstek převorův r. 1626.

1627—9 převor Silvestr Kuna Vídeňan odchází za převora do Lípy.

1629—35 převor Jindřich Schöller z Kolperku Belgičan byl prvopřevor domažlický 1620, farářem v Nové Kdyni 1624—8, 1635 přišel do České Lípy, 1638 opět převor ročovský, 1639—42 farář v Libičicích u Žatce 1644 farář ve Žďáře, 1646 farář v Brezně, zemřel jako konventuál v Ročově 17. září 1651. 1634 jáhen Jakub Seidetti jde k svěcení na kněze a Augustin Gundendorfer jest konventuálem ročovským (poznámky bible benátské darované děkanem Matějem Bilkem). 1639 byl Kolumbán Möller Vestfalčan konventuálem ročovským (ibidem).

1635 Tomáš Lev převor až do 1637. Kronika místní sice praví o něm, že sám přebýval v klášteře. 1629 byl zde konventuálem, stal se toho roku dvorním kaplanem hrabětem Kolovrata, z Ročova se dostal za převora na Šopku, kdež 1640 mnoho vytrpěl od Švédů a zemřel v Ročově 26. II. 1655.

1641 zvolen Valentin Lisner převorem a byl jim 12 let tedy do r. 1653. Pocházel z Cvikova, slib činil v Lipě. Podle knihy concordantia z r. 1483 v knihovně klášterní byl převorem od 1642 do 1654. Jim začíná nová doba kláštera. Hmotně povznesl klášter, opravil ho, vzdělal pole. Svěcen na kněze v kapli sv. Václava na hradě pražském 27. října 1637 od biskupa Šimona Brosia z Horšteina. 1640 stal se farářem ve svém rodišti a potom převorem zde, nejdříve jako náměstek převora. 1644 zde dostává plnou moc rozhřešovati kajicníky v případech biskupu vyhražených, což svědčí o tom, že horlivě pracoval v duchovní správě. Zemřel 1661.

Po něm byl Tomáš Lev po druhé převorem, ale zemřel již roku 1654.

1655—6 Chrysostom Klobučinský, rodem Polák, převor, definitor, opravoval i klášter, ale udělal mnoho dluhů a odešel do Polska.

1657—9 Alipius Gotelt, nejdřív náměstek, potom skutečný převor, zastával převorství u sv. Tomáše, v Bělé, byl bakalář theologie.

1660 Valentin Lisner, místoprevor, zemřel r. 1661.

1661—4 Adeodat Knolinus ze Švábska, lektor, definitor, vrátil se 1664 do své vlasti, administroval Domašice.

1664 Norbert Möller z Vestfálska chválí se pro své poctivé chování. Administroval faru Kounovskou a zemřel 1668.

1668—74 byl převorem Lev Schade, bakalář theologie, stavení klášterní obnovil, hospodářství zvelebil. Za něho byli tu konventualové Kolumban Möller a Lev Vodička, kteří později stali se tu převory.

Když zvolen byl 1674 za provinciála, stal se převorem Nebridius Capricius, rodilý ze Staňkova. Za něho fary Citoliby, Chlumčany a Brioh byly administrovány z Ročova na žádost paní Markely Blandiny z Kronu, kterážto administrace povolena byla od konsistoře po prvé 10. října 1674, podruhé 16. prosince 1676. 1680 29. ledna na tři měsíce a opět 1680 28. června, 1676 16. ledna administrují ročovští fary Srbeč a Kornouz, dokud nebudou obsazeny světskými knězi. Gustav hrabě Farrensbach svěřil jim administraci fary opočenské od 27. května 1676 do Havla a opět až do sv. Jiří 1677.

Za něho ohledávala královská komise meze majetku kláštera a okolních panství, 1676 koupil statek Řihovský od Elišky Rausendorfové, rozené Hruškové z Brezna v Hořanech (nyní čís. 1.), který zaměněn byl později za jiný statek v Lištanech, který patřil Jiřímu Ludvikovi hraběti z Sinzendorfu. Statek ten v Lištanech sousedil se statkem klášterním a přikoupením ještě jiných usedlostí zvláště těch, které pusty zůstávaly, povstal nynější dvůr klášterní v Lištanech. Ony pusté dvory a vyměněné najdou se při Lištanech. Cena dvoru v Hořanech byla 2850 zl. Za to dal hrabě Jiří Ludvík Sinzendorf svůj statek v Lištanech za 600 zl. bez všech závad a platů druhdy na něm vězících totiž roboty s potahem a ročních 18 zl 40 kr. platů.

2000 zl. a 250 zl. odvedl hrabě Alžbětě Rousendorfové (archiv místodr. A. 44. v. 4.)

Prevor Nebridius Capricius odešel do Domažlic a tam umřel. Po něm Lev Schade, bývalý provinciál ujal se převorství ročovského po druhé. Jako provinciál dostal zpět klášter sv. Dobrotivé od císaře Leopolda, ovšem bez dřívějšího nadání, hlavně přičiněním tehdejšího hejtmana zbirovského Kolense. Zemřel r. 1678. Po něm spravoval klášter Lev Vodička, bakalář až do své smrti 1681 jako převor. Po smrti Lva Vodičky byl náměstkem převora Ambrož Paubal a 1682 jako převor umřel.

R 1680 panoval po Čechách mor, v něm pomřelo na 100.000 lidí. V Lounech posluhovali dva bratři augustiani z Ročova: Kon-

stantin Teiml, který na mor zemřel 15. srpna a pochován jest ve velkém kostele (sv. Mikuláše před oltářem P. Marie), druhý Ferdinand Popelka, který zdráv se vrátil do kláštera.

1682 M. Rafael Pelikán převorův náměstek a až do 1684 skutečný převor, který vydal českou knížku o P. Marii Ročovské tiskem r. 1682 v Praze.

1684 nastoupil místo převora Aurel Puchner, bývalý provinciál a mnohých konventů převor. Budova klášterní jsouc nešťastně z počátku stavěna na půdě vlhké začala se bortit. Bylo třeba části zbořiti a znovu od základů postaviti. Tyto přístavby a přestavby trvaly až do zřízení nové stavby kostela a kláštera zároveň. Války turecké měly za následek, že vypsání daně tlačily na klášter. Karel Liebšteinský z Kolovrat, nejvyšší hejtman moravský přispěl tak, že odkaz 6000 kop Jindřicha barona Liebšteinského z Kolovrat zůstal netknut pro budoucí stavbu. Poklad zlatých a stříbrných řetízků v ceně 100 zl. se ztratil. Provinciálem byl dvakrát 1671—4 a 1701—4 rodem, z Jindřichova Hradce.

Nástupce Aurelia Puchnera Kolumban Möller Vestfalčan, měl bratra Norberta v konventu, o kterém se zmínka učinila dříve při r. 1661. Tyž stavěl a opravoval v konventu dále. R. 1686 zemřel děkan lounský Matěj Bílek, který odkázal svou knihovnu klášteru, která měla některé starší tisky, jako bibli benátskou s důležitými poznámkami, týkajícími se škol a kněží lounských a doporučovalo by se zevrubně opsati a zjistiti jejich obsah. 1688 v pátek před 1. nedělí postní ukraden drahocenný kalich a konvičky stříbrné. Fara domašická hned za převora Adeodata Knolinia dána k administraci klášteru odňata a předána faře opočenské. Patron její probošt sv. Apolináře a kanovník svatovítský Adam Ignác Mladota ze Solopisk vrátil administraci ročovským do odvolání, což se stalo, teprv za nového pána Domašic.

1754 obdržel převor Enstach Havlata rozhodnutí konsistoře, že patron Jan Ondřej Kneisl, kanovník sv. Vít, světskému knězi Josefovi Kosteleckému faru domašickou odevzdává.

Za Kolumbána Möllera slavěna jest třístoletá památka úmrtí zakladatele Ročova Albrechta z Kolovrat r. 1691. Taktéž svatořečení Jana Sahagunského neb a s. Facundo konána jest slavnost 10. neděli po sv. Duchu r. 1691 celých osm dní. Pevor Kolumbán Möller pochován jest v hrobě svého bratra Norberta, téhož roku.

1692—5 převor Gelas Hillebrandt z rodu, který na blízku Ročova dostal od císaře, Ferdinanda tvrz a ves Brodec a sice Jan Reinhart Hildebrant z Ottenhausen, císařský rada nad počty při účtárně komory české, za 20021 zl. (Bílek konfiskace 632). Archiv lounský má rozepři tohoto Jana Reinharta s převorem Jindřichem Schölllerem z Kolperku, která ukazuje sprostou zdivočilost tohoto cizince vůči katolického kněze a řeholníka. Nechceme ji zde opakovati, protože podobné ukázky surovosti se v době třicetileté války často opakovaly.

Ale při převorovi Gelasiovi Hillebrandtovi připadá mi, jako by tento potomek Jana Reinharta (zdali syn nebo vnuk není známo, protože rodokmen prof. Koláře Slov. n. XI. 288 není úplný) chtěl

odčiniti a smazati pohanu kláštera ročovského převoru zmíněnému učiněnou; neboť nejen horlivostí pastýřskou jako výtečný kazatel, nýbrž i péčí o svěřený sobě statek klášterský vynikl. Za něho byl 1692 podpřevorem Valentin Weidner, známý kronikář kláštera tohoto. Vlídne styky převora Hillebrandta s městskou obcí lounskou udržovány a k procesím od něho zvána. Mědirytiny obrazu P. Marie za jeho převorství dělány jsou. R. 1692 byl jen náměstek převorův potom až do r. 1695 skutečný převor.

Nástupce jeho byl Václav Pelikán, který od r. 1695—8 klášter spravoval a po malé přestávce 1699—1701, kdy Hugolin Kraus náměstek převorů vládl, opět 1702—1707. Václav Pelikán, od 1797—10 Hippolyt Perný a opět Václav Pelikán, od 1710—17 do své smrti převorství zastával. Za tohoto převora udělány jsou železné mříže 1696 na hrob zakladatele Albrechta z Kolovrat od mistra zámečnického z Malé strany pražské, zjednán nový kalich s 6 postavami patronů českých, 1697 varhany pozlaceny. Karel Příchovský z Příchovic na Libočanech, Vlčím a Pochválově, dal slíti dva velké svícny cínové, vůbec kostel i klášter byly zvelebovány a majetek přimnožován. Jedna věž chrámová vystavena r. 1717, k níž přispěli značnou částkou dědici hraběte Norberta z Kolovrat, která ze starého kostela zůstala státi.

1717—18 Benignus Sichrovský převor, za něho původ svůj vzaly skříňné v sakristii.

1718—1721 Adeodat Mentzel převor, za něhož 27. září 1720 podepsal Arnošt Jaroslav Schütz z Leipoldsheimu na Citolibi a Benátkách, misivu konsistorní, ve které se klášteru ročovskému odnímá dvojí administrace, totiž far Vinaric a Horního Ročova. Zvláštní administrator těchto far ustanoven jest 1720 Pavel František Fabian a po něm František Jiří Berounský (viz mé Vinarice Method 1901 str. 11.) Administrace těchto far trvala 43 leta od r. 1677. Ročně dostával administrator za 52 mši dílem zpívaných, dílem čtených 52 zl. 1720 v prosinci pořízena nová monstrance, která 200 zl. stála a stará monstrance k tomu přidána jest. Adeodat Mentzel byl dobrým hospodářem a hotové peníze půjčovány jsou, aby nesly úrok. Poznávalo se, že bude nutno stavěti kostel i klášter. Pro slavnost poutní nanebevzetí P. Marie vymohl plnomocné odpustky. Jeho nástupce Michal Marešl, Pražan novoměstský, doktor bohosloví 1721—5 obnovil hlavní oltář v starém kostele a sochu P. Marie postavil na něm, která dříve stávala na postranním oltáři. Za něho ohledány hranice panství citolibského a divického a kláštera ročovského 28. a 29. listopadu 1724 za provinciála Modesta Preibiše, převora M. Michaela Marešla, Benigna Kleina podpřevora a Fortunata Kettnera kazatele. Zápis tento vložen do desk zemských 1727 12. prosince, nyní desky zemské větší 500 kvatern E. 16. Jest to pokud známo první deskový vklad kláštera ročovského. Jak se má za to, jest to díky, že dotud rod Kolovratský klášter ročovský za svůj majetek považoval a že teprv tento vklad svědčí, že řád augustiánův mezi řády žebravé počítaný obdržel papežské dovolení jménem vládnouti. Starších záznamů tohoto kláštera v deskách nestává.

R. 1725—8 převor Bruno Rauch postavil sochu sv. Jana Nepomuckého 16. května 1725 kamennou. Posvěcena byla dopoledne v 10 hodin za velkého množství zbožného lidu. 2. ledna 1726 poslal magistrát lounský z odkázaných na mše sv. 100 zl. Alžběty Zelenkové z Dobroměřic 50 zl. s doprovodem, že 50 zl. ponechává se kaplanům lounským na čtení mší sv., protože dotčená poddaná města nebyla schopna kšaftovati. Kvitance převorova zní: Já níže-psaný vysvědčuju tímto, že jsem dostal 100 zl. odkázaných od Alžběty Zelenkovy z Dobroměřic rodičce boží ročovské na mše sv. toliko 50 zl., kterou nenávist sousedskou já a následovníci moji vždy pozorovati a považovati budou. Dáno v klášteře ročovském 7. ledna 1726. 1. srpna téhož roku požádán byl Karel Norbert hrabě Pachta z Rájova pán na Citolibí, Divicích, Chcebuzi a Brocně, o svolení provinciálem Michálem Marešlem, převorem Brunonem Rauchem, Rafaelem Sichrovským správcem, aby z pramene ležícího v polích dolejšího mlynáře, Jana Bema, poddaného citolibského, voda potrubách do nádržky konventní se mohla vésti.

8. února 1728 za opětného převorování Michala Marešla, dostal konvent prostřednictvím vikáře a děkana postoloprtského Karla Josefa Tencka list konsistoře pražské, že bez dovolení vystavuje sochu P. Marie jako zázračnou k uctění, taktéž sochu sv. Benigna na postranním oltáři a oslava jejich litaniemi a prosbami od biskupa neschválenými rozšiřuje se tiskem.

Dána jest na to odpověď obsírná, proč se tak děje. 11. února 1728 přišel do Citolib nový světský kněz administrátor Vojtěch Křížátko, jenž měl všechny vesnice administrovati, které měli administratorové z kláštera ročovského. Jednalo se o Lišťany kam mají patřiti. Poslední administrátor Jiljí Grosser vystřídán Kandidem Šleichertem. Porada o tom konána byla 22. května 1728 za přítomnosti převora Michala Marešla, bakaláře Inocence Hibnera, podpřevora Gabriela Flixiusa, Atanáše Dleska, Kandida Šleicherta a Kajetana Fuxe. Usneseno žádati hraběte Karla Pachtu, aby za Lišťany dal náhradu jinou vsí blíž kláštera ležící a nadací hraběte Schütze aby přenesl z Citolib do Ročova. Konsistoř rozhodla, aby Lišťany připadly k farnosti citolibské, za to aby klášter spravoval faru ročovskou a Úlovice, Domašice a Kroučovou, aby si klášter zjednal presentaci dotyčných patronů. Na to převor odpověděl, že presentuje Kajetána Fuxe a Atanáše Dleska, oba diecesány pražské.

Za převora Michala Marešla popisuje se majetek takto: dvůr nově vystavený s poli po celém vrchu až k cihelně a k cestě k Domašicům s celou vsí Oulovice, ve které se nachází sedm sedláků, kteří týdně konají robotu potažní a čtyři chalupníci, z nichž Vít Jerábek šenkuje konventní pivo. Druhá ves kláštera jsou Lišťany s poli a lukami na 600 měřic výsevu, s dvěma zahradami, třináct sedláků, osm chalupníků, s hospodou a masnými krámy. Sedláci konají robotu tři dni v týdnu, chalupníci dle povahy svých polí na jisté dni v roce ruční robotu konají. Klášter pokojně užívá lesa, který jest za klášterem počínaje zahradou, kudy se jde k cihelně vzhůru až k vozové cestě a k prameni vody u Treboce, dvě zahrady, jednu naproti hornímu Ročovu, druhou proti cihelně, se

kteřou sousedí štěpnice s bažantnicí, chmelnicemi, lukami a čtyřmi rybníky, pátý rybník leží u Oulovic. Má též klášter jako od prvotního nadání hospodu blíže kláštera, pivovarem k šenku piva ve třech zmíněných hospodách lišfanské, oulovické a domácí ročovské, plné právo honitby a pastvy nejen na svých pozemcích, ale i ročovských a trebockých. Mimo to má na cestě královské proti Hornímu Ročovu les bor a pole na 50 měr výsevku. Tento majetek se zvětšil r. 1754. Arnošt hrabě Pachta prodal kus lesa se strany noviciátu (východní strana konventu) řečený plán za 300 zl.

Za Basila Stejskala, který po převorovi Michalovi Marešlovi od r. 1731—41 klášter řídil, zvelebilo se hospodářství v Lištanech. 1737 13. dubna složila hraběnka Regina Apolonie Rogendorfová, rozená Liebsteinská z Kolovrat 1000 zl. na mše sv. týdně za svého manžela Filipa hraběte z Rogendorfu a za sebe po své smrti. 1741—4 volen Linhart Pietsch za převora. Za něho zuřila válka s Bavory a Francouzi, 1742 26. prosince odveden od Francouzů Jachym hrabě Pachta jako rukojmí a na cestě v Mnichově (Einsiedl) zemřel. Za tohoto převora povstalo bratrstvo opáсанých podle arcibratrstva Matky boží potěšující při kostele sv. Tomáše v Praze. Členové nosí okolo beder kožený pás s růžencem o 13 zdrávasech s penízem, na němž jsou obrázky P. Marie a sv. Augustina. (Ekrt. Posvátná místa Prahy I. 223). Rektorem toho bratrstva byl Arnošt hrabě Pachta z Rájova, pán na Citolibi, Divicích, Solopiskách a Ploskově. Místofeditel Kašpar baron z Ledeburu na Peruci, asistenti Jan Josef Kulhánek, primator lounský, Matěj Kokeš, hejtman markrabi bádenského na Vršovicích, Antonín Roth, hejtman krivoklátský, Tomáš Gallina, hejtman pána z Löwenecku na Novém hradě, tajemník Jan Volf, důchodní a konšel lounský, radové František Tadeáš Lehman, konšel lounský, Tomáš Kotík, řídící krušovický, Tomáš Vovčíčka, konšel lounský, Bernard Alexius řídící pšanský, Václav Neumayer, Jan Smicheus, konšelé lounští, Dominik Ciehner, důchodní vršovický, Jan Ebrle, důchodní krušovický, Jan Gallina, purkrabí novohradský, František Pohl, starší obce lounské a Jan Jiří Max starší obce lounské a Petr Václav Gottfried chirurgus konventní. Shromažďovalo v sobě bratrstvo to vše, co mělo váhu v okrese lounském a sousedním krivoklátském. Za následujícího převora Vavřince Drážďanského, rodilého Mělničana, který 10 let byl převorem, přikročeno k stavbě nového kostela. Průtrží mračen 2. srpna 1745 podryly se základy kostela, voda dosahovala až k nejvyššímu stupni velkého oltáře. Obrátil se nejprv převor Drážďanský na kněžnu Annu Marii Fürstenberkovou, rozenou hraběnku z Valdsteina, která listem 21. července 1746 nařídila hejtmanovi Janu Rothovi, aby z lesů krivoklátských dáno bylo 33 trámů, 46 krokevního, 20 kmenů krokvi, 100 kmenů a opět 100 kmenů na stěny, 100 kmenů na lešení, na sochory, 80 dubů a 100 olší na koly k základům. Nežádala kněžna nic, než aby jí při oběti mše sv. a jiných pobožnostech bylo vzpomínáno. 1746 14. srpna položen jest základní kámen od provinciála Cyriaka Votavy. Z Kolovratů přišel jediný totiž Jan Nepom. Vincenc Liebsteinský pán na Chlumu se svou chotí Eliškou rozenou Krakovskou

z Kolovrat. Listina vložená do základního kamene má jmena papeže Benedikta XIV., císařovny Marie Terezie, arcibiskupa, nejvyššího purkrabí, generála řádu Augustina Giojy a Juvenatio, provinciala Cyriaka Votavy. Michala Marešla, Vavřince Drážďanského převora a konventualů Jakuba Neumayera difinitora, Fulgence Šrobla, visitatora, podpřevora Christiana Paulyho a mistra noviců, Jana Otoniela, Pavla Veselého, správce kláštera, Vincence Čejky, Karla Višňáka, Palladia Kittla a Romana Čecha, kazatelů a administratorů, Aloisa Vrecourta, Kosmy Šmalfura s novými sliby, bratři Ondřeje Baudiše, Jindřicha Renelta, Modesta Braunera, Cyrilla Vidmana, Krištofa Doubka novice Justa Šreiera, noviců laiků Didaka Ernsta, Pantaleona Stokingra a Valeria Karla. Přítomni byli ještě děkan lounský Josef Urbánek, kaplan Rochus Pauer, Mistr Kosmas Vendl, Vilém Elbl, převor lipský a Emanuel Leubner, tajemník řádu.

Stavitel Kilian Ignác Dienzenhofer.

Po vložení základního kamene dostali dva mladíci ze dvou poddaných vesnic po 3 kopách.

Stavba kostela trvala až do r. 1750 5. dubna vysvěcen jest chrám s povolením pražské konsistoře od opata chotěšovského Kryštofa Šmidla.

Po převorovi Vavřinci Drážďanském volen jest Eustach Havlata za převora 1754—57. Pocházel z blízkého Hříškova, jsa synem majitele lenního statku tamtéž zvaného Buškovský po bývalém majiteli Buškovi z Hořešovic. Byl dříve kazatelem zde a profesorem humanitních tříd. Za něho administrace fary domašické přešla na světské kněze. Opětne ohledány hranice majetku klášterního a sousedních panství citolibského a divického. Odešel z Ročova jako převor sv. Dobrotivé.

Alexius Továrek rodem Moravan následoval po Havlatovi. Protože stavbu konventu, pivovaru, a jiných budov s horlivostí a zdarem prováděl, ponechán jest v hodnosti převorské 17 let. Za něho pruský král Bedřich II. vpadl do Čech a Ročov navštěvován byl od vojska pruského, které rekvirovalo obilí a dobytek.

1759 12. března začalo se bořiti staré stavení konventní, jehož základy byly mělké a bahnité. Stavitel nové budovy konventní jest Lorago. Jak obtížné bylo stavěti za sedmileté války, kdy potahy klášterní i poddaných lištanských a oulovských musely konati přičeže a dávatí povozy vojsku císařskému. V největší nouzi chválí převor Továrek pochválovské, kteří mu v největší tísní poskytli potahů a povozů potřebných.

5. června 1759 postavena jest socha sv. Jana Nepomuckého nad branou zahrady a to kamenná, práce bratra Kyliana Vagnera.

1764 8. listopadu povstala rozepře mezi klášteřem a Arnoštem hrabětem Pachtou ohledně honitby. Tento zakazoval ročovským honiti hlučně, hrozil žalobou u arcibiskupa, ale převor klidně stál na svém právu a dokazoval, že právo honitby vykonával klášter na svých pozemcích a ve svých lesích. Toto nedorozumění vedlo k jiným rozepřím, které úředníci hraběte Pachtu vyhledávali, aby klášteru škoditi mohli. Toho roku dokončen byl nový chór a bratr Makarius Trexler hotovil stalla dílem uměleckým dosud zachovaným.

Jiný bratr laik Isaiáš Hohaus zhotovil zábradlí a mřížoví a v něm zobrazil děj prvního založení.

Co se klášter hmotně zveleboval, přikvačily naň jako na všecky řády výnosy císaře Josefa II., které rozvoj života klášterního brz-dily. 15. listopadu 1770 přišel od krajského hejtmana Kryštofa Mi-lacha, že žádný novic před 24 rokem nesmí býti připuštěn k slav-ným slibům. 1772 vyšel zákaz, že žádný klášterník nesmí přinésti do kláštera více než 1500 zl. 1772 i ledna brevem Klementa XIV. ohlašuje se zrušení svátků sv. apoštolů.

1773 4. září papež Klement XIV. zrušuje řád jesuitský a vy-dán patent o ulehčení roboty. Tento zavdal příčinu ke kvašení mezi selským lidem, kolem Trutnova a Broumova zbourili se sedláci 1775 stalo se tak kolem Nové Boleslavi, Bydžova a Chlumce nad Cidlinou.

Převor Alexius Továrek, který vystavěl kostel a klášter, po 17 letém spravování kláštera zemřel v Teplici, jsa tam na léčení. 1774—7 volen za převora Adeolat Mundt a po něm 1777—81 Kazimír Roudnický, který jako provinciál zemřel r. 1795.

1781 volen za převora Hugolin Bursik. Nastoupení Josefa, II. mělo za následek nové výnosy, které svobodu církve a zvláště re-holi značně obmezovaly. V červenci 1781 vydán patent, aby žádný do kláštera nešel bez svolení rodičů a aby žádný klášter nepřijímal více noviců než co vláda ustanoví. Následovalo r. 1783 a 1785 ru-šení klášterů. 1784 po Hugolinovi Bursikovi volen jest převor Eustach Dvořák a 1787 opětně po druhé Hugolin Bursik. 1790 převor Bursik dovolil sedlákům lištanským a oulovickým robotu vyplatit. 1790 obdržel Ročov ze zrušeného kostela sv. Klimenta na Poříčí dva zvony, které 2. srpna na zvonici byly vytaženy. Větší zvon posvěcený na jméno sv. Klimenta r. 1550 od Tomáše Jaroše ulitý měl na jedné straně nápis: „vox mea, vox vitae, voco vos, ad sacra venite“. Na druhé Kristus na kříži, po pravé straně sv. Lidmila, po levé sv. Kliment. Byl sedm centů těžký. Druhý vážil jeden cent. R. 1787 přivtělen Horní Ročov, který před tím farářem vinařickým spravován byl spolu s Třebocí, k farnosti Dolního Ročova za převora Eustacha Dvořáka a vikáře postoloprtského Jana Na-xery. 1790 Kolumban Peyskar rodák z Police volený převor zemřel 1791. Nastoupením vlády Leopolda II. ustalo se od reforem a vý-nosů, které zasahovaly do vnitřního života církve. Za to nastalé války s republikou francouzskou nepřály životu církevnímu.

1800—1812 převor Václav Procházka rodem z Domažlic. Byl činný na škole normální v Ročově dolním. 1794 byl vyznamenán při visitaci generalní biskupa litoměřického Ferdinanda Kindermana ze Schulsteinu pro své horlivé působení. Zemřel ve svém rodišti v Domažlicích r. 1816. Jej vystřídal jako náměstek převora Arnošt Pabstman, který sestavil „Summarium rerum memorabilium con-ventus Ročoviensis“. 1814 volen za převora a opět 1822 pro vy-soký věk 86 let zřekl se v listopadu toho roku úřadu svého a na-stoupil Libor Doubek Domažličan jako náměstek, potom převor až do r. 1832. Nemoha dostačiti povinností s převorstvím spo-jených odešel za faráře k sv. Tomáši, na jeho místo dostal se

Cesarius Tobiš, jemuž k ruce Placidius Stěpán a Mikuláš Tišler. Tento poslední potvrzen jest 1838 od biskupa Augustina Bartoloměje Hille farářem Dolnoročovským.

1841 17.—19. VIII. při kapitole shromáždění u sv. Tomáše v Praze volen jest Josef Novotný, dříve převor Domažlický.

Matrika Staro-Boleslavská 1682—1730.

(Dokončení.)

2. Co se týče dalších údajů pro místní dějepis dozvídáme se z matrik následující:

K jmění kapitolnímu náležel hospodářský dvůr s pivovárem ve St. Boleslavi, pak zboží Dříské s vřkolními lesy, rolemi a vinicí zvanou Svato-Václavskou, poplatek z vesnice z Kluku, tak zvaná železná kráva, přifařené ku Kostelci nad Labem.

Správu statků jak kapitulních a císařských vedli úředníci a protože byli zvaní do rodin za kmotry, dochovala se v matrice jména jejich, jakož i udání jejich úřadu. Byli to purkrabí, správcové dvorů, důchodní, sirotčí, dozorce nad spýchary (frumentarius) nad lesy byli vrchní lesmistr, který měl k ruce sekretáře — a venatores — lesníky. Nad čeládkou ve dvorech dohlíželi šafáři. — Kapitula držela sobě zvláštního vinaře a cestáře. Úřad lesmistra císařského byl v stálém držení šlechtické rodiny Ottenfeldů, po otci byl ustanoven syn. Četna tato rodina, spříbuzněná s několika šlechtickými rody, vedla skvostný dům; nacházíme mezi služebnictvem i kuchaře a zvláštního pastýře.

Duchovní správa byla vedena pečlivě. Bedlivě přihlíženo k zaopatření nemocných, a ochotně poslouženo bylo křtem sv. i cizím osadníkům, zrovna tak jako sv. zpovědí četným poutníkům. Že i na kazatelně horlivě bylo pracováno. vysvítá z té okolnosti, že světské duchovenstvo mělo k ruce vyučené kazatele z řádu Jesuitského, před nimiž se nemohlo a nesmělo dáti zahanbiti. A že Stará Boleslav byla hojně navštěvována poutníky vysvítá z velikého počtu žebráků na poutní toto místo zavítavších, z nichž mnozí tam zemřeli. Jak horlivě o ozdobu chrámu byla staráno, dosvědčuje Jesuita Balbín, který vypočítává ve své knize „De vetera Boleslavia“ nejen počet dobrodinců ale i jednotlivé a to skvostné dary pro chrám věnované K oslavě služeb Božích zpěvem a hudbou starali se zvláštní při každém z obou chrámů ustanovení kapelníci. Byli jimi u sv. Václava 1687 Jan Mrázek, 1700 Josef Hovorka, 1711 Jiří Voves, 1722 Frant. Nedorost. Mimo ně byli tu zvláštní varhaníci: 1689 Mikuláš Tobiška, 1698 Matouš Polívka, 1704 Jan Spurger, 1712 Ondřej Nosek. — Ze zpěváků děje se zmínka o Janu Sejdlovi, tenoristovi. U chrámu P. Marie byli kapelníky (řediteli kůru) 1686 Jan Kerbe, 1694 Ondřej Stroh. Ze školy Staro-Boleslavské jsou zapsáni jako kmotři následující učitelé: 1688 Václav Benátecký, 1694 Jan Brikcius, 1712 Alexius Grawinger, 1718 manželka učitele Magdalena Kruhová.

Na čestné reprezentační postavení děkana a zároveň správce benefícia a statků kapitolních dá se souditi ze jmen služebnictva jeho obsažených v matrikách; tak uvádí se 1703 a 1715 kuchař, sluhové a jistý officialis — jehož povinnosti služební nejsou blíže udány. Vzorem byla asi domácnost děkana Herolda, kterou dvě svobodné sestry jeho Regina a Anna řídily.

Jména a statek kapitoly Staro-Boleslavské musil býti asi rozdělen na požitky, které požíval děkan s kapitolou a které se dostávaly proboštovi — neboť již 1687 nalézáme proboštského správce — avšak i purkrabiho děkanového. Některé příjmy jako z vinice a lesů Drážských, pivovarů a hospody Staro-Boleslavské byly asi společné a podle jistého klíče rozdělovány mezi kapitolou a proboštem.

Mimo to uváděny jsou jako zaměstnanci: řezník proboštský, ponocný proboštský, avšak i děkanský cestář. Že i na žebráky, kteří se na poutní místa se všech stran hrnuli a z nichž mnozí v chudobinci byli umístěni, rádně bylo dohlíženo, svědčí o tom jméno Karla Havlíka, který je uváděn v matrikách, jako judex mendicorum.

Co se týče poměrů v městečku St. Boleslavi, poznáváme tu přiměřený jim počet řemeslníků.

1. Sládko s podstárkem v pivovaru kapitolním, který asi zásoboval výrobkem svým děkanskou hospodu vedle brány, kdežto císařský sládek Brandýský pod zámek dodával pivo hospodě císařské, — blíže chrámu Panny Marie. Obě tyto hospody bývaly pronajímány a jelikož asi při návalu poutníků nestačily, povolena na začátku XVIII. století ještě jedna živnost hostinská, kterou obdržel příbuzný Pražského knihtiskaře a nakladatele Labouna. Obě větší hospody při své poloze na silnici vedoucí do severních Čech byly asi po celý rok čteně navštěvovány a hospodští v děkanské hospodě chtějíce vyhověti, musili si držeti i zvláštního číšníka (pincerna nazývá ho matrika), kdežto na císařské hospodě obsluhovaly hosty číšnice. Že z nich mohá neodolala lákání zvláště svobodných vojáků tamnější posádky, svědčí o tom i nemanželské děti křtěné v St. Boleslavi.

Ze řemeslníků uvedeni jsou v matrice jako kmotři aneb svědkové při svatbách: 2 řezníci, 5 pekařů, 1 hokyně, 1 zámečnick, 3 truhláři, 1 zahradník, 1 lazebník, 1 kovář, 2 mlynáři, 1 tesař a několik myslivců.

V zápisech matričních děje se zmínka o vojenské posádce jízdecké umístěné v Staré Boleslavi; jest uveden rytmistr, kapitáni, písař kapitána, lajtnanti a z prostých vojáků byl kmotrem — i přichází jeden voják a jeden catatractus. Roku 1684 posádka vojenská náležela ku pluku Piccolominiho.

Pro zajímavost a pro přehled statistický z té doby, uvedu příjmení otců rodin zapsaných v matrikách v letech 1711—1730 v Staré Boleslavi:

Anderle, Auštecký, Bambus, Bareš, Barta, Beneš, Berounský, Bič, Brožek, Čaban, Čemus, Čermák, Černý, Čerstvý, Červenka, Císlar, Dočkal, Dvorský, Dvořák, Elys, Fudera, Folwest, Girgel, Grawinger, Greschle, Hájek, Hanzlik, Hamlik, Hala, Halř, Harant,

Hevera, Heyduk, Hlásný, Horáček, Horák, Horejsek, Hrakeš, Hritk, Hučka, Chramosta, Chvojka, Janeček, Jeníček, Jelínek, Jerábek, Jetelec, Jirmus, Kaprálek, Kavka, Kleiner, Kolbe, Kolus, Kopecký, Kopřiva, Kostelecký, Koudelka, Kožíšek, Kroner, Kroupa, Krupinský, Kryštof, Kříž, Kubát, Kučera, Laubin, Mach, Macháček, Malek, Mil, Miškovský, Moravec, Mrázek, Nedorost, Němeček, Neschwitz, Neuwirth, Nagel, Novotný, Ottenfeld, Páleník, Palouš, Paulides, Pazderník, Pelikán, Peterka, Petržilka, Pitlík, Plocek, Podhorský, Podkladek, Pokorný, Polívka, Prášil, Prošek, Proudá, Prudil, Prušů, Pušpauer, Rašil, Riesner, Ruhel, Sedláček, Slezák, Sova, Stránský, Stroh, Stromek, Stris, Stuchlík, Styckan, Suchý, Svoboda, Sýkora, Šašek, Šíma, Šimáček, Šmid, Schorkler, Šrámek, Štastný, Švancara, Švanda, Švehla, Tejnický, Tichý, Tišnovský, Titěra, Tomek, Tonka, Truka, Uřídil, Valoud, Vávra, Veselý, Viniz, Voborník, Wolf, Votruba, Voves, Vrabec, Vrba, Wünsch, Zahradník, Zeman, Zvěřina, Žáček, Žihavka.

V Dřís ech: Čaban, Červenka, Doktor, Draštala, Hala, Halír, Hejtík, Jelínek, Knížek, Kolus, Kopecký, Kopejtko, Korolíček, Koudelka, Kroupa, Kryslík, Kryštof, Kříž, Malek, Maršík, Podhorský, Prucha, Rezák, Rezek, Řebíček, Slezák, Stiska, Střízka, Švancara, Šimáček, Šimůnek, Škoda, Tesař, Vávra.

V Křenku: Auštecký, Berounský, Buriánek, Bušek, Bykrt, Cikán, Černý, Čermák, Drinovský, Dvořák, Fišer, Hala, Hanzlík, Harant, Janděčka, Jindra, Kříž, Liska, Macháček, Malek, Novák, Pazdera, Petržilka, Stránský, Stránský, Šindelář, Špeisl, Tesař, Vašek, Veselý, Voborník, Vojáček, Vondrák, Vrabec.

Ve Lhotě: Adámek, Auštecký, Baumeck, Bušek, Dvořák, Fiala, Hanzlík, Hanykýř, Holeček, Kalich, Klima, Kropf, Kula, Macháček, Malek, Mikšovský, Pánek, Paulus, Petr, Prášil, Ruda, Růžička, Svoboda, Stehlík, Stránský, Šašek, Štastný, Zalabek, Zvěřina.

Statistika křtů.

Rok	Stará Boleslav	Dřísy	Křenek	Lhota	
1711	13	7	6	2	28
1712	20	12	5	2	39
1713	13	10	4	4	31
1714	19	9	4	3	36
1715	17	12	7	2	38
1716	14	9	9	4	26
1717	24	9	7	2	42
1718	22	8	4	5	39
1719	23	9	6	1	39
1720	16	8	5	9	38
1721	19	9	7	4	39
1722	23	8	1	7	39
1723	24	14	7	5	49
1724	27	7	7	7	48
1725	19	8	7	8	42
1726	32	6	4	9	51
1727	18	8	5	7	38

Rok	Stará Boleslav	Dřísy	Křenek	Lhota	
1728	22	5	10	5	42
1729	32	6	4	10	52
1730	6	3	3	3	15
Úhrnem	403	166	112	99	780

Přehled poddanství jednotlivých otců rodin.

Rok	St. Boleslav			Dřísy	Křenek	Lhota	jinam poddaní
	Kap.	cís.	svob.	K. c. s.	K. c. s.	K. c. s.	
1724	15	3	4	7	7 1	7	5
1725	5	7	3	7 1	7	8	4
1726	16	10	4	6	4	7 1	2
1727	6	5	4	8	5	7	3
1728	9	7	3	4 1	10	5	3
1729	12	15	4	6	4	10	1

Z počtu křtů dá se souditi na velikost osady.

Průměrně bylo ročně pokřtěno 45 dítek, což by poukazovalo na osadu as 2000 duší.

Z uvedeného vysvítá jasně, že Stará Boleslav jeví se v letech 1682—1730 jako venkovské městečko dobře sporádané, přísně katolické, v němž žádné „temno“ nepanovalo. *Dr. Vinc. Oehm.*

Městský archiv v Kasejovicích.

Zprávu o něm podává J. P. Hille.

Předkové naši ve veliké opatrnosti chovali svá privilegia, pečeti, knihy a jednotlivé listiny, jež pro město měly cenu a důležitost, vždy v místě bezpečném v domu radním a v truhle dobře okované.

Tak bývalo i v Kasejovicích.

Nejstarší inventář všelijakých majestátů i kněh obecních zachoval se tu z r. 1658 a vykazoval: „Nejprve tři kusy na pergamě privilegii. Item. List pod pečeti královskou na jarmarky. Knihu městskou, do níž se zapisují příbytky, které jsou zaplacený. Druhé: Trhové knihy. Třetí: do kterých se smlouvy svatební zapisují. Item dvě pečeti, jedna menší a druhá větší. Všecky tyto knihy a listiny uloženy byly v truhle.“ To byl nejstarší archiv.

Bohužel časté požáry v předešlých stoletích zničily mnohé a důležité písemné památky, tak že ze století XVI. nezachovala se ani jedna listina a ze století XVII. pouze něco málo. Nejvíce listin jest z XVIII. století.

K uschování listin koupěna r. 1720 nová truhla. Roku 1747 zhotovil lnářský truhlář Brambora do deposici novou knihovnu. Když úřadování na sklönku XVIII. stol. neobyčejně vzrostlo a počet knih městských se značně rozmnožil, bylo třeba pro ty knihy a listiny míti vlastní světnici a v ní police, kdež by úřadujícím osobám byly

snadno přístupny. Za tím účelem zřízena listovna při velké sni v obecním domě.

R. 1791 sepsán byl inventář všech v archivu městském se nalézajících knih a listin. Dle téhož inventáře byly zde:

- 3 kusy královských privilegií,
- 3 kusy vrchnostenských obdarování,
- 5 trhových knih
- 3 gruntovní fasse,
- 14 soudních a jiných knih,
- 13 různých městských knih a
- 31 kusů různých knih a spisů.

Značný tento archiv potřeboval nové přihrady a proto dal r. 1805 magistrát zhotoviti u truhlářského mistra Antonína Bacha „dva nové fršláky na spakování obecního archivu“.

R. 1810 vykazoval inventář všech knih, protokolů a spisů městské registratury 59 kusů.

Archiv městský nově uspořádán byl v roce 1813 Josefem Fialou, diurnistou. Již tehdy byl archiv, tuším, umístěn v komoře věžní při radní světnici.

Inventář archivní vykazuje r. 1827 dva šteláře na spisy z měk- kého dřeva a jeden menší štelář. Tehdy rozdělen byl celý archiv na dvě částě: první zvana Politica a druhá Publica. Každá z těchto částí rozdělena byla na menší oddíly. Z tohoto uspořádání zachoval se pouze několik obálek.

Krajský úřad písecký vyzval dopisem ze dne 1. března 1848 zdejší magistrát, aby podal zprávu, zda nalézá se v radnici měst- ský archiv, v kterém by se mohl sebrati material k podrobnému zpracování českých dějin a zda-li by byli schopní mužové k této práci v městě. Dle jiného nařízení ze dne 28. března r. 1849 mu- selo město dáti archiv do pořádku.

Práci tu vykonal během čtvrt léta v témže roce František Šlosar, diurnista. Registratura rozdělena na jednotlivé farchy a tyto opět na fascikle s udáním počtu kusů.

Během let ale uspořádání toto nevyhovovalo, listiny z jed- notlivých svazků byly sice vybrány, ale nedány již na svá původní místa a posléze požár radnice r. 1856, kdy jen s největší námahou byl archiv před zničením zachráněn, byl příčinou, že v posledních letech listiny a knihy byly neurovnány a jen na hromadě ve ve- likém nepořádku složeny.

Pisatel těchto rádků sbíraje material k dějinám města Kase- jovic, srovnal před válkou všechny dosud zachované knihy a listiny a dle obsahu uspořádal, tak že bude badatelům přístupný. Celý archiv rozdělil na deset oddílů.

I. oddíl obsahuje privilegia a sice především královská. Král Ferdinand I. udělil r. 1530 městu právo odbývati ročně dva jarmarky a sice první na den sv. Tří králů a druhý na třetí so- botu po velikonoci. Tento jarmark byl ale před r. 1564 přeložen na úterý po neděli provodní. Slove dosud „teplý“.

Původní listina však se nezachovala, pouze jen opis.

Rovněž i další privilegia, jako císaře Leopolda I. z r. 1677, v kterémž svoluje ke konání třetího jarmarku na den sv. Voršily a r. 1698 na čtvrtý jarmark na sv. Jiljí zachovaly se v opise.

Nový trh ve čtvrtek před sv. Trojicí povolen r. 1862.

Kasejovice, dosud městys, povýšeny na město r. 1878.

Príslušné listiny zde uloženy. Město mělo také svůj znak (stříbrnou zeď s věží v modrém poli) a právo pečeti zeleným voskem. Listiny darovací se však nezachovaly. Pečetidla bývala dvoje. Jedno větší se ztratilo a menší, stříbrné z r. 1631 se zachovalo.

Z vrchnostenských privilegií uvádíme: Protivy z Kasejovic z r. 1308, (dle Sedláčka buď z r. 1348 anebo z r. 1358). Originál se však nezachoval.

Další privilegia, většinou v opise, jsou tu: Václava Zmrzlíka ze Svojšína z r. 1564 na pivovár a sladovnu; Adama staršího ze Sternberka z r. 1576 na městské grunty, na mlýn pod městem a grunty v Polance.

Aleš Ferdinand Vratislav z Mitrovic, potvrzuje jim všechny staré výsady listem daným v Praze r. 1661.

Marie Josefa hraběnka Küniglová, rozená hrab. Černínová z Chudenic, paní na Lnářích, potvrzuje r. 1725 městská privilegia. Privilegium toto zachovalo se v původních deskách s červeným sametem a pečetěmi.

Do tohoto oddílu zařaděny jsou také památní knihy, jako:

Kniha pro zapisování příběhů z let 1738—1772., Memorabilia aneb Protokol, do kterého se veškeré městys Kasejovic týkající příhody zapisují, od r. 1791—1797. Památní kniha z r. 1839, jen částečně popsána.

Tutéž jsou žádosti za obnovení privilegií a různé listiny od r. 1680. Hrdelní právo obsahuje výslechy zločinců, ortele a vydání na cikány v l. 1680—1765.

„Kniha černá smolná“ (1756—1772) „do kterých zlí skutkové, nepravosti bezbožných lidí, skutkové zlých nápomocníků, nevyvedení psancové a jiné nešlechtnosti k poznamenání a vepsání přicházejí“. Založená r. 1756. Stran 97.

Nové útrpné právo z r. 1708 a Práva městská království Českého vydaná r. 1579 a po druhé tištěná r. 1755. (389 kusů).

V II. oddílu jsou manualy a protokoly. Nejstarší jest „Manual“ t. j. kniha, do níž se má zapisovati, co se kdy za kterého p. purkmistra působí (1656—1712). Protokol soudních a magistrátních věcí (od r. 1779—1804), Einreichungsprotokol, do kterého všechny písemná akta a jejich expedice k zapsání přicházejí“ (1787—1816), Vormerkungsbuch z r. 1806, Rathsschlagprotokol z r. 1809; dále listiny o volbách magistrátů, písařů městských, a j. Svazek listin obecních voleb 1771—1797. Regulovaný magistrát 1781—1791, Přílohy 1785—1797, Záležitosti písařů 1781—1784, Výběrčí daní. Volení policajtů.

Obecní inventář. Popsání hranic, (svazek listin 1783—1849). Pronájem obecního majetku. Tutéž „Kniha městských lesů, založená pro zapisování z obecního lesa dříví sousedům jak mnoho

jeden každý k důležité potřebě jeho jest obdržel*, od r. 1748. Pro-
nájem. Dluhy. Prodej obecních pozemků. Stavby.

Škola. Stavba 1729. Opravy. Školní plat. Fasse 1788—1852.
Docházka.

Chudinství. Žádosti za podpory a sbírky, vysvědčení. Ústav
chudých 1824—1830.

Bezpečnost. Hasičské rády 1794. Rozpočet na zakoupení první
stříkačky 1798. Vyšetřování v příčině ohňů 1793. Předpisy.

Městské právo. Taxy 1837—1841.

Městská garda. Pravidla tištěná r. 1848. Dopisy v příčině opa-
tření zbraní. Zrušení gardy r. 1851. Spisy o volbě poslance do
sněmu r. 1848. Všech listin 1095.

III. oddíl. Obecní účty od r. 1692—1857 (106 svazků).

IV. oddíl. Městské knihy. „Formatus liber civilis Kassieowitz“,
Jest to nejstarší gruntovní kniha městská z r. 1417. Originál této
knihy chová se v Zemském Museu král. Českého. Toto pořídilo pro
město věrný opis. Další gruntovní knihy nalézají se v Zemském
Archivu, novější pak v listovně okresního soudu v Blatné.

Jiné knihy: Befundniss Tabella bei der hochgräfl. künigl.
Herrschaft Schlüsselburg dar zugehöriges Stadt Cassegowitz z r.
1719. Jest to seznam polností u jednotlivých domů v Kasejovicích.
Kniha pozemků městys Kasejovic asiz r. 1745. „Kniha šacovní všech
při městys Kasejovic se vynacházejících gruntů a na nich zavěše-
ných povinností“ z r. 1797 pod titulem Žlutý tulipán. Seznam všech
majitelů pozemků z r. 1848. Přirovnávací tabelle. Pojišťování. Vý-
kazy z r. 1839. Vojenské záležitosti. Seznam všech městysu oby-
vatelů r. 1771. Assentní listiny 1716—1796. Listiny týkající se
vojenských pochodů, desenterů, exekucí 1710—1774. Různé vojen-
ské záležitosti 1774—1849. Vorspans-Protokol 1762. Konskripce. In-
strukce z r. 1777. Patent z r. 1804. Listiny 1795—1832. Summa-
rium města Kasejovic 1805.

Stavba silnic. Nařízení z r. 1791. Dopisy (1812—1815.) Jiné
listiny 1819—1852. Daně. Repartice (od r. 1752—1850.) Vyvazeni
gruntů 1851. Jednotlivé protokoly 1805—1850. (314 kusů.)

V oddíl. Pořádky cechovní. Řeznické: artikule 1649,
řád 1700, privilegie 1722, tovaryšský řád 1829. Artikule pekařů,
perníkárů a mlynářů 1730. Kniha bratrská menší pekařská 1736.
Řád tovaryšský kovářů, zámečnicků, kolářů, bednářů a truhlářů z r.
1689. Jiný z r. 1692. Artikule krejčovské potvrzeny r. 1724, řád
tovaryšský 1738. Artikule obuvníků 1682. Pořádek obuvnických to-
varyšů 1829. Kunšofty: 48 výučných listů různých řemesel 1759—
1797. Věci řeznické: prodej masa, spory 1778—1846. Masné krámy.
Stavba jich a pacht 1836—1848. Knížka o porážce dobytka z r. 1834.
Svazek listin o zdejších řemeslnících.

Tabulky k výdělkové dani. Mistrovské právo 128 listin. Pro-
dej tabáku 1780—1829. Hospody 1698—1842. Lázně v Boučku.
Žádost o postavení lázni 1829. Prodej lázni 1842. Kaple. Zdravot-
nictví. Stížnost na felčara s odpovědí z r. 1719. Vysvědčení lékař-
ské z university 1754. Kontrakt s lékařem 1798. Účty za léčení.
Výkaz za cestné k očkování 1826. Seznam zdravotních individuí

1848. O porodních bábách 1793. Hornictví. Spisy v příčině dolování v zdejších horách od r. 1778—1805. Obnovení dolování 1836. Vymazání z knih 1842. O prodeji střelného prachu 1793—1798. O židech. Různé listiny 1752—1847. (483 listiny.)

VI. oddíl. Pozůstalosti, sestaveny dle abecedy. (72 rodiny). Nejstarší listina z r. 1686. Židovské rodiny. Seznamy měsíční a čtvrtletní. Seznam zemřelých 1816—1843. (1600 listin.)

VII. oddíl. Sirotčí počty. (1777—1849) (900 listin.)

VIII. oddíl. Knihy patentní od r. 1715—1825 (asi 40 kusů). Úřední kvitance 1788—1815.

IX. oddíl. Kontribučenský počet od 1707—1852. (166 kusů).

X. oddíl. Listiny právní, soudní, protokoly, exekuční dražby, spory a j. od r. 1746—1849 (6828 kusů).

V celku jest v archivu uloženo asi 25 větších knih, (kromě patentních) a asi na deset tisíc listin, poskytujících hojného materiálu k dějinám místním. Náleží tudíž archiv kasejovický k nejbohatším městským archivům na Českém Jihu.

K zádušním počtům kostela Rožmitálského.

(Ze starého knihy Rožmitálské.)

1. Z á d u š n í k r á v y.

Hlavní příjem záduší býval v století XVI. ze zádušních krav. Hojně jich mívával farní kostel sv. Kříže v Rožmitále. L. P. 1506 ten outery po sv. Ondřeji jest z rozkázání J. M. pána, kteráž jest odúmrtí ze Starého města Rožmitála Jana Vítkovic i přišlo na pána J. Mst. krav šest. I rozkázal J. Mst. pán tři krávy k božimu domu sv. Kříži do Starého města Rožmitála, aby dány byly budoucně a to známo p. konšelům.

Vít ze Starého města Rožmitála najal jednu krávu za ročitý plat libru vosku. Sládek najal též jednu krávu za takový plat. Zeti prodala se jedna kráva za 2 kopy 21 groš na střechu u Kabus.

Nájemné krávy ke kostelu: Kabus najal 2 krávy, mlynář z drah též 2 krávy. Bartošek z Věšina, Toman, Vostriška, Hynek Rychtář, Hodik, paní Zakoncová, každý z nich vzal jednu zádušní krávu do nájmu za ročitý plat od jedné krávy jedna, od dvou krav 2 libry vosku.“

2. P o m o c k o s t e l u.

Když r. 1573 opravován byl kostel sv. Kříže v Rožmitále, uspořádána byla peněžitá pomoc mezi osadníky na zaplacení vzešlých útrat. Sbirka vynesla v celku 21 kopy a 2 gr.

K této sbírce přispěli z Rožmitála: „Štěpán z mlýna Čilýho 3 kopy 5 gr., Bartlová 2 kopy 20 gr., Jeřábek 1 kopy 3 gr., a Horský též 1 kopy a 2 groše. Po jedné kopě věnovali: Sirotci Hoškovi, Blažek Kyselička, Jiříková stará, Vacková ze Sedlice, panna Kalačová, Henrich, Petr z Poříčí, Máňa Pikonů, Hefák Hošků, Koláč Štěpán, Koch a Cíl. K tomu ještě přispěl jistý švec 52 groši a Václav Sýkora z Věšina 40 gr.“

3. Kostelní věci.

V XVI. století opatřeny byly kostely naše vzácnými rouchy a drahocenným nádobím kostelním. Kůry pak hudební honosily se mnohými a nákladnými kancionály na pergamenu psanými. Takovým bohatstvím opatřen byl také kostel farní u sv. Kříže v Rožmitále. V staré naší knize, do níž zapisovány byly nejen koupě a prodeje a gruntů, ale i mnohé pro kulturní dějepis zajímavé události ze života našich předků, též paměti o kostele a dobrodincích farního chrámu Páně.

„L. P. 1583 u p. Gregory tyto jsou sepsané knihy a ornáty a jiné věci kostelní: Ornát červený aksamitový a jiný černý, damaškový. Vomirale 3, potom ornát postavcový se lvy, aksamitový černý, polovičný, jiný zelený s pávovými oky a dva ornáty plátěné. Kalich jeden pozlatilý a druhý stříbrný. Monstranci měděná. Dvě pušky měděné k božímu tělu, měšec aksamitový a puška. Dva křížmáře. Dva missaly pergamenové, jeden gradual pergamenový, a druhý papírový. Antifonář pergamenový a žaltář papírový. Knihy v deskách troje, kázání papírové a strhané šestery papírové.“

4. Zádušní boudy.

Když r. 1645 vnikli Švédové do Čech a ohrožovali také krajinu rožmitálskou, schovány byly zádušní věci kostela rožmitálského do zádušních chalup Matěje Došky, Jana Řečického a Doroty, sestry Diviše. Chalupy ty byly za hutěmi skleněnými v lesích řečených „u Holomka“.

Seznam všech věcí zádušních se zachoval a znamenitě doplňuje inventář chrámový z r. 1583. Byly tu zejména dva kalichy, jeden veliký, všecken pozlacený s patenou a vážil 37 lotů Druhý kalich byl vnitř a zevnitř pozlacený s patenou vážil 3¹/₂ lotu. Darován byl J. Veselským. Dále zde byl o 5 ornátů, a sice: 1. ornát bílý, damaškový s obrazem P. Marie, se štolou a manipulářem, na díle sešlý, 2. ornát červený, aksamitový s obrazem Krista P. se štolou a manipulářem, 3. ornát zelený damaškový, starý bez štoly a manipuláře, 4. ornát černý, aksamitový bez štoly a manipuláře, 5. ornát žluté barvy, cajkový, se štolou a manipulářem, p. Jiřickým darovaný. Dále tu bylo uloženo: antipendium červené s vazbou, plena na kazatelnu s vazbou, příkrov soukenný, černý, ubrus od p. Pátera darovaný, šátek s černým na kalich od p. Pátera darovaný, velum na křtitelnici rovněž Páterem darované, velum tupldykytové, černé stříbrem krumplované, které stálo 10 zl., velum tupldykytové, červené na obraz P. Marie, item menší na dětátko Ježíška. Jiné velum darované J. W. k. Em. stříbrem a zlatem krumplované na kalich pro nemocné a ubrus z velkého oltáře nový vřkol s krajkami.

Všecky tyto zádušní věci skrze prudký a nenadálý oheň dne 20. Augusti 1645 v lese k uhoření pro neopatrnost buď kostelníků neb hlídače přišly.

Však aby to chudé záduší nehynulo po častém na to nastupování rozhodnuto jest, aby Matěj Doškovic, Jan Řečický a Václav Štípek, starší kostelník, k těmž záduší kalich stříbrný, vnitř pozlacený a zevnitř s obroučkou pozlacenou, 20 lotů těžký a ornát

z materie bílé za 15 zl. rýn. spravití a způsobiti se zakázali tak, aby ornát v letě 1647 k posvěcení chrámu božího a kalich v letě budoucím 1648 k svátku na nebevzetí P. Marie odvedeny byly. Daniel Hrneček, pak majíce v těch boudách peníze schované, něco slitých tolarův jako i stříbra drobného nasbíral a zda-li by jeho vlastní či zádušní stříbro bylo, to se vynaléztí nemohlo, na pomoc k témuž záduší má dáti 9 zl. a odvésti, ve třech letech po 3 zl. k pomoci a spravení těch hoře poznamenaných věcí.

Stalo se u přítomnosti Anselma Lukáše Pruskovského, faráře, purkmistra, primatora a všech radních i písaře, v pátek po sv. třech králích l. 1647 a do knih městských vepsáno.

K zápisu tomu připojena ještě tato poznámka :

Při úmrtí jednoho neb druhého, nežli by ty věci spraveny byly, aby rodičové Mat. Doškovic, manželky Jana Řečického a Václava Štípka, jakož i Daniela Hrnečka, ty věci spravit a peníze odvésti povinni byli. Dne 11. Januarii 1647, *J. P. Hille.*

Třetí díl rukopisného sborníku Evermoda Jiřího Košetického.

Podává Dr. ANT. PODLAHA.

(Pokračování.)

(Viz „Sborník historického kroužku“ roč. XVIII., čís. 1.)

[List 543a] De Religione. O náboženství.

75. Nic nemohlo pokolení lidskému dáno býti ani většího, ani slavnějšího, jako náboženství, kteréž jest pravé poznání a milování Boha, Krále, Pána a Otce všeho tohoto světa. Pán Bůh k žádným lidem není tak štědrý, jako k těm, kteréž tomu, jaká by pravá pocta jeho byla, vyučují. Pročež královský prorok v žalmu jednoho z největších dobrodiní božských, kteréž učinil synům israelským, pokládá toto: „Kterýž vyjevil slovo své Jakobovi, spravedlnosti a soudy své Israelovi. Neučinil toho žádnému národu a soudův svých neoznámil jemu“.*)

76. Skrze náboženství poznán bývá Bůh, poznán jsa nemůže než býti milován. Jeden Bůh jest Král, Stvořitel a Pán všech věcí, kterýž může všecko a zná všecko. Svět tento jest rovně jako nějaký dům jeho aneb raději chrám. On jej z ničehéhož v tento křtalt a v tuto okrasu uvedl, pročež také v řeckém jazyku slove od krásy svět. Tentýž svět Bůh řídí a spravuje, aniž jest menší zázrak při jeho zachování, než byl při stvoření.

77. Jakož v domě rozšafného hospodáře nic se nenaděje bez vůle a rozkázání jeho, tak na všem světě nic se neděje bez rozkazu Božího, kterýž všechno zná a může. Jemu andělé, jemu ďáblové, lidé, hovada, stromové, kamení, nebe i živlové poddáni jsou, a onť o všecky všudy péči má. Nic se nemůže státi, nic hnouti, nic přihoditi, anobrž ani pleva vzhůru vznésti, ani ostřížek v povětří zlétnouti mimo jeho uložení a rozkaz.

*) Žalm 147, 19—20.

78. Toť jest právo velikého světa, aniž jest jaká jiná příhoda v světě, ani štěstí, ani los. Všecky věci dějí se od něho svrchovanou spravedlností a moudrostí, jakžkoli my těch cest neznáme. Což se komukoli přihází, to se k jeho lepšímu děje, jestli jest sám dobrý, ne strany různých peněz, ani světa tohoto pomínutelného, ale onoho věčného spasení.

79. Což se nám kolik přihází na tomto světě, to vše jako od Boha pošle a z rukou jeho mile a dobrotivě přijímáti a schvalovati máme, abychom se nezdáli odpornou žádostí svou a jako soudem potupovati rady a stíhati vůli toho nejspravedlivějšího a nejmoudřejšího správce všech věcí, Boha, proto že ji rozumem svým chopiti nemůžeme.

80. Kteréhožto abychom poslouchali, chválili, jemu poddáni byli, všecko, což on činí zvelebovali, vede nás k tomu náležitá povinnost naše a pobožnost. My děti, lepších věcí nepovědomí, naríkáme, že se nám některé věci neškodlivější nedávají, jakoby nejužitečnější byly. A kteréž nám jsou nejprospěšnější, těch se jako nejodpornějších hrozíme. Tak že nám množstvíkrát nebývá nic záhubnějšího, jako oučastnu býti čehož žádáme.

81. I poněvadž u velikých temnostech neznámosti a nevědomí hydíme, tak se vidělo Bohu, abychom se toliko hříchu varovali, ostatek pak všecko péči jeho poroučeli. Chtějme neb nechtějme, to, což ten správce velikého díla svého o nás uložil, podniknouti musíme; proč tedy raději s plačky, bezděčně a na odpor se stavíce, dáme se hnouti, nežli vesele a dobrovolně vésti.

82. Jistě každý přítel Boží práva a vůle přítele svého uposlechne. Tať jest největší příčina milování Boha, jakož Kristus dí: „Vy přátelé moji budete, učiníte-li, což já prikazuji vám“. Smírce pokolení lidského s Bohem a původ spasení našeho jest Ježíš Kristus, člověk a Bůh, všemohoucího Boha Syn jednorozený. Kteréhož proto sám poslal Otec, když se mu líbilo smilovati se nad lidským pokolením, kteréžto s velikým svým zlým v nepřátelství vešlo s Bohem.

83. Žádné zlé nemůže se vymysleti záhubnější a škodlivější, jako skrze hřích oddělití se od Boha, té živé studnice všeho dobrého, k nejhorší bídě se odvrátiti a od nejrozkošnějšího života v nejhorší smrt. Mimo jiné příčiny i proto Kristus na svět přišel, aby nás cestě pravé vyučil, na kteroužto my nastoupíce brali bychom se k Bohu a od ní ani na vlas se neuchylovati.

84. Tu cestu on nám slovy svými svatými oznámil a jevil, i také příkladem života svého odhradil, jakožto nejbližší a nejjistší. Všelická moudrost lidská, když se přirovná k náboženství křesťanskému jest bláto a pouhé bláznovství. Což se koliv vážného, moudrého a chvályhodného u pohanských mudrcův čte: cožkoli sobě v nich libujeme a téměř do nebe chválíme, nad to mnohem lepší, otevřenější, v písmích náboženství našeho se vynachází.

85. To znáti jest dokonalá moudrost; podle toho život vésti jest dokonalá ctnost, ale žádný toho právě nezná, kdož tak živ není. Život Kristův svědectví vydává o jeho dobrotě, zázrakové o Božské všemohoucnosti, zákon o nebeské moudrosti, abychom

z dobroty brali příklad k následování, z všemohoucnosti k poslušnosti, z moudrosti víru k věření.

86. Kdož bedlivě a zdravě pováží toho, což Kristus přikázal, shledá, to že se vše k našemu dobrému vztahuje, tak že žádný, leč s svým nejlepším dobrým, nemůže věřit. Jakož nic není člověku vděčnějšího, než když se mu lidé důvěří, tak ani Bohu. Aniž kdo o tom dobře smýšlí, komuž se bez strachu svěřiti nesmí.

87. Základ spasení jest, věřiti, že jest Bůh Otec a Syn jeho jediný Ježíš Kristus, Spasitel a Vykupitel náš, a od obojího pocházející ten Duch svatý, bez něhož nic nemůžeme učiniti, nic vysokého anebo užitečnějšího sobě smysliti. Opravdová Boží pocta jest vyčistiti duši a mysl od neduhův a zlých žádostí a jakž nejlépe možné v jeho se obraz proměnit, abychom byli čisti a svati.

88. Čím se více od věcí tělesných k duchovním oddáš, tím život Bohu bližší povedeš. Z toho přijde, že Bůh sobě příbuzné a podobné přirození pozná a v něm se kochati bude, anobř i přebývati v něm bude, jako v pravém a vlastním chrámu svém, mnohem sobě příjemnějším a milejším, nežli jsou tito obecní chrámové z kamene vystavení a zlatem i stříbrem draze ozdobení.

89. Svatý Pavel apoštol dí: „Chrám Boží a svatý vy jste.“*) Tak vzácný host zdržán býti má, ne abychom ho šeredným smradem hříchův od sebe vyháněli. Tělesní skutkové bláznovství jsou před Bohem, nebude-li jim oprava od duše přidána. V nejtěžších skrejších, a daleko vzdálených od očí lidských, anobř v samém srdci a v duši své, věz, že máš Boha rozeznávatele, svědka, soudce všech myšlení svých, aby, ostějchaje se přítomnosti jeho, ničehož zlého netoliko nečinil, ale ani k myslí nepřipouštěl.

90. Milování Boha takové býti má, aby ho sobě nade všecky jiné věci nejvíce vážil a čest i slávu jeho milejší měl, nežli života svého cti a užitky. A jakož přítel, když sobě přítele připomene, některak mile a pobožně z toho obveselen bývá: tak i ty činiti máš, aby všecky věci božské nejmilejší, nejvzácnější a tak nejvděčnější tobě byly, aby se s nimi nejraději obíral.

91. Kolikrátkoli slyšíš jmenovati Boha, ihned sobě k myslí přiveď něco většího a divnějšiho, nežli cožby mysl lidská rozumem pochopiti mohla a stihnouti mohla. Což se o něm a svatých jeho mluví, poslouvej toho ne jako řečí lidských, ale s velikým náboženstvím srdce a s podivením myslí. O Bohu nic všetečně nesmyslej a o skutcích nemluv jinak, nežli s velikou uctivostí a strachem.**)

92. Rozpomeň se na všemohoucnost Božskou, kteráž všecky věci z ničehéhož stvořila: na moudrost a dobrotu, kteráž je zdržuje a zachovává; na milosrdenství a stědrotu, kteráž i nepřátely své krmí.

93. Považ, ó člověče, jak veliké moci Bůh jest, tolika životům všeho tohoto světa, tak rozličných pokrmů, a to každého dne bez nedostatků dodávati, všecky věci živiti, a zachovati je od zahynutí, k němuž samy od sebe jdou. Žádná angelská ani lidská moudrost nemůže toho netoliko dovésti, ale ani tomu rozuměti.

94. Člověk věda o tom, že z božské dobroty darův živ jsi, pomysli, jak jest prokletá nevděčnost, jak zoufalá všetečnost smíti

*) 1. Kor. 3, 17. **) Na okraji poznamenal Košetický: „Hic aliqua desunt“.

se tomu za nepřítel postaviti, z jehožto dobrodiní a vůle svaté živ jsi; kdyby on nechtěl, nemohl bys živ býti.

Při stole ať jest všecko čisté, svaté, poctivé a rozšafné, jakýž jest ten, s jehož se dary tehdy obíráš.

95. Všelike utrhaní, hanění, zlobivost, přísnost a ukrutnost, daleko buď od stolu, při němž ty čitedlen jsi nevýmluvné Boží štědroty a dobroty. Čímž nesnesitelněji jest to místo zlobivosti anebo nenávisť a hněvem proti bratru svému poškrňovati, když ty dobrotivé a štědré milosti Boží užíváš.

96. Což i pohané to znali, kteříž ſ tou příčinou stůl jmenovali veselý a posvátný, za němž neslušné bylo co smutného anebo ukrutného mluvit ani činiti. A poněvadž má péči o tebe nejmocnější a nejštědřejší Bůh, slož tedy s sebe nemírnou a přílišnou starost o výchování sebe, jakoby se dobrotě jeho nedůvěřil: ale o to jediné pečuj, jak by se mu libiti a zachovati mohl.

97. Veliké bláznovství jest, za příčinou živnosti a pokrmu skutek nějaký nešlechtný spáchatí a uraziti toho, od něhož samého požití vychází, aby na sebe rozhněval toho, při němž něco žádáš obdržeti. Zvláště když ne pokrmem zachovává se a stojí život člověka, ale vůlí Boží, jakž písmo svaté dosvědčuje, že ne samým chlebem živ jest člověk, ale slovem Božím.

98. Máme jistotu, zaslíbení Kristovo, Pána všech věcí na nebi i na zemi, že v těch věcech, jichž jest potřebí člověku, žádného nedostatku ti míti nebudou, jenžby hledali království Božího a spravedlnosti jeho. Ty také z darův Božích, kteréž on vedle vůle své rozdává i zase odjímá a k tobě se tak štědre ukázal, nebyvej skoupý proti bratru svému a synu jeho.

99. Nic se vlastně nedává Kristu víceji, jako což se chudým dává. Po jídle rozjímej o tom, jaká jest to moudrost, jaká moc, život lidský těmi věcmi, kteréž jsi jedl, zachovati, živiti a jako ku pádu již nakloněný zdržovati. A protož vzdávej díky Bohu, ne jakoby vzdával tomu, kterýžby za peníze své pokrmu nakoupil, ale tomu, kdož tebe i pokrm stvořil.

100. Když ležet jdeš a když vstáváš. rozpomínej se na dobrodiní Boží, kteréž on činí netoliko tobě, ale všemu lidskému pokolení, anobř všemu širokému světu. Pomysli na to, jak veliké ouklady činiti může nepřítel člověka ve spaní, když člověk jako mrtvý leží, sám sebou nevládná. Pročež snažněji modliti se máme Pánu Kristu, aby on nás nestatečně ochraňoval.

101. Aniž jakým hříchem rozhněván býti má strážce a ochrance náš. Čelo i prsy ohrad zevnitř znamením sv. kříže. vnitř pobožnou modlitbou a svatým rozjímáním. Když již lehneš do lůže, považuj toho, že jedenkaždý den jest obraz lidského života, po němž přichází noc a sen, nejzřetelnější obraz smrti.

102. Potřebí jest vždycky žádati Pána Krista, aby nám v životě i v smrti milostivě a laskavě vždycky přítomen býti ráčil a tu noc dal nám pokojnou, tichou a zdravou, aby nás strašliví snové neděsili. vždycky, i když spíme, aby on v mysli naší zůstával; jeho potěšením my občerstvení jsouce, abychom jistého času vesele a ve zdraví dočekali.

103. Lůže svého ostříhati budeš v poctivosti a čistotě, aby na něm žádného práva najiti nemohl ten, jenž jest původ a hlavní příčina všeliké nečistoty a ohavy. Znamením kříže a vodou svěcenou, s vzýváním Božské velebnosti a jistým oumyslem ostříhání pobožnosti všeliké právo ďáblové od něho zaženeš.

104. Ráno vstana, poruč se Pánu Kristu, a vzdávej jemu díky, zes jeho pomocí a ochranou zachován pominulé noci, aby nebyl zachvácen od lsti a závisti ukrutného nepřítele ďábla; a jakož jsi v noci spal, potom procítil, tak pamatuj, že těla naše spáti budou k životu od Krista Pána při dni soudným.

105. Žádej pokorně, aby i nastávajícího dne dal a propůjčil tobě v poslušenství svém všecken strávití, tak aby ty nižádnému, ani žádný tvé dobrotě neublížil, ale opatřen jsa ze všech stran a ohražen pobožností křesťanskou, aby zdravý a bez ourazu ušel tolika osidlům a tenatům, kolik jich po všech cestách lidem nalícel a rozestřel oukladný nepřítel náš ďábel.

106. Nejsvětější Rodičku Boží Pannu Marii, i jiné svaté a světice měj v poctivosti, jakožto milé přátely Krista Ježíše, Boha živého na věky. O jejich životu a skutcích často sobě čti anebo poslouchej s bedlivostí a chutí, pobožnou a uctivou myslí, ať by k následování prospěti mohly. Tak o nich smejšlej, tak mluv, jako již ne o lidech, ale jako o přátelích Božích.

107. Mezi lidmi pak, poněvadž veliké jest příbuzenství a podobenství v těle i na vsí duši, a všichni jsme se rovným právem na svět zrodili, stvoření jsouce k tovaryšstvu a společenství života, protož k zachování toho obecné právo jest nám od přirození vydáno, aby žádný nečinil jinému toho, čemužby sám nechtěl od jiného.

108. Vykupitel přirození padlého to jedno za své učení vyznal; ale však je vyložil a vysvětlil. Nebo aby přirození lidské ku podobenství Božímu, pokudž býti může, dokonale a dostatečně přivedl, přikázal nám milovati netoliko samy sebe vespolek, ale i ty, kteříž nás v nenávisti mají.

109. Abychom podobni byli nebeskému Otci, kterýž také nepřátely své miloval, a miluje, ačehož dokazuje, když jim největší dobrodiní činí a žádného nenávidí. Co? že sama povaha lidí taková jest, kteřížby rádi (i tēm*) dobrého přáli, kterýmž sami od sebe všeho zlého žádají a přejí.

De charitate. O milování.

110. Nejmodřejší mistr života našeho, totiž i Stvořitel, jedinké nám dal k životu naučení, abychom milovali, znaje to, že život náš, pokudž bychom milovali, bude nejšťastnější, a že nám jiného zákona není potřeba.

Nic není šťastnějšího, jako milovati, a protož Bůh i angelé svatí jsou nejšťastnější, že milují všecko.

111. Nic bídnějšího, jako nemilovati, pro kterýžto nedostatek nejbídnější jsou ďáblové. Právě milování všecko rovné činí. Kdež

*) V orig. místo „i tēm“ nejasně: „jim i ti“.

panuje láska, tu žádný nevynáší se jeden nad druhého, žádný milému nehledá vzítí, smejsleje, že to u sebe má, což jest u něho.

112. Nesuď se o nic s milým bratrem svým aniž se domnívej, by od něho v čem křivdu trpěl, a protož ani na pomstu nemysli. Žádný nezávidí tomu, kohož miluje, aniž se kdo z neštěstí přítele raduje, ani z štěstí rmoutí, nybrž raději (podle řeči apoštola Páně) raduje se s radujícím a pláče s plačícími, a to nepokrytě anebo ošemetně, ale z pravého srdce.

113. Takového naučení nejgruntovnější a nejopravdovější příklad očím naším k následování představený jsou skutkové Krista Pána. Přišel zajisté Syn Boží, ne aby toliko slovy ale i příkladem života svého naučil nás pravému způsobu života, abychom přijmouce osvícení myslí, jaká jest která věc spatřovati mohli.

114. Nejprve zkušen jsa ve všeliké trpělivosti, jaké dokázal spasitelností a mírností a v jak veliké moci? Dotýkán jsa mnohým a těžkým haněním, žádnému se neodhaněl ani nezlořečil, toliko učil cestě Boží, a odporné odvozuje; svázati se dopustil, ten, jenž třeba jediným okamžením všecken svět podvrátiti mohl. Utrhání jak trpělivě snášel!

115. Král a Pán všech věcí, skrze něhož Otec stvořil tento svět, jak dobrotivě a mile podnikl to, aby srovnán byl s nejopovrženějšími lidmi! Aby ani svého vlastního domu neměl, ani učedníci jeho neměli*) pokrmy. Stvořitel a správce přirození, nechtěl býti prázen zlých věcí našeho přirození. Lačněl, žiznil, ustával, truchlil. Proč to? jedině nám ku příkladu.

116. Takový byl milovník pokoje, svornosti, lásky, že na žádný hřích více a touže nežehral, jako na pejchu. Ano i které z ní věci pocházejí, vysokomyslnost chlouba, žádost přednosti, sváry, roztržitosti, nepřátelství. Čhtěje ukázati, že nic není, proč by sobě někdo měl pejchati pro věci zevnitřní aneb tělesné, poněvadž jsou odjinud, případné a cizí.

117. Ani pro vnitřní a pro ctnosti, poněvadž ty od Boha dány bývají a pro to samo zase odjímány, že se někdo těmi dary vypíná a vynáší, nechtěje znáti studnice a původu jejich, ale pohrdaje těmi, k jejichžto užitku od Boha je přijal.

118. A k skročení pejchy. aby se snad někdo, jakoby výborně nábožný byl a zákon Kristův zachovával, sobě nelíbil, řekl Pán: „Když všecko vykonáte, rcete: služebníci neužiteční jsme“.

119. Jaké bláznovství jest těch lidí, kteříž se dokonalým křesťanstvím chlubi a v plnění zákona nad jiné se vynáší. Ježto žádný o sobě věděti nemůže, má-li ctnost, jestli hněvu Božího, čili milosti hoden, zda-li ten, nad něhož se vynáší, není v ctnostech bohatší, zda-li vyvolen a přijat jest do společnosti nebeských měšťanův, kdež on sám k věčné bídě může býti odložen.

120. A protož Bůh všeliký soud člověku odjal a člověku jako neumělému a slepému, a tajnosti srdce sobě zanechal, jakožto zpytatelí srdce lidského.

Zevnitřní zajisté věci, na kteréžto samy toliko patří oko lidské, nestatečná a nejistá jsou znamení vnitřních tajností. Ne z jednoho

*) Orig.: místo „neměli“ má „měli“.

tedy shledání, což někteří všeteční činívají, ne ze sta, ne z nejdlešního obcování o povahách a vtipu souditi máš.

121. Velmi daleké a zatmělé jsou skrejše v srdci lidském; který tedy zrak lidský do takové mrákoty pronikne? A poněvadž Kristus všecko pokolení lidské svou smrtí dobyl a tak drahou mzdou z služebnosti ďábelské vykoupil, žádný nesměj potupovati, žádný málo vážiti té duše, kterouž Pán tak draze miloval, že se nic neostejal, ani neliknoval, života svého za ni vynaložiti.

122. Za všechny ukřižován jest Pán Kristus, a za jednoho každého umřel. Nenaděj se, by vděk Pánu Kristu učinil, jestli nenávidíš toho, kohož on miluje. Tu chce míti od nás odplatu, abychom, jakož on, Pán, miloval nás. služebníky nešlechtné a velmi zle zachovalé, tak i my spoluslužebníky své milovali.

123. Zde začal společné lidé mezi sebou a s Bohem milování, to jest založil grunt lidského blahoslavenství: v nebi dokonal. Tenť jest život a milost Kristova. moudrostí převyšující vtíp lidský, spravedlností rozumným příjemný, dobrotou svou všech k sobě nabízející.

124. Žádný se nedomnívej býti křesťanem, žádný se nedůvěř býti Bohu milým, jestliže koho máš v nenávisti: poněvadž nám Kristus všechny lidi milovati poručil. Člověka sobě od Boha poručeného, jestli hoden, miluj, proto že hoden, aby ho miloval: pakliž není hoden, nicméně miluj ho, proto, že Bůh hoden jest, aby ty ho miloval a jeho uposlechl.

125. Ne postové, ne vynaložení všechna zboží ku potřebě chudým člověka Bohu milého a vzácného činí: samo milování lidí to působí. Tak nás apoštol jeho vyučuje. Žádného neuzříš člověka, o němžby soudil, že má tobě býti za vlastního bratra, aby se z jeho štěstí radoval, z neštěstí rmoutil, a jakž tobě nejvýše možné, jemu pomáhal.

126. Ani cizí národ nemá té lásky umenšovati, ani město, ani příbuzenství ani rozdílnost života, ani stav, ani vtíp: jeden jest všech Otec Bůh, kteréhož ty naučen jsi od Krista Pána každého dne Otcem nazýváš, a kterýž se k tobě jako k synu přiznává, když ty se k synům jeho, bratřím svým znáti budeš. Nestydě se míti toho za bratra, kteréhož Bůh ráčí přijímati za syna.

127. Pokoj, svornost a milování Bůh uvedl na svět. Nesjednocení a roty a vyhledávání vlastního užitku s cizí škodou, jako i roztržitosti, sváry, vády, války, ďábel jest v tom nejumělejší řemeslník. Bůh chtěje, abychom spaseni byli, rozsívá přízeň: ďábel naproti tomu, chtěje abychom na zatracení přišli, rozsívá nepřátelství.

128. Svorností i malé věci v hromadě se drží a rostou: a nesvorností i největší se rozptylují. Kdož pokoj a svornost usilují mezi lidmi vzdělávati anebo pevnou v své celosti zachovati, tiť synové Boží nazvaní budou; kdož pak nesvornost rozsívají, lásku mezi lidmi ruší a rozvodňují, tiť jsou synové ďábloví.

129. Nejvyšší nepřátelství, jímž člověk všech lých šelem ukrutnost převyšuje, toliž válku, boj, znej býti věc ne lidskou, ale jakž slovo latinské namítá, zhola hovadskou. Kteréžto hrozí se přirození. poněvadž člověka beze vši zbroje na svět rodí, k tichosti

a společnosti života: ale Bůh chce, aby byla mezi všemi lidmi společná láska.

130. Který člověk s člověkem válku vésti anebo jemu škoditi může bez velikého hříchu? Domníváš-li se ty, že by někdo neměl k tobě dobré mysli, a na tebe se hněval: žádné práce ani péče se nevzdaluj, dokudžby jeho jakým pak koli způsobem neukrotil. Aniž v tom lenuj buďto práce nebo prosby a žádosti, aby měl zas ode všech lásku a rychlou cestu k milosti.

131. Žádnému se neposmívej: mysle na to, že což se někomu přihodilo, může se také tobě přihoditi. Děkuj raději Bohu, že tě z toho losu vytrhl a pros jeho, ať na tebe nic takového nepouští: tomu pak bídnému a souženému člověku ať nějaké polehčení aspoň učiní, anebo trpělivosti přispoří, i sám také pomáhej mu pokudž můžeš.

132. Ukruťného srdce povaha jest, z cizího neštěstí se radovati, a nemíti lítosti nad obecným všech přirozením. Buď milosrdný k lidem a dojdeš od Boha milosrdenství. Neštěstí a pádové lidští jsou všechněm obecní, jednomu každému hrozí, jednomu každému nastávají.

133. Tou láskou všem lidem povinnou věz že nic nemůžeš učiniti hodnějšího, ani co užitečnějšího, jako aby svrchované dobré jejich, to jest cnost jednal, a to se snažil, kterak by všech z nich pokudž tobě možné anebo jisté, nejvíce dobrých nadělal.

134. Nic nemůžeš lásce tak odporného, nic tak škodlivého a zlého učiniti, jako kdyby někoho udělal horšího, buďto radou anebo příkladem svým aneb jakýmkoli jiným ponuknutím. Nejprřednější jest a nejšťastnější věc, aby miloval, by pak sám byl v nenávisti; ale nejmilejší také věc jest a nejbezpečnější zase od jiného milování býti.

135. Žádné jistší není zboží, jako jisté přátelství. Žádné mocnější komonstvo, jako věrní přátelé. Slunce tomuto světu odjímá, kdož životu lidskému přátelství bere. Ale pravé pevné a trvanlivé přátelství toliko jest mezi dobrými, mezi nimiž snadně láskou rostě.

136. Zlí ani sami mezi sebou přátelé nejsou, ani s dobrými. Aby milován byl, nejjistší k tomu a nejbližší cesta, skrze milování, nebo nic tak snadno nevyvábí lásky, jako společná láska. Spůsobuje se láska i skrze cnost, že třeba i nejznámější k milování sebe zůve a táhne.

137. Skrze znamení cnosti, pokoru, tichost, mírnost, stud, vlídnost, přívětivost, když nebudeš ničehéhož činiti ani mluviti, cožby zapáchati mohlo pýchou, nadutostí, zpourou, nestoudností anebo nečistou oplzlostí: ale když všickni skutkové a řeči tvé budou-li libé, tiché, povlovné, upřímné a čisté.

138. Jed přátelství jest, když tak miluješ, jakoby zase nenáviděti chtěl a přítele toho máš, kteréhož se domníváš moci nepřitelem tvým býti. Spasitelné jest to propovědění: tak nenávid, aby někdy zase milovati mohl. V nepřátelství nemá býti žádného myšlení, o nepřátelství. Kohož máš přítele, nevěř o něm, by byl nepřitelem.

139. V přátelství má býti víra, stálost, upřímnost, aby ani sám přítele svého v podezření nebral, ani jiným jeho pomlouvajícím anebo ošklivícím ucha nepřijímal. Život náš není život snadným ku podezření anebo bázlivým, ale ustavičná smrt.

140. Nevyptávej se na cizí životy, aniž všetečně vyzvídej, co kdo dělá; nebo z toho pocházejí mnohá nedorozumění a záští. A kdož to činí, obyčejně svých věcí bývají nedbanliví, o cizí pak daremně pečliví. Bláznovství jest, jiné chtějí tak dobře znáti, samého pak sebe neznáti.

141. Aniž toliko máš lidi milovati, ale také kteréž náleží v slušné poctivosti míti a mezi nimi ctně a šlechetně obcovati. Na tomž záleží povinnost života obecného. Nedomnívej se, by v tom rozdílu nebylo, kde, s kým anebo u koho obcuješ.

De convictu hominum. O obcování s lidmi.

142. Když jsi mezi lidmi, ukazuj na sobě strídmost a mírnost na všem těle a zvláště na očích a celém obličejí. Od čehož má býti vzdálena všeliká nadutost a potupa, neslušné vrtkání a chlipnost: jasná veselost a spokojení ať jej ozdobuje, jenž jest důvod mysli, na týž způsob spokojené a složené.

143. Samo lidské tváři zakrytí, velmi slušné a milé jest pokora a stud: nad nahotu nic není hanebnějšího ani ohyždnějšího. Žádné o tom člověku naděje není, kterýž z sebe složí stud a nestydí se zle činiti. Aniž obličej jeho má býti složený k zuřivosti a přísnosti, odkudž se poznává ukrutná a kvapená mysl člověka.

144. Nesměj se často, a nemírně anebo s křikem a zmitáním těla, aťby se smích neobrátil v posměch. Mysli, že nic nemá býti takového, což by tě tak mohlo rozveseliti, aby k velikému smíchu přivedlo. Ale smíchu může se dáti nějaká příčina, ale posměchu žádná.

145. Posmívati se věcem dobrým jestiž hříeh, zlým ukrutnost, prostředním bláznovství. Posměchy míti z dobrých lidí jest bezbožné, ze zlých ukrutné, ze známých zuřivé, z neznámých nesmyslné, summou z lidí nelidské.

146. Neuč se žádného bítí: od štilce přichází k pěsti, od pěsti k kyji, od kyje k noži. Samým dobrým lidem, vlastní a pravé cti dokazuj, kterážto z vážnosti srdečné pochází. Vrchnostem čiň zevnitřní poctivost a buď jich poslušen, byť pak něco nelibého a těžkého rozkázali.

147. Bohatým ustupuj, aby popuzeni jsouce, netoliko tobě, ale i jiným dobrým neškodili. Před starším povstaň, učině tu poctivost věku jeho a zkušenosti i moudrosti, kteréž při něm bývá. Když jiný [tobě] poctivost činí, netoliko rovným se odměň, ale podle apoštola rady jeho předcházej. Nebo pozdravujícímu nepoděkovati jest zhovadilá hloupost anebo ničemná nedbalost.

148. Nezdej se žádného potupovati, ani obličejem, ani slovem, ani skutkem nějakým. Jsi-li nižší, kdo z vyšších jest, kterak od tebe snese potupu? Pakli jsi větší, popouzíš a odvracíš od sebe menšího potupou. Nesnesitedlnáť jest potupa, protože žádný nezdá se býti [tobě] tak chatrný a opovržený, aby potupy hoden byl.

149. Mnozí o to pracují, aby se z potupy vyvedli, ale více jich jest, aby se potupě pomstili. Aniž kdo tak veliký jest, aby ho nikdy neštěstí nepřinutilo, i nejmenšího potřebovati. Nadto na všechno, žádný není potupy hoden, kohož Bůh za syna přijímá: cožby chtěl v tom soud Boží potupovati?

150. Častokráte, kohož lidé mají za hodného potupy, kdyby to bedlivěji vyhledali, shlédali by jeho cti a vážnosti nad jiné hodného. A tak všechny máme milovati, a žádného vedle zdání našeho nemáme potupovati. Staré jest přísloví, co chceš na jiným hledati, aby nejprve sám sebe ohledati uměl, jestli co takového při sobě najdeš.

De Verbis.

Hic aliqua desunt, quia ex antiquis manuscriptis haec eruta sunt, in quibus, aliquot folia nimia anti-
quitate eruta et amissa fuere.

151. Aniž užitek klamu jest a dlouho trvanlivý: aniž pravda dlouho škoditi může. Měj v nenávisti lež jako zkázu nějakou. Nebo nic není v přirození lidském nad ni opovrženějšího, protože člověka daleko od Boha odlučuje, ďáblu podobného a poddaného činí. Potom lež buďto pozdě a nebo rychle zjevena bývá a obrací se lháři v hanebnou potupu a lehkost.

152. Co potupnějšího a zlehčilejšího jest nad lháře? Poznají-li lidé, že jsi lhář, žádnýť neuvěří, by pak pravou pravdou jistil. Zase zkusí-li tě pravdomluvného, více uvěří kynutí a návštěvi tvému, nežli jiných nejvyšší přísaze. Chceš-li nemluviti sobě odporujících věcí, chceš-li aby v slovích tvých bylo srovnání a stálost, není k tomu potřebý žádná paměť, žádného umění, nežli aby to mluvil, co věříš pravé býti.

153. Pravda se s pravdou srovnává, lež pak ani s pravdou, ani se lží. Chceš-li, aby pravda byla v tvém mínění a smyslu, ne snadně věř, leda co v jistotě shledáš anebo při čemž veliké podobenství pravdy poznáš. Nebuď snadný k podezření, odkavadž jest ono moudré slovo: Chceš-li býti pravdomluvý, nedej u sebe místa podezření.

154. Ó jak bídný jest ten, když se toho dopustí, z čehož se vyplésti nemůže, jedině skrze lež. Přisahati nezvykej, nebo tak dí mudrec: Člověk, který mnoho přísahá, naplněn bude nepravostí, a nevyjde pokuta z domu jeho. A Pán Kristus v evangelium svém zapovídá nám ovšem přísahati, toliko jistiti: „tak jest“, odpírati: „není“.

155. Velikáť se děje čest Bohu, ne ve všem a lehce jeho za svědka bráti. Nemá toho žádný činiti, leda z přinucení a bezděky. Kdož snadno v opravdových věcech přísahá, ten také i v žertích přísahati bude, a kdo v žertích přísahá, ten i ve lži přísahá. Mní-li tobě kteří věřiti, uvěřiti i bez přísahy, jako přísěžnému: pakliž nemíní věřiti, ještě přísahou více se od tebe odvrátí.

Quomodo hominibus utendum. Kterak máme
lidí dobrých užívati.

156. Mezi lidmi sluší míti nějaký rozdíl. Jsou zajisté z lidí někteří domácí, jiní známí toliko, jiní zas neznámí. Domácí jmenují přátely krevní, příbuzné a s nimiž v jednom témž domu přebýváš. Všecky máš milovati, ano i k neznámým tak se chovej, aby smejšleli o tobě, že přeješ všemu lidu a všechném dobrého vždycky žádáš.

157. Avšak ne ke všem jednostejně chovati se budeš. jako čára bílá na bílém kameni všem jednostejná jest. Jiné připustíš k své radě, jiným budeš poddán a poslušen, jiným šetrnost a čest ukážeš, jiným se odměníš, jestliže jsi vzal od nich jaké dobrodiní a těm zvláště, kteříž tobě užitečné, platně, pilně a věrně v tvých věcech posloužili.

158. Znajíce ty, v tom vůli za skutek přijímati a pokládati máš: nedomnívej se by mnoho méně vážiti měl toho, kdož usiloval, kdož chtěl prospěti, nežli kdo prospěl. Užil lis koho v jaké práci neméně pečuj o to, aby se mu zase odměnil a odplatil, nežli kdyby peněz vypůjčil. Aniž se domnívej, by šě méně bylo propůjčiti se někomu v nějaké práci, však toliko poctivé a z upřímného úmyslu poslé.

159. Můžeš-li peněz zapůjčiti, ta služba tím větší jest, čím jednomu každému milejší býti má tělo, nežli věci zevnitřní. Nečekej na to, až by přítel tvůj potřebu svou tobě přednesl: ty sám od sebe hled to zkoumati a jemu v potřebách jeho ochotně pomáhati. Vejdi v cestu uctivé prosbě jeho a prve než by žádal, naplň žádost jeho.

160. Maje za to, což samo v pravdě jest, že [rodičové] jsou tobě zde na zemi na místě Božím a že žádný tebe více nemiluje ani větší péčl o tebe nemá, jako oni. Po těch nejbližší jsou mistři a učitelové, pěstounové, poručníci, sumou všickni, kteříž poručenou sobě mají péči mravův tvých, nad něž při člověku, nic není dražšího vzácnějšího.

161. Takové jako druhé rodiče miluj a v poctivosti měj, pokorně jim a s velikou ochotností poddán buď, rozvažuje to, že cokoliv tobě prikazují, neobmejšlej v tom užitku svého, ale tvůj užítek. To když tak jest, velmi by se jim zle odplácel. kdyby se jim, ani tvé nejvíce ostarati hledí, za takové dobrodiní zlým odměňovati chtěl.

162. Smejšlej a věř, že tě miluje ten, kdož tě přátelsky napomíná a tresce. A že nikdy neškodí trestání, třebas i nepříteli; nebo jestli pravda, z čehož on tresce, ukazuje, v čem bychom se měli napraviti. Pakli není pravda, čeho bychom se měli vystříhati. A tak vždycky dělá nás lepší anebo opatrnější.

163. Maje přijíti někoho za tejného přítele, vyšetř prve a vyzvěz, jaké má do sebe mravy, jak se k jiným přátelům choval, aby potom přátelství jeho nelitoval a nepykal. Nebývej přítelem jehožto přátelství vidíš, ani se dobrí lidé vyhejbají. Varuj se i těch, kteřížby milovali ne tebe, ale tvé věci, jakovíž jsou pochlebníci a fatkáři.

(Pokračování.)

Český náboženský mír z r. 1609 a rožmberské dědictví.*)

(Některé příčiny a vznik.)

Josef Salaba.

Nutno zas a zas opěťovati, že událostem bělohorským nikdy náležitě neporozumíme beze znalosti posledních let Rudolfa II., Vždyť duševním popudem k tak velkému rozkvašení mysli před tricetiletou válkou byl vlastně Rudolfův majestát z r. 1609.

Práce tato (jež z důvodů našich tiskových poměrů musila býti roztržena ve 4 díly) souvisí s těmito mými články: a) Čechy r. 1608 i 1609 a P. Vok z Rožmberka. (Sborník hist. kroužku Vlasti, 1922, kamž co do bližších i dalších dokladů, důvodů i vývodů, co do literatury i pramenů, situace vnější i vnitřní poukazuji.) b) Ku vpádu Pasovských r. 1611 (ČČM. 1923). c) K politické činnosti Petra Voka z Rožmberka.

Co do literatury těchto i sousedních let a ohledně monografií příslušných událostí, episod, osob, rodin, měst, stavů a p. viz in summa ovšem Zibrtovu Bibliografii IV. d, a její pokračování v ČČH. Speciálně viz: K. Krofta (Majestát Rudolfa II., Praha, 1909); pak zvláště: Gindely (a s ním Denis), Svátek, někdy i Chlumecký, Winter, Sedláček, konečně Rezek, Prášek, Pekař, Tomek, Bílek a j. v.; o Budovcovi atd. Glücklich (viz v ČČH.), pak též Kr. čes. spol. nauk 1896 a 1908 a j. v. O konfessi české z r. 1575 a o Čes. Bratrích a p. té doby psal Hrejsa, Gindely (a Denis), Müller a j. v. Z pramenů (poněkud) České sněmy, Skála a Slavata. Ježto však ve všech čtyřech těchto pracích jedná se nejvíce o Petru Vokovi z Rožmberka, padají tu hlavně v potaz památky rožmberské v Treboni a zejména Březanův „Život P. Voka z Rožmberka“ (vyd. F. Mareš 1880 ve Staroč. bibl. mus. V. 151), Mecer a p. Ku pramenům rožmberským a ku zprávám Březanovým o P. Vokovi z R. v letech 1608—1611 nebylo až dosud dosti přihlédnuto a jich dosti užito, aniž byly náležitě oceněny. Je žádoucí, Gindelyho zde doplňovati, vykládati i vyplňovati Březanem též, jehož práce a rosenbergica tu konečně stačí. Nutno také sloučiti, či podmalovati věci veřejné soukromými. Je ostatně té literatury i pramenů o této otázce dosti málo.

Že Petr Vok z R. byl činný i politicky, vědělo se i uznává. Zprávy o tom nejsou snad tak nejasné, jako spíše sporé a řídké. Běželo by opravdu o to, tuto jeho politickou činnost trochu blíže objasniti: zjistiti, jak byla veliká, čeho se týkala, kdy i proč se objevuje, roste, přestává a končí. Na základě sporosti těchto zpráv mohu tuto podati arci jen příspěvky k té otázce. Na druhé straně je však téměř jisto, že ani Březanových údajů v jeho „Životě Petra Voka z R.“ nebylo posud dosti zpracováno politicky. I to se tedy musilo státi. Výsledek není pak bez ceny — i když čteme tam o pouhých návštěvách bez obsahu rozmluv a listů — jestliže k tomu připojíme své znalosti o jiných (hospodářských, rodinných, společenských a kulturních) poměrech toho muže, což

*) Předbělohorských kapitol čís. II.

nám jeho smýšlení, stav, vliv i moc nejlépe objasní. Březanův „Život Petra V. z R.“ je ve své druhé části vlastně denníkem s denními skoro záznamy (čímž se stává velmi věrohodným a pro nás velice cenným). Bohužel však i vysoce stručným i málomluvným. Ani to však nevadí, neboť, přikombinujeme-li si k tomu ony zprávy z jiných již udaných oborů činnosti téhož pána, obraz jeho se nám dosti vyjasní, ba doplní. Účelem této práce je, uvést a zdůraznit i soukromé záležitosti Petra V. z R., které šly rovnoběžně s politickou akcí té doby a byly vlastně (jak uvidíme) jejími vedlejšími i spodními příčinami

Shledáme tu, že politické styky i vlivy P. Voka byly v oněch letech velmi obsáhlé. Ale tato jeho činnost, smírující i zmírňující, konciliantní, politicky bdělá i rozvážná a zas energická, vojensky i finančně obětavá, a spojující oba tábory, katolický a protestantský, není posud dosti známa a má tuto býti vyzdvížena. I zdá se pak, že mnohé z toho, co se až posud přičítalo jen Budovcovi, bylo také, ba spíše zásluhou konciliantního vlivu i mocné autority bohatého Rožmberka, který nešetřil ani peněz, ani namáhavých cest, ač tehdy již stár a skryt v pozadí. Práce Marešovy a jihočeské sem též náležejí, jakož i na př. A. Rybička (ČČM., 1880, str. 85) o dějinách posledních Rožmberků a j. v.

* * *

Je známo, že se čeští protestanté záhy v 16. století snažili o uznání své církve státem, o formulaci článků víry a organisaci své církve. Jejich touhou byla podobná úprava poměrů církevních, jako se to stalo v Německu prohlášením známé augšpurské konfesse s panovnickou dovolující sankcí a náboženského míru z r. 1555. Vzdor tomu však naši předkové nenápodobili Němců, ale títo šli naopak ve slépějích Husitů. „Čtyry artykule pražské“ byly vlastně stručnou jejich konfessí, uznanou posléze církví na Basilejském koncilu i od králů. A skutečný, definitivní i formální „náboženský mír“ mezi českými utrakvisty a katolicky zřízen byl již r. 1485- (13. března), čímž stalo se to vše základnou i útočištěm vlastním protestantům u nás v 16. věku.

Společná t. zv. česká konfesse českých evangelíků (luteránů a Čes. bratří) stala se skutkem r. 1575 a státem uznána Rudolfovým majestátem r. 1609. Posuzujeme-li vůbec události z r. 1609, nemůžeme upřítí tehdejší české generaci bystrozraku, energie, přičinlivosti, jakož i dobré vůle. Ničeho tehdy neopomenula k organisaci, upevnění i úpravě církevních poměrů. Rudolfův majestát byl evangelíkům odevzdán a vydán dne 12. července r. 1609 na státem u nás dovolené a svobodné vyznávání víry. Ale mimo to — k dotvrzení svých závazků — musil císař Rudolf II. všem třem českým stavům dovoliti, α) aby za sebe zvolili stálý výbor 30 mužů (defensorů) k hájení těch nabytých práv a na obranu víry; β) správa university a γ) také konsistoř pod obojí přešly do rukou evangelických, při čemž dotyčný stálý výbor měl býti smíšený (z laiků a kněží odborníků).

Dále strany protestantské uzavřely znovu mezi sebou ještě pevnější jednotu o společnou konfessí, jakož i správu, zejména konsistoře. Ko- nečně i mezi katolíky a protestanty uzavřena byla smlouva o vzájemnou

snášelivost (t. zv. narovnání). Vše to se stalo v červenci, srpnu a září r. 1609; počátkem října bylo již všecko hotovo a účastníci se rozjízděli domů z Prahy. Věci šly tedy už pak — dosti hladce i rychle ku předu.

Veškerá ta tři ujednání s Rudolfem jsou přirozeným důsledkem majestátu; rovněž tak upevnění jednoty protestantů. Zvláštním podivem a spolu i uspokojením musí nás však naplniti ona smlouva mezi stranami s a m ý m i, mezi katolíky a protestanty o snášelivost. Píše se u nás často o tehdejší rostoucí intoleranci. Ale již samo faktum, že bylo v tehdejší době možno tuto smlouvu utvořiti, ukazuje, že r. 1609 u nás tak zle nebylo a že bylo u nás přec jen líp, než jinde. Strany cťily v sobě líp, než r. 1618, možnost i dobrou vůli k rozumnému soužití. A kdyby se bylo setrvalo na stěžejných zásadách onoho „narovnání“, nemusilo snad ani dojiti k bělohorskému povstání. Že k němu dospělo to u nás a tím i ke všem hrůzám války trvající třicet let (!), stalo se arci, jak známo a tuto znovu vychází, vinou zahraničních vlivů (strany falcké a španělské), jež skoro 20 let již před tím zde rozněcovaly žáry vzájemné a přály si, aby za ně vytahovali kaštany z pece Čechové; všichni cizinci pak svorně chtěli, aby evropský spor Říma s protestantismem vyřídil se v „semeništi arcikacířů“ a na jich útraty. A Čechové poslechli, neprohlédli, sloužili jiným proti sobě. Platí to o obou stranách. Čtème-li Zápisky Slavatovy i zprávy o Zdeňkovi z Lobkovic, máme dojem sebeobran; jakoby měli výčitky svědomí, že, ač vítězové, účastnili se toho moře utrpení svých krajanů a ponížení toho hrdého království? To přec nechtějí a tam to došlo. Tyto řádky jsou věnovány příčinám a vzniku onoho dosud málo povšimnutého a oceněného narovnání z r. 1609 mezi katolíky a protestanty, jež představovalo u nás definitivní úpravu otázky náboženské, definitivní náboženský mír, jako by onen augšpurský z r. 1555 v Německu, ale povahy více provizorní a všeobecné.

* * *

Dosti podivná věc. Jako v Německu té doby zuřil spor o dědictví Jülich-Cleve, tak současně i v Čechách vedl se velký vlastně proces o dědictví pánů z Rožmberka, téhož mocného a bohatého rodu, jemuž náležely celé jižní Čechy, od Vimperka v oblouku velikém přes Prachaticko, Oudraž u Protivína, část Poděhús u Hluboké, přes Netolicko, Krumlovsko, s Vyším Brodem, Rožmberk, Kaplicko, Nové Hrady, Třeboňsko, Choustnicko, Příběnicko i Milčín za Tábořem. Uvážíme-li tehdejší zásadu: že „platila víra toho, čí byla krajina,“ nebylo jistě lhostejno, dostanou-li se tak veliké oblasti protestantu, čí katolíku. Odtud si též můžeme vysvětliti snahy jesuitů, že hlavní své úsilí obrátili nejprve ke trůnům a šlechtě vysoké. Získali tak zpět Polsko, něco v Uhrách, Alpách, západním Německu a u nás pak většinu Lobkoviců, bohaté Pernštýny a vůbec většinu vysoké šlechty. Dědictví pánů z Hradce (1604) dostal sňatkem Savata, jejich vychovanec. A e dědictví Smiřických chtělo odplynouti a stejně to bylo s Rožmberky. A tak tyto rodinné zákulisní záležitosti, dědický spor rožmberský, staly se mocnou, ač tajnou pružinou událostí politických a veřejných; jako r. 1526. Je to kapitola velmi zajímavá, poučná, skoro neznámá i málo zpracovaná.

R. 1592 zemřel s'avný velmož Vilém z Rožmberka bezdětek a veškeren ten veliký majetek přešel na jeho bratra Petra Voka, o němž by o známo, že je Český bratr. Ale i ten, ač byl dosud ženat, již tehdy přicházel ku přesvědčení, že umře bezdětek a jím že se ukončí celý ten rod; což se i stalo (r. 1611). První nároky dědické učinil král (Rudolf II.). Svědčí o tom list téhož P. Voka z R. (Petra Voka z Rožmberka — budu zde psáti stále tak k vůli zkrácení) 8. února 1593 k Rudolfovi II. „strany . . . propuštění z desk zemských vizy“ královské „na některých statečích dědičných“ atd. pánů z Rožmberka. Rudolf II. mu vyhověl a dal 5. června téhož roku „tato viza z desk zemských“ vymazati, ale své nároky na rožmberské dědictví (jež i P. Vok R. z 21. května musil uznati, podržel. Z té příčiny byl P. Vok téhož roku v Praze dlouho a účastnil se i tehdejšího pověstného sněmu, na němž známý Jiří P. z Lobkovic zosnoval protihabsburské spiknutí; P. Vok, jsa v čas varován od Volfa N. z Kolovrat, se toho spiknutí nesúčastnil a za to zůstal témuž Kolovratovi až do smrti nejlepším i vděčným přítelem. I s Rudolfem II. se P. Vok smířil, jak svědčí i dary Rudolfovy po té — témuž Rožmberkovi (na př. ruské děvče „špatné“ a p.) Prodej velikého panství Krum'ova atd. Rudolfovi II. stal se r. 1601 nejen pro veliké dluhy po stkvělém Vilémovi z R. (340.000 a vlastně skoro 700.000 kop gr. mš.), ale též k uspokojení oněch nároků státních. Jednání o to vedlo se od r. 1594 a s tím ukončeno zároveň, udělením t. zv. mocného listu P. Vokovi od Rudolfa II., podle něhož mohl P. Vok svůj majetek celý odkázati, komu chtěl. Choť jeho Kateřina z Ludanic zemřela r. 1602 bez dětí. Ale již od r. 1595 začali se ukazovati dědicové, se strany katolické i protestantské. P. Vok chtěl učiniti odkazy přesně dle svých i rodových závazků (t. zv. erbauunků, smluv to rodů o vzájemné dědění). Aby byli zjištěni všichni právní příbuzní i právní jich nároky, pověřen právě pro to známý český historik a Třeboňský archivář sestavením rodokmenu i historie rožmberské (1596). První soukromník, který se přihlásil, byl vlašský rod Orsini, jehož příbuzenství by o však genealogickou fikcí známého protihusitského Oldřicha z Rožmberka z 15. století. Arcibiskup Pražský Zbyněk Berka z Dubé a švakrová P. Voka, známá Polyxena z Lobkovic, velice k tomu měli P. Voka, by Františka z domu Orsini adoptoval. Sám též arcibiskup přijel již 18. června 1595 k vůli tomu na Krumlov a P. Vok opravdu ihned pozval do Čech k sobě knížete Virginia Orsini (vévodu Gravinského), jeho syna Františka a dceru Livii s jich hofmistry; děti přijely již v červenci r. 1595 do Krumlova, jejich otec za nimi pak 22. dubna r. 1596 do Prahy, kdež tehdy pobýval i P. Vok (až do 22. května). V Praze v těch dnech mezi ním a tím knížetem Orsini — „jednání a smlouva byla o ty děti jeho na Krumlov odeslané,“ jež odjely odtud, hojně jsouce obdarovány. do Prahy 8. července „s předloženými a služami svými.“ P. Vok, patrně vlivem arcibiskupovy strany, uznal nejprve tedy dědické nároky vlašského¹⁾ a katolického domu Orsini na majetek

¹⁾ Přes toto vítězství katolické strany P. Vok tím méně miloval Jesuitů a protestoval v zem. deskách 1597 proti tomu, že jim Vilém z R. odevzdal patronátní právo nad farou v Krumlově — podobně jako učinil Adam z Hradce v Jindř. Hradci; protest však přišel již pozdě a zůstal bez účinku. Arcibiskup snažil se pak r. 1598 provést mezi nimi smír. Náboženské žaloby, jež čteme vůbec v „Čes. sněmeh“ na P. Voka, nevycházely vlastně od arcibiskupa, ale od Jesuitů.

rožmberský. Je zajímavé, že již asi v dubnu 1597 přijel na Krumlov bratr onoho Virginia, Fabio Orsini, tento opět s přímluvným listem Rudolfa II. „a jiných předních rad“. Bylo arci již pozdě. Mimo to začaly účinkovati na P. Voka též již vlivy jeho protestantských přátel v Čechách, jež byy proti tomu, aby domácí majetek vydán byl cizincům z Italie. Fabio Orsini odejel tedy koncem května 1597 z Krumlova s nepořízenou.

Vítězství Virginia z domu Orsini stalo se brzy známým a vzbudilo odpor. Se strany podohojí byl to Jan Jiří ze Švamberka, který skutečně potom vyhrál (jsa podporován českobratrským knězem Mat. Cyrusem, který měl veliký vliv na P. Voka) a doléhal na splnění i dodržení starých i platných smluv dědičných. Než i domácí katolíci činili se a měli vážné naděje na dědictví rožmberské. Byl to především onen Volf N. z Kolovrat na Lnářích, „tuhý papeženec“, jeden z nejlepších přátel P. Voka, který měl rovněž na něho veliký vliv (na př. v r. 1608); zemřel před Rožmberkem již 18. ledna 1609. „Ten se strojil dědicem býti statků rožmberských.“ P. Vok prodal mu r. 1601 aspoň lacino panství Vimperk a Drslavice, za jeho velké přátelské služby r. 1593, 1601 atd.

Jiným velmi vážným konkurentem byli páni z Hradce a po té jich dědic Vilém Slavata. Vlivem sousedství, vědomí krevní příbuznosti i stejnosti politicko-náboženských snah i názorů, byli i ve stol. 15. a 16. (na př. r. 1526) a zvláště zas a zas kol i po r. 1550, Vítkovci rožmberští a hradečtí ve velmi přátelských stycích. Anna z R., sestra P. Voka, byla od r. 1550 choť Jáchyma z Hradce. P. Vok ztrávil své nejtěplejší mládí na zámku v Hradci a odtud též pochodí jeden z nejstarších dokladů Balbínových o „bílé paní“ podle Březanovy „Rožmberské kroniky“ násilně vykombinovaný. Také teta P. Voka často a dlouho tehdy trávila v Hradci. Stejně často a rádi jezdili do Hradce i její synovci, Vilém a P. Vok. Svatha jejich sestry Evy se známým hrdinným obráncem Sigetu, Mikulášem Zrinským (ze Serinu) strojili r. 1564 ve Hradci. Větší a přátelštější byly styky Viléma z R. a Adama z Hradce,*) jež pojilo i stejné politicko-náboženské cítění i smýšlení: oba skoro současně založili jezuitské koleje, ten v Jindř. Hradci, onen v Krumlově. (Adam vůbec rád nápodobil Viléma z R., na př. i množstvím staveb italské renaissance a skvělostí dvora atd.) Když 19. prosince 1596 pochován Adam z Hradce, účastnil se pohřbu i P. Vok, jako „přední přítel, strejc a ujec“ a byl na prvním místě všudy. K pohřbu tomu bylo pozváno a sjelo se velice mnoho šlechty katolické i protestantské, z Čech i z Moravy — důkaz zas, že byly styky i soužití obou táborů přátelské; právě jako tomu bylo při pohřbu P. Voka r. 1612 a Viléma z R. r. 1592. O prodeji Hluboké Malovcům r. 1598 radil se Jáchym Oldřich z Hradce nejvíce s P. Vokem a poslal mu za to brzy po té 18 pěkných „figur“ Venuší. P. Vok přihlásil též svůj nárok na dědictví po tom Adamovi z Hradce a teprve koncem r. 1599 „od nápadu upustil“, když byl též Jáchym Oldřich přijel 12. září 1599 osobně na Krumlov a snažil se tam o jakési narovnání s P. Vokem. Když mohl P. Vok činiti nárok na

*) Ale i vůči P. Vokovi choval se Adam z Hradce velmi přátelsky; vidíme to na př. z jeho dopisů a chování se r. 1594 k P. Vokovi.

dědictví po předposledním pánu z Hradce: ký div, činil-li totéž Vilém Slavata, jeho choť a tchyně na dědictví po posledním Rožmberkovi? —

* * *

Vlivem své mladé choti z východní Moravy, kde s podivem česko-bratrství tak se rozvinulo, přihlásil se i P. Vok brzy po r. 1580 k Jednotě čes. bratří: však zatím tajně a nejistě. Ale zprávy o skrytých těch návštěvách, kázáních a bohoslužbách bratrských kněží, jimž i P. Vok na Bechyni býval přítomen, dospěly až k Vilémovi z R., který činil proto bratru mnohé výčitky až r. 1586 naň „velice zjiřen jest . . . pro religi.“ Mezi bratry nastal pro to hněv; P. Vok nešel ani na svatbu Viléma z R. s Polyxenou z Pernštejna r. 1587 a naopak brzy po té ze vzdoru veřejně projevil své smýšlení účastenstvím v hlavním sboru Bratří v Mladé Boleslavi. Z té příčiny katolická strana nepřestávala doufat (pokládajíc vše to spíše za rozmar), že podaří se jí přece zase získati si muže prý vrtošivého, ať úplně, či z části, více či méně. První byla v tom mínění sama tato Polyxena, která snažila se o smír a zvala P. Voka i s chotí do Krumlova (na př. r. 1590) a udržovala vůbec přátelské styky se svým švakrem (který se s ní r. 1592 velmi slušně vyrovnal, dav jí panství Roudnici). Právě ona první byla r. 1595 tvůrkyní plánu, aby P. Vok k zachování rodu adoptoval katolický a příbuzný dům Orsini z Itálie. Při tom nesmíme zapomenouti, že její první rádcové byli Jesuité, kteří také z velké části pocházeli z Itálie, nebo k ní aspoň úplně přilnuli (?). Styky její s P. Vokem vidíme i r. 1599. R. 1601, nejsouc ještě chotí Zd. V. z Lobkovic, pozvala P. Voka „na panet v Praze v domu svém“ (1. března); „zapůjčil pan vladař i stříbro své k tomu“ i své dvořany k obsluze. R. 1607 přijela dokonce z Hradce do Třeboně (kdež pobyla od 21. do 24. srpna). A P. Vok naopak již od 12/ do 14. srpna byl také v Jindřichově Hradci; patrně ji tedy do Třeboně pozval. (S Pernštejny, na př. s Vratislavem, jinak P. Vok styků neměl skoro).

Tutéž mírnou a opravdu velmi přátelskou politiku sledovali i páni z Hradce, z nichžto arci starší (Adam I. atd.) tak nepadají na váhu. Ale četné návštěvy P. Voka na Hradci (kde trávil od r. 1543 až do 1546 se svou tetou svá nejtější léta) vidíme už r. 1564 (na svatbě své sestry Evy), 1565 (postoupení podílu P. Vokovi od bratra Viléma); r. 1567 („nemocný zůstával na Hradci u sestry své, paní Anny“); r. 1568, 1569, 1570, 1579 (setkání s nevěstou svojí); r. 1581, 1582, 1584, 1590, 1596, 1598, 1599, 1602, 1604, 1605 a 1607 (několikráte). Od té doby, když P. Vok už stárnul i churavěl (od r. 1608 až 1612) jezdili zas Hradečtí do Třeboně Všecky větší záležitosti obou domů (sňatky, kšafy, koupě, politické směry a p.) vyřizovány vůbec společně na Krumlově, Třeboni a Hradci. V mládí svém P. Vok řízen byl radou Jáchyma z Hradce, jehož choť byla právě ona Anna, sestra téhož P. Voka a po níž čekáno bylo většího odkazu v jejím testamentu (1570), ač marně.*) Syn jejich Adam II. z Hradce počínal si rovněž

*) Stalo se však r. 1581, kdy (patrnou korekturou kšaftu toho k naléháním a domluvám rožmberským) syn její Adam postoupil její panství Cernovice a Dešná P. Vokovi dobrovolným narovnáním.

slušně k P. Vokovi, tak že styky jejich vidíme i r. 1570, 1571, 1573, 1577, 1578, 1579 (námluvčím P. Vokovi), r. 1580 (při jeho svatbě), 1582, 1587 (kdy smířoval P. Voka s jeho bratrem Vilémem „pro religí“), 1590, 1591, 1594 (zve ho mezi nejvyšší úředníky do Prahy a domlouvá, by přijal hodnost vůdce nade vším českým vojskem). I s Jáchymem Oldřichem z Hradce († 1604), který byl prasynovcem P. Voka, byly vzájemné styky velice srdečné (na př. r. 1598, 1599 vzájemné návštěvy a dědické narovnání, dále r. 1602 při svatbě Viéma Slavaty a Lucie Otilie z Hradce P. Vok byl zástupcem Rudolfa II., a při pohřbu jeho 1604).

Tato Lucie Otilie často po té přijížděla z Hradce k P. Vokovi na Třeboň (na př. od 21. do 23. srpna 1606, od 26. do 27. srpna a zase 31. srpna 1607, od 22. do 25. září 1608, od 12. do 14. dubna 1610, a zase 4. září 1610 na cestě do lázní v Dobré Vodě u Nových Hradů, a 5. října při hostině s Leopoldem Pasovským, 17. července 1611 na cestě domů z lázní v Dobré Vodě.

Adam II. z Hradce jako jeho vzor Vilém z R. byl muž velikého rozhledu, znamenitý politik, pěstitel italské renaissance, společensky vysoce vzdělaný a velmi konciliantní. To byla generace soužití schopná i žádostivá Jeho choť, Kateřina z Montfortu byla cizinka, románsky vášnivě oddaná Jesuitům, „nekompromisní“ a náruživé energie, již musili se podrobiti a poslouchati její dcera i její zeť Slavata. P. Vok a jeho choť byli však otevření a známí Čeští bratři, které s Kateřinou z Montfortu nepojilo ideově nic, pranic — a naopak všecko dělilo až diametrálně. A přece tato Kat. z Montfortu r. 1601 „při smrti přisluhovala“ 22. června Kateřině z Ludanic, ač viděla, jak tato „od . . . bratra Mat. Cyrusa svátost . . . přijímala.“ Přijížděla na Třeboň k návštěvám, a to se svou dcerou, onou Lucie Otilie z Hradce (tak od 21. do 23. srpna 1606, od 26. do 27. srpna 1607, od 22. do 25. září 1608, od 10. do 17. srpna 1609 sama, od 12. do 14. dubna 1610, a zase 4. září i 5. října při hostině s Leopoldem Pasovským, a 17. července 1611, kdež však ihned opět odjely. A ještě 30. října 1611 (7 dní před smrtí P. Voka) přijela, „kteráž dlouho nemohl poznati, stroje se již do daleké vlasti . . . kdež mu přisluhováno . . . od kněze Cyrusa.“ Čteme-li pak jinde, jak byla vášnivá, co jí mohlo sem přiváděti? Vedle milosrdenství křesťanského i přibuzenství byly to jistě i snahy a touhy po dědictví rožmberském? Ostatně tyto nároky hradecké (jak jsme už výše spatřili) nebyly tak neoprávněny, ježto byly vzájemné; a jistě byly i oprávněnější, než i švamberské, podporované víc politicky.

Tytéž názory choval s ní též její zeť, známý Vilém Slavata, od r. 1604 dědic všeho jmění i znaku pánů z Hradce. Se Slavaty neměl P. Vok moc styků, ač to byli též Čeští bratři, tedy s ním stejného smýšlení. Čteme jen o Adamovi r. 1570, o Zachariášovi r. 1582, o Albrechtovi 1594 a 1596, a o Jindřichovi r. 1596. Za to o návštěvách v Třeboni našeho Viléma čteme velmi často. A P. Vok přijímal ho nejen bez neochoty (byltě ostatně společenský gentleman, který vítal každého hosta), ale přímo rád a dokonce ho i v něčem uposlechnul (na př. právě r. 1608), ač věděl o změně jeho náboženského přesvědčení a nevyčítal mu je. Nadaný a bystrý Slavata dovedl patrně lichotou i při způsobením se vzbuditi ve starém bezdětném velmoži city přibuzenské

příchylnosti, jež ráda podporovala snaživého mladého muže. Tak, chtěje odjetí do Anglie, žádal P. Voka v máji 1598 za odporučující list k anglické královně Alžbětě, ač P. Vok byl navštívil tuto dámu i Anglii již před 30 lety. (P. Vok vyhověl a odporučil, ale královna Alžběta přirozeně dlouho si nemohla naň vzpomenouti). Vrátiv se, slavil 13 ledna 1602 Slavata sňatek s onou Lucíí Otílií z Hradce, jsa tehdy již Rudolfův komorník. Sňatku tomu byl přítomen i P. Vok jakožto zástupce císařův. Slavata rychle postupoval, svým nadáním a píli i přátelským odporučováním. Při pohřbu arcibiskupa Zbyňka Berky z Dubu v Praze r. 1606 stál již mezi nejpřednějšími katolickými šlechtici. Při zmíněných už návštěvách své choti a tehyně na Třeboni r. 1606 (21. září; jakož i 27. října sám), r. 1607, 1608, 1610 a 1611 byl také vždy přítomen. Mimo to zmíněny i návštěvy jeho samotného od 18. do 21. února 1607 (kdy jel s ním i P. Vok zas do Jindř. Hradce); rovněž tak Slavata od 7. do 12. srpna r. 1607 v Třeboni a P. Vok od 12. do 14. s ním v Hradci. Pak r. 1608 (5. a 6. února — jako císařský komisar „do Moravy na sněm pro uherské věci“; 8. dubna s „dlouhým“ referátem o věcech moravských, 2 a 22. září, 6. a 10. listopadu — oba jako král. komisaři na krajský sjezd v Táboře, a 30. prosince v politické missi z Prahy od Rudolfa II. k P. Vokovi); pak i 29. září 1609. Mimo to i třeboňské návštěvy jeho bratra r. 1604, 1610 a 1611 (15. září, snad s Vilémem) buďtež zmíněny.

Poznali jsme takto nároky hradeckých na veliké dědictví rožmberské i jejich snahy, získati z něho alespoň část; snahy tyto byly tiché, mírné a jemné. Když r. 1604 vymřel rod pánů z Hradce, uvědomili si na tamním zámku tím jasněji a více, že také na sousední jim Třeboni vymírá též starý český rod, velmi bohatý a jim příbuzný přece. Nároky tyto se zhušťovaly. Odmítnutím Orsinů a úmrtím Volfa Novohradského z Kolovrat (r. 1609), jakož i uspokojením synovce P. Vokova. Jana Zrinského (s kterým byli ostatně hradečtí rovněž v častých i dobrých návštěvních stycích), stávaly se naděje Slavatovy na Třeboň blízkou skoro ve mi dobrými. K tomu pak nutno ještě jeden pozoruhodný zjev připojiti. Denními hosty na zámku v Hradci byli tamní Jesuité, duchovními správci a rádci vrchnosti. Ký div, že i oni snažili se nějak přispěti ve věci tak veliké a rádu nijak lhostejné. V tom ovzduší vyrůstá pak tedy druhá fáze, forma i vlastnost „bílé paní“, ducha to ochranného a vztahujícího se již poma u na celý rod Vítkovců, zatím arci na jeho hlavní představitele, na pány z Hradce a z Rožmberka, mající stejný erb i stejné osudy, a vymírající náhle i skoro současně. Při tom však padá na váhu, že tato druhá vlastnost a fáze (bílá paní duchem ochranným a rodovým) probíhá takorůzka jen rukami Jesuitů: čemuž se nelze arci diviti uvážíme-li, že katolická intelligence byla tehdy skoro všudy zastoupena téměř výhradně Jesuity (?). Je stále více z toho patrno, že pověst o „bílé paní“ hradecké a rožmberské má částečně i tendenční ráz a cíl. Než o této tendenci nutno psáti šíře i jinde. Musili jsme se zde však i o této s tím souvislé věci alespoň zmíniti.

* * *

Zprávy o zápasech o rožmberské dědictví po P. Vokovi (1611) podávaly se až dosud dosti jednostranně. Uváděni jen tři nápadníci, ač bylo jich nesporně pět: i Kolovraty a Hradecké se Slavatou nutno

k ním přidati, jak jsem již dovedl. Velká většina z těch nápadníků byli katolíci a ti napřed také vyhrávali. Ku protestantům náleželi páni ze Švamberka, kteří na konec též zvítězili. Povšimněme si trochu i této záležitosti.

Dědické nároky Švamberků byly též fundovány a tudíž dosti spravedlivé, ač staré. Podkladem jich byly staré smlouvy o vzájemném dědění mezi Švamberky a Rožmberky pro případ vymření jednoho z těch rodů. Smlouvy ty (t. zv. erbauunky) z r. 1478 a 1484 byly vloženy i do zemských desk, byly nepochybné a nebyly neplatné, ale naopak měly míti přede všemi jinými nároky prioritu. Smluvný případ měl se nyní státi skutkem, a to smrtí P. Voka. Když se staly známými příbuzenské nároky dalekých Orsinů (které byly přece jen fiktivní), vytasili se nyní i Švamberkové se svými dědickými smlouvami, které byly mimo jiné podporovány i od souvěrců P. Voka, jak jsem již uvedl. P. Vok nebyl z počátku neochoten, uznati i jejich starší a přímé nároky dědické a dokumentované; chtěl se jen o nich přesvědčiti a uspokojiti též svého synovce. Švamberkové vedli si však příliš urputně a počínali si přímo tak, jakoby jim byl P. Vok vlastně něco dlužen. Začali s ním spor. Zakazovali mu takořka — neustálými vklady protestů v zemských deskách — činiti různá darování. Tak na př. r. 1600 ohledně postoupení městečka Lhenice a statku Sedlice úředníkům rožmberským, a intabulací v deskách; r. 1601 vystoupili proti donaci panství Rožmberk Janovi ze Serinu a proti prodeji Krumlova s Netolicemi a Prachaticemi-Volary, kterýžto protest poslední vzali zpět jen k vůli Rudolfovi II., jehožto odúmrtí nároky byly tím uspokojeny a on vydal za to P. Vokovi „mocný list“ k poslední vůli, jak jsem již výše podotknul. Odstoupení Krumlova atd. Rudolfovi II., k němuž radil i kancléř rožmberský Vintřít i starý přítel P. Vokův, Volf N. z Kolovrat, bylo však současně mimo to i znamenitým tahem hospodářským, ježto se tím totiž P. Vok konečně i finančně úplně zrestauroval a ukázal tím ducha hospodářsky vyspělejšího, než byl stkvělý jeho bratr Vilém. Březan, který s: zastával Švamberků, dle ve svých zápiskách, že učinili to prý „na vzdoru pánům ze Švamberka“. Snad také. V celku však tomu Březan nerozuměl, na to byl tuším malicherný; bylo to nutno z důvodů právních i finančních. Musilo se to státi, nebylo vyhnuti. Březan, který k vůli těmto dědickým záležitostem stal se již r. 1596 genealogem, historikem, archivářem a posléze i bibliotekářem rožmberským, vzat v únoru 1599 do Třeboně, by v tamní klášterní knihovně i u města prohledal listiny „k té při proti pánům ze Švamberka“; a již před tím dostavili se na Kratochvil zemskodeskoví úředníci.

Sám P. Vok stýkal se sice v mládí r. 1558 a 1561 se Švamberky na Boru: pak s Kristofem na Vorlíku (1569, 1574, 1577, 1580) a s Henrychem starš. na Zvíkově, který byl muž žoviální a obecně oblíbený, r. 1569, 1570, 1571, 1572, 1574; ale s Hynkem jen r. 1569, s Adamem r. 1579, s Janem Vilémem r. 1584, s Jiřím Erenrejchem teprve od r. 1609 a 1610 — tedy vůbec velmi málo; rovněž tak s Janem Šebestiánem Bastlem. Byly to styky obvyklé šlechtické, kdežto styky s pány z Hradce byly přátelsky důvěrné a přímo rodinné a neobyčejně časté.

Svůj spor dědický s P. Vokem vedli páni ze Švamberka nejprve korporativně, a to již před r. 1600 (jak jsem výše podotknul), ač i koncem r. 1604 v sumárním sporu proti nim vypraven též Březan od

P. Voka „do kláštera Vyšebrodského za příčinou sjednání svědomí od opata a konventu o rodu pánův z Rožmberku pod pečeti jejich.“ Později (od r. 1601) vystupuje nejvíce toliko Jan Jiří, který také stal se dědicem velkého panství Třeboň s jižními díly někdy panství Choustník a obou Přiběnic.

O stycích jeho s P. Vokem čteme sice již r. 1584. Nebyly však valné a sešli se spolu jen tu a tam náhodou (na př. r. 1596 při pohřbu Adama II. z Hradce).

Spor ten vyrovnán smírem P. Voka s Janem Jiřím; ale spíše náhodou. R. 1608 (8. září) sešel se totiž P. Vok s ním na společné politické poradě nejvyšších úředníků zemských u Volfa Kolovrata na Lnářích. Tehdy byl Jan Jiří soudm dvorským. Krátce před smrtí Volfa N. z Kolovrat, snad i k pozvání P. Vokové přijel týž zas do Třeboně a objevuje se tu poprvé od 9. do 13. ledna 1609 se svým švakrem Linhartem Colonnou z Felsu, protestantem, a jinými hosty (tedy uveden jsa jaksi a to dosti slavnostně) a pobyl tu ze všech nejdéle Nevědomo, zda i působením synovce P. Vokova, Jana hraběte Zrinského, který přijel současně se Švamberkem, položeny tu hlavní základy ke smíru vzájemnému. Připomenuto, že dědické právo Švamberků respektoval již Petr z R., který ve svém testamentu r. 1521 dal Kristofovi panství Nové Hradky s Vyším Brodem, Janovi ze Švamberka pak Helfenburk. Dne 8. dubna 1609 přijel Jan Jiří ze Švamberka opět, a to se svým synem Petrem do Třeboně, kdež „učiněna smlouva . . . o ty erbauunky, že k dědictví a nápadu rožmberských statků páni z Švamberka připuštění. I s panem hrabětem z Serinu narovnáno.“ Tento odřekl se při tom panství Třeboně ve prospěch P. Voka, který mu je byl dříve ze vzdoru ke Švamberkům dskami odstoupil. Oba Švamberkové odjeli 15., právní provádění*) stalo se pak 22. dubna a 4. května 1608, kdy do Třeboně přibylí zemskodeskoví úředníci. Od té chvíle vidíme Švamberky často u P. Voka: r. 1609 Petra s chotí od 22. do 25. května, pak od 29. září; Jan Jiří od 10. do 12. června; r. 1610 7. ledna; od 3. dubna (již jako nejvyšší komorník zemský) s chotí svou Alžbětou Colonnou z Felsu, synem nejmladším Adamem a hofmistrem pobyl tu do 8. dubna; 29. května s chotí svou a s Budovcem, který měl značné zásluhy o tento smír. jímž protestantská věc a strana posílenná a je muž onen Volf N. z Kolovrat se strany druhé dosti dlouho bránil. Vzdor tomu nebyl však smír úplný a sokové stále ještě doufali aspoň v částečnou změnu kšaftu, aspoň v částečný zisk, či aspoň ve veliké dary na penězích a stkvostech. (Což se také dělo: vidíme to z rožmberských účtů, kdy řady stkvostí dělány pro P. Voka v Linci, Budějovicích atd.) Mimo to stříbrné doly na Tábořsku tehdy nesmírně vynášely. Vždyť (mimo na zaplacení Pasovských) už dříve P. Vok věnoval 90.000 tolarů ještě 17. XI. 1608 a zdá se pak, že 17. července 1609 půjčil na válečnou kampaň s Matyášem direktorům

*) Na zprávy o tomto smíru přijeli do Třeboně hned zase z Itálie Orsinové 30. května 1609. „Slavně chování a na cestě průvod skrze lokaje panského jměli až do Prahy do domu páně. Nedali se hlásati, co jsou.“ Návštěvy ty souvisejí časem i věcně. Zvěst o smíru se rozkřikla. Orsinové přišli, zdá se, ohledat terrain, leč pozdě již, tak že se ani o nic nepokusili více.

a podobojím stavům českým 20.560 kop mš. grošů. Otázka rožmberského dědictví stále dosud hrála v české veřejnosti širokou a velikou úlohu. Třeboň se čím dál tím více hemžila nejrůznějšími hosty, kteří dychtí dostati aspoň nějaký dar z rukou muže bohatého, velmi štědrého, starého a posledního z rodu, který před smrtí i v kšaftu podělil i své služebnictvo a zejména hojně obmyslil rožmberská města i městečka, jež tehdy založila své velkostatky (na př. Soběslav, Třeboň, Vimperk, Husinec, Bavorov, Netolice, Nové Hradky, Prachovice, Krumlov atd.) a dosud je drží většinou. Soupeři se silně kontrolovali. Současně s Janem Jiřím ze Švamberka na Třeboň přijela vdova po onom Volfovi N. z Kolovrat. Zvláště pilně přijížděl její zeť z Rožmberka, onen synovec P. Vokův, Jan hrabě Zrinský. Již Petr ze Švamberka byl tu od 29. dubna do 3. května, pak od 9. do 14. července a od 10. do 21. prosince r. 1610 i s chotí; r. 1611 od 27. září do 4. října na svatbě vlivného sekretáře Th. Höcka i s otcem svým. Návštěvy Jana Jiřího ze Švamberka měly však také značnou příchutí politickou, ježto byl též zároveň i důležitým členem tehdejší vlády. (Na př. r. 1610 od 29. května do 1. června: s ním tu byl a 2. června i odejel Budovec a 3. června vdova Kolovratová). Jana Jiřího vidíme tu také s rodinou r. 1610 od 24. srpna do 3. září, 1611 drahý čas i s rodinou na obhlídce Soběslavi, Třeboně, Nových Hradců atd. do 13. září: odjel 7. se synem a přijel na stálo 23. října 1611. Den před smrtí P. Voka 6. listopadu 1611 dal všecky pokoje zapečetiti, vzal všecky klíče a nařídil hlídky sousedům Třeboňským, „aby nedali ze zámku ničehož nositi, — když již prve ptáci vyleteli.“ Při smrti P. Vokově byli oba dědicové, Švamberk a Zrinský, kterýžto se však pohřbu v Třeboni nesúčastnil, leč až 1. února 1612 ve Vyšším Brodě, kamž přibyl jen Petr ze Švamberka. Zriny od 6. XI 1611 Třeboně už nenavštívil. Zdá se tudíž, že jejich poměr vlivem toho dědického sporu stal se rozladěným.

S pohřbem P. Voka v Třeboni skoro současně chystán do hrobu také Rudolf II. v Praze, kamž obesláni všichni úředníci a soudcové zemští. Nejel z nich tedy nikdo do Třeboně, ani nejdůvěrnější přátelé P. Vokovi, ani Ad. Šternberk, ani Valdštejnové ba ani Kolovratové a Slavata. Svátek podotýká, že rozšířila se pověst, že strana Rudolfova chtěla uspořádati „bartolomějskou noc“ pro protestanty, a to v Třeboni při pohřbu P. Voka, když tam budou shromážděni. Ve vzduchu bylo rozhodně značné znepokojení a stálý teď neklid — výsledek to náhlého vpádu Leopolda Habsburka. I Březan poznamenal: „Vzešel vůbec pokřik, že by opět nějaký vpád do Čech státi se měl.“ Proto z protestantů mnohý při pohřbu scházel v Třeboni; báli se?

Ze soupeřů o dědictví rožmberské nejhůře a skoro neprávem dopadnul Slavata; dostal málo, ač jeho naděje ještě počátkem r. 1610 mohly býti nemalé. Mimo to i přibuzenství i přátelské styky a veliké služby pánů z Hradce Rožmberkům byly nesporné a staré; choť Slavata byla vnučkou sestry P. Vokovy Anny. Byly by mu všecky ty ztráty způsobilo podezření P. Vokovo, že viděl Slavatu, že v říjnu 1610 se i súčastnil tajně spiknutí Leopolda Pasovského proti Rudolfovu majestátu? A to že mu P. Vok, dozvědév se toho, velmi zazlíval, tak že od té doby byl Slavata v Třeboni už jen dvakráte — vždy pouze na půl

dne a nepovšimnut od P. Voka, který byl vždy přímý a nemiloval karieristů. *)

I Orsinové dostali vždy aspoň bohaté dary: r. 1603 nejméně 16.000 florinů Kolovratové Novohradští koupili lacino Vimperk s Drslavicemi, obdrželi darem palác na Hradčanech od P. Voka atd. (Rady a služby Volfa z Kolovrat byly ostatně upřímné přátelské a rozumné: r. 1593 při spiknutí Lobkovicové i r. 1601 při prodeji Krumlova. Březan mu však nepřál.) Zvítězili lidé cizí, nepřibuzní, třeba měli pro sebe právní důvody a smlouvy. Vítězství to stalo se však hlavně z důvodů nábožensko-politických; Švamberky při tom velice podporoval Budovec a bratr M. Cyrus a V. Březan, ač Švamberkové nevedli si dosti taktně.

Druhý vlastní krevní dědic, Jan hr. Zrinský, byl v přátelském styku i se Slavatou a téhož Volfa z Kolovrat byl pak zetěm. Mezi těmito třemi bylo tedy menší soupeřství. Týž Jan hr. Zrinský byl synem Mikuláše hraběte Zriny a Evičky z R., nejmladší i zvláště milované sestry P. Vokovy: ten lásku svou k ní přenesl na tohoto jejího syna a svého sku-

*) Že sám P. Vok dědil částečně po členech pánů z Hradce, již jsme dovodili. R. 1581 v srpnu přejal na čas panství Černovice a Dešná, jež dříve držela Anna, sestra P. Voka, choť Jáchyma z Hradce, odkázala je pak svému synu Adamovi. P. Vok činil si však nároky i na hradecké dědictví po smrti tohoto Adama z Hradce a teprve v září r. 1599 k osobní žádosti syna jeho Jáchyma Oldřicha z Hradce, který schválně pro to přijel k němu do Krumlova, upustil od tohoto nároku. I je patrné, že jestliže P. Vok reflektoval na dědictví hradecké a byl-li tento jeho nárok také v Hradci respektován, že stejně měli hradečtí též právo na dědictví rožmberské po P. Vokovi. Stala se tudíž H r a d e c k ý m (Lucii Otilii a V. Slavatovi) r. 1612 k ř i v d a. (Ač nikoli bez viny Slavatovy r. 1611 za vpádu Pasovských.) Lucie Otilie byla vlastní pranetní P. Voka. Časté těsné styky a společné veřejné kroky hradeckých s Rožmberky vidíme ve stol. 13., 14. i 15.; rovněž tak mnohé snatky, návštěvy, soukromé akce a v z á j e m n é p o d p o r y. Nelze toho pro tu dobu detailně uváděti — bylo by toho příliš mnoho. O věku 16. — za Viléma a P. Voka z R. — jsem se již zmínil dosti podrobně. Dvou věcí nelze pominouti jistě: pomoc Adama I. z Hradce, že r. 1526 nebyl vlivem testamentu Petra z R. majetek rožmberský rozdělen, ale zůstal zachován pohromadě. A přátelské intervence Adama II. z Hr. ve finančních zmatech od r. 1592 o smrti Viléma z R. (Viz tu i list P. Voka d. d. 12. srpna r. 1594.) Zásluhy pánů z Hradce o Rožmberky jsou tedy předlouhé a přčetné — nehledě k okolnostem jiným, už uvedeným. Styky se vzdálenými Švamberky (na Plzeňsku) byly dosti řídké; Zvickov získán teprve v 16. století. A ze zásluh jich možno uvést i jedinou epizodu (dobu Bohuslava ze Švamberka) asi od r. 1473 do 1485 za Jindřicha a Voka z R., což Březan příliš vyšperkoval — a s patrnou tendencí. Nemožno tu nevěřiti v jistou vinu Březanovu a v jeho pravděpodobný trest po kapitulaci Třeboně r. 1621 — třeba vyprávění Balbinovo o tom je dosti zmatené. A je věru hodně příznačné, když se po konfiskaci stal Slavata gubernátorem Třeboně, že z prvních jeho činů bylo vyhledati si v tamním archivě Březanův „Summovní výťah“, který pak po té zůstal už v J. Hradci; chtěl patrně poznati i důvody Březanovy o Švambercích a proč on Slavata ztratil. — A pátý nárok. Už výše jsem k tomu poukázal, že „nápad“ švamberský na rožmberské dědictví byl také a více akt politický, než právní. Spor J. Jiřího ze Švamberka opíral se o dědický spolek s Rožmberky z 2. půli 15. století a měl tedy časovou přednost před jinými nápadníky. Potom však — co do právní i historické priority — mohli a měli býti stejným a větším právem jmenováni páni V a r t m b e r k a, kteří už kol r. 1418 učinili spolek dědický s Oldřichem z Rožmberka a tento pak opravdu po nich zdědil Lipnici, Němec. Brod (jež nezachoval) a blízké Veselí nad Lužnicí (při Třeboui). Ale Vartmberkové byli katolíci. Hradečtí — V. Slavata — měli dostati aspoň značný legát.

tečného pokrevného příbuzného a synovce. Pečoval o to, aby ho sněm v Praze přijal za obyvatele Čech (1593). Bral ho s sebou ku příbuzenským aktům (1596). Našel mu nevěstu (1599), svatbu r. 1600 vystrojil mu v Krumlově. Při tom mu zapsal panství Třeboň r. 1600 (podmínečně), před tím pak již Rožmberk (bez podmínky) a r. 1609 Libějice s Vyším Brodem. Jednání o prodej Krumlova atd. r. 1600 Rudolfovi II. prováděl s ním. On a též Kolovrat r. 1601 a 1607 představovali jeho příbuzné. Od r. 1604 přijížděl Zrinský na všechny větší svatby do Třeboně a těch bylo hojně. Poslední byla sekretáře Th. Hocka, jemuž a jeho bratru Dr. Martinu darován a zapsán s jeho svolením statek Žumberk ve deskách (29. VII. 1610). Od r. 1608 Zrinský navštěvoval P. Voka pravidelně až do jeho smrti. (Dokončení.)

Posudky.

Kde jest hledati potok Surinu? Kosmas ve své kronice [PDČ. II. 41] udává hranice panství Slavnickova, při jeho mrti r. 981 slovy: Ad occidentatem plagam contra Boemiam rivulum Suriam [jiné rukopisy Sirina, Suryna, Surma], et castrum, quod est situm in monte Oseca iuxta ilumem Mzam. Similiter plagam ad australem contra Tentonicos orientales has urbes habuit terminales: Chinov, Dudlebi, Netolici, usque ad mediam silvam. Item ad ortum contra Moraviae regnum castrum sub silva situm, nomino Luthomisl, usque ad rivulum Svitava, qui est in media silva. Item ad aquilonalem plagam contra Poloniam castellum Cladzco situm iuxta flumen nomine Nizam.

Tomek [ČČM 1852], Tadra [ČČM 1902, 285] se domnívají, že potok Surina jest poblíž vrchu Osek a vlévá se do Berounky, V. Tille ČČH 1915, 380] ho stotožňuje s potokem Všenorským [Zbraslavským], tekoucím od Řitky obloukem, prohnutým na východ, k severu a ústícím do Mže severně od Všenor.

Ze slov Kosmových, který uvádí hranice na východ a na jih čarou delší, od Litomyšle k Svitavě uprostřed lesa, obvod hradních okrsků Chýnova Důdlebů a Netoliců, soudím, že i hranice proti knížetství Čechů udány jsou v slovech těch hranice delší a nikoliv pouze vrch Osek s blízkým potokem. Dle mého názoru jest hledati potok Surinu oddělené od vrchu Osek a to severně, blízko Labe, kde panství Libické začíalo hraničiti s knížetstvím Pražským. Zde nejlépe se hodí nynější potok Černý, jenž plyne od Sadské na sever a ústí do Labe pod Zvěřínkem u obce Pisty. V obou jmenech Černý i Zvěřínek nacházejí se znaky jmenu Surina velmi příbuzné, zvláště ve slově Zvěřínek, které se slovu Surina velice blíží.

V těchto místech byly skutečně hranice panství Slavíkovců, jak jde z kroniky t. zv. Dalimila [PDČ. III. 56], kde se líčí, kterak Radislav, kníže Zlíšský, „je se Žitomirského dvoru dobývati, kněziu Václavovi pletichy dávati“, a když donucen byl zázrakem sv. Václavu se pokoriti „kněz Václav přijíje jeho k milosti řka: „Báfo, mého nechaj, jměj v svém dosti! Přebyv s nim tu v Žitomíři o vše dobré s nim se smíři.“ Dle souhlasného názoru historiků Tomka [PAM IX.], a Novotného [ČD I/1 462] stalo se tak v Štolmíři blízko Českého Brodu, tedy na půdě knížectví Pražského nedaleko hranic. Kronika Kristiánova [PDČ. I. 227] neuvádí tu jmen mimo města Kouřimi, které náleželo do oblasti Slavíkovců. Potok Surina je tedy velmi pravděpodobně nynější potok Černý. Stejskal.

Turek Kaj.: VIII. Zpráva o činnosti městského musea v Sušici od 1. VII. do 31. XII. 1921. Museum toto je neunavně činno. Staralo se o záchranu hradů Velhartice a Kašperk, sledovalo opravu kostelů v Sušici sv. Maří Magdaleny a farního v Albrechticích, jakož i 5 soch, z nich 3 sv. Jana Nep. Museum bylo obohaceno četnými dary a literatura vlastivědná obsahuje všechny zprávy krajinské. Činnost tato je věru chvályhodna. r—

Postřihač Ant. ja Dr. Jaroslav Lenz: Dějiny kláštera a nemocnice Alžbětinek v Praze na oslavu dvěstěletého trvání. 1922. Dějiny kláštera od vdp. Postřihače začínají r. 1722 po svátku sv. Jana Nep. Hraběnka Schönkirchová darovala 24000 zl. a začato se stavbou a ústav hned z počátku

byl velice hledán, ač sestry vždy zápasily s nedostatkem, přece vyvíjely horlivou činnost i za dob válečných až do dob našich. Dr. Lenz líčí v nemocnici její vývoj. V prvním století byly tu ošetřeny 61.604 nemocné, v druhém 97.204 a to při schodku r. 1920, jenž dostoupil velkého obnosu 92869 Kč. Ústav potřebuje šlechtitných dárců aby strádající nebyly bez pomoci, knížka se sedmi obrázky za 12 Kč zasluhuje četného rozšíření, aby se pomohlo ústavu a obecnostvo poznalo, co zmůže odřikavá a obětavá horlivost několika sester. r—

Odkud pocházel M. Vojtěch de Ericinio? Ve článku Ferdinanda Tadrý (ČCM. 1879, str. 537): Mistr Vojtěch, profesor učení pařížského a skolastik kostela pražského, dozvídáme se o působení toho muže a z vatikánských listin č. 166. z r. 1388 4. září (vydal Kamil Krofta) víme, že nástupcem jeho byl Jan z Malesic. Příjmení toho muže Mistr Ranconis de Ericinio dlouho bylo neznámé. Loserth myslil, že pocházel z Boru (Haida), teprve listiny vatikánské poučily nás, že pocházel z Ježova. Ale který Ježov by to byl, není dosud zjištěno. Dle místopisu Ortha a Sládka byl Ježov v kraji čáslavském, v okrese přeštickém druhý, Ježov druhdy hrad u Mirošovic, okres Černý Kostelec a Ježov malý a velký v okrese vozickém. V PAM. XII. 566 nalézá se opis poznámek z misálu předhusitské fary Těchobuzi, (který v knihovně universitní pod č. 14 B. 17. se chová) a od Ferdinanda Tadrý uveřejněny jsou. Mezi jinými údaji jest i tento: „Item nota de Minori Jezwov (Ježov) dominus Rangko ibidem dedit medium laneum pro se et amicis suis.“

Z které doby tento záznam pochází, nelze rozhodnouti. Alespoň jdou poznámky v tomto misálu až do r. 1603. Ale jiné jako: „nota nomina plebanorum: Hynek farář ve Zhoři, Karel farář v Miličíně, Mikuláš farář z Ratibořic, Pešík farář z Vožice, Zdimír z Šebířova, Jindrák farář z Obratan, Jan z Cerekvice (Cichurwicz), Přibík farář ze Sedlce, dají se vřaditi mezi leta 1370—1400. Jmeno Rangko z Malého Ježova připomíná nám našeho Mistra Vojtěcha, syna Rankova z Ježova. Pán Rangko byl jistě z rodu zemanského a náš Mistr také. A poněvadž se v rodinách jistá jména opakují, neváhám jej připsati Ježovu malému. I to padá na váhu, že náš pařížský mistr byl přítelem Mistra Matěje z Janova a neměl k němu daleko, bylť z Janova u Vožice, tedy z téhož okresu.

O jiných Ježovech nepodařilo se mi setkatí se se jménem Ranko jen u tohoto Malého Ježova v okrese vozickém. Nepřijde-li se na jméno Rank u druhých osad téhož jména, mám za to, že jsem na dobré stopě.

Fr. Štědrý.

Dr. Antonín Podlaha: Soupis rukopisů knihovny metropolitní kapitoly Pražské. Druhá část F—P (Soupis rukopisů č. 4.) Nákladem České Akademie věd a umění 1922. Str. VII. a 667.

Práci generálního vikáře a světícího biskupa Pražského dostalo se nám po 12 letech dokončení velice cenné pomůcky pro studium pramenů zvláště k dějinám českým. Po krátkém nástihu vývoje kapitulní knihovny uvádějí se tu rukopisy od 847 do 1702, z nichž některé jsou v této době neznámé. Pečlivě uvedeny jsou tu nejen všechny traktáty, nýbrž označena i jednotlivá kázání ve sbírkách obsažená, popsán obsah přídeští a poznámky o starých signaturách, písárech a majitelích oněch rukopisů. Bohatý rejstřík na 82 str. ve dvou sloupcích vyniká i nad vzorný soupis Josefa Truhláře pro rukopisy universitní knihovny, poněvadž je v Podlahově soupise označena i látka či obsah, tak že knihy velice obsáhlé možno jest upotřebiti daleko snadněji. Badatelé českých dějin jsou a budou vždy vděční za toto namahavé dílo neúnavnému badateli a vydavateli.

r—

Recept pro „kámen“ komu překáží. V deskách Zemských menš. čís. 132 jest zápis na zadní stránce z r. 1545 (latinský):

Vezmi muškátového květu, jeřabiny na sv. Bartoloměje lámané, petrželo-
vého semene a z broskvi jádra, rozetři to v teplém pivě neb vině a uživej.
Jest to jistá vyzkoušená věc, všemi věky věkův, pevně věřím.

SBORNÍK HISTORICKEHO KROUŽKU

Oulovice

v okrese lounském malá obec, která r. 1757 měla 29 domů, 1846 44 domů s 266 obyvateli (Palacký Místopis 24), 1870 46 domů s 293, roku 1900 skleslo obyvatelstvo na 267 a 1910 bylo v 50 domech 280 obyvatel, jest známa teprv r. 1354. (archiv Loun. I. C. 1.)

I. Majitelé.

Kdy byly založeny a od koho není známo, Ale první jméno, které se vyskytá v soudních knihách města Loun, zní Hulawicz a to nás vede na stopu, že jméno to nepochází od žádného oulu, nýbrž že povstalo z osobního jména Hula neb Ula, které jest druhotvar německého jména Ulrich a že tedy Úlovice neb Hulavice vzaly původ od nějakého Uly neb Oldřicha. Kde ale sluší hledati toho Hulu? Na to máme odpověď z dob sice o něco pozdějších, ale bezpečnou, že Václav Patron řečený z Úlovic, který byl 1410 a 1414 konšelem lounským a 1443 zemřel, byl majitelem nějakého dvora v Úlovicích. Nad to 1354 Macek, měšťan lounský slibuje, že bratra svého Velislava z Hulavic nebude poháněti k vůli nějakému podílu z dědictví. Kdo byl ten měšťan Macek (neb Matěj)? Na to máme v téže knize soudní odpověď z r. 1360, že to byl Matěj Vanda z rodu německého, zámožného, který koncem 14. století měl zboží v Telcích a Jeroným Halam Vanda byl pro jakousi zpronevěru popraven z nařízení krále Václava IV. Jest tedy Velislav z Hulavic bratr měšťana Matěje Vandy a majitel nějakého svobodného zboží v Oulovicích. Tyto dva doklady vedou nás k tomu, že v nejstarší době byly Oulovice majetkem mnohých rodů měšťanských v Lounech a jméno Hulavice ukazuje nám německého měšťana lounského jako zakladatele vesnice Oulovic. Do které doby můžeme klásti toto založení? Největší rozmach Němců v městech českých královských byl za Václava II předposledního Přemyslovce. Ač z té doby archiv lounský nemá mnoho zpráv, jest přece znáti, že tenkrát Louny obsazeny byly Němci zámožnými, jak nám Mechtilda (v českých pramenech pozdějších zvaná Mečka), manželka učitele ukazuje, když na stavbu mostu přes Ohři činí značný odkaz. Také za téhož krále osadil biskup Tobiáš vesnice Oboru a Veltěže prostřednictvím měšťana lounského Konrada Enikla právem zákupním mezi r. 1284—96. (Novák J. formulář biskupa Tobiáše str. 196), což opět svědčí o tom, že měšťané lounští byli dosti zámožní, aby takový podnik podstoupiti mohli. Jest tudíž založení Oulovic klásti do posledních časů panování Václava II. od měšťana lounského Úly (neb Oldřicha), kterého ovšem listinně neznáme, ale jehož jméno hlásá sama vesnice jím dle práva zákupního posta-

vená. Dle knihy založených nadací X. patřily Oulovice r. 1357 k faře vinařické (erect. X.) s Malými a Velkými Ročovicemi a přivtěleny k nově zřízené faře Horního Ročova. Co se dělo s touto vesnicí od r. 1354 až do doby, kdy byla většina obyvatel přivtělena k majetku nově založeného kláštera Panny Marie pod Ročovem nedá se s jistotou říci. Tolik ale jest jisto, že český překlad zakládací listiny kláštera augustiánů v Ročově, který o Oulovicích takto se vyjadřuje: „a ještě pro lepší vychování a opatrování pro zlé lidi a bezpečnost kláštera dáváme ves Haulovice se vším příslušenstvím a platy“ nepochází z r. 1380, jako latinská původní listina zakládací téhož kláštera, nýbrž jest mnohem pozdější. Ale do které doby padá přivtělení Oulovic ke klášteru, toliko srovnáním všech okolností můžeme nabýti jistoty. Česká listina tato v klášteře u sv. Tomáše jest psaná teprv na počátku 16. století, neposkytuje tudíž žádné jistoty, když datována jest jako originál r. 1380. Kdyby znám byl obsah darování kláštera z r. 1382 Albrecht z Kolovrat dal klášteru ročovskému (Emler P. DZ. I. 432), 1383 Albrecht z Mšce dal klášteru v Ročově (tamtéž I. 479), 1387 Albrecht z Kolovrat dal klášteru v Ročově (tamtéž I. 514) a 1388 Jan z Okoře dal kl. v Ročově (tamtéž I. 515), mohli bychom říci, jak rod Kolovratský zboží v Toužetině a ve Mšeci vyměnil s bližším klášteru zbožím v Oulovicích. Ale poněvadž obsah těch vkladů ve starých deskách ani nejlepší znalec paměti Weidner nezná, zůstává přivtělení Oulovic klášteru teprv po roce 1388, snad ještě za života zakladatele Albrechta z Kolovrat do r. 1391. Již nabytí Oulovic od Kolovratů, jak se stalo, nedá se dokázati. Pravděpodobno jest, že Albrecht z Kolovrat skupoval menší dvory v Oulovicích a synové jeho, až je získali celé a potom větší díl darovali klášteru za zboží v Toužetině a Mšeci.

Od té doby mají Oulovice dvojí vrchnost. Světská v rukou Kolovratů a po nich Lobkoviců a nástupců jejich, duchovní klášter, který držel většinu poddaných tak že v r. 1848 čítá světská vrchnost 12 poddaných, ostatních 38 bylo podáno klášteru ročovskému. Tito budou při dějinách tohoto kláštera častěji jmenováni, o oněch 12 světským pánům patřících jest zmínka při dějinách Citolib.

II. Obyvatelstvo Oulovic a správa jeho.

Ve vesnicích, které byly poddány více než jednomu pánu bylo též více rychtářů na příklad v Hřivicích byly čtyři vrchnosti a tři rychtáři (viz mé Hřivice). V Oulovicích potkáváme se toliko s rychtářem jedním a to klášterským. Konšelů k ruce rychtáře nebylo více než čtvero, ač dokladů proto jsme nenalezli. Podáváme seznam rychtářů známých a s nimi současně konšelů, kteří se v listinách uvádějí.

Nejstaršího rychtáře Jakuba našli jsme v roce 1589. 1654 při prvním katastru 1654 sepsaném objevuje se rychtář Jirí. 1658 Tomáš Postl rychtář a Jirí Richter konšel. 1661 Ondřej Kolář. 1674 Tomáš Sadil jinak Jaroš a Matěj Pišner konšel. 1685—90 Jan Kaufer rychtář, Jan Kochta a Kryštof Havel konšelé. 1696—7 Jan Alt rychtář. 1701 Jiří Bastl (neb Postl). Jméno to povstalo z křestního

Sebastián. — 1709 Tomáš Postl rychtář, Tobiáš Drexler konšel. — 1717—1731 Jan Postl jinak Pišner rychtář. — 1739—1745, 1747—1754 Václav Fryc rychtář. — 1758—1760 Jan neb Václav Zelenka. — 1766 Martin Drexler. — 1766—1767 Václav Jeřábek ještě v r. 1789. 1772 konšelé Jakub Zelenka a Matěj Postl. — 1790—7 Jakub Zelenka. — 1797—1802 Václav Zelenka. — 1803—4 Jakub Zelenka rychtář a Matěj Postl konšel. — 1806 Josef Drexler rychtář. — 1809 Václav Zelenka rychtář. — 1810 Jan Postl rychtář — 1815—29 Josef neb Jan Zelenka rychtář. — 1829 Josef Klein rychtář. — 1851 první představený Josef Postl, 1911—12 starosta František Kreček, 1. radní Antonín Lapka, 2. Josef Vondráček.

Číslo, která patřila do Citolib jsou: 13, 14, 15, 16, 17, 35, 37, 38 39, 40, 41, 42. ostatní jsou klášterští. Vše jest čerpáno z gruntovních knih částečně v listovním úřadě soudu lounského, starší uloženy jsou v zemském archivu. Jména nezměnil jsem, aby se zároveň zvěděl obrat a proměna, která v naší době nastala.

Číslo 1. chalupa a zároveň hospoda.

1685 Rosina Jeřábkova vdova Kryštofa Jeřábka platila 24 gr. ročně, má půlčtvrtilánu, odhadnuta za 60 kop.

1692 ujal chalup Jiří Vondra za 60 kop.

1717 Vít Jeřábek ujal chalup se čtvrtlánem od Jana Drexla, za 60 kop, roční činže 24 gr. roboty 26 dní neb na penězích 2 zl. 36 kr., šenkujíc pivo. 1731 Vít Jeřábek švec postupuje synu Antonínovi chalupu za 60 kop a dluh za pivo 100 kop má syn klášteru odváděti po 10 kopách. 1759 nastupuje syn Antonínův Václav Jeřábek. 1790 uzavírá smlouvu s poddanými převor Hugolín Bursík, aby na místo roboty ruční a potažité v penězích platili. Václav Jeřábek platí 3 zl. 15 kr. Po Václavovi Jeřábkovi dostal se na hospodu Václav Drexler, který ji postoupil synu Františkovi Drexlerovi. 1815 postoupil František Drexler své sestře Kateřině, manželce Jana Kříže. 1816 Jan Kříž prodal Františkovi Suchomelovi a Marii. 1818 František Suchomel Marie m. prodali Bernardovi Leflerovi z Kresína. Pastorek Leflera Bernarda Matěj Pulchart Marie m. prodali r. 1828 Janovi Slezákovi a m. Marii Anně. 1834 Jan Slezák prodal Františkovi Hesovi z Nečemic a Františce m. 1841 František Hes a m. prodali Vojtěchovi Lapkovi Anně m. 1847 Vojtěch Lapka a m prodali Josefovi Zelenkovi z Kroučové. 1850 Josef Zelenka prodal Vojtěchovi Ledvinovi. 1874 Vojtěch Ledvina Anežka m. 1909 František Ledvina a Marie m. 1912 Josef Ledvina.

Číslo 2. usedlost původně tři čtvrti lánu.

1638 Mikuláš Škarda koupil tři čtvrti lánu od Adama Schönbocka za 150 kop a dosud složil 100 kop, ročně má platiti činže 15 gr. 1655 prodal Mikuláš Škarda Valentovi Procházkovi za 120 kop. Tento se poddal klášteru (byl tudíž z jiného panství) ale poněvadž ho vrchnost žádala zpět, tedy prodal 1658 opět Mikulášovi Škardovi za 120 kop u přítomnosti rychtáře Tomáše Postla a konšela Jiřího Richtra. 1672 po smrti Mikuláše Škardy prodán Janovi Trnkovi, který klade področní peníze do r. 1685. 1709 koupil od Jana Trnky Jan Zelenka, který je nejmladšímu synu Václavovi Ze-

lenkovi postoupil. 1747 Václav Zelenka prodává synu Václavovi Zelenkovi. 1767 Jakub Zelenka ujal chalup po otci Václavovi za 120 kop. 1813 po Jakubovi Zelenkovi syn Josef Zelenka 1827 sva-
tební smlouvou Antonína Zelenky, syna Josefova s Barborou Ma-
jerovou z Kozojed přešel grunt na tyto manžele: 1860 Václav Ze-
lenka, Marie m. 1879 Ferdinand Wollenheit Antonie m. 1882 Fran-
tišek Bláha Anna m. 1897 Josef Krob Josefa m. 1910 Čeněk Rychtr.
1913 Rosalie Rychter má polovic usedlosti.

Číslo 3. usedlost jeden lán.

1629 koupil Jiří Pützel od Jiřího Váchy celý lán za 200 kop. Dědička jest Marketa po Bartoloměji Pičnerovi, která slouží u Ji-
řího Vondry v Oulovicích. Po spuštění odhadnut jest statek za 134
kop. 1645 dal klášter Jakubovi Šmidlovi jinak Rotkopfovi za 120
kop. 1654 Jakub Šmid starý (dle katastru). 1684 měl celý lán Ja-
kub Šmid jinak mladý Rotkopf za 116 kop. 1718 Tomáš Šmid
ujal statek po otci Tomášovi. 1745 Tomáš Šmidl postoupili synu
Jakubovi Šmidlovi v 120 kopách. 1772 Jan Drexler m. Anna, dcera
Jakuba Šmidla ujal statek za 120 kop po Jakubovi Šmidlovi tchánu
svém. Týž Jan Drexler vyplatil robotu 1790 za 19 zl. 3 kr. vid. č.
1826 po Janovi Drexlerovi přiřknut statek synu Martinovi. 1861
Josef Šabl. 1874 Josef Šabl Anna m. 1874 Anna Sablova. 1882
Václav Petrlík Františka m. 1886 Václav Petrlík. 1891 Václav Pe-
trlík Anna m. 1893 Václav Petrlík. 1893 Marie Petrlík má polovic
statku

Číslo 4. usedlost, měla 1686 pět čtvrtí lánů.

1638 drží statek Jakub Fleišer (neb Fleisner). Dříve byl pro-
dán Jakubovi Pützelovi za 140 kop. 1679 ujal jej po Jakubovi Fleis-
nerovi Tomáš Bláha za 150 kop. 1686 jsou Tomášovi Bláho vi
jinak Joklovi z gruntu Švarcpaurovic, který drží nyní Matěj Bláha
přeneseny na statek Jakuba Fleisnera v Oulovicích klášteru zapla-
cených 42 kop, které on byl klášteru zaplatil předešlých let za
grunt Švarcpaurovský a napotom bude opáčený Tomáš Bláha při
soudě až do vyplacení těch 150 kop po 3 kopách odváděti. 1697
ujal Jan Bláha po otci Tomášovi Bláhovi. 1721 Václav Bláha na-
stoupil po otci Jiřm. Bláhovi v 70 kopách odhadnutý statek. 1725
Václav Bláha postupuje Janovi Drexlerovi za 70 kop. 1731 Jan
Drexler ujal statek po Janovi Bláhovi jinak Joklovi. 1747 Jan Drexler
odevzdává statek jednoho lánů synu Martinovi za 150 kop. 1772
Prokop Jelínek přiženil se k vdově po Martinovi Drexlerovi a ujal
grunt až do plnoletosti syna Josefa Drexlera. 1781 Josef Drexler
ujal statek po Prokopovi Jelínkovi za 150 kop (měl 1 lán) a 1790
vyplatil robotu za 26 zl. 55 k. 3 d. 1807 kšaftem Josefa Drexlera
statek dražbou prodán Vojtěchovi Frankovi z Břinkova za 8100 zl.
1815 Vojtěch Frank prodal statek synu Václavovi Frankovi a m.
jeho Barboře rodem Holec. 1821 Václav Frank prodal Josefovi
Kleinovi ze vsi Milého (na Mšecku). 1851 Antonín Klein, Terezie
m. 1883 Teresie Klein. 1893 František Klein a Marie.

Číslo 5. usedlost jeden lán.

1638 koupil Jan Althaus od Marie Puntové za 250 kop l celý
lán, platí ročně 4 kopy. Otec jeho Jakub Althaus jinak Doktor.

1654 koupil Jan Kochta a platil do r. 1668. 1674 Jan Kochta, syn Jana Kochty, ujal ve 220 kopách. 1687 koupil 7 strychů pole a klade až do r. 1686. Od toho roku až do 1718 Jan Kochta syn Janův za 200 kop koupil 1718 Jan Kochta postoupil synu Pavlovi Kochtovi za 200 kop. Koná 3 dni týdně roboty, platí 1 zl 45 kr. má jeden lán. 1760 Pavel Alt postupuje synu Matěji Altovi. 1762 ujal Matěj Postl statek po Matěji Altovi za tutéž cenu. 1790 vyplatil Matěj Postl robotu za 25 zl. 23 kr. 1 d. 1807 Matěj Postl postoupil synu Matějovi. 1830 po Matějovi Postlovi přiřknut statek synu Josefovi. 1873 František Postl Marie m. 1875 František Postl. 1876 Anna Postl má polovici statku. 1901 František Škutchan. 1902 Marie Škutchanová nezletilá 1904 zletilá.

Číslo 6. domek.

1718 Pavel Kuchta dal místo k stavbě domku Janovi Kubešovi. 1758 Matěj Alt. 1762—1805 Václav Postl m. Marianna rodem Aulická 1843 Vojtěch Post po Václavovi Postlovi. 1845 Marie Postl má polovici domku. — 1894 Vojtěch Postl Marie m. Josef Postl 1899.

Číslo 7. domek výminkářský k statku č. 8.

1766 Matěj Drexler sedlák č. 8. dal svému bratru Janovi místo k vystavění domku č. 7 1789 svatební smlouvou Václava Drexlera syna Janova s Kateřinou, dcerou Matěje Valeše z Pochválova připadl tento domek manželům. 1839 František Špička a Anna m. předkup Vojtěcha Lapky. 1890 Antonie Špička. 1887 Antonín Špička. 1892 Antonín Stěpán a Anna. 1906 Vojtěch Rajnýš a Barbora.

Číslo 8. usedlost dvě čtvrti lánu.

1654 drží Matěj Drexler kolář klášterní půllán za 130 kop., činže 52 gr. půlletně, nyní 1 a půl kopy. 1688 Augustin Drexler ujal statek po otci Matějovi za 130 kop. 1694 Augustin Drexler, syn Matěje a bratr Tobiáše, ujal statek od svého bratra Tobiáše. 1730 Jiří Drexler nastupuje po otci Tobiáši statek ve 130 kopách. 1760 Matěj Drexler ujal po otci Jiřím Drexlerovi 1 lán polí za 130 kop, ročně platí 1 zl. 45 kr., tažní robotu 3 dni, pěší 1 den od sv. Jana do sv. Václava. 1777 přiženil se k vdově po Matěji Drexlerovi Josef Aulický a ujal statek za 130 kop. 1789 svatební smlouva Jakuba Zelenky, syna Václava a Doroty, dcery Jana Drexler, Josef Aulický držel ten statek 20 let, tedy od r. 1769—1789. Dorota Zelenkova vyplatila robotu r. 1790 za 22 zl. 49 kr. 1 den. 1811 Dorota Zelenkova a Václav manžel její prodali Janovi Trubačovi k ruce syna jeho Václava Trubače. 1814 koupil statek v dražbě Vojtěch Lapka. 1857 František Lapka a Julie m. 1892 Antonín Lapka a Anna.

Číslo 9. usedlost měla $\frac{5}{4}$ lánu 1734.

1638 koupil celý lán Jiří Sindel za 200 kop, ročně platí činže $1\frac{1}{2}$ kopy. 1652 drží ho Jan Šindel, syn jeho (Jiřího). 1659 Tomáš Šindel, syn Jana 1668 jmenuje se Tomáš Sadil syn Jana, 1685 koupil ho po Tomáši Sadilovi jinak Jarošovi Matěj Sadil za 150 kop. 1717 Matěj Sadil prodal ho Janovi Pišnerovi jinak Postlovi za 150 kop. 1734 Tomáš Postl jinak Pišner má $\frac{5}{4}$ lánu polí za

180 kop. Jiří, Jan a Martin, bratři Pišnerové dostanou po 45 kopách. 1745 Jiří Postl jinak Pišner ujal statek po otci Tomášovi za 180 kop, činže ročně platí 2 zl. 12 kr. 3 dni roboty v tém dni. 1767 oženil se Josef Kozlík s Kateřinou, dcerou Jiříka Postla a ujal statek v 180 kopách. 1772 Josef Kozel statek $\frac{5}{4}$ lánu vzdává svému švagrovi Josefovi Postlovi, protože nešťastně zlámav nohu, nemůže dále hospodařiti, za 180 kop, zároveň mu postupuje chaloupku po Matěji Jeřábkově až do smrti. Kateřina dcera aneb jen pozůstalé dítě z Josefa Kozla Marie Postlova dostane 36 kop, které, když vyplaceni budou pozůstalí, dědicové Josefem Kozlem se toho dočkají 1837 svatební smlouvou Václava Křečka z Lišan, panství Krušovické s Marií Postlovou, dcerou Jana Postla z Úlovic č. 9. jsou spolujitelé statku. 1874 Josef Křeček Rosalie m. 1895 Josef Křeček. 1898 František Křeček Marie m.

Číslo kovárna obecní 10. dříve 9.

1395 Petr kovář z Oulovic (archiv loun. I. C. 2.)

Nájemci její jsou známi teprv od r. 1797 Antonín Matějovic kovář z Řenčova pronajal kovárnu. 1850 Václav Matějovský Johanna m. postupují Josefovi Matějovskému Teresii m. 1882 Josef Matějovský Františka m. 1906 Josef Houda Julie m.

Číslo 11. domek obecní
připsán 1869 8. března.

Číslo 12. mlýn klášterní.

1638 Kryštof Brückner, Tomáš Brückner syn jeho.

1722 Václav Drexler ujal mlýn za 40 kop neb 46 zl. 20 kr. 1742 Matěj Koptiva oženil se s Dorotou, vdovou po Janovi Drexlerovi mlynáři a ujal mlýn do plnoletosti syna Františka po Janu Drexlerovi. 1755 František Drexler ujímá mlýn a činí smlouvu se svým otcím Matějem Koptivou o vynaložení peněz a jich splacení jemu otcím. 1756 František Drexler ujal mlýn jistými podmínkami. 1763 Jakub (H) Řich oženil se s Kateřinou, vdovou po Františkovi Drexlerovi, a ujal mlýn po něm až do plnoletosti syna Václava po † Františkovi. 1778 odstoupila vrchnost palouček u rybníka za 1 zl. roční činže a 1 den roboty ve žni.

1789 svatební smlouvou Václava Drexlera syna † Františka Drexlera s Teresí, dcerou Václava Jeřábka, rychtáře úlovského čini manželé spolujetníky mlýna. Týž mlynář uvoluje se za 179□⁰ zahrádky od kláštera sobě dané 1 den ve žních robotovati. 1815 Václav Drexler mlynář postupuje synu Františkovi. 1818 František Drexler prodal mlýn Prokopovi Doubkovi a Antonii m. 1823 Prokop Doubek a m. prodali Matějovi Bočkovi Magdaleně m. za 1766 zl. 1843 Matěj Boček Magdalena m. postoupili mlýn synu Václavovi Bočkovi za 1805 zl. 1844 Marie Boček má polovici mlýna. 1852 Václav Boček a Marie m. 1885 Antonín Boček Anna m. 1904 Antonín Boček nezletilý. 1912 František Boček zletilý.

Číslo 13. domek k panství citolibskému patřící:

1804 dáno dovolení od vrchnosti Václavovi Vondráčkovi vystavěti si domek, vložen do knih r. 1807.

1812 projednána pozůstalost po Václavovi Vondráčkovi. Do plnoletosti syna Martina hospodáří v domku matka vdova Kateřina. 1825 Martin Vondráček prodal d. Františkovi Kučerovi. 1850 František Kučera Rosalie m. prodal domek Václavovi Houškovi, synu Václava H. z Hřivic a dceři své Anně Kučerové, nevěstě jeho. 1850 Václav Houška, Anna m. 1895 Václav Houška, Marie m. 1904 Antonín Houška Josefa m.

Číslo 14. k panství citolibskému patří domek.

10./6. 1806 František Šafránek z Horního Ročova dostává dovolení vystavěti si domek na gruntě panském na hoře za mlýnem, 8° délky a šířky, robotu 26 dní má konati. 1806 1. září František Šafránek prodává domek čís. 14 Anně Donátové za 408 zl. 1818 Josef Bláha 1904 Josef Bláha mladší a Marie.

Číslo 15. k panství citolibskému domek náleží.

1823 Josef Ledvina starší přiznává se, že domek r. 1788 na vrchnostenské půdě na své útraty vystavěl. 1823 svatební smlouvou Josefa Ledviny syna Josefova s Marií, dcerou Jana Filipa z Orasic, stali se manželé majitele domku. 1850 svatební smlouvou Josefa Vykouka s Eleonorou, dcerou Josefa Ledviny a Marie r. Filipové, stali se spolumajitelé č. 15. 1890 Josef Vykouk a Anoa m. 1892 Anna Vykoukova provdaná po druhé Fialova 1892 Vincenc Fiala.

Číslo 16. domek k panství citolibskému.

1833 Vojtěch Ledvina odstupuje polovic domu Janu Ledvinovi. 1847 svatební smlouvou Josefa Panského s Anežkou, dcerou Jana Ledviny a Kateřiny m., stali se majiteli domku za 200 zl. 1879 Marie Panská. 1892 Josef Anežka m.

Číslo 17. domek k panství citolibskému.

1835 svatební smlouva mezi Josefem Markem synem Jakuba Marka a Marie manželky jeho a Alžbětou Hilbertovou vdovou po Václavovi Hilbertovi ze Senkova č. 29. 1849 Anna Markova, manželka Josefa Marka zemřela a děti její Vojtěch, Anna, Václav a Josef dědí po ní. 1884 Vojtěch Marek a Josefa m. 1905 Vojtěch Marek.

Číslo 18 domek klášterní.

1806 Jan, Martin a Josef bratři Postlové prodali domek Václavovi Chládkovi. 1840 po Václavovi Chládkovi přiřknut synu Filipovi Chládkovi 1841 Kašpar Bláha koupil od Filipa Chládky. Kašpar Bláha 1884. 1889 František Bláha.

Číslo 19. domek.

1765 Ignác Drexler má dovolení vystavěti si chaloupku od vrchnosti klášterské na obecním pozemku, platí ročně 2 zl. 30 kr. a koná 13 dní roboty. 1798 poslední vůlí Kateřiny Bláhové, která od Ignáce Drexlera koupila chaloupku, odkazuje ji dcerám Marii a Kateřině. 1811 Martin Postl postoupil Janovi Postlovi. 1822 Jan Postl prodal Josefovi Smolíkovi a Marii m. 1846 po Josefovi Smolíkovi a Marii m. přiřknut domek dětem a živému manželovi Josefovi Smolíkovi, který chaloupku prodal 1747 Františkovi Křivánkovi a Františce m. 1856 František Křivánek prodal Františce Uhlířové.

1869 Václav Vondráček, Katerina m. 1880 Františka Vondráček.
1908 Josef Vondráček a Karolina.

Číslo 20. domek.

1838 po matce Anně Kučerové přirknut dceři Anně. 1875 Vojtěch Rajnyš a Barbora m. 1909 Josef Ré a Anna. 1911 Vojtěch Rajnyš a Barbora. 1911 Jiří Endršt a Karolina m.

Číslo 21. domek.

1834 František Kačerovský. 1880 Josef Kačerovský. 1881 Josef Giesman a Marie m. 1886 Pavlina Kučerova. 1893 Krystyna Linkova.

Číslo 22. domek.

1835 Josef Bláha po otci Janovi Bláhovi. 1880 Václav Bláha Marie m. 1894 Václav Bláha.

Číslo 23. domek.

1766 Ondřej Král vystavěl domek, platí ročně 2 zl. a 13 dní roboty. 1800 Katerina vdova po Andresovi Královi odevzdává domek své dceři Alžbětě manželce Václava Tottera z Hřivic. 1849 přirknut domek po otci Ondřeji Královi zemřelém 1802 synu Františkovi Královi. 1850 František Král a m. Františka rodem Dvořák z Pochválova. 1862 Anna Hetzl provdaná Novák. 1894 Matěj Majer a Anastasie m.

Číslo 24. domek.

1822 Antonín Punt, sedlák z č. 29. prodává svůj domek čís. 24. Anně Jonákové. 1835 svatební smlouvou Jana Jonáka s Rosalíí Frankovou z Břinkova dostává se domek manželům. 1875 Prokop Vaic Anna m. 1899 Bohumír Vajc — 1901. — 1907 Arnošt Abeles. 1913 Václav Plachý a Amalie.

Číslo 25. domek.

1743 vystavěl domek na obecním gruntě Vavřinec Jeništa a poněvadž bez zápisu zemřel, zapsána jest chaloupka synu Matějovi. 1814 po Matěji Jeništovi přirknut vdově a ta zemřela a Janu Giesmanovi ve 120 zl. 1842 Jan Giesman, syn Jana Giesmana a Rosalie m., rodem Raindlova. 1869 Josef Giesman nezletilý. 1873 zletilý Marie m.

Číslo 26. domek.

1747 Matěj Vondráček žádá zápis domku na gruntě Václava Zelenky č. 2. vystaveného. 1826 Anna vdova Vondráčková odevzdává dceři Kateřině, provdané Ruknerové 1873 Josef Linek a Marie. 1897 František Vykouk Karolina m. 1906 Anna Šimůnek.

Číslo 27. živnost.

1800 Josef Postl rozdělil statek č. 27. dal synu Martinovi, č. 28. synu Janovi. 1816—21 Martin Postl prodal Jakubovi Kleinovi z Konotop. 1848 po Jakubovi Kleinovi ujal syn Antonín. 1849 Marie Klein polovic usedlosti 1873 celou.

Číslo 28. usedlost.

1731 Jan Bláha ujímá půllán vyhandlovaný od Jana Drexlera za 70 kop. 1745 Jan Bláha postupuje synu Bartoloměji, úrok činí platí 52 kr. 3 d. za robotu 2 zl. 36 kr. na várku ku pomoci má choditi. 1770 Bartoloměj Bláha odevzdal synu Matějovi chalupu s půllánem za 96 zl. 21 kr. 1772 Josef Kozel postoupil statek se třemi čtvrtěmi lánu škvakrovi Josefovi Postlovi. 1800 Josef Postl

rozdělil statek tak, že synu Martinovi dal 12 jiter 449□° a luk 2 jitra 45¹/₂□°, lad 653¹/₂□° za 90 kop. 1790 vyplatil robotu za 27 zl. 10 kr. 2 d. 1800 Jan syn Josefa Postla č 28. béře si Anežku, dcera Františka Suchého z Hříškova. 1825 Vojtěch Nosek a Kateřina rodem Jonák m. jeho prodali Kašparovi Frycovi ze Solopisk. 1875 František Kučaba a Josefa m. 1885 Josef Krob má polovici, Josefa Kuklová nezletilá provdaná Krobová též polovici. 1897 Josef Klein a Barbora. 1910 Augustin Kříž a Alžběta.

Číslo 29. usedlost měla ⁵/₄ lánu.

1639 Tomáš Postl drží ⁵/₄ lánu, platí činže 2 zl. 12 kr. Po něm Matěj Postl jinak Pišner. 1732 Tomáš Pišner. 1739 Václav Postl ujal po otci Janovi Postlovi za 150 kop. 1772 Tomáš Postl ujal statek po otci Václavovi Postlovi za 150 kop. 1790 vyplatil robotu za 21 zl. 33 kr. 3 den. 1782 Tomáš Postl postoupil statek Antonínovi Puntovi z Břinkova za 150 kop. 1828 Antonín Punt Monika m. postupují synu Václavovi Puntovi. 1838 přiřknut Anastasii Puntové provdané Andrtové. 1859 Antonín Vaic a Františka m. 1899 Františka Vaicova. 1899 František Škutchan. 1900 Petr Soukup. 1904 Petr Soukup a Julie.

Číslo 30. statek.

1638 Jan Vondra, syn Jiřího Vondry ujal statek 200 kopách. 1646 rozdělil Jan Vondra tento statek a dal staršímu synu Matějovi Vondrovi. 1685 Jan Vondra dědí po Matěji Vondrovi. 1718 prodal Matěj Vondra Janovi Trexlovi (!) jeden lán a tento ho prodal 1725 Václavovi Bláhovi. 1730 Václav Fryc žádá zápis 1¹/₂ lánu ve 200 kopách po smrti Matěji Bláhovi, roboty má 3 dni, činže platí 6 zl. 45 kr. 1758 Matěj Bláha žádá o připsání statku 1¹/₂ lánu po Václavovi Frycovi za 200 kop. 1773 Matěj Bláha spustil statek svůj a proto prodán Martinovi Hasmanovi za 200 kop. 1783 Michal Vykouk koupil statek Martina Hasmana, který si dceru Marii vzal. 1813 svatební smlouvou Matěje Vykouka, syna Michala Vykouka s Marií Sachlovou z Solopisk, dostal se statek těmto manželům. 1848 Václav Vykouk, Teresie m rodem Vimr z Nové vsi. 1891 Josef Šlik a Rosalie 1898 Anna Šlik nezletilá. 1898 Josef Šlik nezletilý. 1912 zletilý.

Číslo 31. kovárna.

Číslo 32. usedlost.

1638 koupil půllán Kryštof Abel od Jakuba Fleišera jinak Putzella. 1669 koupil Jan Havel za 60 kop od Jana Raisa jinak Althausa, platí až do r. 1685. 1731 Jakub Havel zapisuje svou živnost klášteru pod Ročovem a manželce své až do smrti a užívá 2 korce polí. Chalup tu měl od otce Kryštofa Havla za 60 kop. 1748 Václav Fryc ujal chalup Jakuba Havla, který v malé chaloupce u statku do života byt svůj míti má. 1767 ujal chalup Vojtěch Tixa, druhý manžel Ludmily Frycové vdovy Václava Fryce v 60 kopách, úrok roční 54 kr., roboty pěší ve žni 3 dni za obyčejnou mzdu. 1779 Václav Fryc ujal chalup s půllánem po otci Václavovi Frycovi za 60 kop, platí do r. 1817. Po něm Matěj Fryc prodali Václavovi Novákovi z Kozojed. 1819 měl Matěj Fryc svatbu s Jo-

hannou Munšovou z Týnce panenského. 1868 Antonín Novák s Anasfasié m. 1875 Antonín Novák. 1885 Josef Kučera a Marie m.

Číslo 33. domek.

1827 Matěj Fryc, Johanna m. Po něm Kašpar Fryc až do r. 1850. 1876 Josef Sochr. 1880 Josef Heger 1881 Antonín Novák. 1884 Josef Lapka a Emilie m.

Číslo 34. domek.

1842 po Anně Drexlerové, vdově Josefa Drexlera z Oulovic, 1807 kšaftem odkázaný domek přičknut Františce Frycové. 1842 Jan Fryc. 1882 Anastasie Frycová 1883 nezletilá 1899 zletilá, provdaná Ledvinová.

1884 Štěpán Ledvina. 1887 Štěpán Ledvina nezletilý.

Číslo 35. domek k panství citolibskému patřící.

1805 František Zlatohlávek a Alžběta m. 1805 Alžběta vdova Františka Zlatohlávka a Alžběta dcera její vzdaly Josefovi Ledvinovi. 1805 odevzdán po Josefovi Ledvinovi Augustinovi Ledvinovi. 1818 Augustin Ledvina a m. Marie, dcera Václava Vondráčka. 1829 satební smlouva Vojtěcha Ledviny, syna Augustinova s Annou dcerou po Matěji Postlovi připadl domek na ně 1850 Vojtěch Ledvina prodal Abrahamovi Tausigovi. 1851 Abraham Tausig prodal Václavovi Ledvinovi a Kateřině m. 1857 Josef Pospel. 1878 Marie Pospel má polovici domku, 1906 August Pospel a Marie.

Číslo 36. domek od statku č. 4 oddělený r. 1805.

1842 Václav Drexler, Magdalena m. 1844 František Perkner a Barbora koupili od Václava Drexlera. 1875 František Perkner 1901 Josef Bulova. 1901 Josef Lapka. 1904 Antonín Pazler a Marie m.

Číslo 37. domek k Citolibům patřící.

1817 Jan Sláma dostal dovolení k stavbě na panském pozemku. 1836 Josef Sláma. 1883 Petronilla Slámová má polovici domu 1890 František Špička. 1893 Antonie Vrbikova. 1893 Pavlina Kučerova. 1903 Anna Špičkova koupila v dražbě.

Číslo 38. domek citolibskému panství patřící.

1817 František Vondráček obdržel povolení k stavbě domku na vrchnostenském pozemku, teprve 1854 zemřel. 1875 František Vondráček prodal Anně Rajnyšové. 1879 Josef Rajnyš a Barbora m. 1891 Josef Rajnyš a Anna m.

Číslo 39. Citolibům patřící domek.

1817 Josef Cyprián dostal dovolení od vrchnosti stavěti domek. 1865 František Cyprián a m. Anna rodem Majerová. 1868 František Cyprián a Anna m. prodali Barboře Svobodové. 1884 Anna Hrbek. 1899 Václav Plachý a m. Amalie. 1908 Tomáš Drbota a m. Bohumila.

Číslo 40. domek k Citolibům náležející.

1817 Gothard Pihert obdržel od vrchnosti místo k stavbě domku. 1831 satební smlouvou Václava Klera z Bitozevsi s Teresí, dcerou Gotharda Picherta dostalo se jim domku tohoto. 1877 Josef Kler m. Josefa. 1907 Josefa Kler. 1908 Josef Bláha a m. Marie.

Číslo 41. domek k Citolibům poplatný.

1817 Teresie Drexlerova dostává povolení k stavbě domku. 1828 Teresie Drexlerova dědička. 1828 Antonín Drexler, syn Teresie

prodal Martinovi Postlovi a Kateřině m. 1868 František Vondráček, Anežka m. 1905 František Vondráček. 1910 František Vondráček.

Číslo 42 domek k Citolibům.

1823 Antonín Matějovský dostává dovolení k stavbě domku na panském pozemku. 1832 svatební smlouvou Jana Laxy z Bedřichovic s Annou dcerou Antonína Matějovského dostal se domek těmto manželům. 1860 přirknut synu Vojtěchovi Laxovi. 1884 Antonín Klíma a Marse m.

Číslo 43. domek viz č. 37.

1824 Jakub Vykouk prodal místo na domek Josefovi Frycovi Kateřině m. — 1899 Vojtěch Fryc Anna m.

Číslo 44. domek.

1846 po Václavovi Noskovi přirknut domek vdově Anežce. 1864 Václav Kopřiva Anastasie m. 1866 Václav Kopřiva. 1900 Antonín Kopřiva Emilie m.

Čís. 45 domek.

1879 Václav Dipold m. Rosalie. 1906 Josef Zlatohlávek m. Rosalie.

Číslo 46. domek.

1864. Antonín Rajnyš Barbora m. 1886 Barbora Rajnyš. 1912 Marie Rajnyš.

Číslo 47. domek.

1897 Marie Linkova. 1911 Antonín Hájek.

Číslo 48. domek.

1899 Josef Vondráček a Barbora. 1908 Josef Vondráček. 1911 František Hakl a m. Josefa.

Číslo 49 domek:

1900 Marie Kolář. 1913 František Pergner Anna m.

Číslo 50. domek.

1900 Josef Hrbek a Barbora m.

Třetí díl rukopisného sborníku Evermoda Jiřího Košetického.

Podává Dr. ANT. PODLAHA.

(Pokračování.)

164. Těch pak také zanech, kteříž přátelům štěstí závidějí. Item, kteříž oddavše se na žertování, nestydí se z života a nejvíce z tajnosti přátel posmišky činiti anebo z přirozené žvavosti což náleželo zamlčeti, nejdříve probleknouti. Ale nejvíce střež se těch, ježto pro špatnou svádu anebo odpor v nejhorší nepřátelství s přáteli se vydávají.

165. Prátely a tovaryše zvol sobě, kteřížby se netoliko libili, ale i užiteční byli, ne ty, kteřížby tobě všecko k libosti mluvili, ale kteříž k prospěchu, ani kteřížby tobě lahodně pochlebovali ale upřímně napomínali. Zvykneš-li sobě pochlebniky libovati, nikda pravdy slyšeti nebudeš. Nejškodnější jsou ty dvě šelmy, z divokých závist a pitomých pochlebenství.

166. Jak milovati sluší moudrost a cnost, tak nenáviděti pochlebenství, kteréž nám překáží, abychom k oněm nedošli, když navozuje, že jsme již došli. Jak oblibovali upřímné napomenutí, kteréž nám k nim pomáhá, když nás učí, jak se nám mnoho nedostává a kterak bychom ten nedostatek vyplniti mohli.

167. Neseš-li těžce trestání, i nečin toho, z čehožby hodně trestán býti mohl. Bídnyť jest člověk, kterýž v čas potřeby nemá, kdo by jeho věrně napomenul. Vystříhej se tovaryšstva zlých lidí, nejinak, než jako morem nakažených. Nebo ti obojí zároveň nakaziti tě mohou. Leda jsi takový, že by se důvěřil přivéstí je moci ku polepšení života.

168. Ale však ani v tu naději nedoufej, zvláště když přirození naše velmi náklonné a schopné jest ke zlému, k cnosti pak náramně ouzká a příkrá cesta jest. Zkus i samého sebe, co jsi, jakého stavu a povolání. Aníž se domnívej, by co tak velikého bylo, proč by více tobě slušelo, než jinému.

169. Čímž se více pūjčuje z obyčeje a z práva, tím méně oblibuj, veden jsa střídmostí a mírností. K nižším chovej se přívětivě, k vyšším uctivě, k sobě rovným ochotně a povolně. Však proti hřichu a nešlechtnosti vždycky buď tvrdý, přísný a nemilostivý.

170. Nebeř toho těžce, když tě mocnější potupují a smejslejí, že se to děje více vinou štěstí, nežli člověka. Stane li se co od vyššího nevelmi tobě libezného, pomysli na to, že ne ihned jest tvá potupa, ale jeho v tom svoboda. Ty také že by příliš rozmazaný byl, kdyby se tobě ledajakás lehtání zdála býti velikými ranami. Aníž se máš domnívati, že ty sám toliko jsi člověk, a jiní, že jsou hovada, jimžto by ani úst otevřítí neslušelo. Člověk jsi, živ buď s jinými lidmi rovným právem. Jsi-li moudřejším, jsi-li lepším, tím povol, tím ustup více práva svého jiným, jakožto neumělejším a mdlejším, sobě pak tím méně žádej odpuštění, čím více tobě síly moudrost a cnost přidala.

171. Nepředčíš-li cností, proč žádáš lepším býti vidín nad jiné? Pak-li předčíš, proč v zkrocování zlých žádostí nepřevyšuješ obecního lidu? Lépe jest a chvalitebněji křivdu trpěti, nežli učiniti, oklamánu býti, než-li sám oklamati.

172. Pamatuj, že ta jest vlastnost mdloby lidské, oklamánu býti, poblouditi, aby tě jiných provinění těžce neurázela, zvláště odporného. Odpuštění jest povaha šlechtného srdce, hněv držeti ukrutného, lítého, nezdárného a lehkomyšlného srdce. Což i na němých hovadech přirození jejich patrně ukazuje.

Hic iterum aliqua desunt.

173. Kdyby se práce vzdalovati chtěl za věčnou a nebeskou odplatu, jedině blázen? Poněvadž ani těchto nestálých a nejistých věcí nelze bez práce nabýti. Toť jest právo všech synův Adamových, aby pracovali, to zlořečení všech dětí Eviných, aby se trápili.

174. Čímž více sluší se snažiti, abychom prací svou raději veliké mzdy vyhledávali, nežli chatrné, malé a pomíjející a z ní jdoucího věčného trápení a žalosti. Co pak že snázejí i bezpečněji,

i veseleji a tak i mileji a lehčeji jest dobře činiti. Poněvadž hřích vždycky bývá plný strachu a pečlivosti.

175. Hřích jest smrt člověka, takže samého sebe zdá se zabíjeti, kdož hřeší, nebo odtrhuje se od Boha, jenž jest život náš, a od pokoje svědomí svého, nad nějž nic není blahoslavenějšího. Nečistotu hřichu smyješ slzami, pokáním a vzýváním Božího milosrdenství, jemu se nejvíce důvěřujeme.

176. S nejvyšší bedlivou péčí vystříhej se příležitosti a příčiny hřicha. Moudrý Šalomoun dí: kdož miluje nebezpečnost, zahyne v něm. A ďábel ustavičně pilen jest svého fortele, před nímž nikdo nemůžeme býti bezpečni. Vždycky se s ním potýkati musíme. Pověděl svatý Job: Život člověka jestiž boj zde na zemi.

177. A poněvadž jest nepřítel tak mocný, silný a obmyslný, chytrý, zběhlý, tak veliké vojsko má, tolik fortelův, žádným způsobem anebo uměním, ani mocí naši nemůžeme proti němu odolati, nad to pak zvítěziti: protož nedoufajíc v svou silu a možnost k Bohu se utéci a od něho pomoci žádati musíme.

178. Za tou příčinou Pán a Mistr náš častokráte svým věrným prikazoval, aby se modlili a nábožnými žádostmi Boha Otce svého prosili, aby v pokušení uvedeni nebyli, to jest v boj, v němžby se s ďáblem potýkati museli. V modlitbě Páně, kteréž nás sám Kristus vyučuje, taková jest zavrka: neuvoď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého, toho oukladníka.

179. A tak tedy mějme se vždycky jako zbrojní postavení v šiku. Buďme bedliví, hotoví, pozorní, nezaspávajíc svých příčin. A poněvadž taková jest nestálost života našeho, v tak veliké nejistotě, že ani na zejtřejší den žádný se ubezpečiti nemůže, velmi nemoudře a nebezpečně učiníme, jestli naději svou na dlouhé časy klásti budeme.

180. Co jest člověk jiného, než-li smrtné hovado? Jako jeden den lidského života více vážen býti má, nežli nejdelší věk krkavce anebo jelena, tak jeden den v pobožnosti strávený převyšuje všecku bezbožnou a bohaprázdnou věčnost. Tentof jest život věčný, dí Kristus Pán, aby poznali Otce, a kterého poslal Krista Ježíše. A tak tentof jest běh dokonalé moudrosti, jehožto první stupeň jest, samého sebe poznati, potom poznati Boha.

Napomenutí Sokratesa, oratora řeckého.

1. Nejprve buď pilen pobožnosti a služeb Božích, netoliko Bohu oběti čině, ale také což s přísahou slibiš, splňuj. Nebo první z toho jest znamení mnohého bohatství a peněz, druhé pak důvod šlechtnosti mravův. Cti Boha pak každého času, tak nejvíce, když se služby Boží konají, nebo tak ukážeš se, že Bohu obětuješ i právním poddán jsi.

2. Tak se chovej k rodičům svým, jak by chtěl aby se k tobě chovali děti tvoje. Hleď tělo své cvičiti v těch pracech, kteréž by ne tak síle tvé, jako zdraví užitečné byly. Toho pak nabudeš, když od díla přestaneš, moha ještě pracovati. Neoblubuj všetečného smíchu.

ani zvykej nemoudrému mluvení, nebo se v tom pronáší povaha nemoudrého a bláznivého.

3. Čehož s poctivostí nelze činiti, věz, že také hanba o tom mluví. Zvykej obličejem býti nezakrnělý, ale vážný. Nebo lidé ono pýše, toto pak opatrnosti připisují. Věř tomu, že nic slušněji tebe neozdobuje, jako čistota, stud, spravedlnost a střídmost. Nebo v těch ctnostech všecka kázeň a dobré zvedení mládeže se zavírá.

4. Spácháš-li co hanebného a neslušného, nedomnívej se by se to tajiti mohlo. Nebo ačkoliv by ukryl to před jinými; však sám sobě vždycky zle svědom budeš. Boj se Pána Boha, rodiče v poctivosti měj. Prátel hled šetřiti. A právům poddanost hled zachovati.

5. Mnoho vzácný u lidí budeš, když poznají, že se toho nedopustíš, cožby sám na jiných slušně pohaněti mohl. Budeš-li se pilně učiti, mnoho se naučíš. Čemuž's se naučil, toho bedlivě cvičením ostříhej, čehož pak neumíš, toho poznáním umění hled dojíti. Nebo jednostejná hanba jest, což užitečného s yšíš a tomu se nenaučíti, jako daru dobrého nevzíti, jenž ti přítel tvůj daruje

6. Cožkoliv máš prázdné chvíle, to k slyšení umění a moudrosti vynakládej. Tím způsobem snadně se naučíš tomu, čehož jiní s velikou prací dosáhli. Tak smýšlej, že mnoho uměti, jest daleko lépe, nežli mnoho peněz míti. Nebo peníze snadno mohou zhynouti, ale umění vždycky s námi zůstává: protož sama moudrost jest nesmrtelné zboží.

7. Těch rozkoší vyhledávej, kteréž jsou chvalitebné a počestné. Nebo jako nad rozkoš s poctivostí nic není lepšího, tak bez ní nic není horšího. Varuj se, ať žádný křivě neutrhá a zle o tobě nemluví. Nebo lidé neznajíce pravdy z samého domnění a pověsti o jiných soudí.

8. Všecky věci své tak konej, jakoby žádného tajiti nemínil. Nebo ačby snad něco poněkud zatajil, však se i to potom pronese a vyjde na jevo. Nelenuj se daleko k těm lidem vandrovati, od nichž by se mnohému dobrému a užitečnému naučiti mohl. Nebo hanba jest mládenci nikam se do světa neprojiti, aby umění a moudrosti nabýti mohl.

9. V mravích buď vlídný a přívětivý, v řeči úmluvný a ochotný. Jest pak vlídnosti povaha ochotně pozdravovati, kohož potkáš, úmluvnosti přívětivě s lidmi rozmlouvati. Ke všechněm se měj přívětivě a ochotně, ale s dobrými toliko obcuj. Nebo tak jiným se nezošklivíš a z jiných sobě přátele z děláš.

10. S jedněmi a týmiž nemívej častého shledání, ani dlouho o jedné věci mluv, nebo všech věcí jest sytost. Zvykej dobrovolným pracem, aby také i nevyhnutelné snáseti mohl. Hled pilně, aby panoval nad těmi všemi věcmi, jimž hanba jest duši poddanu býti, jakož zisk, hněv, rozkoš a žalost.

11. Toho tak dojdeš, když sobě za zisk položíš to, odkudž by více dobrého jména nežli zboží přibývalo. V hněvu, když takovým budeš těm, kteříž proti tobě provinili, jakéžby k sobě chtěl míti jiné, kdyby sám provinil. V rozkošech, když pomyslíš, že hanba jest nad služebníky pánem ~~ne~~byti a žádostem sloužiti.

12. Bedlivěji ostříhej svěřeného základu slov, nežli peněz, nebo povaha muže dobrého jest, tak se chovati, aby jeho upřímnost hodnější byla víry, nežli přísaha. Za jedno měj, tak dobře lidem zlým nevěřiti, jako dobrým se důvěřiti. Tajností svých žádnému nesvěřuj, lečby tak mnoho na tom záleželo, aby v mlčení zůstaly těm, kdož je od tebe slyší, jako tobě, kterýž je pronáší.

13. Pohnán jsa k přísaze, vykonej ji pro dvě příčiny: anebo aby se z hanebného hříchu očistil anebo, aby přátelům svým z nebezpečnosti pomohl. Pro peníze pak skrze žádného Boha nepřisahaěj, by pak to s dobrým svědomím učiniti mohl, aby se některým nezdál býti křivopřísežníkem, jiným pak lakomcem.

14. V přátelství s žádným nevcházej, leda prve vyzvíš; jak jest se k předešlým přátelům svým choval, nebo nadáti se máš, že i k tobě nejnak nežli jako k nim chovati se bude. Nekvap hrubě někomu býti přítelem; pak-li v přátelství vejdeš, hled v něm setrvati. Nebo jedna hanba jest, žádného přítele nemíti a s přátely se často měniti.

15. Aniž povah přátel svých zkušuj svou škodou, aniž chtějí míti mysli jejich zholá nezkušené. Toho dovedeš, když nepotřebuje něčeho, uděláš se jakoby potřeboval a svěříš se jim u věcech svých netajných jakoby tajné byly. Nebo pronesou-li tě, nic na tom neztratíš, pak-li tě zachovají, lépe mravy a povahy jejich znáti budeš.

16. Věrného přítele poznáš, jak v neštěstí života svého, tak v oučastnosti nebezpečnosti. Nebo zlato ohněm se prubuje, tak víra přátel v neštěstí se pronáší. Tímto způsobem nejlépe se přátelům zachováš, když nebudeš čekati, aby tě prosili. Ale od sebe sám v čas potřeby jejich pomoc jim učiniš.

17. Za hanbu sobě pokládej, přemoženu býti jak dobrodiním přátel, tak nešlechtností a křivdou nepřátel. Ty přátely sobě libuj, kteřížby nejedno utrpení s tebou nesli v neštěstí: ale také v štěstí tobě nezáviděli. Mnozí zajisté rmoutívají se ovšem z neštěstí přátel svých a nicméně štěstí jim závidějí.

18. Nepřítomné přátely v dobrém připomínej před přítomnými, aby se nezdál ani nepřítomných lehce sobě vážiti. V oděvu svém miluj čistotu a okrasu, ne skvostnou nádhernost. Nebo v čistotě bývá slušnost a vážnost, v nádhernosti pak zbytkové mnozí a marnost.

19. Nebuď žádostiv příliš velikého bohatství, ale mírné užítky sobě oblibuj. Nevaž sobě těch, kteříž toliko po shromáždění statků dychtí, neumějící užívati toho, což mají. Nebo takovým téměř též se přihází, co majícímu dobrého koně, a neumějícímu na něm jezdit.

20. Hled vládnouti netoliko statkem, ale i užívati jeho uměj. Vládne pak statkem, kdož ho nezmenšuje, užívá pak ten, kdož nákladu v potřebě nelituje. Pro dvě příčiny přischraňuj statečku svého. Jedno, aby škodu velkou snést, druhé, aby dobrému příteli v jeho nouzi a těžkosti odkud pomoci mohl. Což se jiných potřeb života dotýče, nežádej přílišného zboží, ale na mírném dosti měj.

21. Přestávej na tom, což máš, však při tom hledej lepšího. Žádnému bídou jeho v oči nevytýkej. Nebo všickni zároveň pod-

dáni jsme neštěstí a budoucích věcí žádný předzvědět nemůže. Dobrým dobře čiň. Nebo poctivý jest poklad dobrodiní u člověka dobrého a vděčného složené.

22. Učiníš-li zlým dobře, rovně též se přihodí, co těm, kteříž cizí psy chovají a krmí. Nebo jako psi neméně šlékají na ty, kteříž jim jísti dávají, než na jiné, s nimiž se potkávají, tak zlí lidé jednostejně hledí uškoditi dobrodincům, jako i škůdcům svým. V nenávisti měj pochlebníky, jako pokladače. Obojí jsou škodliví těm, kdož jim věří.

23. Oblíbíš-li sobě ty přátely, kteřížby ve zlých věcech a nešlechetnostech povolovali: dokud jsi živ, žádného míti nebudeš, ježtožby se pro věci dobré zoškliviti chtěli. Buď přívětivý k těm, s nimiž přebýváš, ne pyšný. Nebo pýchu a hrdost sotva služebníci od svých pánův sněsti mohou: ale přívětivost a vlídnost všem jest líbezna a míla.

24. Jsou pak vlastní povahy přívětivosti, nebýti svárlivým ani nevhodným a nevrlym, ani ve všech věcech svého neústupným: hněvu přátel tvrdě na odpor se nepostavovati, byť se pak i bez příčiny hněvali: ale ustoupiti jim v náhlosti jejich. Potom, když je hněv pomine, přátelsky jich potrestati.

25. Nejlepší věc bude vyhejbatí se kvasům pitedlným, pakliž se kdy nahodí při kvasu býti, vyvstaň prve, než by se opil. Nebo když se mysl člověka truňkem podrazí, přihází se jí co vozu, z něhož vozka anebo forman svržen bývá. Jakož zajisté vůz, nemaje vozače, ledakams běží, tak i mysl člověka v hříchy ubíhá.

26. Přemejšlej o věcech nesmrtečných myslí udatnou, o smrtečných pak střídme jich užívaje. Jak lepší jest umění nežli neumělost, z toho poznáš, že z jiných činů zlých jakýž takýž užitek berou ti, kdož je páší: sama toliko neumělost škodu přináší neumělým. Poněvadž obyčejně takoví, komuž slovy ublíží, zase skutkem nahražovati musejí

27. Kteréž lidi chceš přátely sobě zejskati, o těch něco dobrého mluv, aby ti slyšeli, kdož by jim to donesli. Nebo začátek přátelství jest chválení, nepřátelství pak hanění. Když se oč radíš, bež sobě pominulé věci za příklad budoucích. Nebo tak což jest skrytého, nejsnáze poznává se z toho, což jest na jevě.

28. Dlouho se rozmejšlej a rad, ale oč se radíš, to rychle vykonej. Věz, že nic nemůže pojíti výbornějšího, jako od Boha štěstí a prospěch, od nás pak samých zdravá a dobrá rada. O čemž se hanbíš zjevně a otevřeně mluviti, avšak rád by se o to s některými přáteli poradil, mluv o tom jakoby se ne tebe, ale jiných dotýkalo.

29. Nebo tak i zdání dobrému přátel vyrozumíš, i samého sebe neproneseš. Ale když užítí žádáš rady od jiného o tvých věcech, nejprve pilně šetř, jak ten sám své věci řídil. Nebo když své vlastní věci zle spravoval, ten také cizího nikdy dobře spraviti anebo opatřiti nemůže.

30. Tím pak nejvíce se ponukneš, aby moudré rady užíval, když pomyslíš na škody, kteréž z kvapné všetečnosti pocházejí. Nebo tehdaž největší péči a bedlivost míváme o zdraví, když se

na těžkosti v nemocech rozpomínáme. Mravův krále následuj a živ buď vedle příkladu jeho, aby se zdál schvalovati je i také milovati.

31. Poddán buď právům od krále ustanoveným, ale však za nejpevnější právo měj jeho vůli. Nebo jako ten, kdo přebývá v městě svobodném, musí šetřiti lidu obecného, tak kdož se v království usadil, největší čest králi činiti má. Budeš-li kdy povolán k obecnému ouřadu, žádného člověka zlého k službě neužívej.

32. Nebo cožby koliv ten zlý člověk provinil, na tebe toho příčinu vecpají. Vzdávaje od sebe ouřad, hleď raději s větší pochvalou, nežli s bohatstvím odstoupiti. Lepší jest zajisté dobré slovo a pochvala od lidí, nežli veliké peníze a zboží nashromážděné.

33. Žádného skutku nešlechtného ani nenapomáhej, ani nezastávej. Nebo domnívali by se lidé, že i sám to pácháš, v čemž jiné páchající vymlouváš a zastáváš. Tak se způsobuj, aby nad jiné mocnější byl, ale však živ buď rovným právem s jinými; aby poznali lidé, že miluješ spravedlnost ne z potřeby a nouze, ale z dobroty. Vol sobě raději chudobu s spravedlností nežli zlo a nespravedlivé zboží. Nebo spravedlnost tím jest lepší nad peníze, že peníze živým toliko lidem se hodí, spravedlnost pak i mrtvým chvály přináší. Peníze i zlým lidem se dostávají, spravedlnosti pak nešlechtní žádným způsobem dojíti nemohou.

Hucusque ex illis antiquis manuscriptis desumpta: reliqua antiquitate consumpta periere, aut potius per incuriam amissa sunt. Haec, quae sequuntur, ab initio poni debuissent:

Co jiného jest život, nežli jakés putování a vandr, mnohým ze všech stran pádům podrobený? kterémuž každé hodinky nastává konec, a ten také z ledajakých lidských lehkých příčin přijíti může. A protož veliké bláznovství jest, z žádosti tak nejistého života něco hanebného anebo zlého spáchati. Tělo lidské od přirození tak jest způsobeno a složeno, aby velmi málo potřebovalo, takže kdož toho bedlivě šetří, bez pochyby za nemoudré blázny položí ty lidi, kteříž tak mnohé věci tak pečlivě shledávají a shromažďují, poněvadž tak málo jest potřebí. Bohatství zajisté a statek i roucho a oděv k užívání toliko se jedná a strojí, k němuž nic nenapomahají nesčíslná zboží, ale raději je potlačují, jako těžcí nákladové lodi topí. Aníž zlato, kdyby ho neužívali, dělí se od bláta, leč, že tě více trápí hledání a opatrování jeho, a to působí, že když o ně samé se staráš, zatím obmeškati to musíš, oč nejvíce člověku pečovati náleží. Peníze jsou zajisté modloslužebnost, když se pro ně jiné věci zanedbávají, jako pobožnost a svatost. A ti toho pomínou, kolikeří oukladové bohatství se činí, koliko a jak rozličnými příhodami hyne, jak mnohým hříchům a ohavnostem člověků přivodí. Nádherné šaty, co jsou jiného, nežli nástrojové pýchy? Užitečný oděv potřeba vymyslila, drahý zbytečná skvostnost, pěkný marnost; a z toho se zrodila žádost a pečlivost, jak by jeden druhého předčil v oděvu, kteréž mnohým daremným a škodlivým věcem naučila, když lidé i v tom cti a slávy hledají, což nám mdlobu naší připomíná a před oči staví.

Tak největší díl bohatství, jako: stavení, množství klenotův, a hospodářství, perly, drahé kamení, zlato a stříbro i všeliké ozdoby, toliko k divadlům očí lidských se jednají i představují, ne aby jich užívali, ti, kdož jimi vládnou. Urození pak co jest jiného, nežli los rodu a jakési domnění, od bláznovství obecného lidu uvedené? Nebo častokráte lotrovstvím a loupežem se dobývá. Právě a stále urození z ctnosti pochází a blázna povaha jest, chlubit se, žeš měl otce dobrého, jsi li sám zlý, a nešlechetností svou k hanbě slavnosti rodu svého. Ale vpravdě z jedněch a týchž živlův všickni složení jsme, a týž Otec jest náš všech Bůh. Nizkost rodu potupovati jest Boha, prvního původu rození lidského, mlčecy strážovati. Mocnost a panování, co jest jiného nežli ozdobná těžkost a krásné břemeno? v kterémžto kdyby lidé věděli, co jest starostí a péčí, co fresuňkův a prací, jaké množství všeho zlého, žádný není tak chvály a cti žádostivý, aby před ním jako před těžkou bídou neutíkal. Jaká jest nenávisť, spravuješ-li zle? čím pak větší, jsi li sám zlý.

Čest nerodí-li se z ctnosti, zlá jest: pakliť jest z ctnosti, to jí ctnost dává, aby vysoce vážena byla. Nebo jinak nebývá ctnost, což se činí pro dojití cti. Čest zajisté nemá hledána býti, ale ctnosti následovati. Důstojenství kdo tím jménem nazvati může, poněvadž se lidem i nejnehodnějším dává? kteříž ho obyčejně skrze lest, žádost, dary a jiné zlé a chytré praktiky dosahují. Sláva, jestli co jiného, nežli (jakž onen pověděl) marné nadýmání uší? Z kteréžto jako i ze cti a důstojenství zhola nic nepřichází k tomu, o němž se hlásají. A jsou věci nejisté, nestálé, nepravé a v okamžení se měnící, jako i otec jejich, to jest lid obecný, kterýž jednoho a téhož dne některého člověka i vychvaluje a třebaš do nebe vznese, a potom hned zase pohaní a třebaš do nejhlubšího pekla sníží a strčí.

Co dím o tom, že se rodí z těch věcí na díle směšných, na díle bláznivých a na díle nešlechetných, jako: ze hry na míč, z promrhání statků otcovského na pankety, na pochlebníky a kejklíře? a nejvíce z války, to jest svobodné loupeže, kteréž žádný netrešce: aby vždy lépe poznal bláznovství obecného lidu.

Přístup každý sám k sobě a na to bedlivě a zdravě pomysli, a najde to, jak málo k němu dochází z pověsti, pochvaly, cti a vážnosti obecného lidu, čímž se tak hrubě honosí a chlubí. Co ve spaní, co na poušti, jaký jest rozdíl mezi nejvyšším králem a nejnížším služebníkem?

Na konec jeden každý tak smýšlej, že urození, čest, mocnost, důstojenství zrodilo se a zůstaveno nám z zastaralého domění lidského, kteréž Kristus z mysli svých věrných vykořenil, a mezi lidi křesťanské že jest vtroušeno jako koukol, kteréž nepřítel ďábel nasil mezi pšenicí Boží.

Co jest na těle našem krása? totižto pěkně zbarvená kožka: kdyby vnitřnosti spatřiny býti mohly, jaká by se ukázala ohava a mrzkost, třebaš v nejkrásnějším těle? Zevnitřní podoba a pěknost těla co prospívá, jestliže vnitř jest šeredná a ohyzdná mysl a jakž jeden Řek pověděl, v pěkné hospodě šeredný hospodář?

K čemu jest člověku síla, poněvadž veliké věci a hodné člověka, ne mocí oudův a kloubův tělesných se vykonávají, ale roz-

umem a vtípem? Aníž síla naše jakžkoli veliká, větší byti může nežli u býka anebo slona: rozumem je, vtípem a ctností převyšujeme a přemaháme.

Pomíjí se toho, že krása, síla, čerstvost a jiní tělesní darové, jako kvítkové nejkrásnější náramně rychle vadnou, dosti z špatných příčin pomíjejí a mizejí. Někdy sama jediná zimnička nejsilnějšího jonáka porazí a všecku krásu i také sílu jemu odjímá, někdy i usmrcuje. Žádný tehdy s právem nemůže říci o věcech zevnitřních, že by vlastní jeho byly, poněvadž tak snadně k jiným přicházejí, ani o tělesných, kteréž tak brzy přeč odletují. Co více? že ty věci, jimž se mnozí diví, příčinou bývají velikých a hanebných hříchův, jako: vysokomyslnosti, pejchy, chlouby, lenivosti, nedbalosti, ukrutnosti, závisti, nenávisti, nepřítzně, svárův, válek, vraždy a záhuby.

Rozkoš těla, jako i samo tělo lidské chatrná jest a zhovadilá, kteréž také i častěji i víceji i déleji hovada než lidé užívají. Z té netoliko mnohé nemoci na tělo vyplývají a na statek preveliké škody: ale i na duši přichází jisté pokažení, zemdlení vtípu, kterýž se rozkošemi těla ztenčuje a kazí; naposledy nenávisť všech ctností.

Aníž jich svobodno najeově užívati: nebo jakož nesluší na spanilost mysli naší, tak žádný není tak opovrženého studu, aby se jich u přítomnosti jiných požívati neostýchal. Prinášejí zajisté hanbu, a protož tmy a soukromí hledají. Co? že jsou náramně krátké a [v] okamžení pomíjející, aniž jakou mocí zdržeti se dají, aniž kdy dostávají se čisté lidem, samotné, bez přimíšení rozličných hořkostí.

A protož zavrha [zavrhnuce] smysl obecního lidu, za největší zlé nemějme chudobu aneb nízkost rodu, nebo žalář, aneb nahotu, neb potupu, aneb nezdárnost těla, neb nemoc a mdlobu: ale nešlechtnosti a hříchů, a což oněm blízkého jest: neumělost, hloupost, nesmyslnost.

Proti tomu za veliké dobré pokládej věci těm odporné, jako ctnost a což té příbuzného jest, umění, ostrost vtípu.

Horum pertaesus ad alia me converti.

106. [Str. 574a—597b]. **Zrcadlo masopustu**, v němž spatříti se může, co se v masopustě v světě dalo, dívá a děje, kterak člověk návodem ďábelským Krista znovu duchovně ukřižuje a tudy pro špatný vejdělek ďáblu s duší i tělo prodává,*) urozeným slovnutně vzácným Pánům radním, měšťanům a obyvatelům král. města Hradiště hory Tábor od poctivý mládeže Tábořské představené 5 února léta Páně 1690 v paláci [orig.: „palacze“] domu radního Tábořského.

*) Zajímavá divadelní hra v síni radnice v Táboře 5. února 1690 provozovaná; jakožto autor udává se v Prologu „nás veršovec, z jiných krajův k nám přišlý český Němec“; na konci uvedena jsou jména některých herců.

Prologus.

Vypravuje příčiny předsevzatého divadla a co se v něm rokovati a diti bude.

Zajisté, s duši není co žertovati,
ani s Bohem a spasením věčným bráti :
My všickni lidé jsme tu krátký čas,
z světa jednou zejdouc nevrátíme se zas.
Každý podle svých činů zasloužilosti
půjde do šťastné neb nešťastné věčnosti.
Nevíme, kdy nás zachvátí smrti hořkost,
a nám všem učini smrt ukrutná zadost.
Kde jsou se poděli a js u nyníčko lidé ti,
jenž jsou tu před několikma styma lety byli :
všechno padlo na pravou neb levou stranu,
všechno našlo neb v nebi, neb v pekle bránu.
My nyníčko v světě ještě jsme na rozcestí,
nesluší nám v masopustě blázniti.
Chceme-li, můžeme se bláznit rozumně,
když nám Bůh na všechny strany brozí hrozně
vojnamy, morem, hladem, ohněm, neštěstím.
To vše odvrátíme svatým živobytím.
Pročež, bychom na Bachusa zapomněli,
a jinšim k pohoršení více nebyli ;
začali jsme si v tomto čase divadlo,
jenž by nám, ne k smíchu, než k vejstraze bylo,
abychom žertem pravdu čistou viděli,
když mnozí přisnou pravdu nenávidějí :
tak na bláznivý masopust zapomenem
a bláznovství, a klín vyrazíme klinem.
To však chceme, abyste všickni věděli,
že k tý hře jen žertem jsme se připravili.
Podaří-li se, bude nám všem veselost :
jestli pak ne, bude všem směšný masopust.
To vše v rychlosti složil nám náš veršovec,
ten z jiných krajův k nám přišly český Němec.
Německý Čech nám upřímný ve všem jest všem.
Jestli se vám tuto nyní líbit budem,
přičiníme se k tomu bychom po druhý
vám působiti mohli větších rozkoší,
popřeje-li nám Bůh dalšího života.
Nyničko pozorujte, co se dělává
o masopustě, vzláště v náký hospodě,
jak hospodář se chová i hospodyně
jak hospodařivá, jak dře, jak lakomí,
jak s čeládkou zlodějskou zacházet umí,
jak v krčmě zoufalá se čeládka chová,
jak si vedává žena a panna mnohá
materídouška ? jak Kristus trpět musí
o masopustě od masopustné chasy,
jak smrt má velkou šrůtku, a čert, vědě,
jak se radi, plesá pekelný raráše ;
jak se lidskému zatracení raduje,
jak s tělem někdy i také duši bere ;
jak si mnobý své duše málo váživá,
za špatný zisk, trunk vína, za tronik dává,
jakž toho mimo zkušenosti každodenní
příklad slycháme, jenž se stal v francské zemi,
to když dokážem, vy se tiše chovejte,
pozorné oko, ucho nám všem popřejte.

1 v
e
L. Ant. Podlaha

L. Ant.

nejdělnější

Tragoedia.

Díl I.

Pobožný hospodář, bezbožná hospodyně spolu
rokuji.

Kapitola 1.

Hospodář v snu obsáhnutý vypravuje celý divadlo,
vykládá, trestá ženu, napomíná k dobrému.

Hlasitý osoby: hospodář, žena; němý: angel, diblík.

Žena: Dej Vám Pán Bůh dobré jitro.

Hospodář: Dejž to Pán Bůh, milá ženo.

Žena: Jak jste spali?

Hospodář: Ach nic, na nic!

Žena: Snad byste ještě spali víc?

Hospodář: Ach ne!

Žena: Co pak tak zíváte?

ještě těžkou hlavu máte?

Hosp.: To ne; než měl jsem těžký sen.

Žena: Počkejte, přinesu snář sem.

A budu vám sen vykládat,

ze snáře vám prorokovat.

Hosp.: Jdi mi po svejch s tím tvým snářem,

prokletým, pekelným lhářem,

já tobě ho na prach spálím!

Žena: Hromskej otčenášku!

Hosp.: Pravím! Mlč a drž hubu, jdi po svých,

však's nic než celý, pouhý hřích,

pohoršení mi vždy dáváš,

velký na mne hřichy skládáš.

Žena: Nu, co pak mu opět dělám?

Hosp.: Za mnoho zlého semotam.

Lebakobos sem přijímáš,

a falešnou míru dáváš.

Duplovanou křídou pišeš,

nápoje s vodou zmantluješ.

Zlodějství také přijímáš,

z čeládky zloděje děláš.

Kurveni v d mě dopouštíš,

ráno, večer se nemodlíš.

Zlolažce mi v domě trpíš,

štveráky, kluky; co nevíš,

přijímaš horší než zloděj?

Pravím: to mi víc nedělej!

Žena: Jak pak, blázne, pivo vydám,

když po tvý hlavě dělat mám?

kde za vino najdem peníze?

Snad nás proto čert nevezme.

Hosp.: Již nyníčko poslechni můj sen,

zdálo se mi, že vyšel ven

odněkud s vyvolenými

všemi apoštoly svými

Kristus Pán, náš Vykupitel,

celého světa Spasitel.

I tu ho chasa zhejralá

zajala, těžce svázala,

k nám dá přivlíkla do hospody,

kopala, dala přes huby,

směle mu do očí plili,

potom ho i obnažili,

zmrskali ho přenáramně,

trním ho na to ohavně
 korunovali, pak na to
 na kříž velký přibili ho.
 Kopím mu bok otevřeli,
 korunu mu s hlavy strhli,
 po ní šlapali na zemi,
 pak tloukli na ruce, nohy,
 posměch měli z jeho pláče.
 I tu na tyto rouhače
 z propasti přišla hrozná smrt,
 a za ni přešeredný čert,
 co smrt postřelila šípem,
 to ďáblové s velkým křikem
 odvlékli všechno do pekla.
 Na to se smrt do nás dala,
 kladla s námi počet přísný,
 což jsem byl před ní maličký.
 Ty pak jsi utekla někam,
 ta tě hledala semotam
 ta po tobě přeukrutně
 střílela, hledala ; tu mě
 pojala největší hrůza,
 pak přišla pekelná hlůza,
 vedla si tuto vesele,
 na to dlouho navedli se,
 jak by nás všechny dostali,
 s tělem, s duší sebou vzali,
 všechno jsem to v koutě slyšel,
 žádný o mně nic nevěděl.
 Na to ti pekelní hosti
 začali si veselosti,
 řehťali, hráli, zpívali,
 vlasy mně v hlavě stávaly.
 Já nevěděl k čemu ten se
 z pekla rarášek raduje,
 až potom hosta jednoho
 s tělem i s duší živého,
 když mu blázen duši prodal,
 on také s duší tělo vzal,
 jako, prej, koně za uzdu,
 dal mu za činy slušnou mzdu.
 Jako luňák kuřátko vzal,
 na kusy tělo rozrhal,
 s velkým hlukem, křikem, vytím
 a strašlivým hromobitím.
 Ženo, co ten sen znamená?

Žena: Že vydáme mnoho piva.

Že budem mít hostů dost,
 a držet hlučný masopust.

Hosp.: Vykládalas jako blázen :
 já pravím, že jest to zlý sen.
 Bezbožní masopustníci,
 zrouť a zyláště opilci,
 rozum pochovajíc, váží
 Kristu Pánu ruce, oči.
 Tuto zde v naší hospodě,
 tu se Kristus ukřížuje.
 Tu čert nejlepší počinek
 má, svůj největší vejdělek.
 Ti, jenž lají a zlořečí,
 Krista Pána pohlavkují.
 Ti, kteříž se přísahají,
 Krista nohama kopají..

Kteří pak sakramentuji,
 Krista Pána pošlapují.
 Ti, kteříž nečistě mluví,
 Kristu mezi oči plíjí.
 Kdo Krista Pána, obírá?
 Nevěrná, zlodějská chasa.
 Kdo Krista do naha svlíká?
 ten, kdo bližního pomlouvá.
 Viš-li, kdo ho trýzní, mrská?
 hlůza nečistá, kurevská.
 A kteří Krista křížují?
 Ti, jenž smrtedlně hřešejí.
 A kdo Kristu se posmívá?
 Jenž z božských věcí posměch má.
 Kteří mu bok otvírají?
 Jenž křičí, řičí, vejskají.
 Ti šlapají po koruně,
 kteří tancují nečistě.
 A protož stokráté pravím,
 že s tím chlipným tancováním
 se Kristu veliký posměch
 a ďáblu znamenitý prospěch
 děje, a že se čert lépe
 nikdež nemá, než v hospodě.
 Nic se neděje dobrého,
 velký hřích, mnoho zlého,
 protož se čert nikdež lépe
 nemá, než v náký tancovně,
 tu nenajde žádný skutek
 dobrý, před kterým by utek;
 tu dobře sedí v pokoji,
 o rozkoš větší nestojí.

Žena: Vem jen komži, hromský tele!
 Buď pořád za kazatelě.
 Budeš-li tak mudrovati,
 tehdy musíme žebrati.

Hosp.: Mlč, drchto zlostná, drž bubu,
 sice dostaneš přes hubu.
 Můžeš mne jako Adama
 Eva zavést do pekla?
 Nyni se bojím, aby sen
 skutečně nebyl vyjeven,
 aby nevzala na paškál
 nás smrt a Pán Bůh netrestal.
 Abychom snad neumřeli
 dnes, neb z pekla hosti měli
 a neznaboha nákýho,
 hráče, práce, žráče zlýbo,
 jehož by čert za živa vzal
 a jako kuře roztrhal.

Žena: Buď, blázne, moudrý, sen je sen!
 Co si s nim hlavu trápíš jen?
 Nevíš, že břich jest se báti
 a po snech se spravovati?

Hosp.: Tu máte ženskou vrtkavost,
 rozumu a paměti krátkost.
 Prve mň chtěla snář čísti,
 z něho snu výklad vyvísti;
 nyní mne tresce, že si snův
 hříšně k svému srdci беру.
 Pověrečně prej vykládáš?
 A sama, viselče, snář máš!

Žena: Ten se již se mnou vadit chce,
hle hadr vonuci tresce,
i snář mám, a on se sny řidi,
já groš jsem, on tři krejcary.

Hosp.: Poslechni, štěbetná ženo,
mezi sny je rozdíl tento :
některý sen jest od Boha,
neb od strážného angela.
Přichází opět sen jiný
od samého přirození.
Tak kdo strašlivý sny mívá,
ten mnoho černé krve má.
A komu se o vodách zdá,
v sobě přílišnou vlhkost má.
A komu se zdá o ohni,
ten v sobě má mnoho žluči.
Komu o krvi, kdo litá,
mnoho krve i zdraví má.
Někteří jsou od ďábla sny,
ty člověka zavádějí.

Žena: Jakž ale poznáš, jestli ten
jest od Boha, neb ďábla sen ?

Hosp.: Nemusíš v snáři hledati,
než k Pánu Bohu výhlédati,
k svatým Jozefům volati,
rozumných kněží se ptáti.
A protože hned v tu hodinu
do kostela Páně půjdu,
Bohu se snažně modliti,
by nás ode všeho chrániti
ráčil dnes, též aby se ten
nám v dobrým vyjevoval sen.
Ty mezi tím přistroj oběd,
pro nás, pro hosti a čeledě.
Na duši nezapomínej,
zlodějství mi nepřijímej,
pivo a vino mi nekřti,
kurvy mi sem nepuť.

Žena: Jen jdi.

Kapitola 2.

Hospodyně si stěžuje na muže.

Žena polehku: Bodej se v roce nevrátil,
neb tě tam někdo vymlátíl.
Nevim, co začnu s mužem svým,
tak se mi dělá misterným,
chce z hospody mítí kostel,
otčenášský popský osel!
Hosti mi všechny rozháni,
pití, veselosti brání.
Chce, aby se tu modlili,
v krémě pokání činili;
bude jim tuto kázati,
jich se jako kněz tázati,
zdaliž co svému pokradli
hospodáři? neb popadli
pánům, rodičům? co jednomu
jest popskému oslu po tom?
Nechť by přišlo odkudkoli,
z domu, z pole, neb z stodoly,
buď neb nebuď spravedlivo,

když se jen zaplatí pivo.
 Bychť třebaš zavedla sebe,
 což proto hned padne nebe?
 To vše odtud, že mezi ty
 kněze, mnichy, popy chodí.
 Tam vězí s nima celý den,
 ráno, večer, pečen, vařen.
 Může pořád s nima býti,
 a na sebe kuklu vzíti,
 neb býti farářem nákým,
 proto se dobře neztratím,
 měla bych se mnohem lépe,
 byla bych bohatší také.
 A kdyby ho smrt pojala,
 hezčejšího bych si vzala.
 Já bych s tím tlapačem byla,
 hospodářství zapomněla.

Díl 2.

Kristus Pán oznamuje své umučení, což andělové oplakávají. Slepý dosahuje uzdravení. Sv. Petr napomíná k bedlivosti a strídmosti. Všechno zpěvem.

Osoby: Kristus Pán s dvanáctmi apoštolý, s dvanáctmi angely a slepým.

Kapitola 1.

Kristus ohlašuje své umučení etc.

Kristus Pán: Ejhle, ejhle, vstupujeme do Jerusalema a dokonají se všechny věci, které jsou psány skrze proroky o Synu člověka, nebo vydán bude pohanům a bude posmíván a bude zbičován a bude uplván: a když jej ubíjejí, když jej ubíjejí, zabijí jej, zabijí jej a třetí den z mrtvých vstane.

1. Svou notou:

Plačte angelové, nebeští kůrové, slzy vylívejte, na to se dívejte, co svět ten začíná, jaká jeho vina, jak s Bohem ukrutně zachází tak smutně.

2.

Vinný nevinného, člověk Boha svého na smrt jest odsoudil. Ó jak svět pobloudil! Když Boha bičoval, trním korunoval, i na smrt žádali, „Ukřižuj“ volali.

3.

Beránku nevinný, které jsou tvé činy zasloužily, by tě tak soužili? O hříšná dušičko! pro tě to slunéčko tak se jest zatmělo, tak se jest zardělo!

Kapitola 2.

Slepý žádá, dosahuje uzdravení, velebí Boha.

Slepý: Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou. Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou, smiluj se nade mnou.

Kristus: Nechte ho a přiveďte ho sem. Co chceš, ať tobě učiním?

Slep ý: Pane, Pane, ať vidím, ať vidím.

Kristus: Prohlédni, prohlédni, víratvátě uzdravila.

Slep ý: Ó slepý svĕte uznávej slepotu svou, poznávej Pána Boha svého, který mne osvítil, oči mé uzdravil, chvála jmĕnu jeho. Ach milujmež ho !
Ach! služmež mu, a čínme svatou vůli jeho.

Kapitola 3.

Sv. Petr napomíná k bedlivosti a strídmosti.

Sv. Petr: Bratři strizliví buďte, strizliví buďte a bdĕte, nebo protivník váš, ďábel, jako lev řvoucíobchází, hledaje, koho by sežral a jemuž odpírejte silní u víře, u víře.

Díl 3.

Chasa masopustní přichází do hospody na masopust, přináší, co doma hospodárům ukradla. Šenkýřka přijímá. Smrt usmrcuje, s hospodyní a s hospodárem počet klade.

Kapitola 1.

Chasa přichází s krádeží na masopust. Osoby : nádvorník, šenkýřka, pacholek, pohůnek, kuchtik, kuchařka, písač, houslař.

Nádvorník: Pani šenkýřko dobrý den, přicházím na masopust sem. Chceme tu býti veseli, celý tři masopustní dny. Žráti, hráti, tancovati, vejskati, na hlavách státi. Snad se horšit nebudete? z hospody nevyženete?

Šenkýřka: Co bych vás z krĕmy vyhnala? jáf vás uhlídám ráda jen mi za pivo dávejte, třebas na hlavách stávejte. Šidte se, jebte se jak chcete, svrbí-li vás kůže, podrbte povolte si, jestli máte hezky mnoho peněz, dáte.

Nádvorník: Nynĕko sic nemám peníze, než přináším strych pšenice. Za zlatej mi piva dejte, než na mne nepovídejte; z sejpek jsem to pánu ukrad, hledtež hned někam přeschovat ať jen o tom žádný neví, běda by bylo mý kůži.

Šenkýřka: A co bych pak blázen byla, abych vás v tom prozradila? Máte-li co, jen přineste, jen sami nic nepovězte. Všechno se to pilně schová, žádný víc nezakokrbá, po tom kohout, bude to vše, jakoby spadlo do moře.

Pacholek: Tuhle máte švarný řetěz, stojf sic za mnoho peněz.

Vy mi zaň dejte co se zdá,
as piva za půl torala.
A něco nám také na zub,
ostatek vezmeme na vrub.
A když vám rádlo přinesu,
tehdy vám doplatím ten dluh.

Šenkýřka: Nu! nes to do komory tam,
co přebereš, to ti počkám.

Pohůnek: Tu máte dobrou sekeru,
tuto zase ostrou pilku.
Tři dni o mne starost mějte,
jisti, piti, za to dejte.
Vzal jsem to tamto z domova,
koupil za pět prstův a sáh.

Šenkýřka: Necht' hys to vzal ty kdekoli,
buďto doma, neb na poli,
dej jen sem a posad' se tam
za stůl, co ňáký velký pán.

Kuchtič: Tu jsem doma sekáč dopadl
a na ptáky rožník popadl,
hodi se vám do kuchyně,
zaplaťte mi všechno v víně,
pivo mám beztoho doma.

Šenkýřka: Necht' mi jen každý dá, co má.
já zase dám, co jen chce kdo.

Kuchařka: Slyšte vy, paní šenkýřko,
tuhle máte rybný kotlík,
stojit on za zlatý tolik,
kolik má nob, na nějž budu
píti vino a kofalku
samou pořáde za tři dni
douškem s těmito mládenci
za zdraví mateřidoušek,
všech vinopilských panenek.
Nalejte mi po půlčičkách,
po džbánkách a skleničkách.

Šenkýřka: Dobře, paní Trampulinko,
má nejmilejší kmotříčko.
Nu, dudáři, zabruč jednu,
ty houslaři jeď nahoru.

Tu začne muzika krémářská. Šenkýřka přináší na stůl zemle, klobásy. Nalívá do džbánu, pění semotam, přileje skleničku řediny, neb ze džbánu, nese na stůl. — Jde k tabuli, kteráž na stěně visí, písotuplovanou křídou, přináší každému (zvlášt', co kdo žádal. Naposledy přináší kuchařce, kteráž káže muzice mlčet, a vezma sklenici neb džbáněk začne:

Kuchařka: Za zdraví mateřidoušek
a všech veselých panenek,
jenž douškem táhnout umějí
i mužům splniti mějí,
zabroukni jednou dudáři,
vyjeď nahoru houslaři.

Muzikáři hrají nahoru a potom ještě jednu písničku. Tito si káží nalívat, mateřidouška vejská, za ní jinší. Když pak ti jsou nejveselejší, tu smrt do krémy přichází, hlůza ta opilá, křičí: „Duch! Smrt je tu. Smrt-holka jde. Ach! smrt je zde.“

Kapitola 2.

Smrt platí zlodějský chas a klade s šenkýfkou počet.

Smrt: Tu máš svou, kurvo opilá
tu máš svou, chaso zlodějská
tu máš svou, kluku štverácký
tu máš svou, kluku zlodějský
tu máš svou, kluku ožralý.

Každý, kterého smrt dlouhým šípem trefí, ten padne,
řka: „Ouvé! již mám do smrti dost.“ Zatřepá nohama,
leží jako zabitý. Tu dva ďablové jednoho po druhém
do pekla táhnou. Ti pak umrli musejí na sobě žád-
ného znamení života ukázati. Nato smrt ohlídá se,
hledá šenkýfku a když ji v koutě nalezne, pravi :

Smrt: Nu! pani šenkýfko, kde jsi?
pojď, půjdeme spolu k tanci.
Přijď, budem spolu počet klást,
tuším bys měla hinky pást
ty, neb tvůj muž. Pověz co to
za nádobi leží tuto?

Šenkýřka: To je naše hospodářství.

Smrt: To je to tvý proklatý lhářství.
Co jsem tebe neviděla,
když's od chasy přijímala
jeden kus hnědky po druhém
a nesla do komory sem.

Šenkýřka: Jak já to zase navrátím,
na zloděje ještě povim.

Smrt: Navrátíš ty, povíš na ně,
když čert umře, peklo zhasne.
A co tyto na tabuli
stejný čárky znamenají?

Šenkýřka: Žejdlíky.

Smrt: Hle, jaké finty!
Ty počítala půl pinty.
To jsou džbánky, ne žejdlíky.
A co jsou to za skleničky?
Co to za stlačený žejdlík?

Šenkýřka: Upustil ho můj pacholík na zem.

Smrt: Ó! lhářko vybraná!
cos ho nestlačila sama?
aby do něho můň vešlo?
Ó meče hodná zlodějko.
Ajhle džbánek plný není?

Šenkýřka: Kdyžt jsou již opadly pěny.

Smrt: Bez pěn máš plný žejdlík dát.

Šenkýřka: Kterak pak bych mohla obstát?

Smrt: Jak jinší ženy obstojí?

Šenkýřka: Kdyžt se Pána Boha bojí.

Smrt: Vidiš? nač máš tuto vodu,
kamenec, šafrán, ředinu?

Šenkýřka: Každý musí v domě mfti
to, kdo chce hospodařiti.

Smrt: Lži mi tu, lhářko vybraná,
partytářko vyfikaná,
co jsem tebe neviděla,
když's ředinou pivo křtila.
A víno vodou, šafránem,
barvila's ožralým lidem?

Šenkýřka: Leda ošídila blázny.

- S m r t: A sluší věci takový?
A sluší lidi obírat?
Obloupit je ~~je~~ a okrádat?
- Š e n k ý ř k a: Já jsem to dělala proto,
že příliš je silný pivo,
oblomila jsem mu síly,
aby se s uím neopili,
a tak Boha nehněvala,
bez toho chasa zhejralá.
Drobet fediny přilila,
žejdlík také nedolila,
aby tím střídmějic pili
a tak se nepodroušili.
- S m r t: Tak-li se liško vymlouváš?
Proč vodu do vína liváš?
- Š e n k ý ř k a: An to páni dělávají,
vino s vodou míchávají.
- S m r t: Pro Boha všech Stvořitele!
Kde sobě vejmluvy bere!
Proč šafrán dáváš do vody?
- Š e n k ý ř k a: Že dělá lidi veselí,
aby se musili smáti,
při vodě mohli vejskati.
- S m r t: Než bereš peníze za to?
- Š e n k ý ř k a: Bohdějt jim nedala darmo.
Což bych měla od své práce?
slepice darmo nebrahe.
- S m r t: Takliž mne šelmo odbejváš?
Kde máš křidu? hned ji ukaž!
- Š e n k ý ř k a hledá: Ztratila jsem ji.
- S m r t: Nelži! nic již tobě nevěřím víc.
Ukaž ty mi hnedky křidu,
sic tě tím šípem probodnu.
Tu šenkýřka vyndává křidu, dá ji smrti.
- S m r t: Hle! prachtuplovaná šelmo,
co znamená žlábek tento
v křidě? Kdo tě to naučil?
Kdo ti tak psáti poručil?
- Š e n k ý ř k a: Můj muž.

Kapitola 3.

Smrt dělá počet s šenkýřem.

- H o s p o d á ř: Co v hrdlo lže šelma?
- S m r t: Hospodáři cos již doma?
Hle jak pěkné hospodaříš!
Co ženě dělat poroučíš?
Proč zlodějství sem přijímáš?
Falešný míry v domě máš?
Proč pivo, vino mantluješ?
Tuplovanou křidou pišeš?
Bezbožnou chasu tu trpíš?
žraní, kurvení dopouštíš?
Nevíš ještě, že takovej
přijímač horší než zloděj?
Nevíš, že který prohlídneš,
všechny na se hřichy bereš?
- H o s p o d á ř: Ach! milá pani smrtoholko,
s plácem ano vpravdě pravím to,
že se as Bůh na mne hněval,
že mi tak zlou manželku dal.

Všemi těmi hříchmi [sic] viiuna
jest má lehkomyšlná žena !
Dost jsem se s ní dnes nahádal
o to a ostře nakáral,
než jsem do chrámu Páně šel
všechno to zlý zapověděl.
Ta mi nadala bez studu
bláznův, hromských otčenáškův.

Smrt: Tys muž, ty máš rozkázati
a hlavou se dokázati.

Hospodář: Když ta nechce poslouchati,
jen po své hlavě dělati.

Smrt: Vzal bych na ni kej, karabáč,
provaz, špicprut, bič, poněvadž
ji Bůh dal pod moc tvou,
bys ji vedl na cestu dobrou.

Hospodář: Ach, milá smrti kostlavá !
však by ona mne poprala.
Strčila po hlavě z domu,
vyvlíkla za vlasy k tomu.
Kolikrát jsme to zkusili
a kocoura spolu táhli,
Tať je mne vždycky přetáhla,
až se nám celá ves smála.
Nechci-li mít smích všudy,
musím ji jen nechat vůli.

Smrt: Tak's malovaný muž ? baba ?

Hospodář: Ba ! kdyžt je silnější než já,
vzteklýt je to a litý čert,
nebudeš s ní mít žádný žert
dost dlouho ty se s ní nadávíš,
dřív než ji konec učiníš.

Smrt: Že bych s ní měla práci ? to
bylo by něco nového.
Jak se jí šípem dotknu jen,
hned bude z těla duše ven.
Silnější byla Juditha,
jenž stála Holofernusa
a byla mi jen [k]snidani:
což Vlasta s svýma dívkami?
jenž může si podmanily,
mně (však) (se) neubráníly.
Všecko jsem stála hladounce,
co sekáč seno na louce.
Zkusím s tvou ženou mé štěstí,
podívám se, kdo zvítězí.
Pojď sem, haldo, kde jsi, vzteklá ?
Hle obluda mně utekla !
Schovej se, utikej, kam chceš,
těm šípům mi neutečeš.

Když smrt střílí, tu se zpívá následující píseň :

1.

Ukrutná smrt, přehrozná smrt stfely své natabuje,
měří mírně, spouští silně a s žádným nežertuje,
tratíme se jak dým brzce, nelze komu vyhnouti, slepě
raní krále, pány, bere i malé děti.

2.

Smrt se bere kradným krokem a proti tobě táhne,
než se nadáš, rychlým skokem k hrdlu tvojímu sáhne,
musíš, by rád nebo nerád jí v poddanost se dáti,
žádná tu moc ani p̄bmoc nemůž jí odolati.

3.

O tělo! tělo pochlebné! jak jsi jich mnoho svedlo!
Vydávalos se za krásné a tímś do pekla vtáhlo. Kdo
slova tvá měl za pravá, draze to nyní platí, v ohní
muky kdo na věky snáší bez odpočinutí.

4.

Snad jest dnešní den poslední tvého zde přebývání,
ó člověče! mne poslechni, dej se hned na pokání,
co se byli nenadáli, kolik dnes z světa sešli a do nouze
věčné mnozi, než slunce zašlo, vešli.

Díl 4.

Lucifer vychvaluje svůj největší vejdělek při
masopustě a namlouvá se s sedmi ďábly
hlavních hříchův k svádění všeho lidského
pokolení.

Kapitola 1.

Osoby : Lucifer, lakomství, chlipnost, závist, obžerství,
hněv, lenost, diblík; osoba nemá: Smrt.

Lucifer: Hola! hejsa! Chaso milá!
jak čert se nyní dobře má!
Zvláště při tom masopustě,
stokrátě víc než kdy v roce.
Všichni činí vůli naši,
i největší otčenášky.
Nyní nejlepší počínek
máme největší vejdělek.
Všechn svět se k nám utíká
a houfně valí do pekla :
Že Kristus se vši čeledí,
svou nic nemůže dovésti.
Musil jsem se smát Petrovi,
že zpíval: Buďte střízliví,
a bděte, neb protivník váš
ďábel, pekelný šatanáš
obchází jako lev řvoucí
a za ním peklo horoucí.
Ono to největší žrání,
rvaní, pítí, hodování,
hraní blučné tancování,
vejskáni, křiku hejskáni,
chlipnosti a cizoložství,
summou ty největší zlosti,
hned celým boří plamenem,
z čeho se všickni radujem.
Jaký rozkošný špás je to,
a roztomilý divadlo.
Kristus na vše strany brání,
svým umučením odhání,
s křížem jim v cestu vstupuje
a nebe jim ukazuje.
Já jim ukáži konvici
a nějakou hezkou divčici
a za ní peklo horoucí,
držim síru, smůlu vroucí.
I tu všechno ke mně letí,
jako k světlu mouchy slepé;
nemohou žrání nechati

a od chlipnosti přestati,
 by je hned měl kat stiti
 a ďábel do pekla vzíti.
 Krista sobě nevěšimají,
 s nebem ho stát nechávají.
 Ty, Kriste, cos za ně trpěl?
 jak těžce's na kříži umřel?
 Tělo a krev jsi za ně dal,
 celého se obětoval.
 Já za ně jsem nic netrpěl,
 ani pohlavku vydržel,
 nic jim dobrého neudělám,
 jen rozkošmi je oklámám,
 a oni se tě spouštějí
 a mne se všichni držejí.
 Ukaž ty mi učedníky,
 svý tak věrný služebníky!
 Nyni se ještě namluvme,
 kterak toho dovedeme,
 aby u Krista ani psík
 nezůstal, ani služebník,
 žádný do nebe nepřišel,
 než celý svět v pekle hořel.
 Lakomství, co k tomu pravíš?

L 2j
Tr

Lakomství: Tuhle tento měsíc vidíš,
 kolik tu mám grošů čistých,
 tolik již mám duší jistých.
 Lakotností dovedu to,
 že dají duši i tělo,
 za ten nejmenší užitek,
 a prodají a troníček.

Lucifer: Pochválím tě. Což ty, chlipnost?

Chlipnost: O mneť je nejmenší starost.
 Já s tou mou černou fakulí
 celý peklo zapalují.
 Skrz mne se lid a hřích množí,
 celý svět mým ohněm hoří,
 mladý, starý, prostřední věk,
 všechno spadá do mých pletek.

L 2p

Lucifer: To má radost. Co ty, závist?

Závist: Nepozabálím, buď tím jist,
 dost hadův tobě nadělám
 z lidí, že se podivíš sám.
 Zvláště z ženského pohlaví,
 že velikou nenávisti
 na se budou zuby skřípat,
 živých i mrtvých pomlouvát,
 klevety všudy roznášet,
 lháti, až se bude prášet,
 nepřít sobě ani vody,
 uvádět v největší škody;
 dovedu, že i v propasti
 závisti nebude dosti.

Lucifer: Můj budeš. Co ty, obžerství?

Obžerství: Dovedu to největší pesatví,
 že se to všechno bude plisnit,
 pit, bit, lít, psít, blít, zase pit.
 Největší škody udělám,
 z lidí hovad dost nadělám.
 Připravím lidi o všechno,
 jměni, zdraví, duši, tělo.

- Lucifer:** To budeš rek. Hněve, co ty?
Hněv: Obrátím všechno na ruby.
 Začnu křiky a povyky,
 nadělám z lidí prechliky,
 zlolajce, vraby, verbíře,
 zhoubce, Petrovský, mordýře,
 rváči. práci modrých očí,
 bouchnu až boule naskočí.
 Hlavy dolů, těla červům,
 duše dolů pošlu čertům.
- Lucifer:** Ty se mi velice líbíš.
 Nuže, lenocho, co ty dřš?
Lenivost: Co pak ty mne ještě neznáš?
 Dyť jsem já tvůj, čerte. polštář,
 mnoho zlého jsem příčinou.
 Již vic mluvit nemohu,
 nechť mluví, kteříž tu stojí,
 však jste všickni děti moji.
- Lucifer:** Hejsa, již vesel být mohu,
 muziko hrej mi nahoru.
- Zpěv 9 m:** Alou, moje chaso, lenosti, vzteklosti,
 obžerství, závisti, chlipnosti, lakomství,
 moje kvitky rozmilý.
 Podvádějte, navádějte, podpalujte,
 ponoukejte, oklamujte, pokoušejte,
 zavádějte všechny duše do pekla.
 Poněvadž nemůžem do nebe přijíti
 a v pekle musíme na věky hořeti,
 nechť s námi hoří všecko,
 ať ani Bůh ani člověk
 ani Kristus ani Lucifer nic nemá, nic nemá.

Kapitola 2.

- Díblík oznamuje příchod hostův.
Díblík: Budou ptáci, budou ptáci!
 Varte: jdou sem hosti náci;
 Brzo se odtud přeč sklidíte
 vsichni, ať je nesplaště.

Díl 5.

Neznaboh prodává duši. Čert bere s duší
 i tělo.

Kapitola 1.

- Osoby:** Neznaboh, hospodský, ožralec, hráč, díblík.
 Bezbožná chasa se posmívá nesmrtelnosti duše a
 tajemstvím víry.
- Neznaboh:** Pán dobrý den, hospodáři,
 co se děje, jak se daří?
Hospodský: Dobře, chvála věčnému nebeskému
 Pánu Bohu.
- Neznaboh:** Toť je náký otčenásek!
Hospodský: Ba, hříšný jsem, bidný člověk.
Ožralec: Nechte vy svý pobožnosti,
 pivo, vína sem v hojnosti,
 abychme se zde modlili
 tu nejsme, než žrali, pili.
- Hospodský:** Slyšte, vy dobrý člověče,
 kréma není pro ožralce,
 ale pro pocestné lidi,
 by tu střídně jedli, pili.

- O ž r a l e c :** Učte nás; hlediž svat. ušek!
je náký otčenásek.
- H r á č :** Dámu, karty, kostky náký!
- H o s p o d s k ý :** Můj dům není pro štvěráky.
- H r á č :** Mám s tím knězem čerta dosti,
umíte takto ctit hosti!
- H o s p o d s k ý :** Nedělám se žádným knězem,
ale dobrý katolík jsem.
- N e z n a b o h :** Nechejte vy tahařici,
já chci mít švarnou divčici.
- H o s p o d s k ý :** Hospoda není pro kurvy.
- H r á č :** Hleďte, jak se na nás durdí!
- O ž r a l e c :** Toť jsme přišli na pátera.
- N e z n a b o h :** A ne; než má kněze bratra.
Všecno jsou to popský kousky.
dbám já na ně jako na moušky.
- H o s p o d s k ý :** Člověče! bojte se Boha!
nebojíte-li se kata.
- N e z n a b o h :** Mníte vy, že jest Bůh náký?
- H o s p o d s k ý :** Však ten jest, neznaboh taky.
Děláte v tomto životě,
běda vám na onom světě.
- N e z n a b o h :** Věříte vy v život jiný?
nad ten, jenž jest v světě nyní?
- H o s p o d s k ý :** Tu máte hromského blázna.
Bezbožnějšího člověka.
- O ž r a l e c :** Co máme v světě lepšího,
než jídla, pití dobrého?
Hry veselosti, rozkoše
a k tomu švarný divčice?
Co sobě tu povolíme,
jen s tím do hrobu půjdeme.
- H o s p o d s k ý :** Jen tělo půjde do hrobu,
a duše pojede k čertu.
- N e z n a b o h :** Co pak se, sprostáku, taky
domníváš, že jest čert náký?
- H o s p o d s k ý :** Zvíš potom, když pro tě přijde
a tebe do pekla vezme.
- N e z n a b o h :** A věříš ty <v>peklo také?
a oheň a muky náké?
Kněží to jen vymyslili,
abychom je strachem ctili.
- H o s p o d s k ý :** Jakouž Bůh trpělivost má?
aneb čerta není doma?
- N e z n a b o h :** Není Boha, ani pekla
ani ohně, ďábla, čerta.
Není jiného života,
krom toho, který nyní má.
Co se najíš a nabumbáš;
si povoliš, ten svůj dil máš.
- H o s p o d s k ý :** A lehkomyšlný člověče,
kam se pak poděje duše?
- N e z n a b o h :** A zdaliž jest duše jaká
po smrti živa? chachacha!
Já bych tu jen kupce měl,
hle o to bych se pokoušel,
na tom místě bych ji prodal
a ty bys se na to díval.
Nepřel bych se s kupcem mnoho,
dal bych ji velmi lacinu,
Za pintu dobrého vína,
aneb za pár pinet piva.

A byli bychom veselí,
pili všichni na mou duši.

Hospodský: Mám dost vaší bezbožnosti,
nežádám takových hostí.
Vy mně buďte domu prázdní,
než přivedu na vás strážný.

Kapitola 2.

Poněvadž se neznaboh prohlásil, že duši chce
prodávat, i nachází se z pekla kupec, lovec.

Osoby: lovec, hosti, neznaboh, diblík.

Diblík: Křeče, viselče, myslivče!
Brzo přijď, než nám uteče.

Lovec: Dobrý den, bratři, počkejte,
přede mnou neutikejte.
Snad nejsem ďábel nebo kat,
abyste se mne měli bát,
vína sem, piva, veseli budme,
kdo ví, jak zde živi dlouho budeme.
Kuráže! po smrti není rozkoše.

Všichni hosti: Tož dobře, věrný bratře náš!
dobře se s námi srovnáváš.
Veliký tu hádky byl mezi námi.

Lovec: Co pak bylo?

Neznaboh: Pravili jsme všickni nyní,
že nám jen strašáky činí
chytří tito knězi naši,
chtě z nás mítí otčenášky,
abychom se všickni káli,
jich se jako pekla báli.
Že prý máme živý duše,
která po smrti zůstane.
Já pak dím plným ústy,
že to jen jsou popský koucky
a že bych jim tu hned na truc,
žádný strach z toho neberúc,
kdybych jen koho kupce měl,
duši na prodej vystavěl.
Hned aneb za pintu vína,
neb jen za pár pinet piva.
Počínal bych si vesele,
se všemi tuto. Checheche!

Lovec: Bratře dobrý, příteli náš,
pověz mi slovem zač ji dáš?
nebuduť kupčit tak skoupě,
čert mi bude po tý kopě.

Neznaboh: Za dobrého pintu vína,
neb jen za pár pinet piva.

Lovec: Co pak mne máš za žebráka?
koupím ti pět pinet vína.

Neznaboh: Budem tím veseli lépe,
nuž muzika ať nám braje.

Mezitím se zpívá čtvrtý verš, jakož na hoře
na listu 588 se nachází [„Snad jest dnešní
den poslední. . .“] Nato vstane lovec a řka:

Lovec: Již se schyluje k večeru,
čas, aby šel každý domů,

vy dřív než se rozejdete,
medle mi rozsudek dejte.
Když kdo koupí koně čího,
není-li ohlavi jeho?

Hosti: Netoliko jen ohlavi,
i uzda k tomu náleží.

Lovec: Duše je kůň, uzda tělo,
ohlavi aspoň, totižto.
Já jsem koupil tuto duši,
tehdyť i s ní tělo musí.

Neznaboh: Mně nešťastnému běda mně!

Lovec: Toť tobě nic nespomůže.
musíš ty se mnou do pekla,
by se i tvá duše vztekla.
Zvíš dnes o pekle i ďáblu,
hola, chaso, měj se k němu.

Neznaboh: Ach! kněze, kněze/sem.

Ďáblové: Haha, cos nyněko pobožen?

Lovec: Mlatte, bijte, nelitujte,
když dobrovolně jít nechce.

Neznaboh: Ach! lhůtu aspoň do rána.
Ach! přiměří až do rána!

Ďáblové: Pozdě! Je zavřena brána

Epilogus.

Co se hrozíte nejmilejší křesťané?
To jen je hra, tragoedie, kratochvíle
Což kdyby se to mělo opravdu dít,
ďábel před očima měl někoho vzíti
s duší, s tělem a peklo se otevřelo,
tu by vám teprv strachem srdce strnulo.
A což bude v onen přehrozný soudný den
když přijdou všickni vsudy ďabli z pekla ven,
když hořet bude celý svět obněm žhoucím
a propast se otevře s peklem horoucím?
Když přísný soudce řváti bude jako lev
proti bezbožným, soudit, zatracovat všech.
Tu bude hrůza, strach, křik, hluk, nářikání,
tu hrozná bolest, pláč, zubův skřípání.
Když všechny nahý pekelný oheň pojme,
o jaká horká lázeň bezbožným bude!
Jak hrozný divadlo, když všechno poleti
s ďably do pekla, s strašlivým hromobitím!
Dejž Bože, ať tehdáz jsme na pravý straně
všickni, ať tam se nám nic zlého nestane.
Pročež ať mezi námi žádný peznabůh
se nenachází, ani náky zapřebůh,
kterýžby naší pravé viry tajemství
a našich duší věčné blahoslavenství
měl za nákou marnou věc, vymyšlenou
od knězi neb od jinších hlav lidských vyslou.
Zajisté má někdy ďábel tenký uši,
kdo se jemu prodává, to v pekle slyší.
A někdy z dopuštění božího
brává do pekla spolu s duší i tělo.
Pročež se varuj každý vši bezbožnosti,
nespravedlnosti, smilstva a nestřídmosti.
Žádný neklej, nepřisabej, neproklínej,
nesakramentuj, svatým věcem se nesměj.
Nežádej, co jest bližního, nekraď, nešid,

V. kněze

17/ia

nepřijímej zlodějství, všechny nevyslid
 nečistý kouty, varuj se tancování
 nečistého a bláznivého hejskáni
 a zvláště ožírání, přespřílišného
 hrani, od něhož pochází mnoho zlého.
 Májme vždy dobrý svědomí, když nevime,
 kdy z světa jiti a umřiti musíme.
 Kdo ví kde všichni budeme po roce
 a kde se naše duše po smrti octne?
 A poněvadž nám Smrtonoš vojnu hrozí letos,
 též Venuše šípy stříli
 na nás mornimi, též nesyty Hladolet
 nás hladem mořit bude, snad letos hledět,
 volejmež písní blasitou k hvězdě jasný
 Rodičce Boží, Dennici, Panně krásný.
 Volejmež k svatému biskupu Vojtěchu,
 by nás svou přimluvou zachoval od hladu
 a dal s nebeské bory nám požehnání,
 letos, ať nás i naše živnušky chrání:
 Volejmež také k svatému Vác avovi
 vývodě našemu, aby nás před národy cizími chránil,
 též do dědictví svého žádných paličův, neb nepřitele
 zlého nepustil; nýbrž přispěl letos k pomoci oisaři,
 králi pánu našemu, moci svou, jakož králům českým
 vždy přispíval, z dědictví svého cizozemce pudival.
 Dej králi, pánu našemu zvitěziti, dej nám v pokoji
 živu být i umřiti. Ó Kriste králi! který všudy panuješ,
 s Otcem a Duchem svatým věčně kraluješ.

Píseň k blahoslavené Matce Boží.

1.

Hvězda jasná, panna krásná, která Krista krmila,
 pád Adamův, hříchův vinu, šťastně jest zapudila.

2.

Prosmež tedy hvězdy této, ať udělí milosti, hří-
 chův, zlosti, nepravosti svou přimluvou nás sprostí.

3.

Hvězdo jasná, růže krásná, přimluv se k svému synu,
 ať zažene a odžene od nás morovou ránu.

4.

Neboť v něho Syna tvého uzdravení žádáme.
 Skrze tebe Boha z nebe milostivého máme.

5.

Ježiši mocný lékaři, obrať se k nám jasnou
 tváří: uslyš své milé křesťany, zhávnás morové rány.

6.

Pro přimluru tvé rodičky Marie, etné matičky,
 dej sobě věrně sloužiti, nedej nás nakaziti.

7.

Zdravým rač zdraví popřiti, nemocné uzdraviti:
 Dej nám zde svou svatou milost, potom tam věčnou
 radost.

Píseň následující sv. Vojtěcha nadaná od
 něho 40 dnův odpustkami [sic] a složená léta
 P. 972, pobožně zpívajícím.

Hospodine ulituj nás, Jesu Kriste ulituj nás.
 Spasiteli všeho světa, spasiž nás a uslyšiž, Hospodine
 hlasy naše: dej nám všem Hospodine hojnost, pokoj
 v naší zemi. Kyrie eleyson.

7

Lk

72

12

Nejdůstojnější Otec Pán pan Jan Fridrich, arcibiskup Pražský, kdožby nasledující píseň o sv. Václavu zpíval, neb se nábožně modlil, propůjčil z pokladů církevního 40 dnů odpuštění. Léta Páně 1680. 20. Febr.

1.

Svatý Václave, vejvodo český země, kníže náš, pros za nás Boha, svatého Ducha. Kriste eleyson.

2.

Ty jsi dědic České země, rozpomeň se na své plémě, nedej zahynouti, nám i budoucím, svatý Václave, Kriste eleyson.

3.

Pomoci my tvé žádáme, smiluj se nad námi, utěš smutné, zažeň vše zlé, svatý Václav, Kriste eleyson.

4.

Nebeské jest dvořstvo krásné, blaze tomu, kdož tam dojde, život věčný, ohně jasný. svatého Ducha. Kriste eleyson.

5.

Maria matko žádoucí, tys královna všemohoucí, prosíš za nás, za křesťany, tvého Syna, Hospodina. Kriste eleyson.

6.

Všickni svati za nás prostě, zahynouti nám nedejte, v světě bidném, ať nezahynem, sv. Václave, sv. Víte, sv. Vojtěše, sv. Zikmunde, sv. Norberte, sv. Prokope, sv. Josefe, sv. Lidmilo.

7.

Bohu Otci chválu vzdejme, svatým křížem se žehnejme, ve jménu Otce i Syna jeho, i Ducha svatého, Kriste eleyson.

Osoby na té komedii byly tyto :

Prologus.

In Actu 1. Scena 1.

1. Žena neb hospodyně: Tobiáš Filaček; 2. hospodář: Ignatius Winkler, bratr pana děkana, toho času při něm zůstávající.

Scena 2.

Hospodyně sama.

In Actu 2. Scena 1.

1. Kristus Pán byl Bernard Málek, syn p. Václava Malecia, toho času kantora v Táboře.

2. Sv. Petr s kliči: Matěj Panvička, mydlářův učedník.

3. Sv. Ondřej s křížem.

4. Jakub poutník: Franz Neruda.

5. Jan.

107. [Str. 598a—604a]

Různice a hádka měšťana s sedlákem.

Prologus.

Jest obyčejné přísloví,
že pivo ledacos poví,
jakž se to nedávno stalo,
když se pár osob shlédalo

na dobrém pivě v hospodě,
 moblo to bejt v Českým Brodě.
 Měšťan s sedlákem se hádal,
 divné věci mu předkládal.
 Sedlák zase odpor činil,
 měšťana z mnohého vinil.
 To trvalo dobrou chvíli,
 jsouce oba podnapili.
 Vždy jeden lepší být chtíce,
 to mluvili, rouš majíce.
 Pak jeden druhým pohrzel,
 i který z nich plac obdržel,
 doloženo, obsazeno,
 vše pro kratochvil složeno.

Měšťan s sedlákem pospolu,
 chtíc se napít, sedli k stolu.
 Což bylo o posvicení,
 jsouce oba nasycení.
 A jakž trochu přebrali
 hnedky se spolu hádali.
 Chtíce každý předek míti,
 počal se měšťan chlu' iti.

Měšťan:

My měšťané jsme tak slavní,
 mocní, bohatí a vzácní.
 Tak nás v poctivosti mají,
 před námi klobouk snímají.

Sedlák.

Měšťane, nechval tak sebe
 však to nehrubě ctí tebe,
 že pejcháš v svém statku zboží,
 jsi s tím na milosti Boží.
 Věř mi taky: mnohý měšťan
 někdy sotva můž být s krejcar.

Měšťan.

My měšťané město máme,
 v něm se čistotně chováme,
 tu dost nákladní domové,
 výsotí jako bradové.
 Město naše obebnaný,
 vůkol šanci jest zavřený.
 A co vy máte, sedláci,
 vůkol sebe, leč bodláči.

Sedlák.

My sedláci dvory máme,
 v nich tak rádi p'ebýváme,
 jako vy měšťané v městě,
 fedrujem vás ve zlý cestě.
 Vsi naše jsou na rovinách,
 na vrších, skalách, dolinách.
 Máme lesy, louky, rolý,
 děláme, až ruce bolí.

Měšťan.

Sedláče, nechlub se mnoho,
 však vždy nedovedeš toho.
 Myť v městě vyhranou máme,
 mnohá řemesla děláme,
 těch vy sedláci neumíte,
 aniž je dělati smíte,

ve vsi, než musí každý k nám,
nemůžete být bez nás, to znám.

S e d l á k.

Měšťane, vždy chváliš sebe,
proč bych nemoh být bez tebe?
to bych já věru rád věděl,
leč abych teď na tě hleděl.
Snad se tak zdá v tuto chvíli,
že jsi hochu podnapilý.
Mluviš tuším co ve spani,
př raději a nech žvaní.

1 dt
| tu
ní

M ě š t a n.

Sedláče, nespím, věř jistě,
ale povím pravdu čistě:
by nebylo řemeslníkův,
ševcův, krejčích, pláteníkův,
Čím by se jen chtěl odít?
Musil by nahý choditi.
Neb boty, košile, kabát,
v městě u nás musíš bledat.

S e d l á k.

My sedláci sejeme len,
konopě, co potřeba jen.
Vlna z mých ovcí pochází,
koži švec z hovad dochází.
To vše sedlák musí dáti,
do města nést, neb poslati.
Dodávaje dosti stěžl,
na měšťanech nezáleži.

M ě š t a n.

Sedláče, ne od sebe sám
vše do města dodáváš nám.
Však jsou přani řemeslníci,
kováři neb zámečníci.
Bez nich ty nemůžeš býti,
od železa musíš mítí,
chceš-li sekat, dělat právě,
medle pomysli na to zdravě.

Ll

S e d l á k.

Měšťane, to jest ovšem tak,
potřebujem železa, však
pověz jak to dostáváme,
když ho užívati máme.
Uhlí, dříví sedlák dodá,
řemeslníkům k rukám podá.
Bez sedlákovy pomoci
kovář nemůž s nic být moci.

M ě š t a n.

V městě vše se dělá, kuje,
kdo čeho jen potřebuje.
Od dříví, železa, mědi,
každý své živnosti hledí,
všelijaká dila k tomu,
co se potřebuje v domu.
Z voceli, z cejnu, i z hlíny,
zvlášť pro sedláky chudiny.

u

S e d l á k.

My sedláci sejem žito,
prve, než se začne líto,
štěpujem sady, vinice.
prací našť, i chmelnice.
Buď zlá aneb dobrá cesta,
každý trh vezem do města,
obilí, hovada, ptáky,
všelijaké vaření taky.

M ě š ť a n.

My měšťané nejsme hloupi,
živíme se mnohou koupí.
Do Vlach, do Němec ládujem,
s rozličným zbožím handlujem.
Jest-li co chce sedlák mítí,
musí to v městě koupiti.
Mejdlo, perník, sůl, koření,
ve vsi to na prodej není.

S e d l á k.

My sedláci vás živíme,
potravu k městu vozíme.
Slepice, vejce, kuřata,
husy, kačice, prasata.
K tomu od mlíčného taky,
nehanějš proto sedláky.
A nechtěj tak pyšným býti,
chčeš-li od nás dříví mítí.

M ě š ť a n.

Poslechni mne medle zase,
já ti pravím v tomto čase:
Vy sedláci jste nevážni
a mnozí hned Boha prázdni.
Ujímá vám Bůh ourody,
dopouští rozličné škody,
takže se Vám nedostává,
město vás často zastává.

S e d l á k.

Mlč, měšťane, však vy v městě,
nemnoho lepší jste, vězte.
Jsouť sedláci dobří mnozí,
domů vezou, i k vám vozi
Kdyby nic nekupovali,
komu byste prodávali?
V městě byste neobstáli,
vždyť jsme sedláci vyhráli.

M ě š ť a n.

Ó my jsme jako zemané,
tu největší chválu máme.
V udatných skutcích, v tažení,
v válkách, v boji i v ležení.
Měšťany nad jiné chváli
že jsou zmužili a stáli.
Zdrži vše, což komu slíbí,
sedláče, jakť se to libí?

S e d l á k.

Měšťane, věf mi na mou čest,
že sedlák z nich nejlepší jest.

Sedlák byl na světě první,
sedlák zůstane poslední.
Vy jste sedlákovi hosti.
když přijdete, dá vám dosti.
Kdyby nebyl sedlák žádný,
mělby měšťan truhly prázdný.

M ě š ť a n.

Vždyť jsme my měšťané slavní,
z vysokého urození,
jak jest to všem vůbec známé,
a tak vybranou při máme.
Sedláci, vy jste pod námi,
služtež nám jako poddani,
dle vaší náležitosti.
ať jest k naší poctivosti.

S e d l á k.

Měšťane, zda-lis neslyšel,
že Adam, když z ráje vyšel,
hned kopal, dělal na zemi,
onť jest první mezi všemi;
té cti jsme sedláci došli,
vy jste též od něho pošli.
Vím, že mi to za pravé dáš
a tak na mně nic nevyhráš.

M ě š ť a n.

My měšťané v stavu našem,
máme též díl země ovšem.
Lukami, rolými, háji
mnozí živnost dobevají.
Jižt se sedláče poddávám,
tobě za vybranou dávám.
Že bez vás býti nemůžem,
leč jedni druhým pomůžem.

S e d l á k.

Měšťane, to jest ovšem tak,
Bůh jest Pánem, my všichni pak
jako služebníci jeho.
hledme povolání svého.
Jáť svou řeč na to zavírám,
v ničemž dále neodpírám.
Nyní se vám poddáváme,
u vás přátelství hledáme.

M ě š ť a n.

Všecko jest na světě rovné
a jedno druhého hodné.
Co jest platno zboží, statek?
zdaž to nepřijde na zmatek.
Smrt nás všecky v svém počtu má,
měšťana i sedláka zná.
Z země jest, v zemi zas půjde,
žádný jí z moci neujde.

S e d l á k.

Pán Bůh všecko dobře zřídil,
splnil každému, což slíbil
tak to ráčil způsobiti,
ve všech stavích ctěn chce býti.
Protož se tupit nemáme,
jestli jeho vůli známe.

Měšťan.

Stůj každý v svém povolání,
pracuj, modlí se bez přestání,
požehnat Bůh vinic. poli
naplníš sklepy, stodoly.

Sedlák.

Měšťani, veseli buďte
s sedláky, a jich nesuďte.
Pozvou vás na posvícení,
tehdyžť nedostatku není.

Měšťan.

Sedlákům vlnsuji štěstí,
sproštění od zlých neřesti,
mnohá léta v dobrém zdraví
ať spolu s měšťany stráví,
někdy při veselém kvasu,
sejdou-li se v kterém času.
Což jim z jejich práce zbejvá,
to nechť měšťanům přibejvá.

Sedlák.

Bůh rač dát všem požehnání,
ať jsou živi v jeho bázni,
měšťané hledíc živnosti
spravedlivé v upřímnosti.
Sedláci pokoj majíce
nechť navostří své radlice.
Bedliví jsouc svého pluhu,
aby vyšli pánům z dluhu.

Měšťan.

Vlnsuji vám chvíle této
ourod hojnost, dobré léto,
hyste měli co prodávat,
měšťanům lacino dávát.

3

Sedlák.

Já zase tisíc kop k tomu,
aby měšťan měl s čím na trb z domu
vyjítí a nakoupití,
všeho přec celý rok mítí.
S tím zavírám toto krátoe,
Pán Bůh požehnej všem práce.

Epilogus.

Kdo jest koliv toto skládal,
z kratochvile myslím hádal,
jest-li pravda, místo dejte,
není-li, se nehněvejte.
Neb při truňku rozličné hádky bývají
a ne všeckny se žertem odbývají.
Tito dva se hádajíce,
dosti obšírně velice,
tak dlouho, až na to přišli,
že jsou se v dobrém rozešli.
Jeden druhému za pravdu,
dal jes' beze všeho odkladu.

108. [Str. 604a—605b] **Status Ecclesiasticus in Regno Bohemiae.*)****Sybilla Bohemiae.**

Fiant dies ejus p̄fici, et episcopatum ejus accipiat alter.
[Psalm.] 108.

Archiepiscopus.

Spiritus meus attenuabitur, dies mei abbreviabuntur et solum
mihi superest sepulchrum. Job. 17.

Clerus.

Fuit homo missus, cujus nomen erat Joannes, ipsius erat
verbum, et sine ipso factum est nihil. [Joan. 1, 6.]

Episcopus Litomericensis.

Non erat ille lux vera, quae illuminat omnem hominem ve-
nientem in hunc mundum. [Joan. 1, 8.]

Episcopus Regino-Hradecensis.

Propter inopiam multi derelinquebant eum. Eccl. 27.

Gran Prior Kolowrat.

Domine probasti me et cognovisti me, tu cognovisti sessionem
meam. Psal. 138.

Praepositus cum Capitulo.

Peccavimus cum patribus nostris. Jud. 7.

Praepositus Wissehradensis.

Beatus ille, qui procul negotiis. Horatius.

Praepositus Boleslaviensis.

Poteram et ego vobis similia loqui. Job. 16.

Abbas Braunensis.

Charissimi, nolite omni Spiritui credere, sed probate spiritus,
si ex Deo sint. Joan. 4.

Abbas Strahoviensis.

Ego ille quondam opulentus, repente contritus sum. Job. 16.

Abbas Plassensis.

Quoniam zelus domus tuae comedit me et opprobria ex-
probrantium tibi ceciderunt super me. Psal. 68.

Abbas Emaunus.

Anticiparunt vigilias oculi mei, turbatus sum et non sum
locutus. Psal. 26.

Abbas Altovadensis.

Propter haec et similia passi sumus digne tormenta. [Sap.
16, 1.]

*) Satirická, nyní nedostí jasná, charakteristika episkopátu, duchovenstva
světského i řeholního v Čechách při smrti arcibiskupa Jana Bedřicha z Vald-
štýna, podaná většinou slovy Písma sv.

Aulo-Regensis.

Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum, et sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea [Ps. 6, 3.]

Praepositus Chotieschoviensis.

Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum. Psal. 1.

Abbas Cladrubiensis.

Benedico te Domine Deus Israel, quia tu colligasti me et solvisti me. Job. 11.

Praepositus Doxanensis.

Propterea non timebo dum turbabitur terra. Psal. [45, 3.]

Abbas ad S. Nicolaum.

Si justificare me voluero, os meum condemnabit me; si innocentiam ostendero, pravum/comprobabit. Job. 9.

Abbas Ossecensis.

Ecce non est auxilium in me, et necessarii quoque mei recesserunt. Job. [6, 13]

Abbas ad S. Procopium.

Similis factus sum pelicano solitudinis, factus sum sicut nycticorax in domicilio. Psal. 101.

Abbas Sedlecensis.

Beatus vir, cui Dominus non imputavit peccatum, nec est in spiritu ejus dolus. [Ps.] 31.

Abbas Teplensis.

Laetabitur justus in Domino, et sperabit in eo, et laudabuntur omnes recti corde. Psal. 63.

Decanus Wischehradensis.

Peccavimus ante Dominum Deum nostrum, et non credidimus diffidentes in eum. Daniel 9.

Ordo Mendicantium.

Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Mat. 8.

Barnabitae.

Neque enim quisquam egenus erat inter illos. Act. 4.

Carmelitae.

Vir occurrit nobis, et dicit ad nos: ite et revertimini ad Regem [4 Reg. 1, 6.]

S. Francisci Ordo.

Et ait ad eos: nil tuleritis in via, nec virgam, nec peram, neque panem, neque pecuniam. Luc. 9.

Jesuitae.

Haec autem omnia in figura contingebant illis: scripta autem sunt ad correptionem nostram, in quos fines saeculorum devenerunt. Act. 16 [recte 1. Cor. 10, 11.].

Paulani.

Nec oleum, nec operam perdidimus. [Plaut. Poen. 1, 2, 119.]

Praedicat. Ordo.

Sit autem sermo vester: est est, non non; quod autem [his abundantius] est, a malo est. Matt. 5.

Servitae.

Nemo potest duobus Dominis servire. Luc. 16.

Theatini.

Suspiciate volatilia coeli, quoniam nec serunt, nec metunt, neque congregant in horrea. Mat. 6.

Clerus.

Intende ad deprecationem meam, qua humiliatus sum nimis. Ps. 145.

Oratio omnium ex Jeremia.

Recordare Domine quae acciderunt nobis: intueri et respice opprobrium nostrum: Patres nostri peccaverunt et non sunt, et nos iniquitates eorum portavimus propter montem Sion, quia disperiit, vulpes ambulaverunt in eo. Convertite nos Domine ad te, et convertemur: innova dies nostros sicut a principio/A. 1694.

Český náboženský mír z r. 1609 a rožmberské dědictví.*)

(Některé příčiny a vznik.)

Josef Salaba.

Je známo, že vedle zemských sněmů v Praze konány byly v Čechách i na Moravě sněmy a sjezdy krajské, jež kvetly u nás zvláště ve století 15. (ač i dříve) a trvaly až do prvních let Ferdinanda I. Habsburkové však neradi viděli tyto projevy ústavního dualismu a této stavovské konstituce; omezili ji co nejvíce i odstranili. Teprve od bouřlivých let Rudolfových r. 1607 až 1611 se s nimi u nás zase setkáváme. Jejich náhradou v 16. stol. byly vzájemné návštěvy a slavnosti šlechtické, zejména svatby i pohřby a spojené s tím hostiny, jež přivábily mnoho hostí a přinesly k desertu i mnohé otázky a novinky politické, jež se tu přetřásaly i řešily. Sešlo-li se několik předních i vlivných politiků u hostitele, stávala se i nevinná návštěva (de facto) politickou poradou. Proto není bez ceny sledovati byť i jensuchá data o takovýchto návštěvách. Bezdětný a bohatý P. Vok byl a stal se štědrým i známým hostitelem. Usídliv se 1602 v Treboni, záhy, již od r. 1603 navštěvován byl šlechtou rakouskou, od r. 1608 i moravskou. Starý jeho přítel a souvěrec Karel Starší ze Žerotína přijížděl sem též, ač méně; ten více psal. Je nutno si někdy povšimnouti i těchto návštěv atd.; následující na to fakta ukazují předmět jejich rozmluv a jsou často jich výsledkem.

Při tom však dlužno zvláště zdůrazniti konciliantnost P. Voka; jako jimi byli i Vilém bratr jeho i Adám z Hradce, jistě

horliví katolíci a zakladatelé jezuitských kolejí v Krumlově a v Hradci. Tato generace však, vysoce vzdělaná i elegantní, byla ještě schopná vzájemné úcty i soužití; následující na to generace karieristů, jako byli Thurn, Slavata ajv. silně byla fanatickou. Chtěla boj a k vůli zisku se cizincům prodala? P. Vok však, ač Český bratr, stejně laskavě a vlídně vítal u sebe katolíky jako protestanty a tak v jeho domě setkáváme se s předními politiky obou táborů na návštěvách. Stejně často přijíždějí do Třeboně páni rakouští. Občas kmitnou se tu i vyslanci německých kurfiřtů a knížat, nejvyšší úředníci zemští — vše to v důležitých letech 1608 až 1611 — a na konec po Pasovském vpádu, k jehož zmaru svou bedlivostí P. Vok skoro nejvíce přispěl, je tu též legát přemoženého a prosícího Rudolfa II.*) u triumfujícího a současně s ním umírajícího P. Voka.

Na jiném místě vypočítávám návštěvy politiků protestantských (zvláště Budovce, Kristiána Anhalta, pak i Turna, Šlika, Žerotína a j., jakož i vyslanců říšskoněmeckých) a ukazují, jak jejich přítomnost v Třeboni předchází větším politickým akcím. Tedy i zřejmá s nimi souvislost, politické porady atd. Zde chci nyní sledovati konciliantnost tohoto muže ke katolíkům.

Nepřekvapí nás ovšem uctivé přijímání arciknížat. Tak na př. 9. XI. r. 1605 hostí arcikn. Maxmiliána Štýrského s jeho matkou Marií Bavorskou („matkou Jesuitů“, jak dí Březan) a dvěma sestrami: Kristinou, chotí Sedmihradského Zikmunda Bathoryho, a Konstancií, snoubenkou polského krále Zikmunda, provázející ji do Polska. Před tím již (7. XI.) přijelo do Třeboně za toutéž záležitosti poselství téhož krále okolo 250 koní; druhého dne odjelo. P. Vok arciknížecí dámy doprovázel z Třeboně do Hradce. Týž Maxmilian přijel do Třeboně i 22. dubna 1610 s průvodem, na cestě z Tyrolska do Prahy ke schůzi duchovních kurfiřtů, Saského a j. knížat, u Rudolfa II.; a téhož roku 11. října na cestě do Pasova, kde se už sbíralo vojsko. Též arcikníže Leopold Pasovský přijel (na cestě do Pasova), do Třeboně 5. října r. 1610 s velkým průvodem, s Jesuity, „některými soldáty“, se Slavatou, jeho chotí, tchyní a s penězi pro vojsko; vracel se pak odtud do Prahy 16. listopadu k nové úmluvě s Rudolfem II. Byl vždy uctivě vítán a vyprovázen jako arcikníže Maxmilián. Když se však přepadení Prahy r. 1611 zdařilo jen z části a Leopold s Raméem již v březnu couvli k Budějovicům, žádali oba 24. května přijeti do Třeboně, ale P. Vok návštěvy této už nepřijal.

Stejně uctivě či vlídně vítal katolické duchovní. Když ho na př. arcibiskup Zbyněk Berka z Dubé v červnu r. 1595 v Krumlově navštívil k vůli dědictví, vyprovázel ho po té až k Netolicům a chtěl jeho chráněncům (Orsinům) vyhověti.

R. 1595 v září (15.) hostil v Krumlově papežského legáta, který tam přijel z Pasova, kdež byl dosadil nového biskupa. (Ale

*) Ten, kdo byl v tolika stycích (osobními návštěvami, kurýry a jistě i dopisy) s tolika nejpřednějšími politiky své doby, a to v časech i chvílích politicky významných nejvíce — ten měl jistě též veliký uznávaný, ba rozhodující někdy vedoucí politický vliv.

již po té za 2 měsíce byla P. V. podporou v Krumlově zřízena škola evangelická). R. 1607 (2. listopadu) přijel do Třeboně jiný legát papežský, kardinál Fellerrarius, „s bratrem svým na 4 vozích po 6 koních. Chování slavně“; odjeli k jihu s průvodem P. Voka.

I řeholníci objevují se s ním ve stycích, či v Třeboni návštěvou; na př.: Opati kláštera Zlaté Koruny (r. 1592 a 30. července 1609). Poměrně méně často (ač přece) bývali u P. Voka Vyšebrodští opati: Fabricius Michal; Pavel Farenšon (r. 1607 dne 11. XII., r. 1610 dne 6. a 7. března, pak 7. a 8. XII. Dále opat Zbraslavský (r. 1592) a pak visitátor řádu cisterciáck. Ant. Flamingius (po té r. 1608 od 1. do 14. února — spolu s jiným opatem Zbraslavským a gener. visitátorem téhož řádu, J. Martinem). Též Lacek ze Šternberku, čekaneč křížovnic. Strakonického (1608, od 16. do 17. února na př., i jindy a velmi často). Toliko jezuitů nevidíme tu, leč v přestrojení a skryté v průvodu Leopolda Pasovského. P. Vok měl s nimi v Krumlově časté spory; žalovali naň nejednou v Praze u arcibiskupa i Rudolfa II. Za to vítáni byli na zámku Krumlově augustián Luc. Porphyrius, který tu v březnu 1593 velmi pěkná roucha vyšival.

S katolickými faráři na svých panstvích jednal jako patronátní pán spravedlivě — nevidíme naň jinak stesku — a neomezoval jich (ku př. v únoru r. 1595 na Krumlovsku a Netolicku), ač byl jinak přísný a žádal plnění povinností (na př. ohledně kázání v prosinci r. 1602). Že byl poměr P. Voka ke katolickému kleru vůbec oboustranně slušný, vysvítá ostatně nejen z oněch četných návštěv u něho, ale i z jeho pohřbu 30. ledna 1612. Ač vlastní ceremonie konali i hlavní místo měli kněží bratrští, kteří do Třeboně přijeli se svou „muzikou“, přece dostavili se velmi hojně sem, pak do Trh. Svinů a do Kaplice i kněží katoličtí. P. Vok pochován bez nejmenší závady v klášteře vyšebrodském, v rožmberské hrobce, ač zjevný Český bratr. Pohřeb v Třeboni konal se víc protestantsky a na náklad J. J. ze Švamberka; v Rožmberce a Vyš. Brodě i mnoho katolicky, pod vlivem kláštera V. Brodu a J. hraběte Zrinského. Zrinský nebyl na pohřbu v Třeboni a J. Jiří ze Švamberka nebyl ve V. Brodě, leč jeho syn Petr.

Stejně vlídné jsou styky P. Voka s knížaty a katol. šlechtou. R. 1595 (7. září) vítá v Krumlově legáty knížete Ferarského, r. 1610 (24. října) zase v Třeboni poselství knížete Brunšvického. Účastnil se zejména četných svateb a pohřbů katolické šlechty (na př. Var-temberků, Šternberků r. 1599), při čemž vidíme styky i s horlivými katolíky, jako s Jiřím B. z Martinic r. 1592. Nejednou při těchto příležitostech zastupoval i Rudolfa II. (na př. na svatbě Marie Mandaleny, dcery Volfa Novohr. z Kolovrat r. 1600, pak na svatbě nejvyšš. komor. Adama ze Šternberka s Marií Maxmiliánou Hradeckou z Hohenzollern, v Bechyni r. 1605).

Ze šlechty moravské mimo K. ze Žerotína r. 1606, mladého Vil. z Roupova (r. 1620 nejvyš. purkr.) a j., vidíme v Třeboni Veik hraběte ze Salmu na Tovačově r. 1606, 1607 a r. 1610; tedy v době prvních sporů Rudolfových, kdy se už Morava připojila k Matyášovi a jistě se snažila r. 1606 a 1607 v Třeboni, aby se i čeští protestanti s ní spojili. Ze šlechty rakouské již od r. 1603 až do r. 1612 byl velmi častým hostem u Petra Voka hrabě Bedřich z Fürstenberka na Vítorazi (který si roku 1606 bral paní Rumfovou); katolík. Za vpádu Pasovských a obležení Třeboně

od Pasovských r. 1611 návštěvy u P. Voka zřídly, ba přestaly, omezeny jsouce jen na vojáky; z těchto přijímal nejvíce hraběte Althana; Ramého nikdy. K pohřbu P. Voka 1612 poslal i arcikníže Rakouský Maxmilián svého komorníka Jaroslava Libštejn. z Kolovrat (od 26 listop. 1611 do 6. ledna 1612 a dále). Přijel tehdy i Vilém Vchynský, Adam Lukšan a j., zejména pak mnoho cizích smutečních hostí, z Rakous a z Německa; styky s kurfiřty a knížaty německými byly více protestantské, významné politicky i hojně velmi.

Ze styků P. Voka s katolickou šlechtou uvádím zejména tyto vynikající rodiny a osobnosti; především Kolovraty:

Volf Novohradský z Kolovrat, nejprve sudí dvorský, pak nejv. sudí zemský, sám či se synem Jáchymem: v letech 1599 (od 14. do 18. srpna*) a od 4. do konce prosince — předmětem jednání prodej Krumlova a přesídlení na Třeboň; 1600 (od 8. do 11. dubna — jednalo se o prodej Vimperka a Drslavic témuž Volfovi, a 7. listopadu na svatbě); 1601 (30. července na pohřbu, při čemž mu daroval palác na Hradčanech od ministra Trautsona koupený); 1602, 1604 (8.—10. září), 1605 (v lednu a v prosinci), 1606 (v lednu a dubnu), r. 1607 a 1608 (v lednu, v dubnu, v srpnu, září), 1609 (nejv. komorník zemský v lednu). Syn jeho Jáchym r. 1608 (čtyřikrát) a r. 1609. Jeho dcera Marie Majdalena od r. 1599, 1603, 1606 (třikrát), 1607 a 1609. Po smrti otcově přestali sem jezdit, matka však ještě r. 1609 až 1611. S ostatními Kolovraty (Václavem, Karlem, Janem Novohradským a Janem Bezdužickým) styků nebylo, leč s Jaroslavem Libštejnským od r. 1609 (v červnu, září a říjnu), 1610 (v dubnu a 1. listopadu), komorníkem to arciknížete Maxmiliána, s kterým se velice pak seznámil; rovněž tak s Henrychem Libštejnským od r. 1609 a 1610.

Styky s pány ze Šternberka: Lacek „křížovník“ (1599 od 14. do 18. srpna — předmětem jednání prodej Krumlova Rudolfovi II.; r. 1607 od 15. dubna přes Velikonoce; 1608 od 16. února — tehdy jako „čekanec“ křížovníctví Strakonického* i 7. ledna a 30. října 1609). Adam Starší na Sedlci již r. 1580, 1582 (s Janem dvakrát), 1584, 1594, 1596, 1599 (tehdy nejvyšší sudí zem.), 1600, 1602, 1603 (nejv. komorník zem.), 1604, 1605 (vůdcem výpravy české do Uher proti Turkům, ženich Marie Maxm. Hohenzollernské), 1606, 1607 (s V. Slavatou), 1608 (nejv. purkrabí) a 1610. Týž, jemuž prodal Petr Vok Bechyň. Již dříve styky s Otakarem a Václavem Holickým; po té s Janem Zdeňkem, Štěpánem Jiřím, Janem, Ladislavem, Jaroslavem a řadou žen.

Styky s pány z Valdštejna: Adam Longin, císař. komorník (1596, 1601, 1606, 1607); nejvyš. sudí zem. (1608, od 25. do 27. ledna, 16. února, 23. března na poště přijel a 30. prosince; před tím stělmistr Rudolfa II., konečně nejv. hofmistr zemský a 1. ledna 1611 — jakožto zvláštní komisař královský a zemský od krále a země k P. Vokovi). Hanibal z Valdštejna: 1608 (od 29. II. do 1. III. jako nejv. mincmistr Kr. Č. k obnově rad na Rudolfově a Krumlově), a 1609 (28. dubna a listopadu). V době starší styky s moravskými Valdštejny na Brtnici a Polici, s Hynkem, Jindřichem atd.

Z Lobkovic: Krištof Popel Tlustý r. 1597 a zvláště 1600 (nejv. hofmistr zemský a zástupce Rudolfa II.), „muž šprýmovaný“. Děpold „křížovník Strakonický“ r. 1606. V celku málo styků, leč za živobytí Viléma z R. s Boh. Felixem, Janem na Týně Horšově, Janem na N. Bystřici, Jiřím P., Ladislavem, Litvinem, později s Janem Václavem, Oldřichem Felixem, Adam. Havlem a Zdeňkem Vojt. z Lobkovic; tedy vždy nepřímě.

*) Návštěvu tuto opětoval mu P. Vok na Lnářích hned 28. srpna a pak zase 29. října, kdy jel se svým oblíbeným synovcem Janem Zrinským na námluvy o Marii Magdalenu, dceru téhož Volfa z Kolovrat; svatba ta konána 7. listopadu r. 1600 v Krumlově, při níž Šim. Lomnický z Budče „svými bystrými dvorskými verši zašimonil a pány hosty obveselil.“ (Ze všeho jde, že byly to verše pochvalné i satyrické na přítomné; na př. na lesmistra Oldřicha Kalenice. Jakoby dnes, ve společnosti myslivců a sportistů).

Můžeme uvést ještě celé řady dokladů na důkaz četných, přátelských, ba velmi přátelských styků P. Voka se šlechtou katolickou. Postačí však doklady podané. Třeboňský zámek v letech 1603—1611 byl vlastně veliký hotel, v němž stále byla a do něhož stále přijížděla rada hostů, ba i cizinců, přátel i nepřátel. Kde, kdo přijel, byl pohostěn (a to stkvěle), ať přišel z Čech, Rakous, Moravy, Bavor, Uher, Italie, protestant, či katolík. P. Vok byl velmi pohostinný vůči všem a velice konciliantní, neptaje se na smýšlení strannické, ale na osobu. A z Třeboně, která byla před tím sotva více výstavná jako blízká Lomnice, učinil svým významem, ba i stavbami takorčaka residenci knížecí.

* * *

Poznali jsme tímto s dostatek četné, znamenité i přátelské styky P. Voka se stranou katolickou, jakož i protestantskou. Na protestanty měl vliv pro své veliké bohatství i příjmy, jež měl ze svých stříbrných dolů na Tábořsku a které mu dovolovaly rozvíjení i velikou nádheru, štědrost, politiku a moc, zejména vojenskou — z Třeboně učinil s arsenálem znamenitou pevnost, již se zalekli i Pasovští a která odolávala Ferdinandovi II. ještě 1¹/₂ roku po Bílé Hoře. A tytéž jeho veliké příjmy mu umožňovaly, že si v letech 1608—1611 mohl v Třeboni zříditi i politickou kancelář se sekretářem (Th. Hockem z Zweibrucku, doporučenecem to a pomocníkem známého Anhalta); s diplomatickými agenty i posly, z nichž nejpřednější byl pevnostní i civilní stavitel, inženýr a geometr Vlach Lukan (od 1608—1611), přinášející P. Vokovi i četné politické novinky a zprávy. Toto jeho bohatství, moc i politická agenda s cizinou způsobily, že byl P. Vok nejen náčelníkem Bratří a protestantů českých, ale — řekl bych od r. 1608 do 1611 skutečným (třeba skrytým) ředitelem české politiky, jejížto zjevným nástrojem byl známější nám Budovec, výsledkem pak jednota protestantů českých a majestát 1609. O tuto jednotu stran — tak těžkou u kněží protestantských — přičinil se stejně Budovec s P. Vokem, opřevše a založivše svůj postup r. 1609 na společné „české konfessi“ z r. 1575, již r. 1609 provedli, opakující toho roku akci z r. 1575.

Úprava konsistoře přenechána byla r. 1609 kněžím obou stran. Za Bratry byl tam první zvolen kněz M. Cyrus, kazatel a první duchovní rádce téhož P. Voka. I zde lze souditi, že tato volba nestala se bez vlivu, či bez ohledu na toto jeho postavení u P. Voka a bez ohledu na tohoto velmože i vůdce strany.

Přátelské styky P. Voka s předními katolíky českými, jeho konciliantnost a ohled i stálá naděj na dědictví po něm — tak, jak jsme tato fakta již výše podrobně dolíčili — měly, jak víme, vliv i na vůdce strany katolické. A tento jeho přátelský vliv, přimluy, jakož i opět ohled naň spolu působily i u katolíků, že odhodlali se k té smlouvě a „narovnání“ s protestanty r. 1609; nesmířlivé protiproudy tentokrát neztvítězily. P. Vok, konečný triumfátor nad Rudolfem II., jemuž však — nebyl nepřitelem, mohl r. 1611 zemřít s vědomím, že jeho životní úsilí, náležitě upravit věci církve

Bratrské atd., se zdařilo — na krátký čas. Ale zaplatil to i smrtí. Důležitý náboženský mír český z r. 1609 není toliko dílem Budovce ze střední šlechty, který postavením majetkem i vlivem stál mnohem níže než P. Vok; ale také, ba více (pokud se týče vlivu na katolíky, jak jsme doložili) prací a zásluhou Petra Voka, dosud neviděného a skrytého v pozadí, jehož — byl exponentem. V celku možno o té době říci toto:

U protestantů r. 1609 je patrné, že jasně i správně viděli, čeho jim třeba, jakmile sami volně mohli; výtka desorganisace, jak ji mnil Tomek, není tehdy jejich vinou. Stejně však i více katolíci podali r. 1609 v mohutné většině příkaz vlastenectví i státnické moudrosti. V celku tedy lze říci, že domácí lidé chtěli rozumné i dobré soužití a smír; že nebylo ještě nepřeklenutelných propastí, ale vzájemné přátelské styky i formy konciliantní. K hlavním páskám pojmím oba tábory náležel jistě náš P. Vok, který mírnil stejně katolíky, jako dříve jeho bratr Vilém i Adam z Hradce protestanty. Byla ta generace vlastenečtější i širšího světového názoru. Jak jinak bylo již za 10 let! A nemusilo tak býti.

* * *

Otázka stále nevyřízeného rožmberského dědictví táhne se takto jako červená nit českými záležitostmi již od r. 1594, zejména však od sporů se Svamberky a od r. 1608 až do r. 1611; ještě r. 1610 měnil P. Vok ve své poslední vůli. Otázka tato a její soukromé vlivy i zájmy běží současně s tehdejšími věcmi veřejnými, zejména pak s významnými událostmi let 1608, 1609 až 1611, jimž dává takto podklad. Proto nábožensko-politické příběhy oné významné doby slušně podmalovati oněmi zájmy soukromými, vzájemným zápasem lidí a stran o to dědictví, bez něhož mnohým věcem v těch časích neporozumíme dosti; český to Jülich—Cleve v menším měřítku.

Vášeň nesmířitelného fanatismu i události r. 1618 rozdmýchali u nás cizinci; hlavně však agenti protestantské unie z Německa. Svědčí o tom i častá Anhaltova přítomnost v Čechách již od r. 1608; i vpád Pasovských r. 1611 i pověsti (též u Brezana doložené), že při pohřbu téhož P. Voka r. 1612 chystala strana Rudolfova jakous „bartolomějskou noc“, t. j. povraždění shromážděných protestantů v Třeboni. Proto z těchto obav dostavilo se k tomuto pohřbu z Čech šlechty málo, a skoro více bylo účastníků z ciziny — z Rakous, Německa atd.

* * *

Ukázal jsem, jak poměry a příběhy soukromé pronikají, splétají se, či aspoň jdou rovnoběžně s veřejnými. Není a nebudiž to k úhaně ani té ani oně straně; tak bylo a bude i všude: zájmy soukromé, osobní i rodinné, slučují se s veřejnými. Vše toto nutno arci dokonale znáti, bychom lidem i věcem úplně porozuměli; a nutno vše to chápati i s vyššího stanoviska, nikoli úzkoprose, či strannicky a se zastaralými názory.

U nás vždy měly náboženské strany náladu a touhu po smírném vyřízení a spolužití. Válek nebylo tolik třeba; popud k nim přicházel většinou z venčí, z ciziny. Náboženský mír r. 1609 není dle vzoru německého; u nás byl utvrzen již smlouvou 13. března r. 1485 (od Vladislava Jagajlovce). A jistě je ku cti katolíkům strany římské, že nedávajíc se másti radikály strany španělské, projevily r. 1609 tolik vlastenectví a národního i státnického důmyslu. Věci byly r. 1609 upraveny i vyřízeny; lidé byli ochotni k soužití — právě katolíci; sice nečetní, ale mocní a podporovaní dvorem, majetkem, Vatikánem a mocnou cizinou. Náboženské revoluce nebylo r. 1618 třeba; a také to náboženská revoluce byla méně — více odboj politický a stará nenávisť proti Habsburkům. Stará rozšafná generace kol r. 1610 vymřela; její synové byli však malí a slabého rozhledu.

V tomto článku mimo něco málo rozdělovacích znamének sluší (praviti: erbanučky (místo: erbauunky — na str. 54, řádek 27, str. 59. řád. 8., str. 60. řád. 23.) Str. 56. (řád. 12.) Vzdor tomu (místo: Z té příčiny). Na str. 60. (řád. 28.) 1609 (na místě: 1608). Na str. 62. (řád. 2.) dlužno na konec věty dáti otazník. — Ve článku „Čechy r. 1608 a 1609 a Petr Vok z Rožmberka“ v tomto časopise r. 1922 ode mne uveřejněném sluší čísti. Na str. 1. (řád. 14.) ze Salmu (na místě: ze Sulon) a tamže v pozn. 2.: v tomto časopise můj článek z r. 1923 (na místě: Lumír 1922). Předbělobor. kapitol. čís. I. str. 8. (řád. 24.): — J. z Kolovrat. — Bylo nutno některé věci opakovati a právě tím je podškrtnouti. Zbylé chybičky co do rozdělovacích znamének opravi si čtenář snadno.

Sčítání obyvatelstva podle vyznání náboženského na Čes. Krumlovsku r. 1653.

Sděluje Hynek Gross.

R. 1653 nařízeno bylo v celém království Českém sčítání obyvatelstva podle vyznání víry. Ku provedení jeho na jihu vyšel dne 29 května 1653 patent krajských hejtmanů bechyňského kraje.*) Podle něho poručeno bylo, aby i na panství krumlovském faráři spolu s rychtáři vyslýchali jednotlivé lidi a učinili seznam křesťanů, kteří překročili 12. rok věku svého. Soupisy takové, podepsané farářem a rychtářem, v počtu 73, odevzdány byly na zámek krumlovský a měly býti pomůckou reformačním komisařům. Z jednotlivých seznamů učiněn byl číselný přehled podle far, v němž je ve sloupcích třídění pro katolíky ze starší doby, pro nově přistouplé katolíky, pro nekatolíky a odběhlé osoby.

Přehled ten jest zajímavým. Poznáváme z něho, že v té době již všecko obyvatelstvo toho území přiznávalo se k víře katolické a to velkou většinou ze starší doby. Jen při hranicích v rychtářství Německo-rychnovském, Chrobolském a Frantolském zaznamenává se část obyvatelstva jako nově přistouplá ke katolictví. V rychtářství Německo-rychnovském byl ještě r. 1628 značnější počet nekatolíků. V roce 1653 již jich není, ale těch 8 odběhlých z rychtářství ně-

*) O náboženských poměrech na Chýnovsku napsal Dr. Ad. Krejčík článek: „Protireformace na panství Chýnovském v letech 1624—1653“. V Praze 1911, nákladem král. České společnosti nauk.

mecko-rychnovského asi byli nekatolíci, neboť nekatolíci nebyli na panství trpěni, jak v přehledu je podotknuto. O židech není v přehledu žádná zmínka.

Přehled ten nám podává také počet obyvatelstva vůbec, ale bez dětí do 12 let, které tehdy nebyly sčítány.

Je to doba po válce třicetileté a její zhoubách.

V městě Č. Krumlově bylo tehdy napočítáno tím způsobem 1820 lidí, v městysi Chvalšínách 581 a v městysi Horní Plané 448. Obyvatelstvo venkovské počítáno většinou podle rychtářství, jen některé vesnice uvedeny zvláště. Přehled ten sepsán jest v jazyku německém. Podáváme jej v překladu:

Předně pod kolaturou pánů paterů Jesuitů v Krumlově:

Při důstojném chrámu Páně a farním kostele sv. Víta v Krumlově:

1. zámek krumlovský a co k němu náleží**) osob 202 katolických ze starší doby a 2 nově přistouplé,
- 2 město Krumlov s předměstími osob. star. kat. 1616,
3. ves Novosedly, star. katolíků 104,
4. ves Machovice, star. kat. 20,
5. poddaní kostela sv. Víta ve vsi Sloupenci, star. kat. 18.

Pod kolaturou Jeho kníž. Milosti z Eggenberka.

Při fare a chrámu Páně sv. Petra a Pavla ve vsi Sverazi: rychta Sverazská***) st. katolíků 744, v kníž. mlýně Modlově, st. kat. 4, poddaní kostela sverazského tamtéž, star. kat. 21.

Při chrámu Páně sv. Jana y Zátonu: rychtářství Haškovičké, st. kat. 197, kníž. mlýn. Ziebenský, st. kat. 2, poddaní kostela zátonského tamtéž, st. kat. 70.

Při kostele sv. Markety v městysi Horní Plané: městys Horní Planá, star. kat. 448, z rychtářství Jelmského 14 vesnic, kat. 814, knížecí mlýn a dvůr v Olšině, star. kat. 11.

Při kostele sv. Jakuba v Zelnavě: rychtářství Zelnavské star. kat. 442, z Jelmského rychtářství 2 vesničky, star. kat. 222

*) 1653, 10. června bylo provedeno též sčítání obyvatelstva v Č. Krumlově podle znalosti jazyka čes. a něm. Při něm napočítáno bylo lidí v Č. Krumlově 2010, a to 1914 v městě a v zámku. To není zmínka, že by byly vynechány do 12 let: R. 1710 napočítáno bylo obyvatelstva 1649 lidí ale bez dětí do 12 let. Volkszählungen der Stad Krummauer Bevölkerung aus den Jahren 1653 und 1710 von Dr. Pr. Büchze, Mitteilungen des Vereines für Gesch(der Deutschen in Böhmen, 44 Jahrgang, Prag 1905.

**) Tento částečný seznam datován jest z 21. června 1653. Čítány jsou tu k zámku osoby ve vlastním zámku, v pivováře, v panském mlýně pod hrazi rybníka (Weigermühl), před Latránskou branou, na baště, na tavírně, v cihelně, ve špitále a v Pečece. (I 4 La 4 b).

***) Soupis rychtářství a vesnic k jednotlivým rychtářstvím náležejících na panství krumlovském viz: Z register specialnich Krumlovského panství 1585. Archiv Český, díl XXIX. Dodavek k řádům selským instrukcím hospodářským vydal Jos. Kalousek, Praha 1913, str. 97—106 dále: Specification aller zu dem Herzogthumb Crumaw und dehrselben incorporirten geistlichen undt weltlichen Guettern angehörigen und sich befindtenden Stätt, Märkht, Dörfften und Höffen, VI. Aug. anno 1666 v archivě panství Krumlovského, Ill. 1 S 4.

Při kostele sv. Linharta ve vsi Vltavici: rychtářství Vltavické, star. kat. 342, knížecí pivovar v Černé (Schwarzbach), star. kat. 13, ves Sarau, k Drkolné náležející, st. kat. 101.

Při kostele sv. Vác'ava v Německém Rychnově: rychtářství Německo-rychnovské, star. kat. 798, nově přistouplých 43, odběhlých osob 8.

Při kostele sv. Bartoloměje ve vsi Ktiši: rychtářství Ktišské, st. kat. 791, z rychtářství Chvalšinského 3 vesnice, star. kat. 275, z rychtářství Záhořského 2 vesnice, st. kat. 152, kníž. březovický a Fenclov mlýn, st. kat. 19.

Při kostele Panny Marie ve vsi Chrobolech: rychtářství Chrobolské, st. kat. 350, nově přistouplých 19.

Při kostele sv. Filipa a Jakuba ve vsi Frantolech: rychtářství Frantolské, st. kat. 133, nových 9, z rychtářství záhořského (Záhoří), dvě vesničky a 1 sedlák na jednotě, star. kat. 78.

Ke kostelu sv. Kateriny ve Zbitinách: rychtářství Zbitinské, star. kat. 260, Schneedorf, star. kat. 34.

Ke kostelu sv. Šimona v Brloze: rychtářství brložské, st. kat. 262, kníž. dvůr v Kugelweitě, st. kat. 7.

Ke kostelu sv. Linharta ve Velkém Čakově: z rychtářství Čakovského dvě vesničky se dvěma dvorci na jednotě, st. kat. 130, nově přistouplí 2.

Ke kostelu Všech Svatých ve vsi Kamenném Újezdě: rychtářství Újezdské, st. kat. 197, rychtářství Třebonínské, star. kat. 276, kníž. pivovar v Plavnicce, st. kat. 10, knížecí Plavnický a Pozděrazský dvůr se Březským a Pozděrazským mlýnem, star. kat. 35, poddaní kostela sv. Víta v Č. Krumlově ze vsí Ostmanky, Svínce a Záluží, st. kat. 27.

Ke kostelu Panny Marie Nanebevzetí v městě Netolicích: ves Vavice, st. kat. 46.

K farnímu kostelu v městě Prachaticích: z rychtářství Frantolského 1 vesnička, st. kat. 30.

Ke kostelu sv. Jakuba v městysi Lhenicích: z rychtářství Záhořského tři vesnice, st. kat. 195.

Pod kolaturou Jeho Důstojnostipana preláta ve Vyšším Brodě.

Ke kostelu sv. Vavřince v městysi Přidolí: rychtářství Přidolské, st. kat. 590, poddaní kostela sv. Víta v Krumlově dvě vesnice, st. kat. 53.

Ke kostelu sv. Markety v městysi Hořicích: rychtářství Mořské, st. kat. 132, ves Černá st. kat. 115, z rychtářství Polenského pět vesniček, st. kat. 136, kníž. Riendl a hornohamerský mlýn, st. kat. 5.

Ke kostelu sv. Petra a Pavla ve Strčicích: ves Radošovice, st. kat. 71,

Ke kostelu sv. Jakuba v Boršově: z rychtářství Holuhovského pět vesnic, st. kat. 222, kníž. dvůr v Korosekách s ovčáckým mistrem a s jeho čeledí, st. kat. 22.

Při kostele v Doudlebech: kníž. dolnohamerský mlýn, star. kat. 3.

Pod kolaturou pana preláta ve Zlaté Koruně:

Při kostele sv. Maří Majdaleny v městysi Chvalšínách: městys Chvalšiny, star. kat. 581, z rychtářství chvalšinského 11 vesnic, star. kat. 644, knížecí Červený dvůr a Schemerský mlýn, st. kat. 18.

Při kostele sv. Mikuláše v Boleticích: rychtářství Boletické, st. kat. 397, z Polenského rychtářství pět vesnic, st. kat. 188.

Při kostele sv. Martina ve vsi Polné: z rychtářství Polenského 17 vesnic, star. kat. 846.

Při kostele sv. Maří Majdaleny v Černici: z rychtářství Strítěžského dvě vesnice, st. kat. 38.

Při kostele Panny Marie v Kájově: rychtářství Křenovské, star. kat. 379, knížecí Nový, Starý — a Křenovský dvůr s Rudlovským mlýnem, star. kat. 46, poddaní kostela sv. Víta v Krumlově ve vsi Vyšném, star. kat. 7.

Pod kolaturou pana preláta v Drkolné: rychtářství Světlické (Kirchs Schlag), star. kat. 186, poddaní toho božihu domu tamtéž, star. kat. 97.

Pod kolaturou paní hraběnky Buquoyové:

Kostel sv. Markety v Malšínách: ves Haclov, star. kat. 44.

Kostel sv. Bartoloměje v městysi Frimburku: dřevaři ve Výtoni (Heyraffel), z rychtářství Německo-Rychnovského, star. kat. 53, nově přistouplých 5.

Kostel sv. Petra a Pavla v městysi Kaplici: rychtářství Strítěžské, star. kat. 115, poddaní kostela sv. Víta v Krumlově ve vsi Podolí, st. kat. 13.

Kostel sv. Václava v městysi Velešíně: z rychtářství Strítěžského dva dvory osamělé, st. kat. 10.

Pod kolaturou pánů Budějovických:

Kostel Panny Marie v Dubném: ves Žabovřesky, star. kat. 117, z rychtářství Čakovského dvě vesničky, star. kat. 51, nově přistouplý 1, z rychtářství Holubovského 3 vesnice, st. kat. 170.

Pod kolaturou pana hrab. Maradase na Hluboké:

Kostel sv. Vavřince ve vsi Pištíně: ves Dechtář, st. kat. 44.

Pod kolaturou Jana Albr. Častolára z Chlumečku:

Při kostele sv. Michala v Křemži: z rychtářství Holubovského 7 vsí, star. kat. 345, knížecí dvůr v Křemži, Lhotce, pak mlýny Hrbků a Zikmundů a Koroseky, star. kat. 21.

Součet všech osob star. katolíků 14266, nově přistouplých 81, odběhlých 8.

Sešit papírový v archivě panství Krumlovského I 4 La 4 b.

Hrobka Karla staršího z Žerotína v Brandýse nad Orlicí a čeští historikové.

Od dob osvicenských u nás, které panováním císaře Josefa II. začaly, jest zvykem vynášeti, co bylo nekatolického a málo si všimati toho, co doba katolická vytvořila. K nejprednějším mužům nekatolickým před bitvou bělohorskou náležel bez odporu Karel starší z Žerotína na Brandýse n. Orl., který se tím vyznačuje před svými souvěkovci, že zachoval věrnost Ferdinandovi II., kdežto všickni ostatní zradili jej a volili svého krále Fridricha Falckého.

Jak se zachováno k němu, není třeba líčiti. Každý najde osudy jeho v Slovníku naučném starém i novém. Že byl pochován ve hrobce předků svých v Brandýse v místě řečeném „zahradě“ jest obecně známo a sice v rakvi kovové.

Zvláštní pozornost věnoval mu † archivář zemský Fr. Dvorský v Pam. arch. IX. 685—92 a Č. Č. mus. 1873 str. 413—30 a v arch. čes. XXVII. vydáno mnoho jeho listů. Ač jsme mu vděčni za to, že nás seznámil s mužem tak vynikajícím při zmatcích náboženských, nesdílíme s ním ono jedovaté zášti, které projevuje vůči katolickým soupeřům, protože máme před rukama hojně důkazů, že s ostatky katolických šlechticů nejednalo se jinak nežli s rakvemi Žerotínských v Brandýse nad Orlicí. Nesluší se vážnému historiku, aby měřil události minulých věků loktem naší doby.

1. V tomto Slovníku uveřejnil archivář Fr. Teplý, co se dělo s rakvemi katolických Slavatů a Černínů. Ze zášti náboženského se to nestalo, nýbrž zde rozhodovaly hmotný zisk. Doba, v níž se tak stalo, neuměla vážiti umělecké ceny a jiných ohledů neměla, protože tisíce památek cenných ať listinných, ať umění rozličných odvětví ničila.

2. Jaroslav Vršovec Sekerka z Ledčic žádá arcibiskupa Matouše Ferdinanda Sobka z Bílenberku, (asi 1674 listina nemá datum) o svolení, aby cínové rakve svého otce, který zemřel 1636, matky a děda v kostele Měcholupském u přítomnosti vikáře Doupovského a děkana Žateckého směl vyzdvihnouti, kosti jejich do jedné rakve uložití a za stržené peníze kostel opravit a čeho nutně potřebuje opatřiti. (arch. arcib. parochialiam). Předkové jeho byli nekatolíci, on sám se obrátil, ač přibuzenstvo jeho ještě zůstávalo nekatolickým. Bylať to snaha prospěti kostelu, jehož podací náleželo rodu tomu od začátku 16. věku. Ze zášti náboženského jistě to nežádal.

3. M. Štěpán Kometa, farář novohradský (vlastně opočenský) podává zprávu konsistoři, že se souhlasem svého patrona markrabího braniborského, dvě rakve cínové vojenským vpádem rozbité (Švédové totiž i hrobek v kostelích nešetřili, ale je otevírali a co nalézali cenného, kradli), které obsahovaly těla husitů a kalvinců vyzdvihl a prodal, aby tím sešlý kostel opravil. Ale zdejší kantor po hospodách to vykřikoval a patron se domníval, že farář to vyradil. Proto sedí v žaláři arcibiskupském a prosí o osvobození, jelikož nevinen jest. (Týž farář byl zde v Opočně 1648—54).

Listina nemá datum. Rakve ty náležely Vřesovcům nejspíš Sebastránovi Vřesovci a jeho synu Volfovi.

1671 3. července nařizuje konsistoř vikáři hořovskému Ondřeji Bindišovi, aby spolu s Janem Aquilou, farářem staroknínským, shlédli hrobku Vřatislavů z Mitrovic ve Mníšku, ze které kovové rakve dal vyházeti nynější majitel Servác Engel z Engelfliku náhrobní kameny katolických Vřatislavů, cínové rakve židům prodal a kosti rozházel. To vše mají bedlivě sepsati a o tom zprávu podati. Vřatislavové na Mníšku byli katolíci, Servác Engel taktéž. Nebylo tudíž o tom pochybnosti, že záští náboženské nebylo příčinou skutku toho.

Příklady ty budou ještě rozmnoženy, až archiv arcibiskupský lépe bude probádán. Na mnohých místech lily se píšťaly k varhánám z těchto rakví. Čím blíže věku Josefovu, tím hustěji se s jedním podobným setkáváme. Že náš věk všech pozůstatků zemřelých více si váží, můžeme být povděční.

Zdá se mi, že vracíme se opět s pietou nejen k vzácným památkám umění, ano že mnozí nechtíce si vážit posvátných ostatků svědectví vydávají pravdě, kterou církev katolická káže, že ostatky svatých úcty zasluhují. Výminku tvoří doba nejnovější.

Fr. Štědrý.

Bursa antiqua et bursa nova Rosensis v Čes. Krumlově.

Žáci v ní za Petra Voka z Rožmberka,

příspěvek k dějinám místního školství podává Hynek Gross.

Vilém z Rožmberka, povolávaje řád Tovaryšstva Ježíšova roku 1584 do Českého Krumlova, sliboval si od něho zejména trvalejších úspěchů na poli školském a ve výchování kandidátů stavu duchovního, jehož se nedostávalo.

Ze všech vůbec skutků Viléma z Rožmberka pozorujeme, že usiloval o vnitřní obrození strany katolické, o nápravu od kořene, tedy především ze škol.

Z té příčiny již dříve r. 1554 zřídil sám v Českém Krumlově školu partikulární a listem ze dne 18. října 1555 vyzýval faráře a opaty na panství svém, aby na ni roční příspěvky skládali¹⁾ Je-suitským ústavům vydatným prostředkem pro získání a udržení návštěvy školské bývalo bezplatné opatření nemajetných žáků, tak zv. konvikty, bursy, domus pauperum.

Takový spolehlivý podklad k působení školskému a jaksi vzorné žactvo pro počátek zjednali si Jesuité, když jim Vilém odevzdal správu městské školy Krumlovské. Převedli si v dorozumění s panem Vilémem z Prahy tři vyškolené mladíky pro vyučování a 14 (dle latinské zprávy 20 se jmenovanými třemi staršími) jinochů z ústavu chudých při koleji Pražské, aby byli po způsobě chudých studentů ve škole vychovávaní. Všim potřebným opatřil je na ten čas Jifík Stučavský.

¹⁾ Sborník historického kroužku, ročník XV. 1914, str. 92. H. Gross: Některé zprávy o literátském bratrstvu v Českém Krumlově.

V Č. Krumlově byla již dříve při farní škole bursa čili ústav pro chudé žáky, v němž bylo chováno dvanácte hochů, kteří zpěvem při službách Božích posluhovali. Když tito k tužší kázni a k pilnější návštěvě školy byvše přidrženi, se rozutekli, Vilém z Rožmberka přikázal důchody staré bursy ve prospěch jezuitských mladíkův, uloživ jim zmíněné povinnosti zpěvní²⁾

Tak zřízeno bylo v l. 1586—1587 jezuitské seminarium, domus pauperum seu bursa nova Rosensis.

Stará bursa měla sídlo své v domě školním u hřbitova vedle kostela sv. Víta, kterýžto dům zeman Venclín z Cipina r. 1410 pro farní školu věnoval. Tam i nový seminář až do r. 1638 uhostěn.³⁾

K udržování staré bursy sloužily důchody⁴⁾: Roční plat z komory zámecké 45 kop (míš.?), plat z panství Novohradského 84 kop, úrok z kapitálu věnovaného Krumlovským měšťanem a rožmberským pocestným šafářem Valentinem Rychlíkem,⁵⁾ původně literátům sv. Panny Barbory a pak burse z rozkazu Vilém z Rožmberka odváděný se závazkem, aby žáci literátům v neděli a ve dnech svátečních pomáhali maturu zpívati. Bylo toho platu 45 kop. Dále příslušel burse plat ze vsi Choustnice na Bechyňsku 36 kop a plat ze vsi Vrcova na Třeboňsku 15 kop 7 gr. 4 den.

Mimo to dáváno bylo ze vsi Jaromiře na panství Novohradském desátečních 52 džberův ovsa a ze vsi Radčice (Radinetschlag) na témže panství 37 slepic, dále z obročnice na Krumlově 1 džber hrachu a 1 džber ječmene na kroupy. R. 1586 Vilém z Rožmberka mimo Vrcov, odevzdaný jezuitskému semeništi, přidal nedaleko ležící svobodný dvůr, Cikán řečený, s polmi, lukami a lesem,⁶⁾ kterýžto dvůr získal r. 1579. Aby více chudého žactva mohlo se v seminariu vychovávat, nařídil (1587), aby z obročnice zámku Krumlovského každoročně vydáváno bylo nové burse rožmberské 180 strychů žita, 18 str. pšenice, 18 str. ječmene, 8 str. hrachu a třicet sáhů dříví, které přivázeno bylo z rychtářství Přídolského.

Jak zápis obce Krumlovské z 15. června 1589 svědčí, odkázal býv. hejtman Kruml. Jetřich Slatinský ze Slatinky pro dům chudých žáků roční plat půl čtvrtá kop míš. s povinností, aby žáci na jeho památku zpívali každého všedního dne „cantum figurativum: Deus, deus noster, qui pro redemptione mundi etc.“⁷⁾

Když r. 1590 jesuité otevřeli při gymnasiu šestou třídu, zvýšil Vilém obilní dávky na 225 str. žita, 22 str. pšenice, 22 str. ječmene

²⁾ Kniž. archiv Kruml. IIA. 5AS 2a (český úryvek jezuitské kroniky, soudě z obsahu, po r. 1630 psaný) I. 3Sa 2a Dra Wintra: Život a učení na partikulárních školách v Čechách v XV. a XVI. st. V Praze 1901. str. 55—56, 57, 398.

³⁾ Dr. J. Gerstendorfer: Gesch. des Gymnasiums in Krumau. S. 6. Krumau 1896.

⁴⁾ Kniž. arch. Kruml. IIA 5AS 2a, I. 3Sa 2a, 2b. Dr. Winter na str. uvádí důchody summou.

⁵⁾ Petr starší z Rožmberka potvrzuje svého šafáře pocestného a měštěna Krumlovského Valentina Rychlíka v držení haltěře pod panským rybníkem, dovoluje, aby si do něho vedl vodu z rybníka po žlebích a haltýř ten směl dáti, prodati neb odkázati. Má však z něho platiti ročního úroku půl páta groše čes. Na Krumlově 4. února 1521. Orig. čes. perg. v arch. praelátství Kruml. — Zmínky o Rychlíkovi z r. 1540 a 1541 viz Rosenbergske Chronik, vyd. M. Klimesch r. 1897 str. 255—256. Rychlík byl též členem literátského bratrstva v Č. Krumlově.

a 10 str. hrachu. Přídavek byl z panství Treboňského. Další zamýšlenou přízeň překazila smrt Viléma r. 1592.

Nástupce Vilémův Petr Vok z Rožmberka z počátku odváděl tolik co Vilém od r. 1590, ale od 25. listopadu 1597 dle úryvku latinské kroniky jesuitské zmenšil dávku obilní na 180 str. žita, 18 str. pšenice, 18 str. ječmene a 8 str. hrachu.⁹⁾ (Dle českého úryvku jesuitské kroniky však dáván byl od Petra Voka deputát obilní do bursy v celosti až do l. 1600.)

Tato zmenšená naturální dávka nezvýšena ani za vlády císařské až do r. 1630.

Také peněžný důchod bursy, jak ve zmíněném českém prameni jesuitském se píše: „v mezínu jest obrácen od Petra z Rožmberka“⁹⁾. Dávky od sedláků z Vrcova zůstaly. Archivář V. Březan v životě Petra Voka z Rosenberka při r. 1600 vypravuje, že za povinnost od Petra Voka mu bylo uloženo, aby pánu přednášel, když který žák in domum pauperum přijat býti měl, a že byl relatorem v té věci ku pateru Lucasovi,¹⁰⁾ maje popisy těch chudých žáků, kdy který přistoupil a odstoupil.

Z těchto Březanových popisů zachovaly se tři v schw. archivě Krumlovském. Jsou to popsáni: ze 27. května 1599, kdy bylo v internátu 18 poddaných rožmberských a 18 cizích, ze dne 2. března 1600, kdy se tam 22 rožmberských a 14 cizích mladíků nacházelo, a ze dne 18. prosince l. 1600, v němž domácí počtem 24 a cizí 15 byli zastoupeni. Tyto soupisy jsou psány rukou Březanovou na papíře s vodovým rožmberským znakem. Ještě máme v témže archivě jeden nedatovaný seznam žáků, psaný jiným písmem, který jmenuje několik žáků nacházejících se též v popisech Březanových a tudíž spadá také do toho období. Z nich o Matěji Houškovi nebo li Houžkovi a o Janu Dudkovi (Dudaecius) poznamenává

⁹⁾ Tomáš V. Bilek: Důchody a statky jesuitských kolleji a sídel v král. Českém zřízených a l. 1773 zrušených. Zvláštní otisk z Věstníku Král. Čes. Spol. Nauk z r. 1889 str. 256. R. 1579 císař dědičně přikázal Vilému z Rožmberka některé svobodníky, mezi nimi též Martina Cikána ve Vrcově. V. Březana Vilém z Rosenberka str. 244.

¹⁾ Dr. Z. Wintra život a učení na partikulárních školách str. 441.

⁹⁾ Descriptio scholae civitatis Bursa antiqua seu domus pauperum dicta, ac eius subinde ad Societatem translatae administrationis. Kníž. archiv Kruml. I. 3 Sa 2 b. — O bursě nebo-li domě chudých žáků viz též článek: H. Gross, Václav z Rovného, rožmberský kancléř na Krumlově ve Sborníku Histor. kroužku, ročník VII. (1906) str. 196—197. V urbáři, jenž byl sestaven r. 1600 pro postoupení panství Č. Krumlovského od Petra Voka z Rožmberka císaři Rudolfo II., uvedena jest dávka bursy na chudé žáky slovy: Do kolleje též na chudé žáky, který Jeho Mti páne poddání sou, jak jich počet někdy více někdy méně jest, dává se, jakž níže: pšenice 18 str., žita 180 str., ječmene 18 str., hrachu 8 str. (Archiv Kruml. ad I. 7G§ No 15.)

⁹⁾ Et hoc demum anno (1597) Petrus Rosensis utpote homo hereticus ita grassariorsus est in Bursam Novam Rosensam, ut prohiberet ei omnem censum pecuniarum dare, antea dari solitum. Kníž. archiv Kruml. I. 3 Sa 2 b.

¹⁰⁾ Venerabilis Pater Lucas Pergerus S. J. 80 annorum aetatis, e quibus in Societate 60, in Collegio Crumloviensi triginta octo sine querela peregit. Primus e nostris fuit, qui vineam Crumloviensem excolere coepit. Guilielini Rosensis, Collegii fundatoris, confessarius clarissimus, vir antiquae probitatis, rectus et simplex . . . Pie obiit Crumlovii 23. Aprilis anno 1624 concurrente ad funus tota civitate, quae profusis ubertim lacrimis parenti optimo parentavit. (Schw. arch. Kruml.)

Březan v popsání z 2. března r. 1600, že byli Petrem Vokem propuštěni. Z toho soudíme, že ten nedatovaný katalog časově Březanovy popisy předchází. Obsahuje 52 žáků, z nich 16 poddaných a 36 cizích.

Uveřejňujeme tyto výpisy,¹¹⁾ ježto je zajímavé sledovati, kdo a odkud až se scházeli mladíci ke studiu do Č. Krumlova.

V archivě Krumlovském¹²⁾ zachovaly se seznamy žáků v semináři z celého gymnasia též z let pozdějších, zvláště ze století osmnáctého, které svědčí o tom, že studovali na gymnasiu v Čes. Krumlově nejen hojně žáci, z jižních Čech a Čech vůbec pocházející, ale i často žáci z Rakous a sporadicky z Lužice, Slezska, Stýrska, Solnohradska, Tyrol, Uher i z Bavor, Falce a z Polska.

I.

Cathalogus Alumnorum Illustrissimi Domini etc.

Wenceslaus Chrobolius, Trebonensis, subditus Illustrissimi; Thomas Judex, Lusatus; Georgius Martius, Tinensis; Mathias Curtius, Trebonensis, subditus Illustrissimi; Petrus Tauchar, Tinensis; Martinus Herzmanek, Tinensis; Gallus Milauer, Beneschauiensis, subditus Illustrissimi; Fridericus Menczelius, Brunensis, Morauus; Joannes Turtius, Chischensis; Paulus Pansor, Bohemus; Joannes Steiniger, Tischensis, subditus Illustr.; Georgius Przi Bramsky, Bohemus; Balthasar Hack, Sueuus Montensis; Urbanus Renesh ex Heyligen Brun, subditus Illustr.; Mathias Nemeius, Valegradensis Boemus; Stephanus Faber, Greczensis, subditus Illustr.; Georgius Venator, Trebonensis, subditus Illustr.; Andreas Wernerus, Witembergensis; Martinus Slabinus, Lusatus; Joannes Scintilla, Silesius; Georgius Sartor, Calschinensis, subditus Illustr.; Erhardus Friczman, Francus; Georgius Buecherus, Tirolensis; Aaron Marinus, Silesius; Franciscus Jacobella, Italus; Michael Müllerus, Lusatus; Daniel Stigelius, Pomeranus; Paulus Lentius, Silesius; Stanislaus Brzeznicus, Polonus; Paulus Gottschalehius, Misnensis; Leonhardus Hack, Francus; Sebastianus Sophrosinus, Straconicensis; Andreas Parmenius, Trebonensis, subditus Illustr.; Joannes Pithian Leodiensis, Gallus; Jacobus Cardinalis, Boemus; Mathias Hauschka, Soběslaviensis, subditus Illustr.; Joannes Ptochaeus, Lomnicenus, subditus Illustr.; Joannes Piscator, Austriacus; Joannes Pozdĕradský, subditus Illustr.; Adamus Pozdĕradský, subditus Illustr.; Joannes Peittus, Hostouiensis, Boemus; Martinus Ertmerus, Marchicus; Sebastianus Waněk ex Boroan, subditus Illustr.; Petrus Selicius, Lusatus; Franciscus Malinuernus, Italus; Jacobus Hackenrod, Turingus; Lambertus Richemius Namurcensis, Gallus; Clemens Martii, Netholicensis, subditus Illustr.; Joannes Dudek, Trebonensis subditus Illustr.; Nicodemus Sigismundus, Prutenus; Nicolaus Triczkius, Lusatus, Michael Bude, Silesius.

Schw. arch. Kruml. I. 3 Ss 2a.

¹¹⁾ Archiv panství Kruml. I. 3 S8 2a.

¹²⁾ I. 3 Sa 5a.

II.

Popsánij chudých Žiákůw In Domo pauperum, stalo se we Čtwtvrtek po nedieli Exaudi 1599.

Poddanij Geho milosti Pánie zegmena tito: Mathias Haužka, Sobieslawský; Venceslaus Campanator, Tržeboňský; Philippus Schröter. Krumlowský; Bartholomeus Grünperger, Benessowský; Sebastianus Lanionis,¹³⁾ Welessinský; Venceslaus Aniczky, Sobieslawský; Calixtus, Welessinský; Clemens Hieronymi, Wellessinský; Valentinus Papyrus, Welessinský; Thobias Regalus, Prachaticzký; Mathias Pistor, Krumlowský; Johannes Teubner, Krumlowský; Hieronymus Khekh, Stropniczký; Adamus [et] Paulus Dudaecii z Tržebonie; Simon Hodiczenus, Tržebonensis. Summa G. mti Pánie poddaných alumnů 16. Wicze poddaných G. Mti Panie: Andreas Schwartz, Paulus Leonhardi, Weleschinensis. Summa 18.

Čyzopansstij a niekteržij czyzozemczy: Johannes Kassowius, Czech z Kasowicz, poddaný Pana Wolfa Novohradského z Kolowrat; Mathias Tranquillus, Petrus Homolius, altista [et] J. Mallonius z Teyna Horssova, poddaní Pana Wylema z Lobkowicz; Joannes Cometa, Geho mti Panie Paumistra, Dominika Streycz z Českých Budiegowicz; Thomas Pintelius, tenorista; Jacobus Saül Pragensis; Petrus Hostinus, Boemus; Johannes Baldermannus, Jacobus Stephanniffes, altista, Albertus Bornoviensis, Vincencius Benedictus, altista, Slezáczy; Gregorius Slabinus, tenorista, Lužiččan; Mattheus Svatecius, bassista, Petrus Wrublicius, altista, Joannes Kurský, discantista, Albertus Wrublicius, discantista, Albertus Missius, Poláczy. Summa Czyzých 18.

Schw. archiv Kruml. I. 3 Ss 2a.

III.

Popsanij Žiákůw Alumno Geho mti Pánie In domo pauperum, vykonáno z poručení G. M. Pánie Letha 1600, druhého dne měsíce Brzezna:

Poddaní Geho milosti Panie zegmena tito: Mathias Haužka, Sobieslawiensis (od G. M. P. propusstěn); Venceslaus Campanator, Tržeboniensis; Bartholomeus Grünperger, Beneschowiensis; Sebastianus Lanionis, Weleschinensis; Wenczeslaus Aniczky, Sobieslawiensis, (zůstal w Sobieslawi nenawrátil se dosawád); Calixtus, Weleschinensis; Clemens Hieronymi, Weleschinensis, Valentinus Papyrus, Weleschinensis; Thobias Regalus, Prachaticzensis; Mathias Pistor, Crumlowiensis; Johannes Teuber, Crumlowiensis; Hieronymus Kheck, Stropnicensis, Johannes Pozdierazký, Prachaticzensis; Johannes [et] Adamus (od G. M. Panie propusstěn) Dudaecii, Germani, Tržebonenses; Andraeas Dyonisius, Svinensis; Vincentius Benda, Tržebonensis; Paulus Lanio, Weleschinensis; Gregorius Selingerus, Trebonensis; Andreas Schwarcz, Chvalschinensis; Thomas Bene-

¹³⁾ Šebestian Václav Lanio, bývalý farář Lutovský, zemřel co kaplan se-nior v Jindř. Hradci dne 10. června 1619 a pohřben v presbyterii kostela sv. Jana Křtitele. Viz Paměti fary Jindřichohradecké, dle pramenů sepsal P. Frant. Tischer, Ohlas od Nežárky, ročník XXXVII. č. 18. z 3. května 1907.

schauer, Beneschoviensis; Šimon Holiczký, Trzebonensis. Summa Subditorum Illustrissimi 22.

Hi non sunt subditi Illustrissimi: Petrus Hostinus, Boemus (discessit); Johannes Cometa, G. M. Pánie Paumistra Dominica z Budiegiez streycz; Jacobus Saul, Pragensis (na suplikaci swau z poručení G. M. P. przigat); Petrus Homolius [et] Johannes Mallo-nius (discessit) z Teyna Horssova, poddanni Pana Wylima z Lob-kowicz; Valentinus Longolius, Ziebracensis, (altista); Georgius Aulicus, Drahotinensis, Boemus, (Tenorista, Praefectus in Domo). Johannes Palumbus, Silesius (tenorista); Georgius Slabinus, Lusa-tius (discessit); Matthaeus Svatecius, Polonus (Bassista); Petrus Wrublicius, Polonus (Tenorista, mansit pascis tempore); Albertus Wroblicius, Polonus (Discantista); Albertus Missius, Polonus; Geor-gius Lattschuch, Franco (discessit). Summa 14.

Na rubu: Catalogus Ziakuow In domo Pauperum Crumlovii Anno Domini 1600 Mense Martio die 2 ad Collegium Jesuiticum tempore gubernaturae D. Petri Vokonis.

I. 3 Ss 2a (Arch. Kruml.)

IV.

Popsánij Chudých Žiakúw in domo pauperum, wykonáno z Poruczenij G. Mti Pánie Letha 1600 dne 18. Decembris.

Subditi Illustrissimi: Venceslaus Campanator, Trzebonensis, s powolenijm G. mti Pánie ginam se odebral 19. Maji 1601; Pe-trus Fabri, Svinensis, na geho mijsto przigat s woli G. Mti Pánie; Bartholomaeus Grünperger, Beneschoviensis; Sebastianus Lanionis, Veleschinensis, Wenceslaus Aniczký, Sobieslaviensis, Calixtus We-leschinensis; Clemens Hieronymi, Weleschinensis; Valentinus Pa-pyrus, Veleschinensis; Tobias Regalus, Prachaticzensis; Matthias Pistor, Crumloviensis; Joannes Teuber, Crumloviensis, (pieknie pijsse latinie); Hieronymus Kheck, Stropnicensis; Johannes Pozdie-razký, Prachaticzensis; Adamus Dudaecius, Trebonensis; Andreas Dyonisius, Svinensis; Vincencius Benda, Trzebonensis; Paulus Lanio, Veleschinensis; Gregorius Selingerus, Trzebonensis; Andreas Schwartz, Chwalschinensis; Thomas Beneschauer, Beneschoviensis; Simon Holiczký, Trzebonensis; Andreas Kukaczka, Svinensis; Lau-rentius Vitkonis Coriarii, Trzebonensis; Joannes Tympanista Trze-bonensis; Joannes Comaeta, hic non est subditus, sed confertur in euis beneficium. 24.

Hi non sunt subditi Illustrissimi: Jacobus Saul, Pragensis; Petrus Homilius [et] Joannes Mallonius z Teyna Horssova; Valen-tinus Longolius, Ziebracensis; Georgius Aulicus, Drahotinensis; Johannes Palumbus, Silesius; Matthaeus Svatecius, Polonus; Alber-tus Wroblicius, Polonus; Albertus Missius, Polonus; Mauritius Fa-bricius, Moravus; Stephanus Aquarius, Carniolus; Paulus Michalicius, Gasparus Heslingerus, Pragensis; Georgius Pistorius Bistricensis, Boemus, Petrus Wrublicius Polonus. 15.

Schw. arch. Kruml. I. 3 Sa 2a.

Posudky.

Dr. Podlaha Antonin: *Catalogus codicum manu scriptorum qui in archivio capituli metropol. asservantur.* (Editiones archivii et bibl. č. 17.) 1923 nákladem kapitoly XIX. 928. Cena 50 Kč.

Badatelům českých dějin církevních dostalo se touto knihou vzácné příručky, dokud prameny v ni udané nebudou vydány tiskem, pokud se tak již nestalo. Jde o listiny a knihy rukopisné v archivu v. v. metropolitní kapitoly v Praze. Archiv jest v úvodu podrobně popsán. Obsahuje v zásuvkách 633 listiny pergamenové od 1052—1405 vedle 75 papírových od r. 1309—1405 a 90 opisů. V krabicích jest uloženo od r. 1405—1794 psaných listin a to 712 na pergamenu, 4538 na papíru a 1757 opisů, další krabice obsahují inventáře kostela sv. Vít, účty kapitulní, kostelů patronálních a varia. Na tabulkách jsou obrazy místností archivu a půdorys. Kodexů archivních je celkem 346, jeden neznámý opis procesu sv. Jana Nepom. č. 196, a pak dva kodexy soudních akt administrátorů z let 1469—1561 a 1567, které se ztratily a nejsou tu počítány. Vědeckou cenu spisu tohoto zvyšuje, že obsah jednotlivých kodexů akt administrátorů je podrobně rozepsán od cod. č. 55 této sbírky v době odpadu Konrádové, 67 od r. 1427—1434, 60 od 1454—1462, 59 od r. 1460—1489, 61 od r. 1467—1473, 65 od 1479—1508, 62 od r. 1486—1510, 68 od 1622—1675, 64 od 1546—1552, 66 od r. 1561—1564. Podobně rozepsán je i obsah libri crectionum od r. 1541—1602 v čís. 21, právnicky zajímavý je formularius curiae Pragensis č. 68, urbáře vsi kapitulních č. 90—94, registra sirotčích z let 1550—1565 v č. 110, akta kapitulní, gruntovní knihy poddaných a proboštských vsi, formularium arcijáhna Pražského Martina, č. 211, seznam posluchačů fakulty bohoslovecké 1753—1760 a m. j. Na str. 269—327 je podrobný rejstřík všech jmen v knize uvedených. Jest nám vzdáti upřímný dík neunavnému vydavateli, jakož i kapitole, která v době tak nepříznivé cennou tuto knihu vydala vlastním nákladem.

Otokar Leminger: *Pozůstatky počtů města Hory Kutny ze XIV. století.* Tato malá knížka o 16 stranách podává nám obsah dvou listů pergamenových, které se zachovaly v archivu kapitoly metropolitní a obsahem svým pocházejí z posledních let panování císaře Karla IV. Jest to celkem 62 účetních odstavců, z nichž prvních 15 obsahuje nákupy vína od rozličných vinařů a kupců z Vídně i z Prahy. Od č. 16.—37. mzdy vozkům, šrotýřům. Zápisy 38.—42. zaznamenávají počtu císařovny Alžběty a jejího hofmistra Herše z Rožďalovic. Číslo 43. jurati in prandio cum impignorarent debitores collecte dávají tušiti, že tenkrát r. 1375 vybírali konšelé kutnohorští berni královskou. Číslo 48. Hana tesař* spravuje střechu orloje. Jest pokud známo první zmínka z měst královských o orloji na radnici, ač máme z Loun ještě staršího orlojníka Jana z r. 1354—1360. Zde však určitě můžeme říci, že orloj byl obecní. Vedle berné platy se na bromnice odváděly, čehož důkazem jest číslo 54. Tento plat plynul z emfiteutických smluv drženého městského majetku.

Spisovatel provádí nás jmény jednotlivých měšťanů kutnohorských, z nichž vycházejí na jevo, že tito Němci s pražskými sourodáky v stálém styku zůstávají a co více, že jednotlivé rody brzy v Kutné Hoře, brzy v Praze se vyskytují. U hofmistra Herše z Rožďalovic poznamenal spisovatel, že jest osoba jeho jako hofmistra císařovny nedoložena, což ovšem na slovo neplatí, protože Tomek Děje Prahy V. str. 53 tohoto Herše uvádí bez přídomku z Rožďalovic, čímž se stalo, že osobu jeho nenašel doloženou. Právě knihy konfirmační, an i Sedláček v Hradech X. 354—7 má v těch letech 1373—80 mezeru, která se tímto záznamem doplňuje. Není o tom pochybnosti, že Herš z Chroustovic, který v Základech místopisu Prahy od Tömka na str. 146 h. od r. 1372—81 přichází jedna a táž osoba jest. Spisovatel snesl k této stati své přemnoho pramenů, které poznamenal na poslední stránce 16. Jáme mu vděčni, že dobu Kutné Hory z let 1376 touto prací obohatil.

Fr. Štědrý.

Sborník městského historického musea v Plzni. Redakci Josefa Strnada a Frid. Macháčka. R. VI. 1921 v Plzni. Cena 10 Kč. — Obsahuje stati Václ. Vojtíška, Soud zahájený v Plzni za stol. XV., Josefa Ječného soupis a rozbor mincí nalezených v jihozáp. Čechách, Josefa Strnada o Antonínu Frozínovi, spisovateli či překladateli „Obrovíště Mariánského Atlantu“ se zajímavými správami o národnostech v Čechách kol 1700. Dvě stati geologické vstahují se ku kraji Plzeňskému.

Totéž r. VII. 1922 podává Eisnerovy památky z mladší doby kamenné a mohylové v museu Plzeňském uložené, Strnadův rozbor Paměti plzeňských M. Šimona Plachého z Třebnice, Škáhovu práci o literární pozůstalosti G. A. Hory. Boh. Láznovský uveřejnil studii o rostlinách vyhynulých Sphenophylla v otiscích na haldách kamenouhelných. Ve zprávách je uctěna památka Theodora Bayera, popis přírodovědeckého oddělení musea Plzeňského a vlastivěda v plzeňských časopisech 1911 - 1918. Oba ročníky svědčí o horlivé a pečlivé snaze zvelebiti museum v Plzni a prospěti znalosti o tomto rozsáhlém a důležitém kraji českém.

Časopis vlasteneckého spolku musejního v Olomouci. Redakční rada Frant. Doucha, Dr. Mořic Remeš a Dr. Bohuš Vybíral. Roč. 24. (1923) č. 1. a 2.

F. Vildomec podává posmrtnou vzpomínku na Jaroslava Palliardiho, zasloužilého archaeologa moravského † 1922, se seznamem jeho prací tištěných i v rukopise zanechaných. K. Bufková-Wanklová píše o uctívání domácích bůžků. Josef Plaček podává 3. stať studii velkomoravských (1. a 2. v roč. 1913), v níž řeší otázku, zda Moravská říše sáhala až k Dunaji, přiznává to pro dobu Svatoplukovu, ale popírá pro dobu dřívější, dle mého názoru neprávem; Jagič, Dr. J. V. Šimák i Dr. Č. Šimek, Bretholz uznávají také Dunaj za hranici jižní říše velkomoravské. Dr. Václav Novotný v Čes. Děj. je názoru opačného. Důvody jeho však nepřesvědčují. — Dr. Kux píše o Purkrabském domě v Olomouci, L. Hosák vypočítává svobodné dvory na Moravě, Dr. Remeš v článku „Olomoucké nemocnice“ uvádí prvních 5 nemocnic [pro malomocné 1226, 1335 u sv. Alžběty, 1360 u P. Marie Pomocné pro služebné osoby, 1368 u sv. Marka, sv. Joba a Lazara v 14. století], nemocnici pro žáky domské, pak morovou 1650 a novější. Josef Vašica líčí vývoj písemnictví na Podkarpatské Rusi. Prvními středisky byly klášter v Mukačevě a v Hruševě. Dr. Remeš podává památky po Janu Havelkovi, drobné zprávy obsahují zajímavé věci místní a literární. Druhá část je věnována přírodním vědám a končí zprávami spolkovými.

r.

OBSAH ROČNÍKU XXIV.

Fra Josef Hamršmíd: Matka Boží pod řetězem	1
Fr. Štědrý: Ročov	12
Dr. Vinc. Oehm: Matrika Staro-Boleslavská 1682—1730	31
J. P. Hille: Městský archiv v Kasejovicích	34
J. P. Hille: K zádušním počtům kostela Rožmitálského	38
Dr. Ant. Podlaha: Třetí díl rukopisného sborníku Ev. J. Košetického	40, 75
Dr. Jos. Salaba: Český náboženský mír z r. 1609 a rožmburské dědictví 51, 110	
Dr. Frant. Stejskal: Kde jest hledati potok Surinu	63
„ VIII. Zpráva o činnosti městského musea v Sušici	63
„ Dějiny kláštera a nemocnice Alžbětinek v Praze	63
„ Soupis rukopisů knihovny metrop. kapit. Pražské	64
Fr. Štědrý: Odkud pocházel M. Vojtěch de Ericinio?	64
J. Hroch: Recept pro „kámen“ komu překáží	64
Frant. Štědrý: Oulovice	65
Hynek Gross: Sčítání obyvatelstva podle vyznání náboženského na Čes. Krumlovsku r. 1658	116
Fr. Štědrý: Hrobka Karla staršího z Žerotina v Brandýse n. Orlicí a čeští historikové	120
Hynek Gross: Bursa antiqua et bursa nova Rosensis v Čes. Krumlově	121
Fr. Štědrý: Leminger, Pozůstatky Počtu města Hory Kutny ze XIV. století	127
Dr. Fr. Stejskal: Catalogus codicum manu scriptorum qui in archivo capituli	127
„ Sborník městského historického musea v Plzni	127
„ Časopis vlasteneckého spolku musejního v Olomouci	127